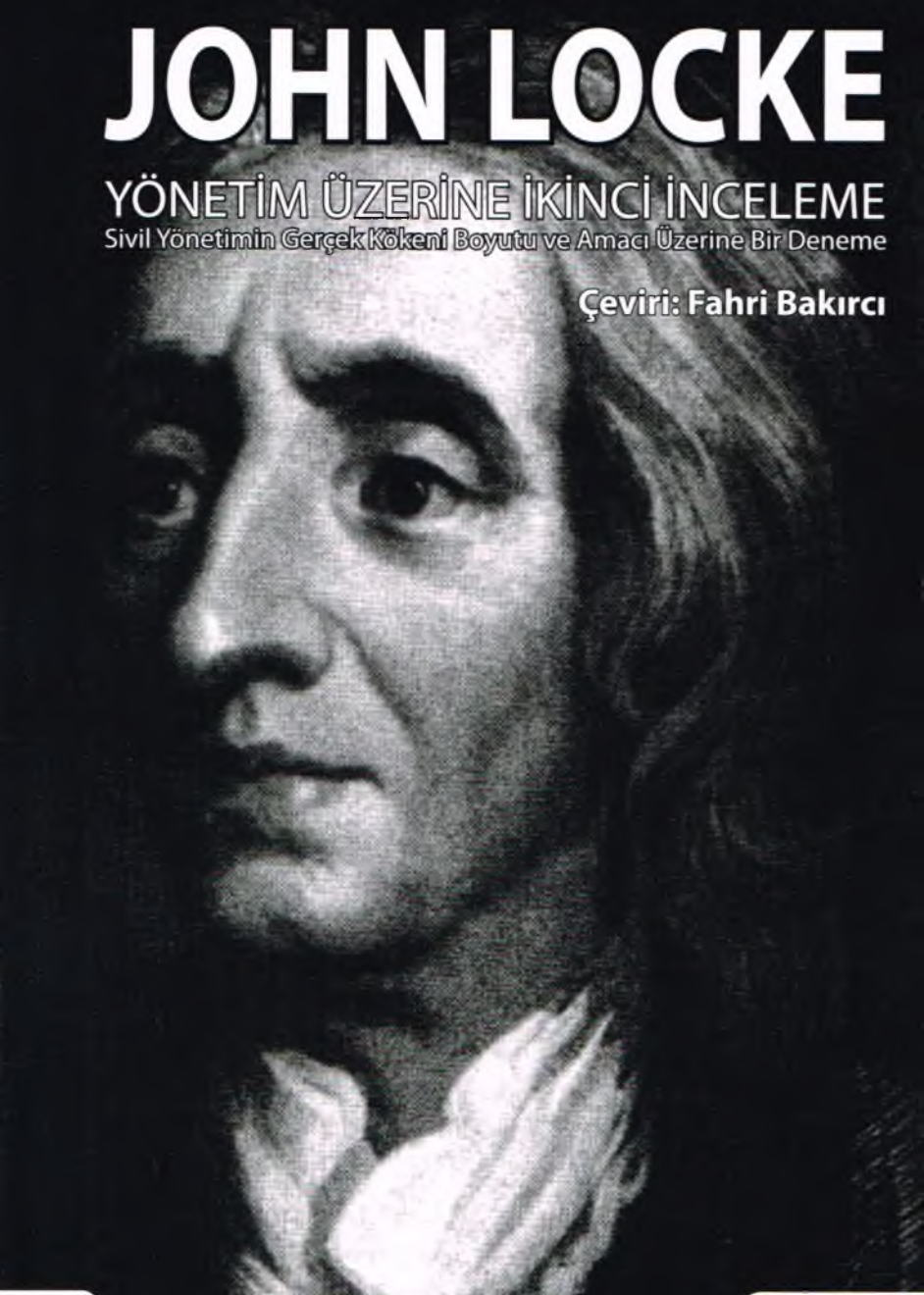
JOHN LOCKE

YÖNETİM ÜZERİNE İKİNCİ İNCELEME

Sivil Yönetimin Gerçek Kökeni Boyutu ve Amacı Üzerine Bir Deneme

Çeviri: Fahri Bakırcı

2. Baskı

Ebabil

YÖNETİM ÜZERİNE İKİNCİ İNCELEME
Sivil Yönetimin Gerçek Kökeni Boyutu ve Amacı Üzerine Bir Deneme

John Locke

Çeviri: Fahri Bakırcı

John Locke

İngiliz filozofu John Locke (1632-1704) 18. yüzyılın önemli düşünürlerindendir. Düşünce hürlüğünü, eylemlerimizi akla göre düzenlemek anlayışını en geniş ölçüde yayan ilk düşünür olduğu için Avrupa'daki aydınlanmanın gerçek kurucusu kabul edilir. *İnsanın Anlama Yetisi Üzerine Bir Deneme*, *Eğitimle İlgili Bazı Düşünceler*, *Hoşgörü Üzerine Bir Mektup*, *Yönetim Üzerine İki İnceleme* ve *Hükümet Üzerine İki Deneme* başlıca eserleridir.

Fahri Bakırcı

1966 yılında Siirt'te doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Ağrı'nın Doğubayazıt ilçesinde tamamladı. 1987 yılmda Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesini bitirdi. 1997 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi dalında yüksek lisansını tamamladı. Yüksek lisans tezi olan *TBMM'nin Çalışma Yöntemi* kitap olarak yayınlandı. 2003 yılında aynı enstitüde doktorasını tamamladı. Doktora tezi *John Locke'da Mülkiyet Anlayışı* kitap olarak yayınlandı. *Hükümet Üzerine Birinci İnceleme, İsyan Borusu, Siyasetin Dönüşü* isimli çevirileri bulunan Bakırcı, *TBMM'ye ilişkin Anayasa Mahkemesi Kararları, Kanun Yapım Süreci Sempozyumu, Sivil Toplum İçin Yasama El Kitabı* isimli kitapları derledi. Çok sayıda makalesi bulunan Bakırcı hâlen *Yasama Dergisi*'nin editörlüğünü yürütmektedir.

YÖNETİM ÜZERİNE İKİNCİ İNCELEME
Sivil Yönetimin Gerçek Kökeni Boyutu ve Amacı Üzerine Bir Deneme

John Locke

Çeviri: Fahri Bakırcı

Ebabil

Ebabil Yayınları: 145
Felsefe Dizisi: 17

1. baskı 2004
2. baskı Mayıs 2012

YÖNETİM ÜZERİNE İKİNCİ İNCELEME
Sivil Yönetimin Gerçek Kökeni
Boyutu ve Amacı Üzerine Bir Deneme

John Locke

Çeviri: Fahri Bakırcı

© Ebabil Yayınları
Bu baskının bütün hakları Ebabil Yayınlarına aittir. Yayıncının yazılı izni olmaksızın kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik, fotokopi veya başka herhangi bir yolla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Baskı ve Cilt: Erek Ofset Sertifika No: 16098

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Locke, John.
YÖNETİM ÜZERİNE İKİNCİ İNCELEME
Sivil Yönetimin Gerçek Kökeni Boyutu ve Amacı Üzerine Bir Deneme
John Locke, Çeviri: Fahri Bakırcı
2. baskı, 156 sayfa, 13.5 x 21.5 cm.
Kaynak içeriyor, indeks içermiyor.
ISBN: 978-9944-446-79-2
1. Yönetim 2. Hükümet 3. Sivil Yönetim

Ebabil

Ebabil bir Nobel Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti. markasıdır.
Sertifika No: 1005-06-001822

Mithatpaşa Cad. No: 74, Kocatepe Kültür Merkezi, Kızılay, Ankara
Tel: +90 312 418 2010 Faks: +90 312 418 3020
www.ebabilyayinlari.com

İÇİNDEKİLER

Birinci Bölüm
Siyasal İktidar Üzerine 7

İkinci Bölüm
Doğa Durumu Üzerine 9

Üçüncü Bölüm
Savaş Durumu Üzerine 17

Dördüncü Bölüm
Kölelik Üzerine 21

Beşinci Bölüm
Mülkiyet Üzerine 23

Altıncı Bölüm
Ebeveyn İktidarı (Paternal İktidar) Üzerine 38

Yedinci Bölüm
Siyasal ya da Sivil Toplum Üzerine 53

Sekizinci Bölüm
Siyasal Toplumların Başlangıcı Üzerine 64

Dokuzuncu Bölüm
Siyasal Toplumun ve Yönetimin Amaçları Üzerine 81

Onuncu Bölüm
Devlet Biçimleri Üzerine 85

On Birinci Bölüm
Yasama İktidarının Kapsamı Üzerine 87

On İkinci Bölüm
Devletin Yasama, Yürütme ve Federatif İktidarları Üzerine 95

On Üçüncü Bölüm
Devlet İktidarlarının Tabiiyeti Üzerine 98

On Dördüncü Bölüm
Ayrıcalık Üzerine 106

On Beşinci Bölüm
Birlikte Düşünüldüğünde Paternal, Siyasal ve
Despotik İktidar Üzerine 112

On Altıncı Bölüm
Fetih Üzerine 116

On Yedinci Bölüm
Gasp Üzerine 129

On Sekizinci Bölüm
Tiranlık Üzerine 131

On Dokuzuncu Bölüm
Yönetimin Çözülmesi Üzerine 138

Birinci Bölüm
Siyasal İktidar Üzerine

1. Bundan önceki söylevde* şunlar gösterilmişti*:

İlk olarak, Âdem, iddia edildiği gibi doğal Babalık Hakkı ya da Tanrı tarafından kendisine verilmiş pozitif bir Yetkilendirmeyle çocukları üzerinde sözü edilen türde bir otoriteye ya da Dünya üzerinde Hükümranlığa*** sahip olmamıştır.

İkinci olarak, Âdem bu Otoriteye ya da Hükümranlığa sahip olmuş olsaydı bile, varislerinin buna Hakkı olmazdı.

Üçüncü olarak, Âdem'in varislerinin bu Otoriteye ya da Hükümranlığa Hakkı olmuş olsaydı bile, ortaya çıkabilecek her durumda doğru mirasçıyı belirleyen ne bir Doğa Yasası ne de pozitif bir Tanrı Yasası olmadığından, Ardıllık Hakkı ve dolayısıyla aktarımla ilgili Kural kesin olarak belirlenmiş olamazdı.

---

* 'Bundan önceki söylev' hiç kuşkusuz *'Yönetim Üzerine Birinci İnceleme'*dir. Metnin izleyen bölümlerinde, bu paragrafın *'Birinci İnceleme'*yi özetlediği görülmektedir.

** Çevirmenin dipnotlarını yazarın dipnotlarından ayırmak için farklı numaralandırma sistemi kullanılmıştır. Çevirmenin dipnotları (*) simgesi ile gösterilirken yazarın dipnotları ardışık sayılarla gösterilmiştir.

*** Locke sözcüklerin baş harflerini yazarken aynı sözcüğü kimi zaman küçük harfle başlatmış kimi zaman büyük harfle başlatmıştır. Aynı şekilde metindeki sözcükleri kimi zaman italik yazmıştır. Aynı cümle içinde ya da aynı paragraf içinde aynı sözcüğün hem küçük ve büyük ya da italik ve düz olarak yazıldığı da görülmektedir. Bunun nedeni Locke'un sözcüğe yapmak istediği vurgudur. Bu nedenle de metinde çok sayıda büyük harfle başlayan ya da italik sözcük/ibare bulunabilir. Türkçe dilbilgisi kuralları ile bağdaşmayan bu durum Locke'un vurgularını kaçırmamak amacıyla ihmal edilmiştir. Bu nedenle Türkçe dilbilgisi kuralları ile bağdaşmayan yazımın orijinal metne ve Locke'un vurgularına özen göstermekten kaynaklandığı akılda tutulmalıdır.

Dördüncü olarak, Ardıllık Hakkı belirlenmiş olsaydı bile, Âdem'in soyunun en eski Sülalesinin hangisi olduğuna dair bilginin tümüyle kaybolmasının üzerinden öyle çok zaman geçmiştir ki, insanoğlu soyu ve dünyadaki aileler içinde, diğer bir aileye karşı kendisinin Âdem'in soyu içinde en eski hane olduğunu ve Miras Hakkına sahip olduğunu en küçük şekilde iddia edecek kimse kalmamıştır.

Tüm bu önermelerin, şu anda Yeryüzündeki yöneticilerin, bütün İktidarların Kaynağı olduğuna inanılan *"Adem'in Özel Hükümranlığı ve Paternal Yetkisinden"* herhangi bir yarar elde etmelerini ya da Otoritenin en küçük bir gölgesini bile bu Yetkiden türetmelerini açıkça olanaksız hale getirdiğini zannediyorum. Bu yüzden, dünyadaki bütün Yönetimlerin sadece Güç ve Şiddet ürünü olduğunu ve İnsanların, hayvanlar arasında en güçlü tarafından yürütülen Kurallardan farklı olmayan Kurallarla bir arada yaşadıklarını ve bu nedenle sürekli Düzensizlik, İhanet, Karmaşa, İsyan ve Ayaklanmaya (bu Hipotezin savunucuların aslında oldukça yüksek sesle karşı çıktığı şeyler) temel hazırladıklarını düşünmeye fırsat vermeyi istemeyecek kişinin, zorunlu olarak, Bay Robert Filmer'in bize öğretmiş olduğundan farklı bir Yönetimin doğuşu yöntemi; farklı bir Siyasal İktidar Kökeni; siyasal iktidara sahip Kişileri belirlemeye ve tanımaya ilişkin farklı bir yöntem bulması gerekir.

2. Bu amaçla, siyasal iktidar olarak aldığım şeyi ortaya koymanın yersiz olmayacağını zannederim. Çünkü bu yolla bir *Yöneticinin* bir uyruk üzerindeki İktidarı, bir *Babanın* Çocukları; bir *Efendinin* Hizmetlisi; bir *Kocanın* Karısı ve bir *Lordun* Kölesi üzerindeki İktidarlarından ayırt edilebilir. Bazen aynı anda aynı kişide toplanabilen bütün bu farklı iktidarlar, bu kişi bu farklı İlişkiler içinde değerlendirilecek olursa, İktidarlardan birini diğerinden ayırt etmemize ve bir Devletin Yöneticisi ile bir Ailenin Babası, bir Kadırganın Kaptanı arasındaki farkı göstermemize yardımcı olabilir.

3. Bu durumda, *Siyasal İktidarı,* Mülkiyeti Düzenlemek ve Korumak için Ölüm Cezasını ve dolayısıyla diğer bütün daha hafif cezaları da içeren Yasalar yapma; Topluluğun gücünü bu Yasaların Uygulanmasında ve Devletin Dış Zararlara karşı savunulmasında kullanma ve bütün bunları Kamu Yararı için yapma *Hakkı* olarak alıyorum.

İkinci Bölüm
Doğa Durumu Üzerine

4. Siyasal İktidarı doğru biçimde anlamak ve onu Kökeninden türetmek için, bütün İnsanların doğal olarak ne Durumda olduklarını düşünmeliyiz. Bu Durum, İnsanların başkasından izin istemeksizin ya da başkasının İradesine bağlı olmaksızın Doğa Yasasının sınırları içinde Eylemlerini düzenleyebilecekleri ve Sahiplikleriyle* Kişilikleri üzerinde uygun olduğunu düşündükleri biçimde tasarrufta bulunabilecekleri *Yetkin bir Özgürlük Durumu*dur.

Bu durum ayrıca hiç kimsenin diğerinden daha fazla İktidar ve Yetkiye sahip olamadığı, bütün İktidar ve Yetkinin karşılıklı olduğu bir *Eşitlik Durumu*dur: Çünkü tümünün Lordu ve Efendisinin* açık İrade Bildirisi, birini diğerinin üzerine koymayı gerektirmediği ve açık ve seçik bir yetkilendirmeyle kuşku götürmez bir Hükümranlık ve Egemenlik hakkı tanımadığı sürece, Doğanın aynı nitelikteki bütün nimetleri ve aynı yeteneklerin kullanımı bakımından

---

* "Possession" sözcüğü genellikle servet, mülkiyet karşılığı olarak çevrilmektedir. Ancak "Possession" sözcüğünün mal, mal varlığı, mülkiyet, servet gibi karşılıkları varsa da Locke "Mülkiyet" kavramı için "Property" sözcüğünü bilinçli olarak kullanmıştır. Bu yüzden bu çeviride "Possesion" karşılığı olarak "Sahiplik" kavramı kullanılmıştır.

* Burada kastedilen Lord ve Efendi Tanrıdır. Çünkü doğa durumu bir eşitlik durumudur. Dolayısıyla İnsanlar arasında herhangi birinin doğal yeteneklerini kullanarak doğa yasası yardımıyla ya da başka bir yolla efendi ya da lord olması olanaklı değildir. Bu durumda Lord ve Efendi olabilecek ve söz edildiği biçimde bir eşitsizliği emredecek tek irade kalmaktadır ki o da Tanrı'nın iradesidir.

ayrımsız doğan aynı tür ve sınıftaki Yaratıklardan her birinin, Tabi Kılma ve Tabi Olma ilişkisi olmaksızın, diğerine eşit olması gerektiğinden daha açık bir şey olamaz.

5. Sağduyulu Hooker, İnsanların Doğa tarafından sağlanmış bu *eşitliğini* öylesine kendinde açık ve tüm soruların ötesinde bir olgu olarak görür ki, bu eşitliği, üzerine İnsanların birbirine borçlu olduğu Ödevleri inşa ettiği ve yüce *Adalet ve Yardımseverlik* İlkelerini türettiği, İnsanlar arasındaki karşılıklı Sevgi Yükümlülüğünün temeli yapar. Sözleri şöyledir:

"Eşit şeylerin tümü tek ölçüyü gerektirdiğinden, benzer doğal nedenler, İnsanları, başkalarını sevmenin kendilerini sevmekten daha az yükümlü olmadıklarını bilme noktasına getirmiştir. Kendim için, en az her bir insanın elinde bulunduğu kadar, her İnsanın kendi ruhu için isteyeceği kadar iyilik istemekten başka bir şey isteyemiyorsam, benimle bir ve aynı doğaya sahip olan diğer bir İnsanda da bulunduğu kuşkusuz olan benzeri bir isteğin karşılanması konusunda dikkatli olmadığım takdirde, isteğimin herhangi bir kısmının karşılanmasını nasıl umabilirim? Onlara kendi iyiliğini isteme arzusunun aksine herhangi bir şey yapıldığında bu şey bütün yönleriyle onlara üzüntü verdiği kadar bana da üzüntü vermek zorundadır. Bu yüzden zarar verirsem acı çekmeyi de ummahyım. Çünkü başkalarının bana, benim onlara gösterdiğimden daha büyük ölçüde bir sevgi duymalarının herhangi bir nedeni bulunmamaktadır. Dolayısıyla, doğadaki eşitlerim tarafından sevilme isteğim, beni, olanaklı olduğu ölçüde başkalarına karşı tümüyle aynı olan sevgiyi gösterme Yükümlülüğü altına sokar. Doğal aklın, kendimiz ve kendimizle aynı olan başkaları arasındaki eşitlik ilişkisinden Yaşamın yönetilmesi için çıkarmış olduğu Kurallar ve İlkelerden haberdar olmayan hiçbir insan yoktur." (Eccl. Pol. lib.i.)

6. Ancak bu bir *Özgürlük Durumu* olmasına rağmen, *bir Başıbozukluk Durumu değildir*: Bu durumda İnsan kendi Kişiliği ve Sahiplenmeleri üzerinde tasarrufta bulunma konusunda dizginlenemeyen bir özgürlüğe sahip olmasına rağmen, yalnızca kendini Koruma amacının gerektirdiğinden daha soylu amaçlar olmadıkça Kendi Kendisini ya da Sahipliğindeki herhangi bir Varlığı yok etmeye yetecek bir Özgürlüğe sahip değildir. *Doğa Durumunun*, bu durumu yöneten, herkesi bağlayıcı bir Doğa Yasası vardır: Bu Yasanın ta kendisi olan Akıl, sadece kendisine danışacak olan tüm İnsanoğluna, herkesin eşit ve bağımsız

olmasından dolayı, hiç kimsenin diğerinin Yaşamına, Sağlığına, Özgürlüğüne ya da Sahiplenmelerine zarar vermemesi gerektiğini öğretir. İnsanların tümü her şeye kadir tek Kudret Sahibinin Zanaatkârlığının ve sınırsız bilge Yapıcının* eserleri olduğundan; tümü de tek Egemen Efendinin Hizmetlileri olan İnsanlar O'nun emriyle ve O'nun işiyle ilgili olarak dünyaya gönderildiklerinden O'nun Mülkiyetidirler; bir başkasının değil, Ustalığının eseri oldukları Ustanın keyfi istediği sürece var olmak üzere yapılmışlardır*. Hepimizin benzer yeteneklerle donatılmış olarak tek Doğa Topluluğunu paylaşıyor olmasından dolayı, Yaratıklardan daha alt düzeyde olanlarının kullanımımıza sunulmasına benzer biçimde, aramızda sanki birimizin bir başkasının kullanımı için yapılmış olması gibi birbirimizi yok etme Yetkisini verecek herhangi bir *Tabiiyet* olduğu düşünülemez. Her insan *kendi varlığını korumak* ve mevcut Konumunu isteyerek terketmemekle yükümlü olduğundan, benzer neden dolayısıyla, Kendi Varlığını Korumasını tehlikeye atmıyorsa, yapabildiği kadar, *İnsanoğlunun geriye kalanının varlığını* korumak zorundadır ve amaç, bir Suçluya adaleti uygulamak değilse, insan başkasının yaşamına son veremez ya da yaşamını kötüleştiremez ya da başka birinin Yaşamının Korunmasına, Özgürlüğüne, Sağlığına, Organlarına ya da Mallarına yönelemez.

7. Bu Durumda, her bir kişinin Doğa Yasasını çiğneyenleri, Yasanın ihlalini engelleyebilecek Derecede cezalandırma hakkına sahip olmasını sağlayan Doğa Yasasının *Yürütülmesi* her İnsanın ellerine verildiğinden, *tüm İnsanların* Barışını ve *Korunmasını* öngören Doğa Yasasına riayet edilebilir ve bütün İnsanlar, başkalarının Haklarını çiğnemekten ve birbirlerine zarar vermekten alıkonabilir. Çünkü Doğa Durumunda bu Yasayı *Yürütme* ve bu sayede masumları koruma ve saldırganları engelleme *İktidarına* sahip hiç kimse olmasaydı, bu Dünyada İnsanlara ilişkin diğer bütün Yasalarda olduğu gibi Doğa Yasası da gereksiz olurdu ve Doğa Durumunda, herhangi biri bir başkasını yapmış olduğu herhangi bir kötülükten dolayı cezalandırabilirse

---

* "Maker" sözcüğü Tanrı için kullanıldığında genellikle "Yaratıcı" olarak kullanılmaktadır. Ancak Locke burada Tanrının insanı bir usta gibi üretmesi, yapması, zanaat eseri olarak ortaya koymasını vurgulamak için "Yapıcı" anlamında "Maker" sözcüğünü kullanmaktadır. Bu nedenle de bu çeviride "Maker" sözcüğü "Yapan, Yapıcı" biçiminde çevrilmiştir. Locke Tanrının yaratıcılığından söz ettiğinde "Creator" sözcüğünü "Yaratma"dan söz ettiğinde "Creation" sözcüğünü kullanmaktadır. Çeviride bu ayırıma dikkat edilmiştir.

* Burada da "Yapıcı-Yaratıcı" ayrımına uygun olarak "made" sözcüğü "yaratma" yerine "yapma" olarak çevrilmiştir.

her bir kişi aynı şeyi yapabilir. Çünkü birinin bir başkası üzerinde doğal olarak üstünlüğünün ya da yargılama hakkının olmadığı bu *Yetkin Eşitlik Durumu*nda, herhangi bir kişinin Doğa Yasasının Takibatında yapabileceğini her bir kişinin de yapma hakkının olması gerekir.

8. Böylece, Doğa Durumunda, *bir İnsan bir başkası üzerinde bir İktidar elde eder*. Ancak bu İktidar, bir Suçluyu ellerine geçiren kişinin ihtiraslı kızgınlıklarla ya da İradesinin sınırsız aşırılığına göre kullanacağı Mutlak ya da Keyfi bir İktidar değil ama sadece soğukkanlı akıl ve vicdanın, Suçlunun yaptığı ihlal ile orantılı olduğunu emrettiği ölçüde *Onarım ve Engelleme* amacıyla Suçluya yaptırım uygulamaya yarayan bir iktidardır. Çünkü sadece bu ikisi bir İnsanın bir diğerine *Cezalandırma* olarak adlandırabileceğimiz meşru olarak zarar verebilmesinin nedenleridir. Saldırgan Doğa Yasasını ihlal etmekle, Tanrı'nın, İnsanların karşılıklı güvenlikleri için eylemlerine koymuş olduğu önlem olan *akıl* ve ortak Adalet kuralından başka bir Kuralla yaşamak istediğini açıklamış olur ve böylece İnsanoğlu için tehlikeli hale gelir; İnsanları şiddet ve zarardan korumaya çalışan bağ Saldırgan tarafından önemsenmez ve kırılır. Doğa Yasası dikkate alındığında bütün Türlere ve Türlerin Barışına ve Güvenliğine karşı bir tecavüz olan bu durumda, her insan sahip olduğu genel olarak İnsanoğlunu korumaya ilişkin Hakkıyla İnsanlara zarar veren şeyleri engelleyebilir ve gerekli olduğunda yok edebilir; Doğa Yasasını çiğnemiş olan kişiyi Yasayı çiğnemekten pişman edebilmek ve bu sayede Yasayı çiğneyen kişiyi Örnek göstererek başkalarını aynı yanlışlığı yapmaktan caydırmak için bu kişiye belirtilen türde kötülükler yapabilir. Dolayısıyla bu durumda ve bu temele dayalı olarak *her İnsan Saldırganı cezalandırma ve Doğa Yasasının Yürütücüsü olma hakkına sahiptir.*

9. Yukarıda ileri sürdüğüm Görüşün bazı İnsanlara oldukça tuhaf bir Görüş gibi görüneceğinden hiç kuşku duymuyorum: ancak bu İnsanların söz konusu Görüşü kınamadan önce, bir Prensin ya da Devletin, kendi Ülkelerinde işlediği bir Suçtan dolayı *bir Yabancıyı* hangi Hakla idam edebildikleri ya da *cezalandırabildikleri* konusundaki kuşkularımı gidermelerini rica ediyorum. Şu kesindir ki, bu Prens ya da Devletin Yasalarının, Yasamanın İradesinin yayınlanmış olması sayesinde elde ettikleri Yaptırım yabancıya ulaşamaz. Bu Yasalar Yabancıya hitap etmezler; hitap etselerdi bile yabancı onları dinlemekle yükümlü değildir. Bir Devletin uyrukları üzerinde Yasaları yürürlüğe sokan

Yasama Otoritesi, yabancı üzerinde İktidara sahip değildir. *İngiltere'de, Fransa'da* ya da *Hollanda'da* yasa yapımı Üstün İktidarına sahip olanlar, bir *Kızılderili'ye* göre, Dünyanın geri kalanına göre olduğu gibi sadece Yetkisiz İnsanlardır. Dolayısıyla, Doğa Yasasıyla her İnsan, Doğa Yasasına aykırı Saldırıları cezalandırma İktidarına sahip değilse, İnsanın gerektiğinde Davayı ölçülü biçimde yargılamasında olduğu gibi bir Topluluğun yöneticilerinin nasıl oluyor da başka bir Ülkenin *Yabancısını cezalandırabildiklerini* anlamıyorum; çünkü Topluluğun yöneticileri yabancıya ilişkin olarak her İnsanın bir başkası üzerinde doğal olarak sahip olabileceğinden daha fazla İktidara sahip olamazlar.

10. İnsanın artık soysuzlaşmasına, kendisinin İnsan Doğasının ilkelerini terk ettiğini ilan etmesine ve zararlı bir Yaratık haline gelmesine neden olan Yasayı ihlal etmek ve doğru Akıl Kuralından sapmaktan oluşan Suçun yanında genellikle belirli bir Kişiye ya da diğerine bir *zarar* verilmiş olur; suçlunun İhlalinden zarara uğrayan başka bir İnsan, zarara uğramış olduğu Davada, diğer İnsanlarla ortaklaşa sahip olduğu cezalandırma hakkının yanında, zararı vermiş olan kişiden zararlarının *Tazminini* isteme konusunda özel bir Hakka da sahiptir. Bu tazminin haklı olduğunu düşünen herhangi bir Kişi de, zarara uğrayan kişiye katılabilir ve zarara uğrayanın zararının, Saldırgandan, uğranılan zarar ölçüsünde karşılanması için ona yardımcı olabilir.

11. Biri, herkesin elinde bulunan, Suçtan *men etme* ve benzer Saldırıyı önlemek için Suçu *Cezalandırma* biçimindeki cezalandırma hakkından ve diğeri, sadece zarara uğrayan tarafa ait olan zararının tazmin ettirme hakkından oluşan *iki Belirgin Haktan* şu doğar: Yönetici olması dolayısıyla ellerine ortak cezalandırma hakkı verilen Yönetici, kamu yararının Yasanın uygulanmamasını gerektirdiği durumlarda çoğu kez Ceza gerektiren Saldırıların Cezalandırılmasını kendi Otoritesini kullanarak *affedebilir*; ancak özel bir İnsanın uğradığı zararın tazmin edilmesini *affedemez*. Çünkü zarara uğrayan İnsan zararın karşılanmasını kendi adına isteme hakkına sahiptir ve yalnızca zarara uğrayan, zararın tazminini *affedebilir*: Tıpkı her İnsanın sahip olduğu *Tüm İnsanoğlunu Koruma Hakkıyla*, yeniden işlenmesini önlemek için Suçu cezalandırma ve bu amaca ulaşmak için akla uygun gelebilecek yapabileceği her şeyi yapma İktidarına sahip olduğu gibi, zarara uğramış bu kişi de, *Kendini Koruma Hakkıyla*, saldırganın Mal ve Hizmetlerini kendisine edinme

İktidarına sahiptir. Bunun sonucu olarak da, Doğa Durumundaki her İnsan, hem herkeste bulunan cezalandırma Örneği yoluyla başkalarım telafisi mümkün olmayan benzer bir zararı vermekten caydırmak için, hem de İnsanları, Tanrı'nın İnsanoğluna verdiği Akıl ile ortak Kural ve Ölçüyü reddetmiş, birine karşı haksız yere Şiddet uygulayarak ve Kan Dökerek tüm İnsanoğluna karşı Savaş açmış ve bu nedenle İnsanın birlikte toplum da kuramayacağı, güvende de olamayacağı Vahşi Hayvanlardan biri olan bir *Aslan* ya da bir *Kaplan* gibi yok edilebilecek bir Suçlunun kalkışmalarına karşı *korumak* için bir Katili öldürme iktidarına sahiptir: Nitekim "*Her kim İnsan Kanı dökerse, onun Kam da, İnsan tarafından dökülecektir.*"* biçimindeki büyük Doğa Yasası da buna dayanır. Dolayısıyla Kabil, kardeşini öldürdükten sonra, herkesin bu tür bir Suçluyu yok etme Hakkı olduğuna öylesine inanmıştır ki, bütün İnsanoğlunun Kalbine bir yazıt biçiminde yazıldığı gibi, "*her kim beni bulursa öldürecektir*" diye bağırır.*

12. Aynı nedenle, bir insan Doğa Durumunda bu Yasanın *daha düşük düzeydeki İhlallerini* de cezalandırabilir. Bu durumda muhtemelen şu soru sorulacaktır: Daha düşük düzeydeki İhlaller için de ölüm cezası verilebilir mi? Cevap veriyorum: Her İhlal, ancak Suçluyu kötü bir iş yapmış kişi haline düşürmeye, Suçluyu pişman edecek nedenler doğurmaya, diğerlerinin benzer saldırıları yapmaktan dehşetle korkmalarına yetecek *derecede* ve *Şiddette* cezalandırılabilir. Doğa Durumunda işlenebilecek her Suç Devlette olduğu gibi Doğa Durumunda da eşit biçimde ve Devletteki kadarıyla cezalandırılabilir; çünkü burada Doğa Yasasının özelliklerine ya da Doğa Yasasının *cezalandırma ölçütlerine* girmek mevcut amacımın dışında olmasına rağmen, bu tür bir Doğa Yasasının var olduğu ve ayrıca bu Yasanın, ussal bir Yaratık ve bir Öğrencisi için Devletin pozitif Yasaları kadar açık ve anlaşılır olduğu ve hatta Devletin Pozitif Yasalarından daha açık olduğu

---

* Bu alıntı Tekvin'in 9. bölümünün 6. ayetinin hükmüdür. Locke burada Tanrısal bir emri büyük doğa yasası olarak adlandırmaktadır.

* Buradaki alıntılar Tekvin'in 4. bölümünden yapılmıştır. Burada anlatılan öyküye göre Adem'in Havvayı karısı olarak tanımasından sonra Havva gebe kalarak önce ilk oğulları Kabil'i ve daha sonra kardeşi Habil'i doğurur. Habil koyun çobanı olurken Kabil çiftçi olur. Kabil ve Habil'in elde ettikleri ürünlerden Tanrıya hediye sunmalarından sonra Tanrı Habil'i seçer. Tanrının Habil'i seçmesine öfkelenen Kabil, kırda yalnız oldukları zaman kardeşi Habil'i öldürür. Tanrı bu nedenle Kabili cezalandırır ve sürgüne gönderir. Kabil cezalandırıldıktan sonra bu bölümün 14. Ayetinde şunları söyler: "*İşte bugün toprağın yüzü üzerinden beni kovdun, ve senin yüzünden gizli kalacağım, ve yeryüzünde kaçak ve serseri olacağım; ve vaki olacak ki, her kim beni bulursa öldürecektir.*"

kesindir: Aklın anlaşılması, İnsanın sözcükler içine yerleştirilmiş karşıt ve gizli çıkarlar peşindeki hayali ve karmaşık entrikalarının anlaşılmasından çok daha kolaydır; Ülkelerin *Yerel Yasaları*nın büyük bir bölümü gerçekten de böyle olduğundan, ancak düzenlenmelerinde ve yorumlanmalarında kullanılan Doğa Yasalarına dayandıkları oranda doğrudurlar.

13. Bu tuhaf Öğretiye, yani *Doğa Durumunda her bir kişinin* Doğa Yasasını *Yürütme İktidarına sahip olduğu* Öğretisine, İnsanların kendi Davalarının yargıçları olmalarının makul olmadığı; Benlik sevgisi duygusunun, İnsanları kendilerine ve Arkadaşlarına karşı taraflı yapacağı biçiminde itiraz edileceğinden hiç kuşku duymuyorum. Diğer taraftan, İnsanın Kötü Doğası, Tutku ve İntikam, İnsanları, diğerlerini cezalandırmada aşırıya götürecektir. Bunu Karışıklık ve Düzensizlikten başka bir şey izlemeyecektir ve bu yüzden de Tanrı, Yönetimi kesinlikle İnsanların taraflılığını ve şiddetini sınırlamak için göndermiştir. *Sivil Yönetimin,* İnsanların kendi Davalarında Yargıçlar olabildikleri, kesinlikle Muhteşem olması gereken Doğa Durumunun sakıncalarının doğru Çaresi olduğunu kolaylıkla kabul ederim, çünkü Kardeşine bir zarar verirken oldukça adaletsiz olan kişinin, verdiği zarardan dolayı kendini suçlarken nadiren aynı şekilde adaletli olacağı kolaylıkla tasavvur edilebilir. Ancak bu İtirazı yapanların, *Mutlak Monarkların* da İnsanlar olduklarını hatırlamalarını rica ediyorum ve İnsanların kendi Davalarında Yargıçlar olmalarının ardından zorunlu olarak ortaya çıkan ve Doğa Durumunun sürmesini engelleyen Kötülüklerin çaresi Yönetim ise bir yığına emreden bir İnsanın kendi Davasında Yargıç olma özgürlüğüne sahip olduğu ve Uyrukların hiçbirinin Keyfine Uygulamaları sorgulamaya ya da denetlemeye ilişkin en ufak bir özgürlüğü olmaksızın, bütün Uyruklarına dilediği her şeyi yapabildiği yerdeki Yönetimin ne tür bir Yönetim olduğunu ve Doğa Durumundan ne kadar daha iyi olduğunu bilmek istiyorum. Akıl, Hata ya da Tutkuyla yapılmış olup olmadığına bakılmaksızın bu İnsanın her yaptığına itaat edilmesi zorunlu olacak mıdır? İnsanların bir başkasının adaletsiz isteğine itaat etmekle yükümlü olmadığı Doğa Durumu bundan çok daha iyidir: Çünkü Doğa Durumunda ayrıca kendi Davasında ya da başka herhangi bir Davada Yargılama yapan kişi hatalı yargılama yaparsa İnsanoğlunun geriye kalanına bu hatadan dolayı sorumlu durumdadır.

14. Bana sık sık, güçlü bir itiraz olarak şu sorulur: Bu tür bir Doğa Durumu *Neredeydir* ya da *herhangi bir İnsan bu tür bir Doğa Durumunda* hiç yaşamış mıdır? Bu soruya şimdilik şu cevabı vermek yeterlidir: Dünya yüzündeki *Bağımsız* Yönetimlerin bütün *Prensleri* ve Yöneticileri Doğa Durumunda olduklarından Dünyada, en azından Belirli Sayıda İnsanın Doğa Durumunda bulunmadığı bir dönemin hiç olmadığı ve bundan sonra da olmayacağı açıktır. Diğerleriyle Birlik oluşturup oluşturmadıklarına bakılmaksızın, bütün *Bağımsız* Topluluk Yöneticilerinden söz etmiş bulunmaktayım: Çünkü her Anlaşma İnsanlar arasındaki Doğa Durumunu sona erdirmez; İnsanlar arasında Doğa Durumunu sona erdiren Anlaşma sadece bir Topluluğa girmek ve bir Siyasal Bütün oluşturmak üzere karşılıklı olarak birbiriyle yapılan anlaşmadır; İnsanların biri diğerine Söz Verebilir, Anlaşmalar yapabilir ve yine de Doğa Durumunda olabilir. İki insan arasında, *Garcilasso De la Vega*'nın, *Peru* Tarihi adlı eserinde sözünü ettiği Issız Adadaki ya da bir İsveçli ile bir Kızılderili arasında Amerika Ormanlarındaki Mübadele vb. Pazarlıkları ve Sözleri, bu kişiler tam anlamıyla bir Doğa Durumunda olmalarına rağmen birinin diğeriyle ilişkisi bakımından bunlar için bağlayıcıdır. Çünkü Dürüstlük ve Ahde Vefa Toplumların Üyeleri olmalarından dolayı değil İnsan olmalarından dolayı İnsanların görevidir.

15. Doğa Durumunda hiçbir zaman herhangi bir insanın olmadığını söyleyenlere sadece sağduyulu Hooker'in, *Eccl. Pol. Lib.* 1 .*Sect.* 10.' de söylediği "*Şimdiye kadar anılan Yasalar,* yani doğa yasaları, *herhangi bir cemaat kurmamış olmalarına, aralarında neyi yapıp neyi yapmayacaklarına ilişkin Resmi bir Anlaşma olmamasına rağmen İnsanları, insan olmalarından dolayı mutlak biçimde bağlarlar. Kendi başımıza yalnız ve tek başına yaşarken, Doğamızın arzuladığı, İnsanın Saygınlığına yaraşır bir Yaşam için gerekli olan yeterli stoku sağlamakta yetersiz olduğumuzdan, içimizdeki bu Eksiklik ve Yetersizlikleri gidermek için, doğal olarak diğerleriyle bir Topluluk ve Cemaat kurmaya yönleniriz. Bu, İnsanların Siyasal Toplumlarda birleşmelerinin başlangıçtaki Nedeniydi.*" biçimindeki sözleriyle itiraz etmekle kalmayacağım ama bunun üstüne bütün İnsanların doğal olarak bu durumda olduklarını ve kendi Onaylarıyla kendilerini belirli Siyasal Toplumların Üyeleri yapıncaya kadar da bu durumda kaldıklarını ileri sürüyorum. Bu Söylevin Devamında bunu çok daha açık hale getireceğimden hiç kuşku duymuyorum.

Üçüncü Bölüm
Savaş Durumu Üzerine

16. *Savaş Durumu* bir Düşmanlık ve Yok Etme durumudur ve bundan dolayı Söz ya da Eylemle başka bir İnsanın Yaşamı üzerinde aşırı tutkulu ve aceleci değil ama sakince hazırlanmış bir planı olduğunu söz ya da eylemle açıklamak, bu kişiyi, bu tür bir niyet açıklamış ve böylece yaşamını başkalarının İktidarı tarafından alınmak üzere ortaya koymuş olduğu kişiye ve bu kişinin Savunmasında ona katılan ve Kavgasını destekleyen her kişiye karşı *bir Savaş Durumuna sokar:* Çünkü beni Yok Etmekle tehdit eden şeyi yok etme hakkına sahip olmam gerektiği makul ve adildir. *Temel Doğa Yasasına göre İnsanın, mümkün olduğunca, korunması gerekli olduğundan,* herkesin korunması mümkün olamadığında, Suçsuzun güvenliği tercih edilmelidir: Dolayısıyla birisi kendisine karşı Savaş açan ya da kendi varlığına karşı bir Düşmanlık açıklamış olan bir İnsanı, bir *Kurt* ya da *Aslanı* öldürürken hangi nedeni kullanıyorsa aynı Nedenle yok edebilmelidir; çünkü bu tür İnsanlar, Ortak Akıl Yasasının bağları altında değildirler, Güç ve Şiddet kurallarından başka kuralları yoktur ve dolayısıyla bunlara karşı, İktidarlarının altına düşüldüğünde düşeni yok etmeleri kesin olan tehlikeli ve zararlı Yırtıcı Av Hayvanları muamelesi yapılabilir.

17. Dolayısıyla, başka bir İnsanı Mutlak İktidarı altına almaya kalkışan kişi, bu kalkışmanın başkasının Yaşamı üzerinde bir planın Açıklanması olarak anlaşılması gerektiğinden, kendisini bu İnsanla *bir Savaş Durumuna sokar.* Çünkü onayım olmaksızın beni

İktidarı altına alacak kişinin iktidarı altına aldığında beni dilediği gibi kullanacağı ve yok etmeye ilişkin bir hayali olduğunda da beni yok edeceği sonucuna ulaşmak için nedene sahibim: Çünkü kimse güç kullanımıyla zorlayarak yapmak istemediği sürece, benim Özgürlük Hakkıma karşı olan, yani beni bir Köle haline getiren *Mutlak İktidarı altına almayı* isteyemez. Bu tür bir güçten özgür olmak korunmamın tek güvencesidir ve akıl, korunmamın zırhı olan bu Özgürlüğü alacak kişiye Korunmamın bir Düşmanı olarak bakmamı emreder: Bu nedenle beni *köleleştirmeye kalkışan* biri kendisini benimle bir Savaş Durumuna sokmuş olur. *Özgürlük* geriye kalan her şeyin temeli olduğundan, Doğa Durumunda, bu Durumdaki birine ait *Özgürlüğü alacak* kişinin, bu kişiye ait diğer şeylerin tümünü de alacak bir plana sahip olduğu zorunlu olarak varsayılmalıdır. Benzer biçimde Toplum Durumunda da, Toplumda ya da Devlette yaşayanlara ait *Özgürlüğü* alacak kişinin de, diğer her şeyi alacak bir plana sahip olduğu varsayılmalı ve bu kişi Savaş Durumundaymış gibi görülmelidir.

18. Bu durum, bir İnsanın Parasını ya da ondan istediği bir şeyi alabilmek için bu İnsanı İktidarı altına almak amacıyla Güç kullanmaktan öteye geçmemiş; onu en ufak biçimde incitmemiş ya da Yaşamı üzerinde herhangi bir plan açıklamamış *bir Hırsızı öldürmesini* meşru hale getirir: Çünkü beni İktidarı altına almak için hakkı olmadığı halde Güç kullanımı, hırsızın isteği her ne ise bu isteğin gerçekleşmesine olanak tanır; *Özgürlüğümü alacak* hırsızın, beni İktidarı altına aldığında diğer bütün şeylerimi de almayacağını varsaymak için hiç bir nedenim yoktur. Bundan dolayı da hırsıza *kendisini benimle Savaş Durumuna sokmuş* biri olarak muamele etmem, yani yapabilirsem onu öldürmem meşrudur; çünkü bir Savaş Durumunu başlatan her kimse kendisini meşru biçimde tehlikeye atmış olur ve Savaş Durumundaki *saldırgan*dır.

19. Burada, *Doğa Durumu ile Savaş Durumu* arasında, bazı İnsanların karıştırmış olmasına rağmen, bir Barış, İyi Niyet, Karşılıklı Yardım ve Koruma durumu ile bir Düşmanlık, Kötü Niyet, Şiddet ve Karşılıklı Yok Etme durumu arasında olduğu kadar açık bir farklılık görüyoruz. Yeryüzünde aralarında yargıçlık yapma Yetkisine sahip ortak bir Yüksek Makam olmaksızın Akla göre birlikte yaşayan İnsanların durumu *tam olarak Doğa Durumudur*. Ancak, Yeryüzünde yardımına başvurulacak ortak bir Yüksek Makamın olmadığı yerde bir başkasının Kişiliği üzerinde güç kullanımı ya da açıklanmış bir güç kullanımı tasarımı *Savaş Durumudur*: Toplumda olsa ve Uyruklardan biri olsa bile, bir

İnsana bir *saldırgana* karşı Savaşma Hakkı veren bu tür bir başvuru makamının yokluğudur. Dolayısıyla değer verdiğim her şeyi çalmış bir *Hırsıza* Yasaya başvuru yolu dışında bir yolla kötülük edemediğim halde bu Hırsızı sadece Atımı ya da Ceketimi çalmak için üzerime saldırırken öldürebilirim. Çünkü benim Korunmam için yapılmış Yasa, kaybedildiğinde telafisi mümkün olmayan yaşamımı mevcut güce karşı korumak amacıyla araya giremiyorsa, bana kendi savunmamı yapma ve Savaş Hakkını; saldırganı öldürme hürriyetini tanır; çünkü saldırgan, telafisi mümkün olmayabilen bir hasarın bulunduğu bir Davada çözüm için ortak yargıcımıza da, Yasanın kararına da başvuru için zaman bırakmaz. *Yetkili bir ortak bir Yargıcın yokluğu, bütün İnsanları bir Doğa Durumuna sokar: Ancak bir İnsanın Kişiliği üzerinde Haksız Güç,* ister ortak bir Yargıç olsun ister olmasın, her iki halde de *bir Savaş Durumu doğurur.*

20. Ancak fiili güç sona erdiğinde, Toplumdakiler arasında *Savaş Durumu* kesilir ve her iki taraf da Yasanın adaletli belirleyiciliğine eşit biçimde tabii olurlar; çünkü bundan sonra geçmiş zararların tazmini ve gelecekteki hasarların önlenmesi için başvuru yolu açılmış olur: Ancak Doğa Durumunda olduğu gibi pozitif Yasaların ve başvuru yapılabilecek Yetkili Yargıçların yokluğu nedeniyle bu tür başvurunun yapılamadığı yerde Savaş Durumu, saldırgan taraf Barış önerinceye ve yaptığı her tür haksızlığı gidermesi ve masumu gelecekte güvenceye alması Koşullarıyla bir uzlaşma dileyinceye kadar, masum Tarafın becerebildiğinde saldırgan tarafı yok etme hakkıyla birlikte bir kez *başladı mı sürüp gider*: Ancak bununla birlikte Yasaya ve kurumsallaşmış Yargıçlara başvuru yolu açık olmasına rağmen, bu çare, bazı İnsanların ya da İnsan Grubunun şiddetinin ya da zararlarının tazmini ya da korunması için adaletin açıkça çarpıtılması ve Yasaların yüzsüzce bükülmesi yoluyla reddedilirse *orada* da bir *Savaş Durumu* dışında bir şeyi hayal etmek bile güçtür. Çünkü Adaleti yönetmeye atananların eliyle bile olsa, nerede şiddet kullanılırsa ve zarar verilirse verilsin, altında bulunan herkese karşı tarafsız bir uygulamayla masumları korumak ve zararlarını gidermek amacı taşıyan Yasa adıyla, iddiasıyla ya da şekliyle renklendirilse bile, bunlar yine şiddet ve zarardır: Adaletin yönetiminin *iyi niyetle* yapılmadığı her yerde, Yeryüzünde haklarını almak için başvuracak yerleri olmayan Muzdariplere *karşı Savaş açılmış olur*; bunlar bu tür Davalarda tek bir çareye terk edilirler: Öteki Dünyaya başvurmak.

21. Öteki Dünyadan başka bir başvuru yerinin olmadığı ve en küçük bir anlaşmazlığın sona götürmeye eğilimli olduğu, birbiriyle mücadele edenler arasında karar verecek bir Otoritenin olmadığı bu Savaş Durumundan kaçınmak, *İnsanların kendilerini Topluma koymalarının* ve Doğa Durumunu terk etmelerinin önemli bir nedenidir. Çünkü *başvuru* yoluyla çözüm alınabilen bir Otoritenin, bir Yeryüzü İktidarının bulunduğu yerde Savaş Durumu dışlanır ve İhtilaf bu iktidar tarafından karara bağlanır. Yeryüzünde *Yeftah* ile *Ammon oğulları* arasında hakka karar verecek herhangi bir Mahkeme, herhangi bir yüksek Yargı olsaydı bunlar hiçbir zaman bir Savaş Durumuna gelmemiş olurlardı, ancak Yeftah'ın *Öteki Dünyaya* başvurmaya zorlandığını görüyoruz. Yeftah, *Yargıç Lordumuz Rab bugün İsrail Oğulları ile Ammon Oğulları arasında hükmetsin,* der (Yargıçlar xi. 27)* ve bundan sonra bu *başvurusuna* inanarak ve peşinden giderek Ordusunu Savaşa sürer. Dolayısıyla, sorunun '*Yargıç kimdir*?' biçiminde ortaya konduğu bu tür ihtilaflarda, bu soru ihtilafın kim tarafından karara bağlanması gerektiği anlamına gelemez; çünkü herkes Yeftah'ın bize, *Yargıç olan Tanrı* yargılar, dediğini bilir. Yeryüzünde Yargıcın olmadığı yerde, bu *Başvuru,* Öteki Dünyadaki Tanrıya ulaşır. Şu halde ister başka birisi kendisini benimle bir Savaş Durumuna soksun ve isterse ben de Yeftah gibi bu Savaş Durumunda Öteki Dünyaya başvurayım, Soru, kim yargılar? anlamına gelemez. Bu yüzden ben bütün İnsanların Yüksek Yargıcına Kıyamet gününde hesap verinceye kadar sadece kendi Vicdanımda Yargıç olabilirim.

* Yargıçların 10. ve 11. Bölümlerinde anlatılan öykünün tümü şöyledir: İsrail Oğulları'nın tanrılarını bırakıp başka tanrılara tapmaları üzerine, tanrıları onları cezalandırmaya karar verir. Ancak durumun farkına vararak pişmanlıklarını tanrılarına bildirirler. İsrailin bu sıkıntısından dolayı tanrılarının da canı sıkılır ve İsrail Oğullarını Ammon Oğullarının tehdidi altına sokar. İsrail Oğulları çareyi Gilead'ın oğlu Yeftah'ın kendilerine komutan olmasında bulur. Oysa Yeftah bir fahişenin oğludur ve bu nedenle Gilead'ın diğer oğulları tarafından miras almasını önlemek amacıyla evden kovulmuştur. Evden kovulan üvey kardeş Yeftah bir çete kurarak ve etrafına saldırılar düzenleyerek yaşamını sürdürmektedir. Zor duruma düşen İsrailoğulları yiğit üvey kardeşlerinden yardım ister. Yeftah da savaşı kazanırsa kabileye başkan olma sözünü alarak teklifi kabul eder. Önce Ammon Oğullarına elçi göndererek toprakların neden İsrail oğullarına ait olduğunun gerekçesini anlatır ve barış önerir. Locke'un yukarıda Yargıçlar'dan alıntı yaptığı cümle buradadır. Aralarındaki uzlaşmazlıkta karar vermesi işi Tanrıya bırakılır ve savaş başlar. Yeftah tanrının yardımıyla savaşı kazanır. Böylece yeryüzü iktidarı yerine Tanrı karar vermiş olur.

Dördüncü Bölüm
Kölelik Üzerine

22. İnsanın *Doğal Hürriyeti*, Yeryüzündeki Üstün bir İktidardan özgür olmak ve İnsanın İradesi ya da Yasama Otoritesi altında olmamak, kendi Yönetimi için ise sadece Doğa Yasasına sahip olmaktır. *İnsanın Toplum İçindeki Hürriyeti*, Devlet içinde onaya dayalı olarak kurulmuş Yasama İktidarından başka bir Yasama İktidarının altında da, Yasamanın, kendisine verilmiş güvene uygun biçimde yasalaştırdığı yasaların dışında bir yasanın sınırlamasının ya da bir İradenin Hükümranlığının altında da olmamaktır. Şu halde *Özgürlük*, Sir Robert Filmer'in bize söylediği gibi (O.A. 55:224): *"Herkesin istediği her şeyi yapması, dilediği gibi yaşaması ve herhangi bir Yasaya bağlı olmaması Hürriyeti"* değildir: Ama *Yönetim altındaki İnsanların Özgürlüğü* o Toplumdaki her bir kişinin ortak olduğu ve o Toplumda kurulmuş Yasama İktidarı tarafından çıkarılan sürekli bir Kurala sahip olmaktır; Kuralın emrinin olmadığı her şeyde kendi İrademe uyma ve başka bir İnsanın değişken, belirli olmayan, bilinmeyen, Keyfi İradesine tabii olmama Hürriyetidir. *Doğal Özgürlük,* benzer biçimde, Doğa Yasasından başka sınırlamalara tabii olmamaktır.

23. Mutlak, Keyfi İktidara karşı bu *Özgürlük* bir İnsanın Korunması için öylesine gerekli ve öylesine yakından onunla bitişiktir ki Korunmasını ve Yaşamını birlikte kaybetmedikçe bu Özgürlüğü bırakamaz. Bir İnsan kendi Yaşamı üzerinde İktidara sahip olmadığından, Anlaşmayla ya da kendi Onayıyla ne kendisini birinin *kölesi haline getirebilir* ne de kendisini, dilediğinde Yaşamına son vermesi için bir başkasının Mutlak, Keyfi İktidarı

altına koyabilir. Hiç kimse, kendisinin sahip olduğundan daha fazla bir İktidarı başkasına veremez ve bu nedenle kendi Yaşamına son veremeyen biri, bu Yaşam üzerine başka bir iktidar koyamaz. Gerçekten de Ölümü hak eden bir Eylemle kendi hatası sonucu kendi Yaşam Hakkının kaybedilmesi halinde, Yaşamı kazanan kişi (yaşamını kaybeden kişiyi iktidarı altına aldığında) bu Yaşama son vermeyi erteleyebilir ve yaşamını kaybeden kişiyi kendi Hizmetinde kullanabilir ve böyle yaparak yaşamını kaybeden kişiye zarar vermemiş olur. Çünkü yaşamını kaybeden kişi Köleliğin cefasını Yaşamının değerinden fazla bulduğu anda Efendisinin İradesine karşı gelerek dilediği Ölümün kendisine uygulanmasını sağlama İktidarına sahiptir.

24. Bu, *meşru bir Fetihçi ile bir Esir arasında devam eden Savaş Durumundan* başka bir şey olmayan kusursuz bir Kölelik halidir. Çünkü Fetihçi ile Esir arasına bir kez *Anlaşma* girerse ve *Anlaşma* tarafların birinin sınırlı bir İktidarı ve diğerinin İtaati için bir uzlaşma yaratırsa, Savaş Durumu ve *Kölelik* Anlaşma sürdüğü sürece kesilir. Çünkü daha önce de söylendiği gibi, hiçbir İnsan kendi Yaşamı üzerinde kendisinin sahip olmadığı bir İktidarı uzlaşmayla başkasına geçiremez.

Yahudiler arasında, diğer Uluslarda olduğu gibi, İnsanların kendilerini sattıklarını itiraf ediyorum; ancak bu satışın Köleliğe değil sadece Ağır ve Zahmetli işlere ilişkin olduğu açıktır. Çünkü Satılan kişilerin Mutlak, Keyfi, Despotik bir İktidar altında olmadıkları bellidir. Çünkü Efendi, belirli zamanlarda kendisine Hizmet Etmekten özgür kılmakla yükümlü olduğu bu kişiyi, herhangi bir zamanda öldürme iktidarına sahip olamazdı: Hatta bu tür bir Hizmetlinin Efendisi, Hizmetlinin Yaşamı üzerinde Keyfi bir İktidara sahip olmaktan öylesine uzaktı ki, zevkine göre hizmetliyi sakatlayamazdı; üstelik bir Gözün ya da Dişin kaybı Hizmetliyi özgür kılardı, Çıkış. XXI.*

* Çıkış'ın XXI. Bölümünün ilgili ayetleri şöyledir: İbrani bir köle satın alırsan, altı yıl kölelik eder, ama yedinci yıl karşılık ödemeden özgür olur...Bir insan erkek ya da kadın kölesini değnekle döverken öldürürse cezalandırılmak zorundadır... Bir insan erkek ya da kadın kölesini gözüne vurarak kör ederse, gözüne karşılık onu özgür bırakır... Eğer erkek ya da kadın kölesinin dişini kırarsa, dişine karşılık onu özgür bırakır.

Beşinci Bölüm
Mülkiyet Üzerine

25. İster, bize İnsanların bir kez doğmakla kendilerini Koruma hakkı ve dolayısıyla Yemeye, İçmeye ve Doğanın, Varlıklarını Sürdürmeleri için sağladığı diğer şeylere ilişkin hakları olduğunu söyleyen doğal *Aklı* dikkate alalım, ister Dünyada Tanrı tarafından Adem ile Nuh ve Oğullarına yapılan bu Bağışların bize açıklamasını veren Vahiyi dikkate alalım, Kral Davut'un *Mezmurlar* da (CXV. 16. Ayet) *Yeryüzü İnsanların çocuklarına verilmiştir* dediği gibi, Tanrı Dünyayı İnsanoğluna ortaklaşa vermiştir. Ancak bu varsayım yapıldığında birinin bir şey üzerinde nasıl *Mülkiyet* sahibi haline gelebileceği bazılarına çok büyük bir güçlük olarak görünür: Kendim bu soruya şu cevabı vermekle yetinmeyeceğim: *Mülkiyeti,* Tanrı'nın dünyayı Adem'e ve Adem'in Nesline ortaklaşa verdiği biçimindeki bir varsayımdan çıkarmak güçse, Tanrı'mn, dünyayı Adem'e ve Ardıl Mirasçılarına Adem'in geriye kalan bütün neslini dışlayacak biçimde verdiği biçimindeki bir varsayım üzerine de evrensel bir Monark dışında bir İnsanın bir *Mülkiyet'e* sahip olabilmesi olanaksızdır. Ancak bu cevabın yanında, Tanrı'nın İnsanoğluna ortaklaşa verdiği Dünyanın belirli kısımları üzerinde ve üstelik bütün Ortakların açık bir Anlaşması olmaksızın İnsanların nasıl bir *mülkiyete* sahip hale gelebileceğini göstermeye gayret edeceğim.

26. Dünyayı İnsanlara ortaklaşa veren Tanrı, onlara aynı zamanda Dünyayı, Yaşamdan en üst yararı ve rahatlığı sağlayacak biçimde kullanmaya yarayacak aklı da vermiştir. Yeryüzü ve yeryüzündeki her şey İnsanlara varlıklarının Desteklenmesi ve

Rahata kavuşturulması için verilmiştir. Dolayısıyla yeryüzünün doğal biçimde ürettiği bütün Yemişler ve beslediği bütün Hayvanlar doğanın kendiliğinden eli tarafından üretildiklerinden İnsanoğluna ortaklaşa biçimde aittirler ve doğal durumlarında öylece kaldıklarında, hiç kimse ilk başta bunların herhangi biri üzerinde, diğer İnsanları dışlayacak biçimde özel bir Hükümranlığa sahip değildir: Ancak bu ürünler İnsanların kullanımı için verilmiş olduklarından, özel bir İnsanın kullanımına ya da yararlanmasına açılmadan önce zorunlu olarak bunları şu ya da bu yolla edinilebilmenin bir yöntemi olmalıdır. Çitlemeyi bilmeyen ve ortak arazi üzerinde henüz bir Kiracı olan vahşi *Kızılderili*'yi besleyen Yemişler ya da Geyik Eti bu *Kızılderili*'nin olmalıdır ve bunlar öylesine onun, yani onun bir parçası olmalıdır ki, bu *Kızılderili*'nin yaşamının desteklenmesine katkı sağlamadan önce bir başkasının bu ürüne ilişkin bir hakkı kalmamış olmalıdır.

27. Yeryüzü ve diğer bütün ast Yaratıklar İnsanların tümüne ortaklaşa ait olmasına rağmen her insan yine de kendi *Kişi*si üzerinde bir *Mülkiyete* sahiptir. Bunda kişinin kendisinden başka hiç Kimsenin Hakkı yoktur. Kişinin Bedeninin *Emeği* ve Ellerinin *İşi* diyebiliriz ki tam anlamıyla kendisinindir. Doğanın sağladığı ve içinde muhafaza ettiği şeylerden, İnsan, Emeğini kattığı ve kendi özüne ait olan bir şeyleri birleştirdiği şeyi bu Durumun dışına çekip çıkarır ve bu yolla bu şeyi *Mülkiyeti* haline getirir. Bu şey Doğanın içine koyduğu ortaklaşa durumdan bu kişi tarafından çıkarıldığından, bu *emekle* bu şeye diğer İnsanların ortaklaşa hakkını dışlayan bir şeyler eklenmiştir. Bu *Emek* Emekçinin tartışılmaz mülkiyeti olduğundan, en azından başkaları için de yeterli miktar ve nitelikte ortaklaşa şeyin kaldığı yerde, emeğini bir kez katan dışında hiçbir İnsan bu şeye ilişkin hakka sahip olamaz.

28. Bir Meşe Ağacının altından topladığı Meşe Palamutlarıyla ya da Ormandaki Ağaçlardan kopardığı Elmalarla beslenen kişi, Meşe Palamutlarını ya da Elmaları kesin olarak kendisine edinmiştir. Hiç Kimse besinlerin sadece ona ait olduğunu inkâr edemez. O zaman soruyorum: Bunlar ne zaman onun olmaya başlamıştır? Sindirdiği zaman mı? Yoksa yediği zaman mı? Yoksa pişirdiği zaman mı? Yoksa eve getirdiği zaman mı? Topladığı zaman mı? Şurası açıktır ki, ilk toplama bunları onun yapmasaydı, başka hiçbir şey onun yapamazdı. Şöyle ki, *emek*, bunlarla ortak olan arasına bir ayrım koydu. Kişi bu şeylere, her şeyin ortak Anası Doğanın katmış olduğundan daha fazlasını kattı ve böylece bunlar onun özel hakkı haline geldi. Bu durumda birileri, söz konusu kişinin, Meşe Palamutlarını ve Elmaları onun yapacak olan

İnsanoğlunun onayına sahip olmadığı için bu şekilde edindiği bu Meşe Palamutlarına ve Elmalara ilişkin hakkı olmadığını mı söyleyecektir? Kişinin herkese Ortaklaşa ait olan bu şeyleri kendisinin sayması bu nedenle bir Hırsızlık mıydı? Bu tür bir onay zorunlu olsaydı, Tanrı'mn ona verdiği Bolluğa rağmen İnsan açlıktan ölürdü. Anlaşma gereği *Ortaklaşa* kalan yerlerde *Mülkiyeti başlatan şeyin,* ortaklaşa olan bir şeyin bir bölümünü almak ve bu bölümü, Doğanın içinde muhafaza ettiği durumdan çekip çıkarmak olduğunu görürüz; *Mülkiyet* olmaksızın Ortaklaşa olanın kullanımı söz konusu olmazdı. Dolayısıyla şu ya da bu bölümü almak bütün Ortakların açık onayına bağlı değildir. Böylece, başkalarıyla birlikte üzerlerinde ortaklaşa hakka sahip olduğum Atımın ısırdığı Otlar, Hizmetlimin kestiği çimenler, herhangi bir yerde kazdığım maden cevheri hiç kimsenin onayı ya da dağıtımı olmaksızın benim *Mülkiyetim* haline gelir. Benim olan emek bu şeyleri içinde bulundukları ortaklaşa durumun içinden çekip çıkararak içlerine benim *Mülkiyetimi* yerleştirmiş bulunmaktadır.

29. Birilerinin ortaklaşa verilmiş bir şeyin bir bölümünü edinmesi için her bir Ortağın açık onayını şart koşma durumunda, Çocuklar ya da Hizmetliler, Babalarının ya da Efendilerinin, her birinin özel payını dağıtmaksızın, kendilerine ortaklaşa olarak tedarik etmiş oldukları eti kesemezlerdi. Pınardan akan Su ayrı ayrı her bir kişiye ait olmasına rağmen, testideki suyun sadece onu testiyle çıkaranın olduğundan kim kuşku duyabilir? Bu kişinin *Emeği,* eskiden Doğanın içinde ortaklaşa olan ve Doğanın bütün Çocuklarına eşit biçimde ait olan suyu Doğanın ellerinden alarak çıkarmış ve bu yolla kendine *edinmiştir.*

30. Dolayısıyla bu akıl Yasası, geyiği, onu öldüren Kızılderili'nin yapar; geyik önceden her bir kişinin ortak hakkı olmasına rağmen, geyiğin, emeğini geyiğe vermiş kişinin malı olmasına izin verilir. Ayrıca İnsanoğlunun, Mülkiyeti belirlemek için pozitif Yasalar yapmış ve bu Yasaların sayısını çoğaltmış Uygar sayılan bölümünde de eskiden ortaklaşa olan şeyler içinde *Mülkiyetin başlangıcına* ilişkin bu temel Doğa Yasası hala geçerlidir ve bu nedenle de birilerinin büyük olan ve yakalamadan sonra da İnsanoğlunun Ortaklığı olarak kalan Okyanusta yakaladığı Balık ya da birilerinin bu Okyanusta elde ettiği Esmer Amber,* onu, Doğanın içinde muhafaza ettiği ortaklaşa durumdan çekip çıkaran *Emek*le, bu şey için cefa çekmiş bu kişinin *Mülkiyeti*

* Balinanın bağırsaklarında oluşan ve parfüm yapımında kullanılan balmumumsu bir madde.

haline getirilir. Hatta içimizde, birilerinin avlamakta olduğu Tavşanın, onu kovalamaca sırasında takip eden kişiye ait olduğu düşünülür. Çünkü henüz ortaklaşa olarak görülen ve hiçbir İnsanın özel Sahipliğinde görülmeyen bir Hayvan söz konusu olduğunda, bu tür bir hayvan üzerinde hayvanı bulmak ve izlemek için yeteri kadar *emek* harcamış olan biri bu yolla hayvanı ortaklaşa olduğu Doğa durumundan çekip çıkarmıştır ve *bir Mülkiyet başlatmıştır.*

31. Şuna muhtemelen itiraz edilecektir: Yeryüzünün Meşe Palamutlarını ya da öteki Yemişlerini vs. toplamak bunlara ilişkin bir hak doğuruyorsa birileri dilediği kadar *stoklayabilir.* Bu itiraza bunun böyle Olmadığı şeklinde Cevap veririm. Bize bu yolla Mülkiyeti vermiş olan Doğa Yasası aynı zamanda bu *mülkiyeti* aynı şekilde *sınırlar.* Pavlus'un Timoteos'a Birinci Mektubundaki *Tanrı bize her şeyi fazlasıyla vermiştir* (vi. bölüm 17. ayet) ayeti Vahiy tarafından onaylanmış Aklın Sesidir. Ancak Tanrı yeryüzünü bize nereye kadar vermiştir? *Kullanımımız için.** Birileri, kullanabileceği miktarda, yaşamsal yarar sağlayan herhangi bir şeyin içine çürümeden önce bu miktardaki emeğiyle Mülkiyet yerleştirebilir. Bunun ötesindeki her şey kişinin payına düşenden fazladır ve başkalarına aittir. Hiçbir şey Tanrı tarafından İnsanın çürütmesi ya da yok etmesi için yapılmamıştır. Bundan dolayı da Dünyada uzun süredir var olan doğal Erzak bolluğu ve az sayıdaki tüketici ile bir İnsan çalışmasının, özellikle akıl tarafından öngörülen bu İnsanın kullanımına yarayan şeyler sınırlamaları dâhilinde bu erzakın ne kadar küçük bir bölümüne erişebildiği ve bunu başkalarının aleyhine biriktirebildiği düşünüldüğünde bu şekilde kurumsallaşmış Mülkiyete ilişkin Kavgalara ve Çekişmelere en küçük şekilde yer olamazdı.

32. Ancak *Mülkiyete ilişkin temel sorun,* şimdi Yeryüzünün Yemişleri ya da Yeryüzünde yaşayan Hayvanlar değildir; şimdi temel sorun geriye kalan her şeyi içinde barındıran ve taşıyan Yeryüzünün kendisidir: Yeryüzünün mülkiyetinin de önceki* gibi kazanıldığının açık olduğunu zannediyorum. Bir İnsanın Sürdüğü,

---

* Pavlus'un Timoteos'a Birinci mektubundan Locke'un alıntı yaptığı 17 ayetin tümü şöyledir: "Bu dünyada zengin olanlara gururlanmamalarını, gelip geçici zenginliğe umut bağlamamalarını; kullanımımız için bize her şeyi bol bol veren Tanrıya umut bağlamalarını söyle." Görüldüğü gibi buradaki "Kullanımımız için." ibaresi önceki cümlenin devamıdır. Dolayısıyla buradaki metni şöyle anlamak gerekir: Tanrı bize dünyada her şeyi bol miktarda kullanımımız için vermiştir. Ancak bu kullanımın ya da yeryüzü üzerindeki şeyleri edinmenin bir sınırı var mıdır?

* 'Önceki'nden kastedilen yeryüzünün yemişleri ile yeryüzünde yaşayan hayvanların mülkiyetidir. Toprağın mülk edinilmesiyle yemiş ve hayvanların mülk edinilmesi yöntemi arasında herhangi bir fark yoktur.

Ektiği, Islah ettiği, İşlediği ve Ürünlerinden yararlanabildiği kadar Toprak onun Mülkiyetidir. İnsan bu Toprağı Ortaklaşa olanın içinden bir bakıma kuşatır. Diğer İnsanların tümünün bu toprağa ilişkin eşit Hakları olduğunu ve dolayısıyla bu kişinin Ortaklığın diğer bütün Üyelerinin, bütün İnsanoğlunun Onayı olmaksızın bu toprağı edinemeyeceğini, onu kuşatamayacağım söylemek de bu kişinin hakkını geçersiz kılmayacaktır. Tanrı Dünyayı insanoğlunun tümüne ortaklaşa verdiğinde, İnsana çalışmasını emretti ve İnsanın aşırı yoksul Durumu bunu zorunlu kıldı. Tanrı ve İnsan Aklı, İnsana Yeryüzüne boyun eğdirmesini, yani yaşamın yararı için toprağı ıslah etmesini ve toprak üzerinde kendisine ait bir şeyleri, emeğini harcamasını emretti. İnsan, Tanrı'nın bu Emrine itaat ederek, yeryüzünün belirli bir bölümüne boyun eğdirdi, sürdü ve ekti; bu yolla bu bölüme, üzerinde başkasının hakkı olmayan ve zarar verilmeden kendisinden alınamayan, kendisinin *Mülkiyeti* olan bir şeyler ekledi.

33. *Toprağın* belirli bir parselinin ıslah edilerek *edinilmesi* başka bir İnsanın aleyhine de değildi; çünkü halen yeterli miktar ve nitelikte toprak kalmıştı ve henüz topraktan yoksun olanların kullanabileceklerinden daha fazla toprak vardı. Bu nedenle aslında hiçbir zaman kişinin kendisi için toprak kuşatmasından dolayı başkalarına yetersiz toprak kalmamıştı. Çünkü başkasına da kullanabileceği kadar toprak bırakan kişi, hiçbir şey almamış kişi kadar iyi bir şey yapar. Bir başka İnsanın, dolu dolu bir yudum bile olsa, Irmaktan su içmesinden dolayı, susuzluğunu gidermesi için kendisine aynı Suyun aktığı bir Irmak bırakılan hiç Kimse zarara uğradığını düşünemez. Ayrıca her ikisinden de yeterli miktarda bulunduğu yerde Toprak ve Suyun Durumu tümüyle aynıdır.

34. Tanrı Dünyayı İnsanlara Ortaklaşa verdi; ancak Dünyayı onlara, onların yararları için ve Dünyadan elde etmeye muktedir oldukları en üst yaşam Rahatlıkları için verdiğinden, Tanrının Dünyanın sürekli olarak ortak ve işlenmemiş halde kalmasını amaçladığı düşünülemez. Tanrı Dünyayı, Kavgacı ve Münakaşacı olanın Hayalciliği ve Açgözlülüğüne değil, Çalışkan ve Akıllı olanın kullanımına verdi (Emek de *İnsanın* Dünyayı kullanmasına Yetki veren şey olacaktı). Kendisine Islah etmesi için daha önceden doldurulmuş olan toprakla aynı nitelikte toprak bırakılmış kişinin şikâyetçi olmaması gerekirdi; bu kişi daha önceden başkasının Emeğiyle ıslah edilmiş toprağa karışmamalıydı: Bunu yapsaydı açıktır ki, başkasının Acılarından yararlanmayı arzulamış olurdu ki buna hakkı yoktu ve ayrıca Tanrının ona başkalarıyla birlikte üzerinde emek harcaması için ortaklaşa vermiş olduğu ve

sahiplenilmeden öncekisi kadar iyi nitelikte olan ve kişinin ne yapacağını bilemeyeceğinden çok ya da Çalışmasının ulaşabileceğinden fazla olan Toprağın bırakıldığı yerdeki Araziye de hakkı yoktu.

35. Parası olan ve Ticaret yapan; Yönetim altında Bir Yığın İnsanın var olduğu; *Toprağın* ortaklaşa olduğu *İngiltere*'de ya da başka bir Ülkede, hiç kimsenin Ortak Yurttaşların onayı olmaksızın Toprağın bir parçasını kuşatamayacağı ya da edinemeyeceği doğrudur: Çünkü bu Toprak, anlaşmayla, yani ihlal edilmemesi gereken Toprak Yasasıyla ortaklaşa bırakılmıştır. Dolayısıyla Toprak belirli İnsanlar açısından ortaklaşa olmasına rağmen İnsanoğlunun tümü için öyle değildir; sadece bu Ülkenin ya da bu Kilisenin müşterek mülkiyetidir. Ayrıca bu tür bir kuşatmadan sonra geriye kalan toprak Ortakların geriye kalanı için, Ortakların tümü bütün toprağı kullanabildikleri zamanla karşılaştırıldığında, bütünü kullandıkları kadar nitelikli olmayacaktır: Oysa başlangıçta ve büyük Dünya Ortaklığı ilk olarak İnsanlarla dolmaya başlarken durum tamamen başka türlüydü. İnsanın hükmü altında olduğu Yasa daha çok *edinme* yasasıydı. Tanrı emretti ve İnsanın Eksikleri onu *çalışmaya* zorladı. İnsanın emeğini kattığı yerde toprak ondan alınamayacak biçimde onun *Mülkiyeti* oluyordu. Bundan dolayı da yeryüzünü itaat altına alma ya da işleme ile toprak üzerinde hâkimiyet sahibi olmanın birleştiğini görürüz. Bunlardan her biri diğeri üzerinde Yetki doğurur. Bu yüzden de Tanrı, toprağa boyun eğdirmeyi emrettiğinde belirli bir yere kadar *edinme* Yetkisini de verdi. Dolayısıyla Çalışmayı ve üzerinde çalışılacak Malzemeleri gerektiren İnsani Yaşam Durumu zorunlu olarak *özel Sahiplenmeleri* doğurur.

36. Mülkiyetin ölçütünü, Doğa pek güzel bir biçimde, İnsan *Emeğinin* Miktarı *ve Yaşamın Rahatlığı*yla belirlemiştir: Hiçbir İnsanın emeği bütün toprağı itaat altına alamazdı ya da bütün toprağı *edinemezdi;* hiçbir İnsan Kullanımıyla küçük bir bölümden fazlasını da tüketemezdi; bu yüzden herhangi bir İnsanın bu yolla başkasının hakkına tecavüz etmesi ya da bu İnsanın, bir Mülkiyet kazanmasından sonra bile hala edinmeden öncekiyle aynı nitelik ve genişlikte bir Sahiplenme için fırsatı bulunan Komşusunun Zararına kendine bir Mülkiyet kazanması olanaksızdı. Bu *ölçüt* her insanın Sahiplenmesini oldukça ılımlı bir Orana hapsetti ve Örneğin İnsanların ekim yapmak için yer darlığı sıkıntısı içinde olmaktan çok Birliklerinden yanlışlıkla ayrılarak Yeryüzünün o zamanki engin Issızlıklarında kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya oldukları Dünyanın ilk Çağlarında, İnsan, hiç Kimsenin Zararına olmaksızın kendisi için edinebilecekti. Aynı *ölçüt* Dünyanın

olabildiğince dolu olması halinde bile, hiç Kimsenin zararına da olmaksızın, hala geçerli olabilir. Çünkü Dünyanın Âdem ya da Nuh'un Çocukları tarafından İnsanlarla doldurulmaya başladığı zamanda bir İnsanın ya da Ailenin içinde bulunduğu durumu düşünürsek, bu İnsanın Amerika'nın iç kısımlarındaki bazı boş yerleri ekmesine izin verdiğimizde, vermiş olduğumuz *ölçülere* dayalı olarak bu İnsanın kendisine edinebileceği *Sahiplenmelerin* çok geniş de olmayacağını; İnsanoğlunun geriye kalanının zararına da olmayacağını ya da İnsanoğlunun geriye kalanına şikâyet nedeni vermeyeceğini ya da İnsanların bu Adamın Tecavüzlerinden dolayı kendilerine zarar verildiğini düşünmeyeceklerini görürüz; İnsan Irkının şimdilerde Dünyanın bütün köşelerine yayılmış olmasına ve başlangıçtaki küçük sayıyı oldukça aşmış olmasına rağmen bugüne gelindiğinde bunun hala geçerli olduğunu görürüz. *Yerin* büyüklüğü *emek olmaksızın* öylesine küçük değerdedir ki, *İspanya'da*, bir İnsana toprağı kullanım dışında Toprağa ilişkin hiçbir hak sahibi olmaksızın, rahatsız edilmeden toprağı sürme, ekme ve biçme izni verilebildiğinin kabul edildiğini duydum. Ancak mahallin sakinleri, aksine, ihmal edilmiş ve dolayısıyla boş kalmış Toprak üzerinde ihtiyaç duydukları Ekin stokunu çalışmasıyla arttırmış olan bu kişiye karşı kendilerini borçlu sayıyorlardı. Ancak bu böyle de olsa bu konu üzerinde durmuyorum; benim cesaretle ileri sürmeye kalkıştığım şey, aynı *Mülkiyet Kuralının*, yani Her İnsanın kullanabildiği kadarına sahip olması gerektiği kuralının, hiç kimseyi sıkıntıya sokmaksızın, Dünyada hala geçerli olacağıdır, çünkü nasıl meydana geldiğini daha sonra daha geniş biçimde göstereceğim gibi, Dünyada, *Paranın Keşfini* yapmamış ve Para üzerine bir değer koymaya yönelik İnsanların örtülü Anlaşmasına sahip olmayan, (Onayla) daha geniş Sahipliklerle ve bunlara ilişkin bir Hakla tanışmamış Sakinlerin iki katma yetecek kadar yeterli Toprak vardır.

37. Şu kesindir ki, başlangıçta, yani İnsanların gereksindiklerinden daha fazlasına sahip olma arzusunun sadece İnsan Yaşamına sağladığı yarara bağlı olan şeylerin içsel değerini değiştirmesinden önce ya da İnsanların, heba olmadan ya da bozulmadan saklanabilecek küçük bir sarı Metal parçasının büyük bir Et parçasının ya da bütün bir Ekin yığınının değeri olması gerektiği konusunda anlaşmalarından önce, İnsanların her biri kendisine emeğiyle Doğanın nimetlerinden kullanabildiği kadarıyla bir edinme hakkına sahip olmasına rağmen aynı çalışmayı yapacak kişiler için hala aynı bolluğun bırakıldığı yerdeki bu edinme, gereğinden fazla da olamazdı, başkalarının Zararına da olamazdı. Buna şunu eklememe izin verin: Kendisine emeğiyle toprak edinen kişi, insanoğlunun ortak stokunu

azaltmamış, artırmıştır. Çünkü insan yaşamını desteklemek amacına hizmet için bir dönüm kuşatılmış ve işlenmiş Toprakla üretilmiş erzak, (oldukça sınırlanarak söylenecek olursa) eşit zenginlikteki bir dönüm boş bırakılmış ortaklaşa Toprakla üretilen erzaktan on kat daha fazladır. Bu nedenle de Toprağı kuşatan ve Doğaya bırakılmış yüz dönümlük Topraktan sağlanabilecek yaşamsal rahatlıktan daha fazlasını on dönümden elde eden kişinin, gerçekten de İnsanoğluna doksan dönüm verdiği söylenebilir. Çünkü bu kişinin emeği şimdi ona ortaklaşa bırakıldığında ancak yüz dönümün ürünü olan on dönümün çıktısı erzak sağlar. Burada ıslah edilmiş toprağın ürün verişinin ıslah edilmemiş toprağın ürün verişine oranını, aslında yüze bir oranına çok daha yakın iken sadece on'a bir gibi düşük bir oranda tuttum. Bunu göstermek için Amerika'nın Doğaya bırakılmış yaban ormanlarının ve işlenmemiş boş topraklarının, herhangi bir ıslah, ziraat ya da çiftçilik olmaksızın, bin dönümünün çaresiz ve ihtiyaç içindeki sakinlere sağladığı kadar yaşamsal rahatlığın, toprakların iyi işlendiği Devonshire'de eşit verimlilikteki on dönüm toprak tarafından sağlanıp sağlanamayacağını soruyorum.

Toprağı Edinmeden önce çok sayıda yabani Yemişi toplayan; yapabildiği kadar hayvanı öldüren, yakalayan ya da evcilleştiren kişi, bu şeyleri Doğanın onları içine koyduğu durumdan belirli bir yöntemle değiştirmek için *Emeğinin* bir parçasını onlara yerleştirerek Doğanın kendiliğinden Ürünlerine kendi zahmetini içselleştirdi, bu sayede *onlarda bir Mülkiyet kazandı.* Ancak bu şeyler doğru biçimde kullanılmaksızın kişinin sahipliğinde telef olsaydılar, kişinin tüketebilmesinden önce Yemişler çürüseydi ya da Geyik Eti koksaydı ortak Doğa Yasasın çiğnemiş olurdu ve cezalandırılmaya maruz kalırdı: Kişinin, bu şeylerden, kendi *Kullanımının* gerekli kıldığından ve Yaşamsal Rahatlıklarını sağlamada ona hizmet sunacak olandan *daha fazlasına Hakkı* olmadığından, bu kişi bu durumda Komşusunun payına tecavüz etmiş olurdu.

38. Aynı *ölçüler Toprak Sahipliğini* de yönetti: Kişinin ekip biçtiği, topladığı ve çürümeden önce kullandığı şeyler onun özel Hakkıydı: Kişinin kuşattığı ne varsa, besleyebildiği ve kullanabildiği Sığır ile Ürün de onundu. Ancak ister kuşattığı yerin Çimeni Yerde çürüseydi ister ektiği yerin Yemişleri toplanmadan ve kaldırılmadan kokuşsaydı, yeryüzünün bu kısmı onun kuşatmasına rağmen hala Boş olarak görülürdü ve başka birinin Sahipliğine

geçebilirdi. Böylece başlangıçta, *Kabil* ekebileceği kadar Yeri alabilir ve burayı kendi Toprağı yapabilirdi ve yine de *Habil*'in Koyunlarını beslemesi için yeterli miktarda toprak kalırdı: Birkaç Dönüm, Sahiplikleri olarak her ikisine de hizmet edebilirdi. Ancak Aileler çoğaldığında ve Çalışma Ailelerin stoklarını artırdığında Ailelerin *Sahiplikleri* de ihtiyaçları doğrultusunda *genişledi*; ancak birleşinceye, kendi kendilerine birlik oluşturuncaya ve Kentler inşa edinceye kadar genel olarak kullandıkları *toprakta yerleşik bir mülkiyet yoktu* ve ondan sonra zaman içinde onayla Ülkelerinin Topraklarının kesin sınırlarını belirlemeye ve kendileriyle Komşuları arasındaki sınırlar üzerinde anlaşmaya ve Yasalarla kendi içlerinde aynı Toplumda yaşayanların Mülkiyetlerini kurumsallaştırmaya başladılar. Çünkü Dünyanın ilk yerleşilen ve dolayısıyla da nüfus artışının en muhtemel olduğu kısmında, *İbrahim*'in zamanına kadar aşağı inildiğinde bile, Ailelerin, varlıkları olan Davarları ve Sığırlarıyla birlikte özgürce aşağıya ve yukarıya başıboş dolaştıklarını görürüz ve İbrahim bu aşağı ve yukarı başıboş dolaşmayı, bir Yabancı olduğu bir Ülkede yaptı. İşte buradan da en azından şunlar açıktır ki, Toprağın büyük bölümü ortaklaşa duruyordu; Sakinler toprağa değer biçmediler, kullandıklarından daha fazlasında Mülkiyetleri olduğunu da iddia etmediler. Ancak bunların Sığırlarını birlikte beslemeleri için aynı alanda yeterli yer kalmadığında onayla, İbrahim ve Lut'un yaptıkları gibi (Tekvin.xiii. Bölüm, 5. ayet) onlara en uygun görünen çayırlarını ayırdılar ve genişlettiler. Yine aynı Nedenle Esav Babasından ve Kardeşinden ayrıldı ve Seir Dağı'nda ekim yaptı.(Tekvin.xxxvi. Bölüm, 6. ayet)

39. Böylece hiçbir biçimde ispatlanamayacak olan ve kimsenin Mülkiyetinin kaynaklandırılamayacağı Adem'in bütün Dünya üzerinde diğer bütün İnsanları dışlayıcı özel bir hükümranlığının ya da mülkiyetinin olduğu biçimindeki varsayımı yapmaksızın ama Dünyanın, gerçekte olduğu gibi, İnsanların Çocuklarına *ortaklaşa* verilmiş olduğunu varsayarak *emeğin* nasıl oluyor da Dünyanın belirli parçaları üzerinde özel kullanımları için İnsanları kesin hak sahibi yapabildiğini görürüz ki bu konuda Hakka ilişkin bir şüphe olamazdı; çekişmeye yer yoktu.

40. *Emek Mülkiyetinin*, Toprak Topluluğunun dengesini etkileyebilmesi, üzerinde düşünmeden önce muhtemelen tuhaf görünebilecek olmasına rağmen, aslında tuhaf da değildir. Çünkü gerçekten de her şeye *değer farklılığı koyan* emektir; herhangi

birilerinin Şeker ya da Tütün dikilmiş, Buğday ya da Arpa ekilmiş bir Dönüm Toprak ile aynı Topraktan üzerinde çiftçilik yapılmaksızın ortaklaşa duran bir dönüm Toprak arasındaki farkın ne olduğunu düşünmesine izin verelim; bu durumda bu kişi *emeğin* ıslahının, *değerin* daha büyük bölümünü oluşturduğunu görecektir. Zannederim Yeryüzünün İnsan Yaşamına yararlı ürünlerinin onda dokuzunun *emeğin sonuçları* olduğunu söylemek sadece oldukça ılımlı bir hesaplama olacaktır; hatta şeyleri kullanımımıza gelinceye kadar doğru biçimde hesaplayacak ve bunlara yapılan bazı Harcamaları, neyin bütünüyle *Doğaya* neyin *emeğe* borçlu olduğunun toplamını çıkaracaksak, bunların birçoğunun içindekilerin yüzde doksan dokuzunun tümüyle emek sayesinde konduğunu görürüz.

41. Hiçbir şey Toprak bakımından zengin, ancak yaşamsal Rahatlıklar açısından her yönüyle yoksul olan Bazı *Amerikan* Uluslarının olduğundan daha fazla bu söylenenlerin kanıtı olamaz; Doğa bunları da başka herhangi bir halk kadar cömertçe bolluk malzemeleriyle, yani yiyecek, elbise ve eğlence sunmaya yarayacak şeyleri bolca üretmeye yatkın verimli bir Araziyle donatmış olmasına rağmen, toprağı emekle ıslah etme eksikliği nedeniyle bunlar bizim sahip olduğumuz rahatlıkların yüzde birlik bölümüne bile sahip değildirler: Bu nedenle oradaki geniş ve verimli topraklara sahip bir Ülkenin kralı, İngiltere'deki bir gündelik İşçiden daha kötü beslenir, barınır ve giyinir.

42. Bunu biraz daha açıklığa kavuşturmak için sadece Yaşam için gerekli sıradan erzakları, kullanımımıza gelmeden önce geçirdikleri belirli süreçleri içinde izlememize ve değerlerinin ne kadarını İnsan Çalışmasından aldıklarını görmemize izin verin. Ekmek, şarap ve elbise günlük kullanımda olan ve bol miktarda bulunan şeylerdir; ancak *emek* daha yararlı olan bu Malları bize sunmasaydı, meşe palamudu, su ve yaprak ya da kabuklar, ekmeğimiz, içeceğimiz ve giysilerimiz olamazdı. Çünkü *Ekmeğin* Meşe Palamudundan; *Şarabın* Sudan; *Elbise* ya da *İpeğin* Yaprak, Kabuk ya da Yosundan daha değerli olması tümüyle *emek* ve çalışma *sayesindedir*. Sözü edilen erzaklardan biri yardımcısız Doğanın bize sağladığı Yiyecek ve Giyecektir; diğer Erzaklar çalışma ve meşakkatimiz tarafından bize hazırlanan Erzaktır ki birileri erzaklardan birinin diğerini değer olarak ne kadar aştığını hesapladığında bu Dünyada kullandığımız şeylerin değerinin en büyük kısmım nasıl emeğin yarattığını görecektir: Ayrıca malzemeleri üreten toprağın bu değer içindeki payı yok denecek

kadar az ya da çoğunlukla sadece çok küçük bir bölümle sınırlıdır; bu değer öylesine küçüktür ki, bizim aramızda dahi otlatma, ekme ve dikme için ıslah edilmeyip bütünüyle Doğaya bırakılmış Toprak, *boş ve yararsız arazi* olarak adlandırılır ki gerçekten de bu *arazi boş ve yararsız*dır ve bu arazinin yararının hiçin yararından çok az fazla olduğunu görürüz. Bu da insan sayısının hükümranlıklara ait arazilerin genişliğine ne kadar çok tercih edilmesi gerektiğini ve dolayısıyla da toprakları artırmanın ve onları doğru kullanmanın büyük yönetim sanatı olduğunu gösterir. İktidar baskısına ve Parti sıkıştırmasına karşı İnsanoğlunun dürüst çalışmasını teşvik etmeyi ve himaye altına almayı güvenceye bağlamayı amaçlayan yerleşik özgürlük yasaları kadar bilge ve tanrısal olan bir prens, kısa zamanda komşuları için çok zorlu biri haline gelecektir. Ama bunu aklıma gelmişken söyledim. Şimdi elimizdeki tartışmaya geri dönelim.

43. Yirmi Kile Buğday veren buradaki bir Dönüm Toprak ile Amerika'da aynı Çiftçilikle aynı ürünü verecek bir Dönüm Toprak hiç kuşkusuz aynı doğal, içsel Değerdedirler. Ancak İnsanoğlunun bunların birinden bir yılda elde ettiği Yarar beş pound değerinde olmasına ve diğerinden elde ettiği Yarar muhtemelen bir Peni değerinde bile olmamasına rağmen bir Kızılderilinin Amerika'daki bu topraktan elde ettiği bütün Kazanç değere kavuşturulmuş ve burada satılmış olsaydı, doğrusunu söylemek gerekirse buradakinin en azından binde bir bile etmezdi. Dolayısıyla emek olmasaydı herhangi bir değere güçlükle sahip olacak olan *Toprak üzerine Değerin en büyük kısmını koyan Emek*tir: Toprağın yararlı bütün Ürünlerinin en büyük kısmını emeğe borçluyuz: çünkü bir Dönümlük toprağın buğdayından elde edilen bütün Saman, Kepek ve Ekmeğin, aynı verimlilikte olup da boş kalan bir Dönümlük Toprağın ürününden daha değerli oluşu tümüyle Emeğin Sonucudur. Çünkü yediğimiz *Ekmeğin* içinde sayılması gereken sadece çiftçinin meşakkati, orakçı ve harmancının zahmeti fırıncının teri değildir, öküzleri kesenlerin, demiri ve taşları kazan ve dövenlerin, sabanın yapımında, değirmende ve fırında kullanılan keresteyi kesip biçimlendirenlerin ve bu Tahıl tanesinin tohum oluşundan başlayarak, ekilmesine, Ekmek yapılmasına kadar gerekli çok sayıdaki diğer Aleti yapanların Emeklerinin tümü *Emek* hesabına kaydedilmeli ve şunun bir sonucu kabul edilmelidir: Doğa ve Yeryüzü, tek başlarına neredeyse tümüyle değersiz malzemeler sağladılar. Kullanımımıza gelmeden önce Her Ekmek Somunuyla ilgili olarak endüstrinin sağladığı ve kullandığı

şeylerin Listesini izleyebilseydik çok ilginç bir Listeyle karşılaşırdık: Demir, Odun, Deri, Ağaç Kabuğu, Kereste, Taş, Tuğla, Kömür, Kireç, Kumaş, Boyama İlaçları, Zift, Katran, Direkler, Halatlar; İşçilerin herhangi biri tarafından İşin herhangi bir kısmında kullanılan Mallardan herhangi birini getiren Gemide kullanılan her türlü Malzeme; sayılması neredeyse olanaksız olan ya da en azından çok aşırı zaman alacak olan her şey.

44. Bütün bunlardan açıkça görülmektedir ki Doğadaki şeyler ortaklaşa verilmesine rağmen, *Mülkiyetin* yüce *Temeli* hala İnsanın (kendi kendisinin Efendisi ve *kendi Kişiliğinin* ve eylemlerinin ya da *Emeğinin Sahibi olarak*) kendisindeydi ve İcatlarla Sanatlar Yaşam rahatlıklarını iyileştirdikleri zaman İnsanın kendi Geçimi ya da Rahatlığı için başvurduğu şeylerin büyük bölümü tümüyle kendisine aitti ve ortaklaşa olarak diğerlerine de ait değildi.

45. Böylece *Emek*, Başlangıçta ortaklaşa olan, oldukça büyük bölümü uzun bir süre ortaklaşa kalan ve halen de İnsanoğlunun kullandığından fazlası ortaklaşa olan şeyler üzerinde emeğini kullanmak isteyen herkese *bir Mülkiyet Hakkı verdi*. İnsanların büyük çoğunluğu ilk başta yardımcısız Doğanın, gereksinimleri için onlara sunduğu şeylerle yetindiler: Ancak Dünyanın bazı bölümlerinde (Paranın kullanımıyla birlikte, İnsan ve Stok Artışının) Toprağı kıt ve dolayısıyla belirli ölçüde Değerli hale getirmesinden sonra, bazı *Topluluklar,* Ülkelerinin Topraklarına belirgin sınırlar koydular ve kendi içlerinde kendi Toplumlarının özel İnsanlarının Mülkiyetlerini Yasalarla düzenlediler ve böylece Emek ve Çalışmanın başlattığı Mülkiyeti Sözleşme ve Anlaşmayla kurumsallaştırdılar ve belirli Devletler ile Krallıklar arasında oluşturulmuş Birlikler, diğerlerinin Sahipliğindeki Toprağa ilişkin bütün İddiaları ve Hakları ya açık ya da zımni biçimde tanımayarak diğer Ülkelere karşı sahip oldukları orijinal doğal ortak Hak iddialarından ortak Onayla vazgeçtiler ve böylelikle Dünyanın sınırları belirgin Bölümlerinde ve kısımlarında *pozitif anlaşmayla* kendi içlerinde *bir Mülkiyet kurumsallaştırdılar*: Yine de hala (üzerinde ortak Paralarının kullanımına Onay konusunda İnsanoğlunun geriye kalanına katılmamış yerleşiklerin yaşadığı) *boş ve yararsız durumda olan* ve toprak üzerinde yerleşik Halkın kullandığından ya da kullanabileceğinden fazla olan ve dolayısıyla hala ortaklaşa olan geniş Toprak Bölgeleri vardır. Ancak İnsanoğlunun Paranın Kullanımı konusuna onay vermiş bölümü içinde ortaklaşa geniş Toprak Bölgelerinin bulunması nadirdir.

46. İnsan Yaşamına *gerçekten yararlı şeylerin* en büyük bölümü ve varlığını sürdürme zorunluluğunun şimdi Amerikalılara yaptırdığı gibi Dünyaya İlk Gelenlere arattığı şeyler genellikle *kısa ömürlü* şeylerdir; öyle ki, kullanılarak tüketilmezlerse kendi kendilerine çürüyecek ve telef olacaklardır: Oysa Altın, Gümüş ve Elmas gerçek Kullanımdan ve Yaşamı Destekleme gerekliliğinden çok fantezi ve anlaşmayla üzerlerine Değer konan şeylerdir. Bu durumda her kişi, Doğanın ortaklaşa sağladığı bu güzel şeylerin (daha önce söylendiği gibi) kullanabildiği kadarında bir Hakka ve Emeğiyle etkide bulunabildiği her şeyde bir Mülkiyete sahipti: Kişinin çalışmasının, Doğa Durumunun içine yerleştirmiş olduğu şeylerden değiştirmek için ulaşabildiği her şey onundu. Yüz Kile Meşe Palamudu ya da Elma *toplayan* kişi bu nedenle Meşe Palamudu ya da Elmada bir *Mülkiyete* sahipti; bunlar toplandıkları anda onun Mallarıydı. Bunları sadece çürümeden önce kullanmaya bakmak zorundaydı; aksi takdirde, kendi payına düşenden fazlasını almış ve diğerlerinden çalmış olurdu. Bu nedenle kullanabileceğinden fazlasını biriktirmek gerçekten de namussuzca olduğu kadar aptalca bir şeydi. Kişi biriktirdiklerinin bir bölümünü başka birine verseydi, böylece de bu bölüm kişinin Sahipliğinde kullanımsızlıktan telef olmasaydı, bu bölümü de kullanmış sayılırdı. Yine kişi bir haftada bozulacak Erikleri bütün bir yıl boyunca yemesi için iyi kalabilecek fındıklar için feda ettiğinde zarar vermiş sayılmazdı; çünkü hiçbir şey ellerinde kullanımsızlıktan telef olmadığı sürece ortaklaşa Stoku heba da etmiş sayılmazdı, başkalarına ait Mal kısmının herhangi bir bölümünü yok etmiş de sayılmazdı. Yine renginden hoşlandığı bir Metal parçası için Fındıklarını verecek olsaydı ya da Koyununu Deniz Kabuklarıyla ya da Yününü parlayan bir Çakıltaşıyla ya da bir Elmasla mübadele edecek olsaydı ve bunları hayatı boyunca kendisinde saklayacak olsaydı başkalarının Hakkına tecavüz etmiş sayılmazdı, dayanıklı bu şeylerden dilediği kadar biriktirebilirdi; çünkü kişinin *meşru Mülkiyetinin sınırlarının aşılması* Sahiplenmesinin genişliğinde değil, bu Sahiplenme içinde herhangi bir şeyin kullanılmadan telef olmasında yatar.

47. Böylece Paranın, yani İnsanların çürümeden saklayabilecekleri dayanıklı bir şeyin kullanımı yaygınlaştı ve artık İnsanlar karşılıklı onayla gerçekten yararlı ama bozulabilir olan Yaşam Desteği olan şeyleri mübadele içinde alacaklardı.

48. Farklı Çalışma düzeyleri İnsanlara farklı Oranlarda Sahiplikler vermeye eğilimli olduğundan, bu *Paranın Keşfi* onlara Sahipliklerini sürdürme ve genişletme olanağını verdi. Çünkü

içinde sadece yüz ailenin olduğu ve ama diğer yararlı Hayvanlarla birlikte Koyunlar, Atlar ve İneklerin; sağlığa yararlı Yemişlerin; yüzbin kat daha fazla kişiye buğday vermeye yetecek büyüklükte Toprağın bulunduğu; Dünyanın geri kalanıyla olanaklı olan bütün Ticari ilişkilerden soyutlanmış; ancak gerek Bolluğu gerekse Bozulabilirliği yüzünden içinde Paranın yerine sunulmaya uygun hiçbir şeyin olmadığı bir Ada düşünürsek, bu Adada herhangi birileri ister kendi Çalışmalarının ürünü biçiminde olsun, ister diğer kişilerle bozulabilir, yararlı malların mübadelesi biçiminde olsun, Ailesinin kullanımının ve Ailesinin bolluk içinde Tüketimi için gerekenin ötesinde Sahipliğini genişletmek için hangi nedene sahip olabilirdi ki? Hem dayanıklı hem de kıt ve dolayısıyla biriktirilecek değerde şeylerin olmadığı yerde, İnsanlar kendileri için hiçbir zaman bu kadar zengin, elde etmeleri hiçbir zaman bu kadar serbest olmamış *Toprak Sahipliklerini* genişletme eğiliminde olmayacaklardır. Bunun için soruyorum: Bir insan Ürünlerinin Satışı yoluyla kendisine *Para* getirmesi için Dünyanın diğer Bölümleriyle Ticaret Yapma beklentisinin olmadığı Amerika'nın İç Kısımlarının ortasında ekili hazır durumda ve aynı zamanda iyi bir Sığır stoku olan on bin ya da yüz bin dönümlük mükemmel bir Toprağa ne değeri biçecekti? Sözü edilen yerde toprağı kuşatma değerli olmayacaktı ve biz bu kişinin kendisi ve Ailesi için gerekli olan Yaşamsal Rahatlıkları sağlayan şeylerin fazlasını yeniden yaban Doğa Ortaklığına bıraktığını görebilirdik.

49. Dolayısıyla başlangıçta bütün Dünya *Amerika*'ydı ve şimdi olduğundan daha fazla *Amerika*'ydı, çünkü *Para* gibi bir şey hiçbir yerde bilinmiyordu. Komşuları arasında *Paranın Değerinin ve Kullanımının* olduğuna ilişkin bir şeyler keşfedince aynı İnsanın derhal *Sahiplenmesini genişletmeye* başlayacağını görürsünüz.

50. Ancak Yiyecek, Giyecek ve Taşınabilir şeylere oranla İnsan Yaşamına çok az yararlı olan Altın ve Gümüş, değerin belirlenmesinde Emeğin hala büyük oranda *ölçü* olması nedeniyle değerini sadece İnsanların onayından aldığından, İnsanların, zımni ve gönüllü bir onayla, bir insanın, ürününü kullanabileceğinden daha fazla miktardaki toprağı meşru biçimde nasıl sahiplenebileceğinin bir yolunu bularak; mübadele ilişkisi içinde ürün fazlası yerine, sahibinin ellerinde çürümediğinden ya da bozulmadığından dolayı başka birine zarar vermeksizin biriktirilebilen Altın ve Gümüş metallerini alarak Yeryüzünün orantısız ve eşitsiz bir Sahiplenmesi üzerinde anlaştıkları açıktır. İnsan, şeylerin özel sahiplenmelerin eşitsizliği biçimindeki bu paylaşımını, Toplumun sınırları dışında ve sözleşme yapmaksızın,

sadece altın ve gümüş üzerine bir değer koyarak ve Paranın kullanımı konusunda zımnen anlaşarak uygulanabilir kıldı. Çünkü Yönetimler altında mülkiyet hakkını Yasalar düzenler ve toprak sahipliği pozitif anayasalar tarafından belirlenir.

51. Böylelikle *Emeğin başlangıçta* Doğanın ortaklaşa şeyleri üzerinde *bir Mülkiyet yetkisini nasıl başlattığını* ve mülkiyetin kullanımımız için harcanmasının onu nasıl sınırladığını kavramanın hiçbir güçlükle karşılaşmadan son derece kolay olduğunu zannediyorum. Bu yüzden de o zamanlar ne böyle bir Yetki için ne de bu Yetkinin verdiği Sahipliğin genişliği için kavga etmenin nedeni olamazdı. Hak ve elverişlilik birbirine uygundu; çünkü bir İnsan üzerine Emeğini uygulayabildiği her şey üstünde bir Hak sahibi olduğundan kullanabileceğinden fazlası için çalışmanın cazibesine kapılmadı. Bu durum Yetki konusunda Çekişmeye ya da diğerlerinin Hakkına Tecavüze yer bırakmadı; bir İnsanın kendisine aldığı pay kolaylıkla görülebilirdi ve İnsanın kendisine aşırısını ya da ihtiyaç duyduğundan fazlasını alması onursuzca olduğu kadar yarasızdı.

Altıncı Bölüm
Ebeveyn İktidarı (Paternal İktidar) Üzerine

52. Bu nitelikteki bir söylevde Dünyada geçerlilik kazanmış sözcükler ve isimlerde hata bulmak muhtemelen Haddini Bilmez bir Eleştiri olarak suçlanacaktır: ancak muhtemelen, Ebeveynlerin Çocuklar üzerindeki İktidarını, sanki *Annenin* bu iktidarda hiç payı yokmuş gibi tümüyle *Babaya* vermiş gibi görünen, oysa Akla ya da Vahiye danıştığımızda Annenin de eşit payı olduğunu gördüğümüz *Ebeveyn İktidarı (Paternal Power)* örneğinde olduğu gibi eski sözcükler insanı hataya sürüklediğinde yenisini önermek yanlış olmayabilir. Bu durum Ebeveyn İktidarının, *Paternal İktidar* olarak adlandırılmasının daha doğru olup olmayacağı sorusunun sorulmasının bir nedenidir. Çünkü Doğanın ve Üreme hakkının çocuklara yüklediği yükümlülük her ne ise, bu yükümlülüğün eşzamanlı Nedenleri olan anne ve babayı kesinlikle eşit derecede bağlaması gerekir. Buna uygun olarak da pozitif Tanrısal Yasaların Çocukların İtaatini emrettiği her durumda, ayrımsız olarak anne ve babayı birbiriyle birleştirdiğini görürüz: Örneğin, *Babaya ve anaya saygı gösteriniz, (Çıkış. xx. 12); Her kim ki babasına ya da anasına lanet ederse*,(Levililer. xx. 9); Her insan, annesi ve babasından korkmalıdır, (Levililer.xix. 3); Çocuklar ebeveynlerinize itaat ediniz; (Efesliler vi.1) vb.,* Eski ve Yeni Ahit'in ayetleridir.

---

* Cümlenin devamı şöyledir: *"mutlaka öldürülecektir; babasına yahut anasına lanet ettiği için kanının dökülmesini hak etmiştir."*

53. Ancak konuya daha derinlemesine girmeksizin şimdi belirteceğim tek şeyin iyi düşünülmesi bile İnsanları, Ebeveynlerin bu İktidarı hakkında yapmış oldukları büyük hatalardan alıkoyacaktır: Ebeveynlerin bu İktidarı, *Paternal İktidar* Başlığı altında Babaya tahsis edilmiş gibi göründüğünde büyük bir sertlik içermeksizin Mutlak Hükümranlık ve Kraliyet Otoritesi adını taşıyabilmesine rağmen, Çocuklar üzerindeki sözkonusu Mutlak İktidar, *Parental İktidar* biçiminde adlandırılsaydı ve buradan da bu İktidarın Anneye de ait olduğu keşfedilmiş olsaydı, tuhaf ve kelimenin tam anlamıyla Saçma bir ses getirirdi, çünkü *Annenin* de bu İktidarda payı olması gerektiğini söylemek, *Babalık* Otoritesi ve Mutlak İktidarı olarak adlandırdıkları şey için bu kadar çok mücadele eden İnsanların amaçlarına kötü biçimde hizmet etmekten başka işe yaramayacaktır. Bu da, bir tek Kişi Yönetimini içinden türettikleri Temel Otoritenin, göründüğü ad yoluyla, sadece tek kişiye değil de, iki kişiye müşterek olarak verilmesi halinde, uğrunda mücadele ettikleri *Monarşiyi* olumsuz yönde etkileyecekti. Ancak Adlara ilişkin bu konuyu geçmeme izin verin.

54. Yukarıdaki İkinci Bölümde, *"Bütün İnsanların Doğa tarafından eşit kılınmış olduklarını"* söylemiş olmama rağmen bununla bütün Eşitlik türlerini anladığım düşünülemez: *Yaş* ya da *Erdem* İnsanlara haklı bir Üstünlük verebilir. *Yetenek ve Liyakat Üstünlüğü* başkalarını Ortalama Düzeyin üstüne yerleştirebilir: Doğa, Vefa ya da başka Yönlerin görev kıldığı kişilere karşı bazılarını *Doğum*, başka bazılarını da *Akrabalık* ya da *Çıkarlar* Saygı duyma yükümü altına sokabilir ve bütün bunlar yine de, birinin diğeri üzerinde Yetkisi ve Hükümranlığı bakımından bütün İnsanların içinde bulundukları *Eşitlikle* uyumludur; bu, eldeki Konuya da çok uygun olan, İkinci Bölümde sözünü ettiğim, her İnsanın başka bir İnsanın İradesine ya da Otoritesin bağımlı olmaksızın *Doğal Özgürlüğüne eşit Hakla sahip olması* anlamına gelen Eşitliktir.

55. İtiraf etmeliyim ki *Çocuklar* bu tam *Eşitlik* durumunu elde etmek üzere doğmalarına rağmen *Eşitlik* durumunun içinde doğmazlar. Çocukların Ebeveynleri Çocuklar dünyaya gelince ve daha sonra belirli bir zaman için onlar üzerinde belli bir tür Yönetime ve Yetkiye sahiptirler; ancak bu sadece geçici bir durumdur. Bu Tabiiyet Bağları, çocukların çocukluklarının zayıflıkları içinde sarıldıkları ve korundukları Kundak Bezleri gibidir. Yaş ve akıl geliştikçe bu bağları, bu bağlar tümüyle atılıncaya ve bir

İnsanı kendi özgür tasarrufuyla baş başa bırakıncaya kadar gevşetirler.

56. *Adem*, Vücudu ve Aklı tam bir Güce ve Muhakemeye sahip mükemmel bir İnsan olarak yaratılmıştı ve bundan dolayı da kendi varlığının ilk Anından beri Varlığım Sürdürme ve Korumayı sağlama ve Tanrı'nın içine ektiği Akıl Yasasının emirlerine göre Eylemlerini yönetme yeteneğindeydi. Âdem'den beri Dünya hepsi Bilgisiz ya da kavrayışsız, zayıf ve aciz doğan Çocuklardan oluşan Âdem'in Altsoyu ile nüfusla doldu. Ancak büyüme ve yaştaki ilerlemenin çocuktaki kusurlu durumun eksikliklerini kaldırmasına kadar, *Âdem ile Havva* ve onlardan sonra da tüm *Ebeveynler*, bu kusurlu durumun eksikliklerini gidermek için Doğa Yasasıyla, kendi Ustalıklarının değil çocuklardan dolayı kendisine karşı sorumlu oldukları kendi Yapıcılarının, Yüce Tanrının Ustalığının ürünü olarak doğurdukları Çocuklarını koruma, besleme ve eğitme yükümlülüğü altına sokulmuşlardı.

57. Adem'i yöneten yasa, onun bütün soyunu yöneten yasayla aynı yasa, yani *Akıl Yasa*sıydı. Ancak Adem'in Evlatları Adem'den farklı bir yolla; İnsanları cahil ve *Aklın* kullanımından yoksun biçimde üreten doğum yoluyla dünyaya geldiklerinden doğdukları anda bu *Akıl Yasasının* hükmü altında değillerdi; çünkü hiç kimse kendisine ilan edilmemiş bir Yasanın hükmü altında olamaz ve yasa sadece akıl yoluyla ilan edilebildiğinden ya da bilinir kılınabildiğinden, henüz Aklı Kullanmaya başlamamış birinin, *bu Yasanın hükmü altında* olduğu söylenemez ve dolayısıyla Adem'in çocukları da, doğdukları anda, bu *Akıl Yasasının hükmü altında* olmadıklarından doğdukları anda *özgür* değillerdi. Çünkü *Yasa*, doğru Kavranışında, hiçbir biçimde *özgür ve akıllı bir Failin* kendine uygun çıkarlarına aykırı Sınırlama değildir ve Yasa hükmü altında bulunanların genel Yararlarından daha ötesini emretmez. İnsanlar Yasa olmadan daha mutlu olabilselerdi Yasa yararsız bir şey olarak kendi kendisini yok ederdi ve ayrıca Yasa sadece Bataklıklara ve Uçurumlara karşı bizi içinde tutan Hapis biçimindeki Ada da müstahak değildir. Bu yüzden, hatalı da olabilmesine rağmen, *Yasanın amacı, Özgürlüğü* kaldırmak ya da sınırlamak değil tam tersine *korumak ve genişletmektir*. Çünkü Yasalara sahip olabilme yeteneğine sahip yaratılmış varlıkların söz konusu olduğu bütün durumlarda, *Yasa olmayan yerde Özgürlük de yoktur*. Çünkü Yasanın olmadığı yerde var olamayan *Hürriyet* başkalarından gelecek sınırlama ve şiddetten özgür olmaktır:

Ancak Özgürlük bize söylendiği gibi, *her İnsanın dilediğini yapabilme hürriyeti* değildir: (Çünkü diğer her bir İnsanın gönlünün istediğinin baskısı altında olduğu sürece kim özgür olabilirdi ki?) Ama Özgürlük Kişiliğini, Eylemlerini, Sahiplenmelerini ve bütün Mülkiyetini, hükmü altında olduğu Yasaların izin verdiği sınırlar içinde dilediği gibi tasarruf etme ve düzenleme ve bunu yaparken başkasının keyfi İradesine tabi olmama ama özgürce kendi iradesinin peşinden gitme hürriyetidir.

58. Şu halde ebeveynlerin Çocukları üzerinde sahip oldukları *İktidar*, ebeveynlere yüklenmiş bir Görevden; yetkin olmayan Çocukluk durumu boyunca Evlatlarına bakma Görevinden doğar. Akıl yerini alıncaya ve onları bu Dertten kurtarıncaya kadar zihinlerini bilgilendirmek ve cahil Reşit Olmama durumunun Eylemlerini yönetmek çocukların istediği ve Ebeveynlerin yapmakla yükümlü oldukları şeydir. Çünkü Tanrı İnsana eylemlerini yönetme Kavrayışı vererek, hükmü altında olduğu Yasanın sınırları içinde, ona, tümüyle buna uygun biçimde iradesini kullanma Özgürlüğü ve eylemde bulunma hürriyeti izni de vermiştir. Ancak İnsan *İradesini* yönetmek için kendisine ait bir *Kavrayışa* sahip olmadığı bir durumda iken peşinden gideceği kendisine ait bir İradeye sahip olduğu bir durumda da değildir: Çocuk yerine *kavrayan* kişinin onun yerine *irade* de kullanması gerekir; bu kişi çocuğun İradesine emir vermek ve Eylemlerini düzenlemek zorundadır; Ancak babasını *Özgür bir Adam* haline getiren Duruma geldiğinde *Oğul da artık Özgür bir Adamdır.*

59. Bu durum ister Doğal ister Uygar olsun bir İnsanın hükmü altında olduğu bütün Yasalar için geçerlidir. Bir İnsan Doğa Yasasının hükmü altında mıdır? Onu bu Yasadan *özgür kılan nedir*? Bu Yasanın sınırları içinde İnsana Mülkiyetini kendi iradesine göre özgür bir tasarruf etme hakkı veren nedir? Cevap veriyorum: İnsanın bu yasayı bilebilme yeteneğinin bulunabildiğinin varsayıldığı, böylece Eylemlerini bu Yasanın sınırları içinde tutabildiği bir Erginlik Durumu. İnsan bu durumu kazandığında bu Yasanın kendisine ne kadar Kılavuzluk edebileceğini; *Özgürlüğünü* ne kadar kullanabileceğini bildiği varsayılır ve böylece yasaya sahip hale gelir. O zamana kadar yasanın ne kadarlık bir Hürriyete izin verdiğini bildiği varsayılan başka Birileri ona yol göstermek zorundadır. Bu tür bir Akıl durumu; bu tür bir Mümeyyizlik Yaşı *İnsanı özgür kılıyorsa*, aynı Akıl durumu ve Mümeyyizlik Yaşı bu İnsanın Oğlunu da özgür

yapar. Bir insan İngiliz Yasasının hükmü altında mıdır? Onu bu Yasadan *özgür kılacak şey nedir*? Yani bu Yasanın izin verdiği sınırlar içinde kendi İradesine göre eylemleri ve sahiplenmeleri üzerinde tasarruf etme özgürlüğüne sahip olmak için ne gereklidir? Gerekli olan şey bu Yasayı bilmeye ilişkin bir yetenektir. Bu Yasayla, yirmi bir yaşında ve bazı durumlarda daha erken yaşlarda bu yeteneğe ulaşıldığı varsayılmaktadır. Bu yaş babayı *özgür kıldıysa* aynı yaş Oğlu da *özgür kılar*. Yasa, bu yaşa ulaşıncaya kadar Oğlun İradeye sahip olmasına izin vermez ama onun yerine kavrayacak olan Baba ya da Velinin İradesi tarafından çocuğa kılavuzluk edilmesine izin verir. Ayrıca Baba ölürse ve kendi yerine bu Güvende bir vekil ikame edememişse, yani Anlama Yetisinin eksikliği süresince, Küçüklüğü süresince Oğlunu yönetecek bir Vasi tayin etmemişse, Yasa bu özeni üstlenir: Başka birileri, çocuğu yönetmek ve *çocuk bir Özgürlük durumuna ulaşıncaya* ve Anlama Yetisi kendi İradesinin yöneticisi olmaya uygun hale gelinceye kadar çocuğa bir İrade olmalıdır. Ancak bundan sonra Baba ve Oğul, Vasi ve Vesayet Altındaki Çocuğun Erginlik Öncesi Dönemden Sonra oldukları kadar eşit derecede *özgürdürler*; ister sadece Doğa Durumunda ve Doğa Yasası altında olsunlar, ister Kurulmuş bir Yönetimin pozitif Yasaları altında bulunsunlar, Babanın, Oğlunun Yaşamı, Hürriyeti ya da Serveti üzerinde herhangi bir Hükümranlığı olmaksızın, birlikte, eşit derecede aynı Yasanın uyruklarıdırlar.

60. Ancak doğanın olağan akışının dışında meydana gelebilen kusurlar nedeniyle birileri yasayı bilme yeteneği olduğunun ve böylece Yasanın Kurallarına göre yaşadığının varsayıldığı bir Akıl düzeyine ulaşamazsa, *hiçbir zaman Özgür bir İnsan olma yeteneğine kavuşamaz*; hiçbir zaman kendi İradesini tanzim etme konusunda serbest bırakılmaz (çünkü İradesinin sınırını bilemez; iradesinin en uygun kılavuzu olan Anlama Yetisine sahip değildir) ama kendi Anlama Yetisi bu tür bir İşleme yeteneğinden yoksun olduğu sürece, başkalarının Talimatı ve Yönetimi altında kalmaya devam eder. Hooker der ki, dolayısıyla *Deliler* ve *Geri Zekâlılar* hiçbir zaman Ebeveynlerinin Yönetiminden özgür kalamazlar; *daha sonraki yıllarda gelebilecekleri yaşlara henüz gelmemiş Çocuklar ile doğal bir kusur nedeniyle var oldukları sürece bu duruma ulaşmaktan dışlanan aptallar;* Üçüncü olarak *mevcut durumda, muhtemelen kendilerine yol gösterecek doğru Aklı kullanamayan deliler, kendi yararlarına olan şeyleri aramak ve elde etmek için, Vasileri olan İnsanlara kılavuzluk eden Akla*

kendilerinin Kılavuzu olarak sahiptirler (Eccl. Pol., Lib. I, sect.7). Bütün bunlar, Tanrı'nın ve Doğanın diğer yaratıklara olduğu kadar İnsana da yüklemiş olduğu Evlatlarını, kendi başına hareket edebilinceye kadar koruma görevinden başka bir şey gibi görünmezler ve bunların *Ebeveynlerin* bir Kraliyet Otoritesine sahip olduklarının bir kanıtı ya da örneği sayılması güçtür.

61. Böylece fiilen ikisinden hiçbirini Kullanmasak da, Akıllı doğduğumuzda Özgür de *doğmuş* oluruz: Bunlardan birini getiren Yaş diğerini de beraberinde getirir. Bundan dolayı da doğal Özgürlük ve *Ebeveynlere Tabiiyetin* nasıl birlikte var olabildiklerini ve her ikisinin de nasıl aynı İlke üzerine kurulduklarını anlarız. Bir *Çocuk*, kendi Anlama Yetisine ulaşıncaya kadar kendisini yönetecek olan babasının Anlama yetisiyle, Babasının kendisi üzerindeki Yetkisiyle *Özgürdür. Temyiz kudretine ulaşmış yaştaki bir İnsanın Özgürlüğü* ile halen bu Yaşa ulaşmamış bir Çocuğun *Ebeveynlerine Tabiiyeti* öylesine tutarlı ve birbirinden öylesine ayırt edilebilir niteliktedir ki, *babalık hakkını kullanmak yoluyla* Monarşi için Mücadele Edenlerin en körleri bile bu *farkı* görmezlik edemezler; bunların en dik kafalıları bile bu ikisi arasındaki tutarlılığı kabul etmezlik edemezler. Çünkü bunların Doktrinleri tümüyle doğru olsaydı bile, Ademin doğru varisi şimdi biliniyor olsaydı ve bu hakka dayanarak Bay Robert Filmer'in sözünü ettiği gibi bütün Mutlak, Sınırsız iktidarla donatılmış bir Monark tahta yerleşmiş olsaydı bile, bu monark Varisi doğar doğmaz ölseydi, hiçbir zaman özgür olmamış, hiçbir zaman Egemen olmamış Çocuğun, Yaş ve Eğitim kendisini ve başkalarını yönetme Yeteneği ve Aklı getirinceye kadar Annesinin ve Dadısının, Vasilerinin ve Yöneticilerinin tabiiyetinde olması gerekmez miydi? Yaşamının Gereksinimleri, Vücudunun Sağlığı ve Kafasının Bilgileri Çocuğu kendi İradesiyle değil, başkalarının İradesiyle yönetilme zorunda bırakacaktı: Ancak buna rağmen birileri bu Kısıtlama ve Tabiiyetin üzerinde bir Hakka sahip olduğu bu Hürriyet ve Egemenlikle tutarsız olduğunu ya da çocuğu bunlardan alıkoyduğunu ya da çocuğun, İmparatorluğunu Küçüklüğü süresince kendisini Yönetenlere verdiğini mi düşünecektir? Çocuk üzerindeki bu Yönetim, çocuğu sadece İmparatorluğa daha iyi ve daha kısa zamanda hazırladı. Biri bana, Oğlumun ne zaman *Özgür olacak Yaşa geleceğini* soracak olursa, Oğlumu yöneten Monark hangi yaşta yönetecek yaşa gelmişse, Oğlum da o yaşta Özgür olacak yaşa gelmiştir biçiminde cevap veririm. Bilge Hooker der ki *Ancak, insan, Eylemlerine yol*

gösterecek yasalara bağımlı olduğunu anlamasına yeterli düzeyde Akıl kullanımına ulaştığında Yetenek ve Öğrenme ile kazanacağı temyiz kudretinden daha fazlasını daha kolay elde etmiş olur (Eccl. Pol., lib. i. sect. 6).

62. Devletler, kendiliklerinden *İnsanların ne zaman Özgür İnsanlar gibi eylemeye başlayacağının bir zamanı* olduğunu dikkate alırlar ve bu yaşı kabul ederler ve bundan dolayı da o zamana kadar, İnsanların, Ülkelerinin Yönetimlerine Sadakat ya da Bağlılık Yeminleri etmelerini ya da diğer kamusal aidiyet biçimlerini göstermelerini ya da Boyun Eğmelerini zorunlu kılmazlar.

63. Bu durumda, İnsanın *Özgürlüğü* ve kendi iradesine göre eyleme Hürriyeti, İnsanın kendisini yönetmesine yarayan Yasanın yol göstermesini olanaklı kılan ve kendisine bırakılan irade özgürlüğünün alanını bilmesini sağlayan akıl sahibi oluşuna dayanır. Kendisine yol gösterecek Akıla sahip oluşundan önce İnsanı sınırlanmamış bir Hürriyete doğru serbest bırakmak, doğasının ayrıcalığı olan özgür olmasına izin vermek demek değildir ama İnsanı Canavarların arasına sokmak ve canavarların bulunduğu sefil ve sefil olduğu kadar da aşağılık bir duruma terk etmek demektir. Çocukların *Küçüklüğünü* yönetmek için *Otoriteyi Ebeveynlerin* ellerine koyan neden de budur. Tanrı, Evlatlarının bakımını yapma işini Ebeveynlerin işi haline getirmiştir ve Tanrı ebeveynlere uygun şefkat eğilimleri ile çocuklar altında olmaya gereksinim duydukları sürece, çocukların yararına kullanılmak üzere, Tanrı'nın Bilgeliğinin uygun gördüğü biçimde kullanılması için ebeveyn iktidarını yumuşatma kaygısı yerleştirmiştir.

64. Ancak *Ebeveynlerin* Evlatlarına göstermek zorunda oldukları bu Bakım borcunu Babanın Mutlak ve Keyfi bir Hükümranlığına doğru genişleten hangi neden olabilir ki? Aslında Babanın iktidarı, Çocuklarının kendileri ve başkaları için en yararlı olmalarını sağlamak için Vücutlarına güç ve sağlık, Kafalarına dinçlik ve doğruluk kazandıracak ve Koşullarının zorunlu kılması halinde kendi varlıklarını sürdürebilmelerini sağlamak amacıyla onları çalıştıracak en etkili disiplinin uygulanmasından daha öteye gidemez. Ayrıca bu iktidarda, *Annenin* de *Babayla* birlikte payı vardır.

65. Hatta bu iktidar hiçbir özel bir Doğal hakla *Babaya* ait kılınmadığından, baba sadece Çocuklarının sadece Bakıcısı kılındığından onların Bakımını bıraktığında bölünmez bir biçimde

çocukların Beslenmesi ve Eğitimine ekli olan Çocuklar üzerindeki iktidarını kaybeder ve bu iktidar bir başkasının Doğal Babasına da, korunmasız bir çocuğun *Babalığına* da aynı miktarda aittir: Babanın Bakımı doğumda sona ererse, yalnızca *doğurtma eylemi* bir İnsana Füru üzerinde çok küçük iktidar verir ve bu İnsanın bir Baba Adına ve Otoritesine ilişkin olarak sahip olacağı Yetki de bundan ibaret kalır. Yine Dünyanın, bir Kadının aynı zamanda birden fazla Kocaya sahip olduğu yerlerinde bu *Paternal İktidar* ne haline gelecektir? Ya da Koca ve Karı ayrıldıklarında Çocukların tümünün anneye bırakıldığı, onun peşinden gittikleri, tümüyle Annelerinin Bakımı ve Geçindirmesi altında oldukları ve bu durumun sıklıkla meydana geldiği *Amerika*'nın bazı yerlerinde bu İktidar ne haline gelecektir? Çocuklar henüz körpe iken Baba ölürse, Küçüklükleri boyunca baba sağken Babalarına gösterdikleri İtaati her yerde doğal olarak Annelerine de göstermeye borçlu değil midirler? Bu durumlarda kimse *Annenin* Çocukları üzerinde bir Yasama İktidarına sahip olduğunu söyleyecek midir? Yani Anne çocukları üzerinde onlara sürekli Yükümlülük getiren, mülkiyetlerine ilişkin bütün Meselelerini bunlarla düzenledikleri ve Hürriyetlerini, Yaşamlarının akışını sınırlayacak sürekli kurallar koyabilir mi? Ya da Anne, çocukların gözetilmesini Ölüm Cezasıyla yaptırıma bağlayabilir mi? Çünkü bu yasama iktidarı, Babanın gölgesine bile sahip olmadığı tam bir *Yönetici iktidarı*dır. Babanın Çocukları üzerindeki Kumandası ancak geçicidir ve Çocukların Yaşamlarına ya da Mülkiyetlerine ulaşmaz. Bu sadece onların küçüklüklerinin eksiklik ve zayıflığına yönelik bir yardım, Eğitimleri için gerekli olan bir Disiplinden ibarettir: Dolayısıyla bir *Baba* çocukları yoksulluktan dolayı ölme tehlikesi altında değilken malvarlığı üzerinde dilediği gibi tasarrufta bulunabilse bile ne çocukların kendi çalışmalarıyla ne de başkalarının bağışlamasıyla sahip oldukları Mallara ya da Yaşamlara; ne onların Hürriyetlerine ne de mümeyyizlik çağma vardıkları anda ulaştıkları vatandaşlık haklarına uzanır. Mümeyyizlik çağına gelindiğinde *Babanın İmparatorluğu* sona erer ve bu andan itibaren Baba Oğlunun hürriyeti üzerinde bir başkasının hürriyeti üzerinde olduğundan daha fazla tasarrufta bulunamaz: Dolayısıyla bu mutlak ya da sürekli Yetki vermemek zorunda olan; bir İnsanın *Anne ve Babasından ayrılmak ve Karısına bağlanmak için* Tanrısal Otoriteden İzin alarak kendisini içinden çekebileceği bir İktidardır.

66. Ancak tıpkı babanın kendisinin bir başkasının İradesine tabii olmaktan özgür kalması gibi bir *Çocuğun* da Babasının

İradesine ve Kumandasına tabii olmaktan özgür olduğu bir zaman olmasına ve bunlardan her birinin, ikisinin beraberce tabii oldukları Doğa Yasası ya da Ülkelerinin yerel Yasası dışında başka sınırlamalar altında olmamalarına rağmen, bu özgürlük, bir Oğlu, Doğa ve Tanrı Yasası gereğince *Ebeveynlerine* karşı göstermek zorunda olduğu *onurlandırma yükümlülüğünden* bağışık tutmaz. Tanrı, Ebeveynleri, İnsanoğlu Irkının sürdürülmesi ana planının araçları ve Çocuklarının Yaşamının vesileleri yaptığından, Ebeveynlere Evlatlarını besleme, koruma ve yetiştirme yükümlülüğü yüklediği gibi Çocuklara da, içinde bütün Dışavurumlarda gösterilmesi gereken içten bir itibar ve saygı taşıyan; Çocuğu, yaşamını borçlu olduğu bu kişilere zarar verecek ya da gücendirecek, rahatsız edecek ya da Mutluluklarını ya da Yaşamlarını tehlikeye atacak bir şey yapmama konusunda bağlayan ve çocuğu kendisini var eden ve yaşamın olanaklarını kullanabilir yapan bu kişilerin savunması, kurtarılması, yardım edilmesine ve refahlarının sağlanmasına yönelik bütün eylemler bakımından yükümlülük altına sokan sürekli bir *Ebeveynlerini Onurlandırma* Yükümlülüğü yüklemiştir. Hiçbir Durum, hiçbir Özgürlük Çocukları bu Yükümlülükten azat edemez. Ancak bu yükümlülük, Ebeveynlere Çocukları üzerinde bir komuta etme iktidarı ya da Yasalar yapma ve Çocuklarının Yaşamları ya da Özgürlükleri üzerinde diledikleri tasarrufta bulunma Otoritesi vermekten oldukça uzaktır. Çünkü onurlandırma, saygı gösterme, minnettarlık ve yardım borcu başka bir şey, mutlak bir itaat ve boyun eğme istemek başka bir şeydir. Ebeveynleri *onurlandırma görevi,* tahtındaki bir Monarkın da Annesine borçlu olduğu şeydir ve bu görev, ne Monarkın Otoritesini azaltır ne de onu Annesinin Yönetimine tabi kılar.

67. Bir Küçüğün tabiiyeti, Babaya Çocuğun Küçüklüğüyle birlikte sona eren geçici bir Yönetim verir ve Çocuğun *onurlandırma görevi* Ebeveynlere, tıpkı Babanın çocuğun eğitimindeki bakımının, cefasının ve şefkatinin az ya da çok olabilmesi gibi da az ya da çok olabilen sürekli bir saygı görme, itibar görme, desteklenme ve itaat edilme hakkı verir. Bu *onurlandırma görevi* küçüklükle birlikte sona ermez ama bir İnsanın Yaşamının her bölümünde ve her durumunda devam eder. Bu iki iktidar arasında, yani Babanın Küçüklük boyunca sahip olduğu *Öğretim* hakkı ile Yaşamı boyunca sahip olduğu *Onurlandırılma* hakkı iktidarları arasında ayrım yapılmamış olması muhtemelen bu konudaki hataların önemli bir bölümünün nedeni oluşturmuştur. Çünkü bu iktidarlar hakkında doğrusunu söylemek gerekirse, bunların ilki Paternal İktidar Ayrıcalığı

olmaktan çok Çocukların Ayrıcalığı ve Ebeveynlerin Görevidir. Çocuklarının Beslenmesi ve Eğitimi, Çocuklarının iyiliği için Ebeveynlere yüklenmiş öylesine bir yüktür ki hiçbir şey Ebeveynleri buna özen göstermekten kurtaramaz. Dolayısıyla Çocuklara *kumanda etme ve cezalandırma* iktidarı bu yükle birlikte gitmesine rağmen, Tanrı İnsan Doğasının İlkeleri arasına öylesine bir Evlada şefkat ilkesi dokumuştur ki, ebeveynlerin iktidarlarını aşırı acımasızlıkla kullanacakları konusunda çok az korku vardır; şiddet bakımından aşırılık oldukça nadirdir ve Doğanın güçlü eğilimi Ebeveynleri diğer yöndeki şefkate doğru çeker. Bu nedenle Yüce Tanrı *İsraillerle* ilgili soylu düşüncelerini açıklarken, onlara, cezalandırmış olmasına rağmen *onları, Oğlunu cezalandıran bir İnsan gibi cezalandırdığını (Tesniye. viii. bölüm 5.ayet)* söyler; yani Tanrı onları şefkat ve merhametle cezalandırdı ve onlar için kesinlikle en uygun olandan daha şiddetli ve gevşemiş olmalarına karşı az hoşgörülü olan bir Disiplin altına koymadı. İşte, çocukların itaat etmeleri emredilmiş olan, Ebeveynlerin acılarını ve üzüntülerini artırmayan ya da kötü karşılık görmeyen iktidar bu iktidardır.

68. Diğer taraftan, Minnettarlığın gereği olarak Ebeveynler tarafından sağlanan ve Ebeveynler sayesinde elde edilen bütün Yararların geri dönüşü olan *onurlandırma* ve destekleme Çocuğun vazgeçilmez Görevi ve Ebeveynlere yakışan Ayrıcalıktır. Diğer Ayrıcalık çocukların yararına tasarlanmışken bu ayrıcalık Ebeveynlerin yararına tasarlanmıştır; bununla birlikte gözle görülebilir bir Yönetim uygulaması ve bir tür hükümranlık olan Ebeveynlerin Görevi olan Eğitim Çocukluğun cehaleti ve güçsüzlüğünün kısıtlama ve ıslah gereksinimi içinde olması nedeniyle çok miktarda iktidar içeriyor gibi görünür. Dolayısıyla *Onurlandırma* sözcüğünün kapsadığı bu görev, yetişkinlerde küçük çocuklarda olduğundan daha güçlü bir itaat yükümlülüğü getirmesine rağmen, eğitime göre daha az İtaat gerektirir. Çünkü *"Çocuklar Ebeveynlerinize itaat ediniz"* emrinin Çocuk sahibi bir İnsana, bu İnsanın henüz küçük olan Çocuklarının ona gösterdiği itaatin aynısını Babasına göstermesini gerektirdiğini ve eğer Baba bu Emir dolayısıyla otoritenin verdiği kibirle oğlu olan bu İnsana halen bir küçük çocuk muamelesi yapma düşüncesizliğini gösterecek olursa bu İnsanın Babasının bütün emirlerine uymakla yükümlü olduğunu kim düşünebilir ki?

69. Şu halde, *Paternal* İktidarın ya da daha doğrusu *Paternal* Görevin *Eğitim* biçimindeki ilk kısmı belirli bir dönemde sona ermek üzere Babaya aittir; Eğitim işi bittiğinde bu İktidar da

kendini sona erdirir ve ayrıca bu İktidarın bundan önce de başkasına devredilmesi olanaklıdır. Çünkü bir İnsan Oğlunun Öğretimini bir başkasının ellerine verebilir ve Oğlunu bir başkasına bir *Çırak* olarak veren İnsan onu hem kendisine hem de Annesine karşı İtaat Yükümlüğünden büyük bir oranda özgür kılmıştır. Ancak *Paternal* iktidarın diğer bölümü olan *Onurlandırma Görevinin* bütününde Anne ve Babaya karşı hiçbir zaman hiçbir azalma olmaz; hiçbir şey bu görevi ortadan kaldıramaz. Bu görev her ikisinden de öylesine ayrılmaz niteliktedir ki, Babanın Otoritesi Anneyi bu haktan yoksun bırakamayacağı gibi hiçbir İnsan, Oğulu, Babasına yaptığı gibi Annesini de *onurlandırmaktan* özgür kılamaz. Ancak bu iktidarların her ikisi de Yasalar yapma ve bu Yasaları, Servet, Hürriyet, Organlara ve Yaşama ulaşabilecek Yaptırımlarla güçlendirme İktidarından oldukça uzaktırlar. Kumanda etme iktidarı, Küçüklüğün bitmesiyle birlikte sona erer ve bundan sonra *onurlandırma* ve saygı borcu, destekleme ve savunma borcu ile Minnettarlığın bir İnsanı yapmaya zorladığı, İnsanın doğal olarak sağlamaya muktedir olduğu en üst yararlar her ne ise, bunlar, her zaman bir Oğulun Ebeveynlerine karşı görevi olmasına rağmen yine de bunların tümü Babanın eline ne Saltanat Asası, ne de Egemen Kumanda Etme İktidarı verir. Baba Oğullarının Mülkiyeti ya da Eylemleri üzerinde Hükümranlığa sahip olmadığı gibi Oğullarına İradesine göre istediği her konuda emretmeye ilişkin bir hakkı da yoktur; ancak buna rağmen, birçok konuda Babanın iradesine saygı göstermek Oğula ve Ailesine çok uygunsuz gelmeyebilir.

70. Bir İnsan, ihtiyar ya da bilge bir İnsana öyle bir *onurlandırma* ve saygı, Çocuğuna ya da Arkadaşına öyle bir savunma, fakir birine öyle bir yardım ve destek; bir İyiliksevere öyle minnettarlık borcu içinde olabilir ki bütün sahip olduklarıyla, bütün yapabildikleriyle bu borcu yeteri derecede ödeyemeyebilir: Ancak bütün bunlar yine de kendilerine borçlu olunan bu kişilerden herhangi birine borçlu kişi üzerinde ne Otorite hakkı ne de Yasalar yapma hakkı vermez. Bundan dolayı şurası açıktır ki bütün bu borçlar sadece çıplak Baba Hakkı ya da daha önce söylendiği gibi Çocuğun anneye de borçlu olmasından kaynaklanmamaktadır; ama Ebeveynlere karşı bu Yükümlülüklerin ve Çocuklardan beklenen yükümlülük düzeyinin, çocuklardan biri üzerinde harcanan özen ve şefkatin, sıkıntı ve harcamanın bir başkası üzerine harcanandan daha fazla olabilmesine göre değişebilmesindendir.

71. Bu durum, *Ebeveynlerin* kendilerinin de Uyruk oldukları *Toplumlarda Çocukları üzerinde,* bütün Siyasal İktidarlar sadece Paternal İktidar olsaydılar ve bu İktidarlar gerçekte tek ve aynı şey olsaydılar var olması mümkün olmayacak olan *bir iktidarı* ellerinde nasıl tuttuklarının ve kendilerine tabi olanlar üzerinde nasıl Doğa durumunda yaşayanlar kadar hak sahibi olduklarının nedenini gösterir. Çünkü bu İktidarlar tek ve aynı şey olsaydılar bütün Paternal İktidarlar prenste olacağından, Uyruk doğal olarak bu iktidarlardan hiçbirine sahip olamazdı. Ancak bu iki *İktidar,* yani *Siyasal ve Paternal İktidar* öylesine mükemmel biçimde belirgin ve ayrıdırlar ki, öylesine farklı Temeller üzerine inşa edilmişlerdir ki ve öylesine farklı Amaçlar için verilmişlerdir ki Baba olan her Uyruk, Çocukları üzerinde, Prensin kendi Çocukları üzerinde sahip olduğu kadar bir *Paternal İktidara* sahiptir ve ayrıca Ebeveynlere sahip her Prens de bu Ebeveynlerine karşı Uyruklarının en vasatının kendi Ebeveynlerine borçlu olduğu kadar evlatlık Görevi ve Yükümlülüğü borçludur ve bu nedenle de Prens Ebeveynleri üzerinde, bir Prensin ya da Yöneticinin Uyruğu üzerinde sahip olduğu bu türde bir Hükümranlığın hiçbir bölümüne ya da düzeyine sahip olamaz.

72. Ebeveynlerin Çocuklarını *yetiştirme* yükümlülüğü ve Çocukların Ebeveynlerini *onurlandırma* yükümlülüğü, bu İlişkiye yaraşır biçimde bir taraftan tüm İktidarı ve diğer taraftan da Boyun Eğmeyi içermesine rağmen genellikle *Babada* bulunan; Babanın, Çocuklarının İtaati üzerinde bir bağa sahip olmasını sağlayan *bir İktidar daha* vardır: Ancak bu iktidar, Babaya diğer İnsanlarla birlikte ortaklaşa ait olmasına rağmen, onu gösteren durumlar, neredeyse her zaman, özel Aileler içindeki Babalarda ortaya çıktığından ve başka yerdeki örnekleri nadir olduğundan ve ayrıca daha az dikkat çektiğinden Dünyanın *Paternal Yönetim Alanının* geçerli olduğu parçasında ortaya çıkar. Bu İktidar, İnsanların genellikle kendilerini en çok memnun edenlere *Servetlerini bağışlamak* zorunda kaldıkları İktidardır. Babanın Sahiplenmeleri her Ülkenin Hukuk ve Geleneklerine göre genellikle belirli oranlarda çocukların beklentisi ve mirası olmasına rağmen şu ya da bu Çocuğun Davranışının Babanın İstek ve Mizacına uygun olmasına bağlı olarak Sahiplenmelerini daha cömertçe ya da tutumlu biçimde bağışlamak çoğunlukla Babanın İktidarıdır.

73. Bu İktidar, Çocuğun İtaati üzerindeki küçük bir Bağ değildir: Toprağın kullanımına, her zaman, kullanılan toprağın parçası olduğu Ülkenin Yönetimine Boyun Eğme de ilişiktir; bundan dolayı da, genellikle, bir *Babanın Neslini* kendisinin de Uyruğu olduğu *bu Yönetime* Boyun Eğmeye *zorlayabileceği* ve

kendi Anlaşmasının Nesli için de geçerli olduğu varsayılır; oysa Boyun Eğme, Toprağa ilişik ve bu Yönetim altında bulunan Servetin miras edinilmesinin zorunlu bir koşulu olduğundan sadece toprağı bu koşulda alacak olanlara ulaşır ve dolayısıyla da doğal bir Bağ ya da Taahhüt değil gönüllü bir Boyun Eğmedir. *Bütün İnsanların Çocukları* doğa tarafından Babanın kendisi kadar ya da Atalarından herhangi birinin olduğu kadar *özgür* kılınmış olduklarından, bu Özgürlük içinde oldukları sürece birleşecekleri Toplumu; kendilerini altına koyacakları Devleti seçebilirler. Ancak Çocuklar Atalarının *Mirasını* kullanacaklarsa, bu Mirası Atalarının tabi olduğu koşullarla almak ve bu tür bir Sahiplenmeye ilişik Koşulların tümüne boyun eğmek zorundadırlar. Babalar bu İktidarla gerçekten de Çocuklarını Küçüklük dönemi sona ermişse bile kendilerine İtaate ve ayrıca büyük çoğunlukla şu ya da bu Siyasal İktidara tabi olmaya zorlarlar. Ancak bu İtaat ya da tabii olmaya zorlamanın hiçbiri *Babalığa* özgü bir haktan kaynaklanmaz ama Babaların ellerinde bulunan, bu tür bir Riayete zorlayabilecek ve karşılığını verebilecek Ödülden kaynaklanır ve bu, bir *Fransız'ın* kendisine bir Servet bırakacağı beklentisi içinde olan – ki *Fransız* bu nedenle *İngiliz'in* İtaati üzerinde kesinlikle çok güçlü bir bağa sahip olacaktır - bir *İngiliz* üzerindeki iktidarından daha büyük bir İktidar değildir: Dolayısıyla Servet İngiliz'e bırakıldığında, İngiliz onu kullanacak olursa, kendisine bırakılan Serveti toprağın bulunduğu Ülke ister İngiltere ister Fransa olsun kesinlikle bu toprağın bulunduğu Ülkenin *Toprak Sahipliğine* ilişik tüm koşullarıyla birlikte almak zorundadır.

74. Şu halde sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki, *Babanın* komuta etme *İktidarı*, Çocuklarının Küçüklük Yaşını ve bu Yaşa uygun bir Disiplin ve Yönetim düzeyini aşamamasına rağmen ve diğer taraftan Çocukların Ebeveynlerine hayatları boyunca vazgeçilmez biçimde borçlu oldukları Onurlandırma ve saygı ile Latinlerin *Ana Babaya Hürmet* adı altında andıkları her şeyin ve her Durumda ebeveynlerine karşı görevleri olan destek ve savunmanın Babaya Yönetme İktidarı, yani Çocukları üzerinde Yasalar yapma ve Yaptırımlar uygulama iktidarı vermemesine rağmen; bütün bunlarla, Babanın, Oğlunun Mülkiyeti ya da Eylemleri üzerinde Hükümranlığa sahip olmamasına rağmen, Dünyanın ilk Çağlarında ve halen Nüfus seyrekliğinin ailelere sahiplenilmemiş Bölgeler içinde dağılma izni verdiği ve henüz boş olan Yerleşim Yerlerinde kendilerine ayıracak ve ekecek yere sahip oldukları yerlerde *Ailenin Babasının* Ailenin Prensi haline

gelmesinin kolaylıkla anlaşılır olmasının nedeni açıktır. [1] Baba, Çocuklarının Çocukluklarının başlangıcından beri bir yönetici olmuştu ve belirli bir Yönetim olmadan Çocukların birlikte yaşamaları güç olacağından, hemen hiç bir değişime uğramadan Babada sürdüğü görülen bu Yönetimin Çocuklar büyürken çocukların açık ya da zımni Onayı ile babaya verilmiş olması en muhtemel şeydi; o zamanlar bunun için her Özgür insanın doğal olarak sahip olduğu Doğa Yasasını yürütme İktidarının kullanımını, aile içinde tek başına Babaya verme izninden ve bu izinle, kendileri de içinde kalırken, Babaya Monarşik bir İktidar bırakmaktan daha fazlası gerekmiyordu. Ancak bu iktidarın herhangi bir *Paternal Haktan* değil Çocuklarının Onayından kaynaklandığı, Şans eseri ya da İş gereği Babanın Ailesine girmiş ve orada Çocuklarından birini Öldürmüş ya da başka bir Suç işlemiş bir Yabancıyı, Babanın Suçlayacak ve Öldürecek olmasında ya da Yabancıyı Çocuklarından herhangi biri gibi cezalandıracak olması konusunda Kimsenin kuşku duymamasında açıktır: Babanın Çocuğu olmayan biri üzerinde bu yaptırımı Paternal Otorite sayesinde uygulamış olması imkânsızdı; ama bu yaptırımı bir İnsan olarak hakka sahip olduğu Doğa Yasasını Yürütme İktidarı sayesinde uygulamıştı ve dolayısıyla Baba, çocuklarının, bütün Ailesinin üzerinde uygulanmak üzere, onda kalmasını istedikleri İtibarının ve Otoritesinin yolunu açmak için, Çocuklarının saygısının bu tür bir İktidarla ortaya konduğu, Ailesindeki bu yabancıyı tek başına cezalandırabilirdi.

75. Dolayısıyla *Babanın Otoritesine ya da Yönetimine* zımni ve güçlükle kaçınılabilir bir onayla yol açmak Çocuklar için kolay ve adeta doğaldı. Çocuklar Çocuklukları döneminde Babalarının İdaresine uymaya ve küçük uzlaşmazlıkları konusunda babalarına başvurmaya alışık olduklarından Adam olduklarında kim onları

---

1 *'Dolayısıyla* Baş Filozofun, *her Evde reis olan Şahsın, her zaman adeta bir Kral olduğu biçimindeki fikri olmayacak bir fikir değildi: Dolayısıyla Çok Sayıdaki Hane Halkı Sivil Toplumlarda birbirine katıldıklarında, Krallar onların içindeki ilk yönetici tipiydi ve bu aynı zamanda, Yönetici olan babaların adlarının krallarda nasıl süreklilik kazandığının da nedenidir. Melchizedeclerin yaptığı gibi antik Yönetici Geleneklerine göre yönetmek ve babaların başlangıçta yaptıkları gibi Papazların görevlerini yürütmek için Kral olmak muhtemelen aynı nedenden ötürü gelişti. Bununla birlikte, bu Dünyada karşılaşılan tek Rejim bu değildir. Bir yönetim türünün yarattığı uygunsuzluk diğer bazı türlerin tasarlanmasına neden olmuştur; bu yüzden, bir sözle ifade etmek gerekirse, kendi başına değerlendirildiğinde, Doğada İnsanın herhangi bir kamusal rejim olmaksızın yaşamış olması olanaksız olmadığından, hangi türden olursa olsun bütün kamusal Rejimlerin, açıkça önceden tasarlanmış bir Tavsiyeden, Danışmadan ve İnsanlar arasındaki bir anlaşmadan ve bu anlaşmanın uygun ve gerekli bulunmasından doğmuş olduğu görülmektedir.* Hooker'in Eccl. Pol., lib. i, sect. 10.

yönetmeye daha uygun olabilirdi ki? Çocukların küçük Mülkiyetleri ve az miktardaki açgözlülükleri nadiren daha büyük Çatışmalara yol açabilirdi ve herhangi bir Çatışma doğduğunda da Çocuklar, her birinin yaşaması ve yetiştirilmesi sağlamak için özen göstermiş ve hepsi için bir şefkati olan babadan daha uygun bir hakemi nerede bulabilirlerdi ki? Şunda hiçbir kuşku yoktur ki Çocuklar, Küçüklük ile Erginlik yaşı arasında bir ayrım yapmadıkları gibi Ebeveynlerinin Vesayetinin dışına çıkma konusunda bir arzuları olamadığında, bir ve Yirmi yaşında olmakla ya da kendileri ve Servetleri üzerinde özgürce tasarrufta bulunmalarını sağlayacak başka bir yaşta olmakla ilgilenmediler. Vesayet dönemi boyunca Çocukların altında bulundukları Yönetimler daha sonra da sınırlamadan çok Koruma amacıyla sürdüler: Çünkü Çocuklar, Barışları, Özgürlükleri ve Servetlerine ilişkin olarak *bir Babanın Yönetimi* altında buldukları güvenlikten daha fazlasını başka hiçbir yerde bulamazlardı.

76. Böylece Ailelerin doğal Babaları hissedilmeyen bir değişimle Ailelerin siyasal Monarkları haline de geldiler: Bu Monarklar uzun yaşama ve birkaç Kuşak için yetenekli ve saygıdeğer Mirasçılar bırakma şansına sahip olduklarında ya da başka yollarla, Şans, Buluş ya da Fırsatların onları biçimlendirişine göre belirli Oluşumlar ve Tarzlar altında Kalıtsal ya da Seçime Dayalı Krallıkların temelini attılar. Ancak Yönetimin kullanımının *fiili olarak (de facto)* genellikle Babaların ellerinde bulunmasından dolayı Prensler Yetkilerini Babaların Hakkından alsalardı ve bu da *Babaların* Siyasal Otoriteye ilişkin doğal Haklarının yeterli bir kanıtı olsaydı, yani diyorum ki bu iyi bir iddia olsaydı, bütün Prenslerin, hatta sadece Prenslerin Papaz olmaları gerektiğini de güçlü biçimde ispatlayacaktı, çünkü Başlangıçta *Ailenin Babası kendi Evinin Yöneticisi olduğu gibi aynı zamanda Papazdı.*

Yedinci Bölüm
Siyasal ya da Sivil Toplum Üzerine

77. Tanrı İnsanı, yalnız kalmanın, kendi düşüncesiyle iyi bir şey olmadığını anlayacak bir Yaratık olarak yaptı; İnsanı *Topluma* yönlendirdi. İnsanı çok güçlü Rahatlık, Gereksinim ve Eğilim yoluyla Topluma yönlendirdi; aynı şekilde Toplumu sürdürmesi ve Toplum içinde yaşaması için İnsana Anlama Yetisi ve Dil yerleştirdi. İlk Toplum Karı Koca arasındaydı; bu Toplum, Ebeveynlerle Çocuklar arasındaki toplumu başlattı; Ebeveynlerle Çocuklar arasındaki Topluma, zamanla Efendi ile Hizmetli arasındaki toplum eklendi ve bütün bu toplumların birbirleriyle karşılaşacak ve genellikle karşılaşmış olmalarına ve başındaki Efendi ya da Hanımefendinin tümüyle bir Aileye yaraşır türde bir Yönetime sahip olduğu tek bir Aile oluşturmalarına rağmen, aşağıda göreceğimiz gibi, bunların her birinin farklı Amaçları, Bağları ve Sınırları olduğunu düşünecek olursak, bunların her biri ya da hepsi birlikte *Siyasal Toplum* yoksunluğu içindedirler.

78. *Evliliğe Dayalı Toplum*, Erkek ve Kadın arasındaki gönüllü bir Anlaşmayla kurulur ve her ne kadar, temel amacı Üreme için gerekli olmasından dolayı, esas olarak, birbirlerinin Vücutlarındaki bir Birlik ve Haktan oluşmasına rağmen, sadece Özen ve şefkatlerini birleştirmek için değil ama kendi başlarının çaresine bakabilinceye kadar onlar tarafından beslenme ve korunma Hakkına da sahip olan Ortak Altsoyları için de gerekli olan karşılıklı Destek ve Yardım ile bir Çıkar Birliğini de beraberinde taşır.

79. *Erkek ve Kadın* arasındaki *birleşmenin* amacı yalnızca Üreme olmayıp Türlerin sürdürülmesi de olduğundan Kadın ve Erkek arasındaki bu birleşmenin üremeden sonra da, kendi başlarına hareket edebilinceye ve kendi geçimlerini sağlayabilinceye kadar doğuranlar tarafından yaşatılmaları gereken küçük Çocukların beslenmesi ve geçindirilmesi için zorunlu olduğu sürece sürmesi gerekir. Sınırsız Bilge Yapıcının kendi ellerinin Eserleri için koyduğu bu kurala ast Yaratıkların da muntazaman uyduklarını görürüz. Doğurucu Hayvanların Otla beslenenlerinde *Erkek ve Kadın arasındaki birleşme* Çiftleşme Eyleminden daha uzun sürmez: Ananın Memesi Otla beslenebilecek hale gelinceye kadar Küçük Çocuğu beslemeye yeterli olduğundan Erkek sadece doğurtur fakat varlıklarını sürdürmeleri için hiç bir katkıda bulunamayacağı Kadın ya da Küçük Çocukla ilgilenmez. Ancak Yırtıcı Hayvanlarda *birleşme* daha uzun sürer: Çünkü ana tek başına kendisinin Avlanmasıyla -Avlanma Otla beslenmeden daha tehlikeli olduğu kadar daha zahmetli bir yaşam biçimidir- kendi varlığını sürdürme ve çok sayıdaki Evladını besleme yeteneğinde olmadığından, çocuklar kendi başlarına avlanma yeteneğine kavuşuncaya kadar Erkek ve Kadının birilikte bakımı olmaksızın varlığını sürdüremeyecek olan ortak Ailelerinin Varlığını Sürdürmek için Erkeğin yardımı zorunludur. Aynı şey, Çocukları yuvada yiyecek bekleyen bütün Kuşlarda (yiyecek bolluğunun Erkek kuşu, Yavru Civcivin bakımı ve beslenmesinden bağışık tuttuğu bazı evcil kuşlar hariç) da gözlenebilir; Erkek ve Dişi Kuşlar Çocuk kendi kanatlarını kullanabilinceye ve varlığını sürdürebilinceye kadar Eşler olmaya devam ederler.

80. Zannederim *İnsanoğlu içinde Erkek ve Kadının* diğer Yaratıklardan *daha uzun bir birleşmeyle bağlanmalarının* tek nedeni değilse bile ana nedeni şunun içinde yatmaktadır: Çünkü Kadın gebe kalma yeteneğine sahiptir ve *fiili olarak* da genellikle yeniden gebe kalır; daha önce doğan çocuğun Ebeveynlerinin desteğinden, Ebeveynlerinin kendisine sağladığı bütün yardımlardan bağımsız kalacağı ve kendi başının çaresine bakabileceği zamandan çok önce yeni bir Doğum yapar; bu şekilde doğurttuklarının bakımını üstlenmek zorunda olan Baba Evlilik Toplumunda aynı Kadınla diğer Yaratıklardan daha uzun süre devam etmek Yükümlülüğü altındadır. Yeniden üreme zamanı gelmeden önce Çocukları kendi başlarına yaşayacak çağa gelen Babaların Evlilik Bağı kendiliğinden fesholur ve bunlar Evlilik Tanrısının (Hymen'in) onları genel Yıldönümü Devrelerinde yeni

Eşler seçmeye çağırmasına kadar özgürdürler. İnsana hali hazırdaki gereksinimlerini sağlanması yönünde olduğu kadar gelecek için birikimde bulunma yeteneği ve öngörüsü vermiş olan, hiç kimsenin bilgeliğini beğenmezlik edemeyeceği yüce Yaratıcı, *Erkek ve Karısından oluşan Toplumun* diğer Yaratıklar içindeki Erkek ve Kadından *daha fazla sürmesini* zorunlu kılmıştır. Bu yüzden de, Evliliğe Dayalı Toplumun belirsiz bir karışımının ya da kolay ve sık Çözümlerinin zarar verebileceği, ortak Evlatlarına Erzak sağlanması ve Mallar biriktirilmesi için Çalışmaları teşvik edilmiş ve Çıkarları daha çok birleştirilmiştir.

81. Ancak bu Bağlar, *Evlilikten Doğan İlişkileri,* İnsanda diğer Hayvan Türlerinden daha kesin ve süreğen kılan bağlar olmasına rağmen, ne eşyanın doğasında ne de amacında bir *Anlaşmanın* her zaman yaşam boyu sürmesi gerektiğine ilişkin bir zorunluluk bulunmadığından, Üreme ile Eğitimin güvenceye alındığı ve Mirasın gözetildiği bu *Anlaşmanın*, diğer gönüllü Anlaşmalarda olduğu gibi onayla ya da belirli zamanlarda ya da belirli Koşularda neden sona erdirilemediğinin araştırılmasına neden olacaktır. Tabii ki bunu, bu tür Sözleşmelerin sürekli olacağını öngören herhangi bir pozitif Yasanın sınırlaması altında olmayanları kastederek söylüyorum.

82. Ancak Koca ve Karı sadece tek bir ortak tasaya sahip olmakla birlikte farklı anlama yetilerine sahip olduklarından kaçınılmaz olarak bazı durumlarda farklı isteklere de sahip olacaklardır. Bundan dolayı nihai Karar Vermenin, yani Yönetimin bir yerlere yerleştirilmesi gerekli olduğundan yönetim, doğal olarak, daha muktedir ve daha güçlü olan Erkeğin payına düşer. Ancak bu yönetim sadece ortak Çıkarlarına ve Mülkiyetlerine erişebildiğinden Sözleşmeyle kadına özgü kılınmış Haklar üzerinde kadına tam ve özgür bir tasarruf hakkı bırakır ve Kocaya karısının Yaşamı üzerinde, karısının, kocasının Yaşamı üzerinde sahip olduğundan daha fazla bir iktidar vermez. *Kocanın İktidarı*, mutlak bir Monarkın İktidarından öylesine uzaktır ki, *Karı* birçok durumda, doğal Hak ya da kendi aralarında yapmış oldukları Sözleşmenin- bu sözleşme, ister Doğa durumunda kendileri tarafından yapılmış olsun ister yaşadıkları Ülkenin Gelenekleri ya da Yasaları tarafından yapılmış olsun- izin vermesi halinde, Kocasından *ayrılma* hürriyetine sahiptir. Bu tür bir Ayrılık üzerine de Çocuklar, söz konusu Sözleşmenin öngördüğü biçimde Babanın ya da Annenin payına düşerler.

83. *Evliliğin* bütün amaçları Doğa durumunda olduğu kadar Siyasal Yönetimler altında da geçerli olduğundan, Sivil Yönetici bu amaçlar için, yani eşler birlikteyken Üreme ile karşılıklı Destek ve Yardım amaçları için doğal olarak da gerekli olan Hak ya da İktidarı sınırlamaz ama sadece bu Hak ve İktidar hakkında Erkek ile Karısı arasında doğabilecek herhangi bir Uzlaşmazlık konusunda karar verir. Başka türlü olsaydı ve Yaşamla Ölüme ilişkin mutlak *Egemenlik* ve İktidar, doğal olarak Kocaya ait olsaydı ve ayrıca bu *Egemenlik* ve İktidar *Erkek ve Karısı arasındaki Toplum* için *zorunlu* olsaydı, Kocaya bu tür bir mutlak Otorite izni verilmeyen Ülkelerin hiçbirinde Evlenme de olamazdı. Ancak evliliğin amaçları Kocada bu tür bir İktidarı gerekli kılmadığından, bu İktidar Evlilik Durumuna da hiç gerekli olmadığından, *Evliliğe Dayalı Toplumun* Koşulları bu İktidarı kocaya vermez. Evliliğe Dayalı Toplum bu İktidar olmaksızın varlığını sürdürebilirdi ve amaçlarına ulaşabilirdi ve hatta kuruluş amaçları bakımından zorunlu olmayan hiçbir şey o Toplum bakımından da zorunlu olmadığından, Mal Topluluğu, Karı Koca üzerindeki İktidar, karşılıklı Yardım ve Geçim ve *Evliliğe Dayalı Topluma* ait diğer şeyler, Üreme ve Çocuklar kendi başlarına hareket edebilinceye kadar bakımlarının yapılmasıyla uyumlu olduğu sürece, Erkek ve Karısını Evlilik Toplumunda birleştiren Sözleşmeyle değiştirilebilir ve yeniden düzenlenebilir.

84. Önceki Bölümde *Ebeveynlerle Çocuklar arasındaki Toplumu* ve onlara ait olan farklı Hak ve İktidarları ayrı ayrı öylesine geniş olarak işledim ki, burada o konuya ilişkin bir şey söylemeye gerek duymuyorum. Ayrıca bu Toplumun Siyasal bir Toplumdan oldukça farklı olduğunun artık açık olduğunu zannederim.

85. *Efendi* ve *Hizmetçi* Adları Tarih kadar eski, ancak oldukça farklı durumda olanlara verilen adlardır: Özgür bir insan alacağı Ücretler karşılığında, belirli bir zaman için, yükümlendiği Hizmeti satarak kendisini bir başkasının Hizmetlisi haline getirir: Ne var ki bu ilişki hizmetliyi, genellikle Efendisinin Ailesine ve buradaki olağan disiplinin altına sokmasına rağmen, Efendiye hizmetlisi üzerinde aralarındaki *Sözleşmenin* içerdiğinden daha büyük olmayan ve sadece Geçici olan bir İktidar verir. Ancak, özel bir adla *Köleler* olarak adlandırdığımız, meşru bir Savaşta Esir alınan, Doğal Hakla Efendilerinin Mutlak Hükümranlığına ve Keyfi İktidarına tabi kılınan bir başka Hizmetliler türü vardır. Bunlar, dediğim gibi, ceza olarak Yaşamlarını, Yaşamlarıyla birlikte Hürriyetlerini yitirdiklerinden ve Servetlerini kaybettiklerinden ve herhangi bir Mülkiyete olanak tanımayan *Kölelik Durumunda* olduklarından, bu durumda temel amacı Mülkiyetin korunması olan *Sivil Toplumun* bir parçası olarak düşünülemezler.

86. Şu halde bir *Ailenin Yöneticisini*, Ailenin İç Yönetimi altında birleşmiş olan *Karı, Çocuklar, Hizmetliler ve Kölelerle* olan bütün bu astlık İlişkileriyle birlikte düşündüğümüzde, Aile, Düzeni, Görevleri ve Sayısı bakımından küçük bir Devletle bazı benzerlikler taşıyabilse de, hem Oluşumu, İktidarı ve hem de Amacı bakımından Devletten oldukça farklıdır. Ya da Aile, bir monarşi olarak ve *Aile Babası (Paterfamilias)* da aile içindeki mutlak Monark olarak düşünülmek zorundaysa, daha önce söylenenlerle açıklanmış olduğu gibi, *Ailenin Yöneticisi,* İktidarına tabi olan birkaç kişi üzerinde, hem süre hem de boyut bakımından oldukça belirgin ve farklı biçimde sınırlanmış bir İktidara sahip olduğundan, mutlak Monarşi de bu nedenle sadece parçalanmış ve kısa süreli İktidara sahip olacaktır. Çünkü Köle hariç olmak üzere (Ayrıca Ailesinde ister Köleler olsun isterse olmasın, Ailesi bir Aile kadar Aile ve Aile Yöneticisinin İktidarı, Ailenin Babasının *(Paterfamilias)* İktidarı kadar büyük bir iktidardır.) Ailenin Yöneticisi, ailedekilerin herhangi biri üzerinde Yaşam ve Ölüme ilişkin Yasama İktidarına sahip değildir ve ayrıca bir *Ailenin Hanımının* Ailenin Yöneticisi kadar sahip olabileceği İktidardan daha fazla hiçbir İktidara da sahip değildir. Dolayısıyla Ailedeki her bir birey üzerinde oldukça sınırlı bir İktidara sahip olan Ailenin Yöneticisi, *Ailenin* tümü üzerinde kesinlikle mutlak İktidara sahip olamaz. Ancak, bir *Ailenin* ya da başka bir İnsan Toplumunun tam anlamıyla *Siyasal Toplum* olan şeyden nasıl ayrıldığını, Siyasal Toplumun kendisinin oluşumunu düşünürken en iyi biçimde göreceğiz.

87. İnsan, ispatlanmış olduğu gibi, Dünyadaki başka bir İnsanla ya da diğer tüm İnsanlarla eşit biçimde tam bir Özgürlük hakkıyla ve Doğa Yasasının sağladığı bütün Hakların ve Ayrıcalıkların baskısız bir kullanımıyla doğduğundan Doğa tarafından, sadece Mülkiyetini; yani Yaşamı, Hürriyeti ve Servetini başkalarının vereceği Zararlara ve Saldırılara karşı koruma iktidarına sahip kılınmamıştır, ama aynı zamanda Suçlarda Olgunun vahametinin, kendi Görüşüne göre gerektirmesi halinde Ölüm Cezası bile olsa bu Yasanın başkaları tarafından ihlalini yargılama ve Saldırının bunu hak ettiğine inandığı ölçüde cezalandırma İktidarına da sahip kılınmıştır. Ancak kendi içinde Mülkiyeti koruma ve o Toplumdaki bütün herkesin Suçlarını cezalandırma İktidarına sahip olmayan hiçbir *Siyasal Toplum* var olamayacağından ve varlığını sürdüremeyeceğinden her bir Üyenin doğal İktidarını terk ettiği; bu İktidarını, Korunma için her durumda bu Topluluk tarafından oluşturulan Yasaya başvurudan yoksun bırakılmadığı bir Topluluğun ellerine bıraktığı yerde ve

sadece orada *Siyasal Toplum* vardır. Böylece de her bir Üyenin bütün özel yargılarının dışlanmasıyla, Topluluk, oluşturulan sürekli kurallarla, tarafsız ve bütün Taraflara karşı aynı olan Hakem durumuna gelir ve bu kuralların yürütülmesi amacıyla İnsanların Topluluktan Yetki alması yoluyla herhangi bir hak sorununa ilişkin olarak bu Toplumun Üyeleri arasında meydana gelebilecek uzlaşmazlıklar konusunda karar verir ve Yasanın koymuş olduğu Yaptırımlarla herhangi bir Üyenin Topluma karşı işlemiş olduğu Suçları cezalandırır: Bu sayede, kimin *Siyasal Toplumda* birlikte olduğunu kimin olmadığını ayırt etmek kolaydır. Tek bir Beden içinde birleşmiş ve ortak bir yerleşik Yasayla aralarındaki Uzlaşmazlıkları karara bağlamaya ve Saldırganları cezalandırmaya Yetkili başvurulacak bir Yargı Organına sahip olanlar birbirleriyle *Sivil Toplumdadırlar*: ancak ortak bir Başvuru Organı olmayanlar, Yeryüzünde demek istiyorum, hala Doğa durumundadırlar; çünkü her biri, bir başka yargıcın olmadığı bu yerde, kendisi için bir Yargıç ve Yasanın Yürütücüsüdür; bu da, önceden göstermiş olduğum gibi, tam *Doğa durumudur*.

88. Böylece Devlet, bu Toplumun Üyeleri arasında işlenmiş olan çeşitli ihlallere, Üyelerin uygun olduğunu düşündükleri cezanın ne olacağını (ki bu *Yasama İktidarı*dır) belirleyen bir İktidar kadar, Üyelerinden herhangi birine, üye olmayan herhangi biri tarafından verilen Zararı cezalandırma iktidarına da (ki bu *Savaş ve Barış iktidarı*dır) sahip hale gelir ve bunun hepsi o Toplumun tüm Üyelerinin mülkiyetini mümkün olduğunca korumak içindir. Ancak sivil Topluma girmiş olan ve herhangi bir Devletin bir üyesi haline gelen her İnsan, bundan dolayı Doğa Yasasına aykırı Saldırıları kendi özel yargılarına göre kovuşturma noktasında cezalandırma iktidarını terk etmesine rağmen, kendisinin de Yöneticiye Başvurabildiği bütün Davalarda Yasamaya bıraktığı Saldırıların Yargılanması hakkıyla birlikte, kendisi ya da Temsilcisi tarafından yapıldıklarından aslında kendi Yargıları olan Devletin Yargılarının Yürütülmesi için Devlete, kendisinden talepte bulunulduğunda gücünün kullanılmasına ilişkin bir hak da vermiş bulunmaktadır. Burada, Devletin sınırları içinde işlendiğinde Suçların sürekli Yasalara göre hangi ölçüde cezalandırılacaklarına karar verecek ve ayrıca Olayın mevcut Koşullarına dayalı arızi Kararlarla dışarıdan gelen Zararların ne kadarının korunacağını belirleyecek olan ve her iki durumda da gerek duyulduğu takdirde Toplumun tüm üyelerinin güçlerini kullanacak olan Sivil Toplumun *Yasama* ve *Yürütme İktidarının* kökenini buluruz.

89. Dolayısıyla, her bir kişinin Doğa Yasasını Yürütme İktidarını terk etmesi ve bu İktidarını kamuya bırakması yoluyla belirli bir sayıdaki İnsanın bir Toplum içinde birleştikleri her yerde ve sadece oralarda *Siyasal ya da Sivil bir Toplum* vardır. Bu, Doğa durumunda belirli bir sayıda İnsanın, Yüksek bir Yönetim altında tek bir Halk, bir Siyasal Bütün yaratmak amacıyla bir Topluma girmeleriyle ya da birilerinin önceden kurulmuş bir Yönetime katılmasıyla ve onunla bütünleşmesiyle olur. Çünkü kişi bu yolla Toplumu ya da Toplumla aynı olan Yasamayı, kendisi için, Toplumun kamusal yararının gerektirdiği; (kendi kararıymışçasına) Yürütülmesinde yardım etmesinin görev olduğu Yasalar yapması için yetkilendirir. Bu yetkilendirme yeryüzünde, bütün Uzlaşmazlıklar konusunda karar verme ve Devletin herhangi bir Üyesinin uğrayacağı Zararları telafi etme yetkisiyle donatılmış bir yargıç oluşturarak İnsanları Doğa Durumundan çıkarıp bir *Devlet* Durumuna sokar; bu Yargıç, Yasama ya da Yasama tarafından atanmış Yöneticilerdir. Dolayısıyla, belirli bir sayıdaki İnsan, birleşmiş de olsalar, başvuracakları bu tür karar verici bir iktidara sahip olmadıkları yerde hala *Doğa durumundadırlar.*

90. Bu nedenle bazı İnsanların Dünyadaki tek Yönetim saydıkları *Mutlak Monarşinin*, gerçekte *Sivil Toplumla uyuşmaz* olduğu açıktır ve bundan dolayı Mutlak Monarşi herhangi bir Sivil Yönetim Biçimi de olamaz. Çünkü *Sivil Toplumun amacı* Doğa Durumunun, her İnsanın kendi Davasında yargıç olmasının zorunlu sonucu olan uygunsuzluklarından, Toplumun her bir üyesinin, zarara uğradığında ya da doğabilecek uzlaşmazlıkta başvurabileceği ve Toplumun her bir üyesinin itaat etmesi gereken, bilinen bir otorite oluşturma yoluyla kaçınmak ve bu uygunsuzluklara çözüm bulmak olduğundan[2], aralarında çıkabilecek herhangi bir uzlaşmazlık konusunda karar vermesi için Başvuracakları bu tür bir Otoriteye sahip olmayan kişilerin olduğu her yerde, bu kişiler hala *Doğa durumundadırlar.* Ayrıca *Hükümranlığı* altında bulunanlar bakımından her *Mutlak Prens* de böyledir.

91. Çünkü *Mutlak Prensin* Yasama ve Yürütme İktidarlarının her ikisinin tümüne birden tek başına sahip olduğu varsayıldığından, Prensten ya da Prensin Emrinden kaynaklanan Zararı ya da Uygunsuzluğu gidermesi ya da onarması umulan,

---

[2] *'Toplumun tümünün kamusal İktidarı, aynı toplumdaki her bir Kişinin üstündedir ve bu iktidarın temel kullanım amacı, altında bulunanlara Yasalar vermektir; bu Yasalara, Aklın Yasasının ya da Tanrı'nın Yasasının, zorunlu olarak, aksini zorunlu kıldığını gösteren bir nedenlerin olduğu durumlar dışında itaat etmek zorundayız.'* Hooker, Eccl. Pol., lib. i, sect. 16

adaletli ve tarafsız biçimde ve yetkili olarak karar verebilecek bir Yargıç yoktur; hiç kimseye hiçbir Başvuru yolu açık değildir: Bu yüzden bu tür bir İnsan, *Çar ya da Büyük Senyör* olarak adlandırılmasına rağmen ya da istediğiniz gibi adlandırın, İnsanoğlunun geriye kalanıyla olduğu kadar *Hükümranlığı* altında yaşayan herkesle de Doğa durumundadır. Çünkü nerede aralarındaki Hak Uzlaşmazlıklarının karara bağlanması için Yeryüzünde Başvurabilecekleri ortak Yargıca ve sürekli kurallara sahip olmayan iki insan varsa bu İnsanlar orada hala, Mutlak Prensin Uyruğuyla ya da daha doğrusu Kölesiyle karşılaştırıldığında şu üzücü farkla, *Doğa durumunda* ve *Doğa durumunun* uygunsuzlukları altındadırlar[3]: Sıradan Doğa Durumunda İnsan kendi Hakkına ilişkin Yargılama Yapma ve Gücünün elverdiği ölçüde Hakkını koruma hürriyetine sahip olduğu halde, şimdi Mülkiyetine Monarkının İsteği ve Emriyle tecavüz edildiğinde, Toplumda yaşayanların sahip oldukları bir Başvuru Merciine sahip olmamakla kalmamakta ama sanki Akıllı Yaratıkların içinde bulundukları Ortak durumdan çıkarılarak alçaltılmış gibi Hakkına ilişkin yargılama yapma ya da Hakkını savunma özgürlüğünden de yoksun bırakılır ve böylece sınırsız Doğa durumunda olmakla birlikte Dalkavuklukla yozlaşmış ve Güçle silahlanmış bir İnsandan duyabileceği korkunun verebileceği Sefalet ve Uygunsuzlukların tümüne maruz kalır.

92. Çünkü *mutlak İktidarın İnsanın Kanını temizlediği* ve İnsan Doğasının aşağılını düzelttiğini düşünen birinin tam tersine ikna olması için sadece bu ya da başka herhangi bir Çağın Tarihini okuması yeterlidir. Amerika ormanlarındaki terbiyesiz ve zararlı

---

[3] *'Bu tür bütün karşılıklı Şikâyetler, Zararlar ve Yanlışlıklardan,* yani Doğa Durumunda İnsanlarla birlikte var olan şeylerden *uzaklaşmak için, belli türde kamusal Yönetim atayarak ve kendilerini bunun altına uyruk olarak koyarak; bu Yönetime geriye kalanların Barış içinde, Dingin ve Mutlu Durumda olmalarını sağlayacak türde Yönetme ve İdare Etme Yetkisi vererek aralarında Birleşme ve Anlaşma geliştirmekten başka yolları yoktu. İnsanlar, Güç ve Zarar vermenin kullanıldığı her yerde kendilerinin savunucusu olacaklarını biliyorlardı; Kendi Mallarım korumayı amaçlayabilseler de, bu koruma başkalarına Zarar vererek yapılıyorsa, bundan acı çekilmemesi için bütün İnsanlar tarafından ve bütün elverişli Araçlarla buna karşı durulması gerektiğini biliyorlardı. Son olarak İnsanlar, her İnsanın olabildiğince kendisine yönelik olması ve etkide bulunduğu İnsanlara karşı ise olabildiğince taraflı olması nedeniyle, akıl gereği hiç bir İnsanın kendi hakkını kararlaştırmayı kendi üzerine almaması ve bu hakkını kendi kararlarıyla sürdürmeye çalışmaması gerektiğini ve dolayısıyla tümünün, üzerinde anlaşmaları gereken birileri tarafından yönetilmeleri gerektiğine ortak Onay vermeksizin Kavgalar ve Dertlerin sonsuz olacağını; bu Onay olmaksızın bir İnsanın bir başkası üzerinde Lord ve Yargıç olmasının bir nedeni olmayacağını biliyorlardı.'* Hooker, Eccl. Pol., lib. I, sec.10.

biri, muhtemelen Öğrenim ve Dinin Uyruklarına yapacağı her şeyi meşrulaştırabildiğinin keşfedildiği ve Kılıcın, kendisini sorgulamaya cüret eden herkesi anında susturduğu bir Tahtta da muhtemelen daha iyi olmayacaktı. Çünkü *Mutlak Monarşinin sağladığı Korumanın* ne olduğunu, Mutlak Monarşinin Ülkelerinin hangi tür Babalarını Prens yaptığını ve Mutlak Monarşinin Sivil Topluma hangi düzeyde Mutluluk ve Güvenlik getirdiğini, bu Yönetim türünün nerede mükemmelleşmeye doğru geliştiğini eski *Seylan* İlişkisine* bakacak olan biri kolaylıkla görebilir.

93. *Mutlak Monarşilerde* de aslında, tıpkı Dünyadaki diğer Yönetimlerde olduğu gibi, Uyruklar Yasaya Başvurma Hakkına ve Uzlaşmazlıklar konusunda karar verecek ve Uyrukların kendi aralarında, birinin diğerine karşı uygulayabileceği Şiddeti sınırlayacak Yargıçlara sahiptirler. Her bir kişi toplumdan uzaklaştırılması gereken kişinin, Toplumun ve İnsanoğlunun açık Düşmanı sayılmayı hakkettiğine inanır ve bunun zorunlu olduğunu düşünür. Ancak bu, isterse gerçek bir İnsanlık ve Toplum sevgisinden ve her birimizin diğerine borçlu olduğu türde bir Yardımseverlikten de kaynaklansın, kuşku duymak için neden vardır. Çünkü bu, kendi Gücünü, Kârını ya da Yüceliğini seven her İnsanın, sadece kendisinin Memnuniyeti ve Çıkarı için çalışan ve ağır işler yapan Hayvanları birbirlerini incitmekten ve yok etmekten alıkoyabilmesinden ve doğal olarak böyle davranmak zorunda olmasından daha ötede bir şey değildir ve bu yüzden hayvanlara gösterilen özen, Efendinin kendini sevmesinden ve hayvanların ona sağlayacağı Kârdan başka bir Sevgiden kaynaklanmaz. Çünkü bu tür bir Devlette *bu Mutlak Yöneticinin Şiddet ve Baskısına karşı* hangi Güvenlik, hangi *Koruma Duvarı* vardır? sorusu sorulsaydı: Öncelikle bu tür bir Sorunun kendisi nadiren doğabilir. Çünkü bunlar Emniyet hakkında sadece soru sormanın bile Ölümü hak ettirdiğini size söylemeye hazırdırlar. Bunlar, Uyruk ile Uyruk arasında, uyrukların karşılıklı Barış ve Güvenliği için Önlemler, Yasalar ve Yargıçlar olması zorunluluğunu onaylayacaklardır: Ancak Yöneticiye gelince, onun *Mutlak* olması gerekir ve o bütün bu Durumların üstündedir: O daha çok zarar verme ve yanlış yapma konusunda İktidara sahip olduğundan böyle şeyler yaptığında haklıdır. En güçlü olanın elleriyle yapılabilecek zarar ya da ziyandan nasıl sakınılacağını sormak bile

* Bu kitabın asıl adı *'Seylan Adasının Tarihsel Bir İlişkisi' (An Historical Realtion of Island of Ceylon)*'dir. Kitabın yazarı Robert Knox'dur.

hemen Nifak ve Ayaklanmanın Sesi olarak algılanır. Sanki Doğa Durumunu terk eden İnsanlar Topluma girdiklerinde, tek bir kişi dışında tümünün Yasaların sınırlamaları altında olmaları konusunda anlaşmışlardı, ama sadece bu tek kişi, Doğa Durumundaki Hürriyetinin tümünü, İktidarla büyütülmüş ve Dokunulmazlık sayesinde ahlaksızlaştırılmış biçimiyle hala elinde tutuyordu. Bu da İnsanların kendilerine *Kokarcalar* ya da *Tilkiler* tarafından yapılabilecek Kötülüklerden kaçınmaya özen gösterdikleri, ama *Aslanlar* tarafından parçalanıp yutulmaktan hoşnut oldukları, hatta bunun Güvenlik anlamına geldiğini düşünecek kadar aptal olduklarını düşünmek anlamına gelir.

94. Ancak Dalkavuklar İnsanların Fikirlerini rahatlatmak için ne söylerlerse söylesinler İnsanları hissetmekten alıkoymazlar ve hangi Durumda olursa olsun herhangi bir İnsanın, kendilerinin, sınırları içinde oldukları Sivil Toplumun sınırları dışında olduğunu ve bu İnsandan gelebilecek zararlara karşı Yeryüzünde başvurabilecekleri bir Başvuru Merciine sahip olmadıklarını algıladıklarında, Doğa Durumunda olduğunu keşfettikleri kişi açısından kendilerinin de Doğa Durumunda olduklarını düşünme ve olabildiğince erken biçimde ilk başta *Emniyet ve Güvenlik* amacıyla kurulan ve sadece bu amaçla içine girdikleri *Sivil Toplumdaki bu Emniyet ve Güvenliğe* sahip olma gayretini gösterme eğilimindedirler. Bundan dolayı (Söylevin bundan sonraki ilerleyen bölümlerinde buradakinden daha fazlası gösterilmiş olacağı gibi) ilk başta muhtemelen, ana Yönetim, aralarındaki uzlaşmazlıklarda Hakemlik yapma yetkisiyle birlikte, üstü örtülü bir Onayla, İyiliği ve Erdemine gösterilen bir tür Doğal Otorite olan Saygı nedeniyle, Namusluluğuna ve Bilgeliğine duyulan güven dışında başkaca bir önleme gerek kalmaksızın, diğerleri arasında bir üstünlük kazanmış iyi ve mükemmel bir İnsanın ellerine bırakılmasına rağmen, zamanın, ilk Çağların ihmalkar ve öngörüsüz Masumiyetinin başlattığı Geleneklere (Bazı İnsanların bizi ikna edeceği gibi) Kutsallık ve Otorite atfederek başka bir Kuşağın Ardıllarını getirmesiyle birlikte, Mülkiyetlerini, Yönetim altında, o zamana kadar olduğu gibi güvenli görmeyen (oysa Yönetimin Mülkiyetin korunmasından başka bir amacı yoktur) İnsanlar, Yasamayı, adına ister Senato, ister Parlamento ya da başka bir şey deyin kolektif bir İnsanlar Bütününün içine yerleştirmedikçe ne güvende, ne rahatta olabilecek *ne de kendilerini Sivil Toplumun içinde düşünebileceklerdi.*[4] Bu araçla

[4] *'Başlangıçta belli türde Rejimler ilk kez atandığında İnsanlar bir Çare bulunması için icat ettikleri şeyin, iyileştirmesi gerekirken Yarayı büsbütün derinleştirdiğini görerek bunun bütün parçalar için oldukça uygunsuz olduğunu deneyim yoluyla*

her bir kişi, diğer ortalama İnsanlarla eşit biçimde kendisinin de parçası olduğu Yasamanın yapmış olduğu Yasalara tabi hale geldi: Yasa bir kez yapıldıktan sonra hiç kimse ne kendi Yetkisiyle uygulamasından kaçınabilirdi ne de kendisinin Yetkilendirmesi ya da kendisine Bağımlı olanlardan birinin Yanlış Yönlendirmesi nedeniyle Üstünlük iddiasında bulunarak Yasadan muafiyet dileyebilirdi. *Sivil Toplumdaki hiç kimse Sivil Toplumun Yasalarından muaf tutulamaz.* [5] Çünkü herhangi bir İnsan uygun olduğunu düşündüğü şeyi yapabilseydi ve onun vereceği zararın Onarımı ya da Teminat için Yeryüzünde başvurulacak bir mercii olmasaydı bu kişinin hala tam olarak Doğa Durumunda olup olmadığını ve dolayısıyla *bu Sivil Toplumun Üyesi ya da parçası* olamamasını soruyorum: Tabii ki birileri Doğa Durumu ile Sivil Toplumun bir ve aynı şeyler olduğunu söylemeyecekse ki hiç bir zaman böyle bir şeyi onaylayacak kadar ileriye giden bir Anarşi hamisi bulabilmiş değilim.

öğreninceye kadar Yönetecek kişilerin yönetme biçimleri üzerinde, onların Bilgelikleri ve Basiretli oluşları dışında daha ileri hiçbir şey düşünmemiş olabilirler. 'Bundan sonra bir İnsanın iradesine göre yaşamanın bütün İnsanların sefaletlerinin nedeni haline geldiğini gördüler. Bu durum onları bütün İnsanların görevlerini daha önceden görmelerini ve ihlal edilmeleri halinde uygulanacak Yaptırımları bilmelerini sağlayacak Yasalar yapmaya zorladı.' Hooker, Eccl. Pol I., lib. i, sect. 10

[5] *'Medeni Yasa, tüm Siyasal Bütünün eylemi olduğundan aynı Bütünün her bir parçasını yönetir.'*-Hooker, Eccl. pol., lib. i, sect. 10.

Sekizinci Bölüm
Siyasal Toplumların Başlangıcı Üzerine

95. İnsanların tümü daha önce söylendiği gibi Doğa tarafından özgür, eşit ve bağımsız kılınmış olduklarından, hiç kimse kendi *Onayı* olmaksızın Servetinden yoksun bırakılamaz ve başka birinin Siyasal İktidarına tabi kılınamaz. Birinin kendisini Doğal Hürriyetinden yoksun kılmasının ve *Sivil Toplum bağları* içine koymasının tek yolu, Mülkiyetlerinin güvenli bir kullanımı ve Sivil Toplumun üyesi olmayanlara karşı daha büyük güvenlik içinde birbirleriyle rahat, güvenli ve barışçı bir yaşam sürdürmeleri için diğer İnsanlarla bir Topluluğa katılma ve birleşme konusunda anlaşmaktır. Bu anlaşma herhangi bir sayıdaki İnsan tarafından yapılabilir, çünkü geriye kalanların Özgürlüğünü zedelemez; bunlar eskiden içinde oldukları Doğa Durumu Hürriyeti içinde bırakılırlar. Herhangi bir sayıdaki İnsan bir *Topluluk* ya da Yönetim oluşturmak üzere uzlaştıklarında bu yolla derhal bütünleşir ve tek *Siyasal Bütün* oluşturlar ki bu Siyasal Bütün içindeki *Çoğunluk* diğerleri adına eylemde bulunma ve karar verme hakkına sahiptir.

96. Çünkü belirli sayıdaki İnsan, her bireyin onayıyla bir *Topluluk* oluşturduklarında, *Topluluğu* tek Vücut olarak Eylemde bulunma İktidarıyla tek Vücut haline getirirler ki tek Vücut olarak Eylemde bulunmak ise sadece *çoğunluğun* iradesi ve kararı ile olur. Çünkü herhangi bir Topluluğun eylemi sadece onu oluşturan bireylerin onayı olduğundan ve tek vücut olan bu Topluluğu tek yönde hareket ettirmek için bu onay gerekli olduğundan, bu Vücudun, *çoğunluğun onayından oluşan* daha büyük gücün onu taşıdığı yöne doğru hareket etmesi zorunludur: ya da aksi taktirde

içinde, tek Vücut olarak eylemde bulunması ve sürmesi gerektiği konusunda anlaşan her bir bireyin onayının birleştiği ve dolayısıyla her bir kişi adına *çoğunluk* tarafından karar verilmesi konusundaki onayla bağlı olduğu bu *Topluluğun* tek Vücut, tek *Topluluk* olarak eylemde bulunması ya da sürmesi olanaksızdır. Bu nedenle de Eylemde bulunmak için pozitif Yasalarla yetkilendirilen Meclislerde, bu Meclisleri yetkilendiren pozitif Yasanın sayı belirlemediği durumda, *Çoğunluğun eyleminin* bütünün eylemi olarak kabul edildiğini ve kuşkusuz Doğa Yasası ve Akıl tarafından emredilmesi nedeniyle bütünün iktidarını belirlediğini görürüz.

97. Bundan dolayı her İnsan, diğerleriyle birlikte tek Yönetim altında tek Siyasal Bütün oluşturmayı onaylayarak, kendisini o Toplumun her üyesine karşı *çoğunluğun* belirleyiciliğine itaat etmek ve kendi adına *çoğunluk* tarafından karar verilmesi konularında yükümlülük altına sokar ya da aksi taktirde başkalarıyla *tek Toplumda* bütünleştiğine ilişkin bu *Orijinal Anlaşma* hiçbir anlam taşımazdı ve özgür bırakılsaydı ve önceden Doğa Durumundayken bağlı olduğu bağlardan başka bağlarla bağlanmasaydı Anlaşma da olmazdı. Çünkü o zaman hangi görünümden dolayı bir Anlaşma olacaktı ki? İnsan kendisinin uygun olduğunu düşündüğü ve fiilen onayladığı kararların ötesinde Toplumun Kararlarıyla bağlı olmasaydı yeni Taahhüt ne olurdu ki? Bu tür bir durum hala kendisinin Anlaşmasından önce sahip olduğu ya da uygun olduğunu düşündüğü takdirde herhangi bir eylemi onaylayabilecek ya da bu eyleme itaat edebilecek olan bir başkasının Doğa Durumunda sahip olduğu hürriyet kadar büyük bir hürriyet olurdu.

98. Çünkü *çoğunluğun onayı* mantıksal olarak *bütünün eylemi* olarak kabul edilmezse ve her birey adına belirleyici olmazsa her bir bireyin onayı dışındaki hiçbir şey, herhangi bir şeyin bütünün eylemi olmasını sağlayamaz: Ancak çoğu kişiyi zorunlu olarak kamusal Meclisten uzak tutacak olan Sağlıktaki Hastalıkları ve bir Devletteki uğraşlardan sayıca hiç de az olmayan Mesleki Uğraşları düşünecek olursak bu tür bir onayın elde edilmesi imkânsıza yakındır. Bütün bunlara İnsanların bütün Toplaşmalarında kaçınılmaz biçimde ortaya çıkan Fikir çeşitliliğini ve Çıkar zıtlıklarını da eklersek, bu koşullarda Topluma katılmak sadece Cato'nun sadece yeniden dışarı çıkmak için Tiyatroya girişi gibidir. Bu tür bir Kuruluş muhteşem *Leviathan'* ı en zayıf Yaratıklardan daha kısa süreli hale getirir ve doğduğu günden daha fazla süreyle varolmasına imkân vermez: Oysa bu tür bir durum,

Akıllı Yaratıkların sadece dağılmak üzere Toplumlar arzuladıklarını ve kurduklarını düşünebildiğimiz zamana kadar tasavvur edilemez. Çünkü *çoğunluğun* geriye kalanlar adına karar veremediği yerde buradakiler tek Vücut olarak hareket edemezler ve dolayısıyla yeniden derhal dağılırlar.

99. Dolayısıyla bir Doğa durumu dışında bir *Toplulukta* birleşmek isteyen herkesin, içinde birleştiği Toplumun amaçları için gerekli iktidarının tümünü, açıkça çoğunluktan daha büyük bir sayı üzerinde anlaşmamışlarsa, Topluluğun *çoğunluğuna* bıraktığı kabul edilmek zorundadır. Bu işlem bir *Devlet*e giren ya da *Devleti* oluşturan bireyler arasında sadece *tek Siyasal toplumda birleşme* konusunda uzlaşılarak yapılır; *Sözleşmenin tümü* bundan ibarettir ya da bundan ibaret olması gerekir. Böylece herhangi *bir Siyasal Toplumu* başlatan ve fiilen *kuran* şey bir çoğunluk oluşturmaya muktedir belli bir sayıdaki Özgür İnsanın bu tür bir Toplumda birleşme ve bütünleşmeyi onaylamalarından başka bir şey değildir. Bu nedenle Dünyada herhangi bir *meşru Yönetimin başlangıcına* olanak veren/verebilen şey sadece ve sadece budur.

100. Buna iki İtiraz yapıldığını gördüm:

Birincisi şudur: *İnsanların Toplaşma Öyküsü içinde, birbirine eşit ve bağımsız İnsanların birbirleriyle karşılaştıkları ve bu yolla bir Yönetimi başlattıkları ve kurdukları örnekler bulunamaz.*

İkincisi şudur: *İnsanların böyle yapmaları gerektiğini söylemek hak bakımından olanaksızdır çünkü İnsanların tümü Yönetim altında doğduklarından bu Yönetime itaat etmek zorundadırlar ve yeni bir Yönetime başlama hürriyetine sahip değildirler.*

101. Birinci itirazın şu yanıtı vardır: Tarihin bize İnsanların *Doğa Durumunda birlikte yaşadıklarına* ilişkin çok az şey söylemesinde o kadar şaşıracak bir şey yoktur. Bu durumun uygunsuzlukları ile Toplum sevgisi ve Toplum yoksunluğu belli sayıda insanı çabucak bir araya getirmedi; İnsanlar ancak birlikte yaşam sürdürmeyi planladıkları takdirde hemen birleştiler ve bütünleştiler. *İnsanları* bu tür bir Durumun içinde oluşları hakkında fazlaca şey duymamış olmamızdan dolayı herhangi bir zamanda bu tür *bir Doğa Durumunda* bulunmuş olduklarını

varsayamazsak, aynı şekilde Salmanasser* ya da Kserkes'in** Ordularını oluşturanların da Adam oluncaya ve Ordularda yer alıncaya kadar haklarında çok az şey duymuş olmamızdan dolayı Çocuklar olduklarını asla varsayamayız. Yönetim, her yerde Arşiv Kayıtlarını önceler ve Sivil Toplumun uzun süre devam edişi daha zorunlu zanaatlarla onların Emniyetini, Huzurunu ve Refahını sağlayıncaya kadar bir Halk içinde Edebiyat nadiren oluşur. Ondan sonra İnsanlar Sivil Toplumun hafızasından daha uzun süre yaşadıklarında Kurucularının Tarihiyle ilgilenmeye ve Kökenlerini araştırmaya başlarlar. Çünkü özel Kişilerde olduğu gibi, Devletler de, aynı şekilde *kendi Doğumlarından* ve *Çocukluklarından habersizdirler*: Kendi kökenlerine ilişkin herhangi bir şey biliyorlarsa, bunun için başkalarının bu kökene ilişkin olarak saklamış oldukları ilineksel Kayıtlara bakarlar. Dolayısıyla Dünyada, Tanrı'nın anında müdahale ettiği ve hiç bir biçimde Paternal Hükümranlık lütfetmediği Yahudilerin başlangıcı hariç olmak üzere, bütün Devletlerin (Polities) bildiğimiz başlangıçları ya sözünü ettiğim bu tür bir başlangıcın açık örnekleridir ya da en azından bu tür bir başlangıcın açık izlerini taşırlar.

102. *Roma* ve *Venedik'in başlangıçlarının,* aralarında doğal Üstünlük ya da Tabiiyet ilişkisi olmayan, birbirinden özgür ve bağımsız bir kaç İnsanın birbiriyle birleşmesiyle oluştuğunu kabul etmeyecek birinin, açık gerçek kendi Hipoteziyle uyuşmadığında bu gerçeği inkar etmek gibi garip bir eğilim göstermesi gerekir. *Josephus Acosta*'un sözleri alınabilirse, *Acosta* bize *Amerikanın* çoğu bölümlerinde hiç Yönetim olmadığını söyler. Acosta, *Peru*'nun İnsanlarından söz ederek şöyle der: *Bu İnsanların, uzun zaman boyunca ne Krallara ne de Devletlere sahip olmadıklarını, ama şimdilerde* Florida'da, *Brezilyalı İnsanların,* Cheriquanaların *ve belli Kralları olmayan ama Barışta ya da Savaşta durumun gerektirdiği şekilde diledikleri Kaptanlarını seçen başka çok sayıda Ulusun yaptığı gibi, Sürülerde yaşadıklarını gösteren çok sayıda ve kolay anlaşılır Tahminler vardır.* (l. I, c. 25.). Orada doğan her İnsanın Babasına ya da Ailesinin reisine tabi doğduğu söylense de, buna karşılık bir Çocuğun bir Babaya karşı görevi olan bu tabiiyetin, Çocuğun, uygun olduğunu düşündüğü Siyasal Toplumda birleşmesi özgürlüğünü ortadan kaldırmadığı daha önceden ispatlanmıştı. Bu İnsanlar tabiiyet içinde de olsalar, şu açıktır ki, gerçekte *özgürdüler* ve şimdilerde bazı Politikacılar, bu

* İncil'de Asur Kralı olarak geçen Şalmanezer.
** Pers İmparatoru Serhas.

İnsanlardan herhangi birilerine hangi üstünlüğü atfederlerse etsinler, bu İnsanların kendileri böyle bir üstünlük iddia etmediler; bunların tümü, aynı onayla kendi üzerlerinde Yöneticiler oluşturuncaya kadar, kendi onaylarıyla *eşittiler*. Bu yüzden bunların bütün *Siyasal Toplumları*, gönüllü bir Birlikten ve Yöneticileri ile Yönetim biçimlerini seçmede özgürce davranan İnsanların karşılıklı anlaşmalarından doğdu.

103. Yine, Justin (I. 3. c. 4) tarafından sözü edilen Palantus*'la birlikte Sparta'dan uzaklaşanların, birbirinden *bağımsız Özgür İnsanlar* olduklarının ve kendi üzerlerinde kendi onaylarıyla bir Yönetim kurmuş olduklarının kabul edileceğini umuyorum. Böylece Tarihten, birbiriyle karşılaşarak bütünleşen ve *bir Devleti başlatan özgür ve Doğa Durumundaki İnsanlara* ilişkin birkaç örnek vermiş bulunmaktayım. Ancak bu tür örneklerin eksikliği Yönetimlerin böyle başlamadığının ve böyle başlayamayacağının ispatlanmasında bir kanıt olsaydı, zannederim Paternal İmparatorluk Savunucularının bu kanıtı, doğal Hürriyete karşı ileri sürmekten çok kendi haline bırakmaları daha iyi olurdu. Çünkü bunlar Tarihten, Yönetimlerin Paternal hakla başladığına ilişkin çok sayıda örnek verebilselerdi, zannederim birileri (olandan olması gerekeni çıkaran bir Kanıtın büyük bir gücü olmasa da) büyük bir tehlike olmaksızın, bu örnekleri neden olarak kabul edebilirdi. Ancak ben bu Durumda, bu savunuculara, bu Yönetimlerin çoğunun temelinde, geliştirmek istedikleri düzene ve uğrunda mücadele ettikleri bu tür bir iktidara yarayışlı çok az şey bulabilecekleri korkusuyla, *fiili (de facto)* olarak başlatmış oldukları *Yönetimin Kökenine* ilişkin olarak fazlaca derin araştırma yapmamalarını öğütleyeceğim.

104. Ancak sonuç olarak, bizim açımızdan, İnsanların doğal olarak özgür olmalarının Nedeni açık olduğundan ve Tarihin Örnekleri, Barış içinde başlayan Dünya Yönetimlerinin başlangıçlarının bu temele dayandığını ve *Halkın Onayıyla kurulduklarını* gösterdiğinden, *Yönetimlerin ilk kuruluşu hakkında*, hem Doğrunun nerede olduğu, hem de İnsanoğlunun Düşünce ve Pratiğinin ne olduğu konusunda şüpheye çok az yer olabilir.

105. Tarihin bizi götürebildiği kadar geçmişe giderek *Devletlerin Kökenine* bakarsak, Devletleri genellikle tek Adamın Yönetimi ve İdaresi altında bulacağımızı inkar etmeyeceğim. Ayrıca

* Palantus, İtalya'da M. Ö. sekizinci yüzyılda Tarentum kentini kuran Spartalılarların lideridir.

Ailenin, kendi başına varlığını sürdürmeye yetecek kadar kalabalık olduğu ve Toprağın çok ve İnsanların az sayıda olduğu yerlerde çoğu kez olduğu gibi başkalarıyla karışmaksızın bir Bütün olarak devam ettiği yerlerde Yönetimin genellikle Babada başladığına inanma eğilimindeyim. Çünkü Baba, Doğa Yasası tarafından, başka herhangi bir İnsanın sahip olduğu Yasaya karşı işlenen suçlardan uygun olduğunu düşündüklerini Cezalandırma İktidarının aynısına sahip kılındığından, Adam olduklarında ve Küçüklük dönemlerinin dışına çıktıklarında bile yasayı ihlal eden Çocuklarını cezalandırabilecekti ve muhtemelen onlar da Babanın cezalandırmasına itaat edeceklerdi ve hepsi, bu nedenle, yasayı ihlale karşı kendileriyle ilgili işlerde Yaptırımını Uygulama iktidarını ona vererek ve böylece, aslında onu Ailesiyle Birlik içinde kalan herkes üzerinde Yasa-yapıcı ve Yönetici yaparak Saldırgana karşı ona katılacaktı. Baba güvenilmeye en uygun kişiydi; Paternal şefkat, Çocukların Mülkiyetlerini güvence altına aldı ve Çocukların çıkarlarının babanın ihtimamı altında olması ve Çocuklukları döneminde Babaya itaat etme Geleneği ona boyun eğmeyi başka birine itaat etmekten daha kolay hale getirdi. Dolayısıyla birlikte yaşayan İnsanlar içinde Yönetimden kaçınmak çok zor olduğundan, Aile içindekiler de kendilerini yönetecek birine sahip olmak zorunda iseler, onu uygunsuz hale getiren Gaflet, Acımasızlık ya da başka bir Akıl ya da Vücut sakatlığı bulunmadığı takdirde hangi İnsanın Ailenin ortak babası kadar yönetici olma ihtimali olabilirdi ki? Ancak ister baba öldüğünde ve kendisinden sonra Yaş, Bilgelik, Cesaret ya da başka Niteliklerdeki eksiklik nedeniyle Yönetmeye daha az uygun Varis bıraktığında olsun, isterse birkaç Ailenin karşılaştığı ve birlikte devam etmeyi onayladıkları yerde olsun, bu kişilerin, doğal özgürlüklerini, en yetenekli ve iyi Yönetme ihtimali en yüksek kişi olarak değerlendirdikleri kişiyi kendilerine Yönetici yapma yönünde kullandıklarından kuşku duyulamaz. Şimdiye kadar anlatılanlarla uyumlu biçimde, kendi doğal özgürlüklerini kullanan (iki büyük İmparatorluk olan Peru ve Meksika'nın Fetihçi Kılıçları ve yayılan hükümranlıklarının erişim alanı dışında yaşayan) *Amerikan* Halkının, *ceteris paribus**, genellikle ölen Krallarının Varisini tercih etmelerine rağmen, Kralı herhangi bir şekilde zayıf ya da yetersiz görmeleri halinde onu elediklerini ve en güçlü ve en cesur İnsanı Yöneticileri yaptıklarını görürüz.

106. Böylece, Kayıtların bize Dünyanın Nüfusla dolmasının ve Ulusların Tarihinin açıklamasını vermeye başladığı zamana kadar

* *Diğer şartlar aynı kalmak kaydıyla*

geriye giderek baktığımızda, genellikle *Yönetimin* tek elde olduğunu görmemize rağmen, bu yine de kabul ettiğim şu düşünceyi, yani *Siyasal Toplumun başlangıcının,* sözü edilen biçimde bütünleştiklerinde, uygun olduğunu düşündükleri Yönetim biçimini de seçecek olan Bireylerin tek Topluma katılmak ve Toplum kurmak konusundaki onayına bağlı olduğu düşüncesini ortadan kaldırmaz. Ancak Yönetimin tek elde olması, İnsanların hata yapmalarına ve dolayısıyla Yönetimin Doğa tarafından Monarşik kılındığını ve Babaya ait olduğunu düşünmelerine neden olduğundan, insanların ilk başta bu Yönetim biçimini seçmelerinin nedenini değerlendirmek hatalı olmayabilir: Bu Yönetim biçiminde bazı Devletlerin ilk kuruluşlarının başlangıcında muhtemelen Babanın Üstünlüğü, İktidarın tek elde doğuşuna ve yerleştirilmesine neden olmasına rağmen yine de, *Yönetim Biçiminin tek bir Kişide* devam etmesinin nedeninin Paternal Otoriteye karşı duyulan herhangi Saygı ya da İtibar olmadığı açıktır; çünkü bütün küçük Monarşiler, yani neredeyse bütün *Monarşiler,* Kökenlerine yakınken genellikle, en azından arasıra, *Seçime Dayalı* olmuşlardır.

107. Şu halde ilk olarak, şeylerin başlangıcında, Babanın, ondan türeyenlerin Çocuklukları üzerindeki Yönetimi, İnsanları *tek Adam Yönetimine* alıştırdı ve Yönetimi altında bulunanlara Özen ve Hünerle; Şefkat ve Sevgiyle uygulandığı yerde, İnsanlara, Toplumda amaçladıkları bütün Siyasal Mutlulukları sağlamaya ve korumaya yeterli olduğunu öğretti. Tümünün, çocukluklarından beri alışmış oldukları ve tecrübeyle hem kolay hem de güvenli bulmuş oldukları bu Yönetim Biçimini seçmeleri ve bu Yönetim Biçimine ulaşmalarında şaşılacak hiçbir şey yoktu. Bütün bunlara, tecrübeleri de Yönetim Biçimleri altında öğretilmemiş; İmparatorluğun Küstahlık ve Tutkusunun, Ayrıcalıklı olmanın getirdiği Tecavüzlerden ya da Monarşinin, halefiyet yoluyla iddia etmeye ve getirmeye eğilimli olduğu Mutlak İktidarın uygunsuzluklarından sakınmayı da öğretmemiş olduğu İnsanlar için *Monarşi*nin basit ve en açık olduğunu da eklersek, İnsanların kendileri üzerinde Otorite vermiş oldukları kişilerin Aşırılıklarını sınırlama ve Yönetime ait İktidarı, bu iktidarın bazı bölümlerini farklı ellere yerleştirerek dengeleme Yöntemlerini düşünmek için kendilerini fazlaca sıkıntıya sokmamalarında hiç tuhaflık yoktu. İnsanlar ne bir Tiranlık Tahakkümü Baskısı hissetmişlerdi, ne Çağın Modası böyleydi ne de Sahiplenmeleri ya da (Açgözlülük ya da Tutkuya çok az yer veren) yaşam tarzları Monarşiye karşı önlem

almalarına ya da korkmalarına neden olmuştu. Bundan dolayı da İnsanların kendilerini, daha önce söylediğim gibi, sadece en açık ve basit olan değil ama aynı zamanda Yasaların çokluğundan daha fazla yabancıların İstilalarına ve verecekleri Zararlara karşı savunma gereksinimi içindeki mevcut Durum ve Şarta en çok uyan türde bir *Yönetim Çerçevesinin* içine koymaları şaşırtıcı değildir. Basit, yoksul bir yaşam biçiminin eşitliği onların isteklerini her insanın küçük mülkiyetinin dar sınırlarına hapsederek çok az sayıda uzlaşmazlık doğmasına yol açtı ve dolayısıyla uzlaşmazlıkları karara bağlamak için çok sayıda yasaya gerek duyulmadı: Az sayıda İhlal ile az sayıda Suçlu bulunan bu yerde Adalet eksikliği olmadı. Toplumda birleşecek kadar birbirini seven bu kişilerin, o zamana kadar belli bir düzeyde birbirleriyle Tanıştıklarını, Arkadaşlık yaptıklarını ve birbirlerine Güvendiklerini; başkalarına karşı, birbirlerine karşı duydukları Korkulardan daha fazlasını duyduklarını kabul etmek gerekir. Dolayısıyla ilk endişe ve düşüncelerinin kendilerini yabancı Güce karşı nasıl güvenceye alacakları olduğunu kabul etmekten başka çare olamaz. Kendilerini bu amaca en iyi şekilde hizmet edecek bir *Yönetim Çerçevesi* altına koymak ve Savaşlarında onları yönetecek ve düşmanlarına karşı onlara liderlik edecek ve bu liderlikte başlıca *Yöneticileri* olacak en bilge ve en cesur kişiyi seçmek onlar için doğaldı.

108. Bu yüzden Yerleşik Nüfusun Ülke için çok az olduğu ve Nüfus ve Para eksikliğinin toprak Sahipliğini genişletme ya da daha geniş yer için çekişme İsteğini Doğurmadığı dönemdeki İlk Çağ *Asya ve Avrupası'nın* hala bir Örneği olan Amerika'daki *Kızılderililerin Krallarının, Ordularının Generallerinden* çok az fazlasını ifade ettiklerini görürüz. Krallar Savaşta mutlak olarak kumanda etmelerine rağmen ülkede ve Barış zamanında çok az Hükümranlık kullanırlar ve Savaş ve Barışa ilişkin Kararlar genellikle Halkta ya da bir Konseyde olduğundan oldukça ılımlı bir Egemenliğe sahiptirler. Ancak Yönetenlerin Çokluğunu kabul etmeyen Savaşın kendisi Komutanın, doğal olarak, Kralın tek başına kullanacağı Otoritesine aktarılmasına neden olur.

109. Böylece İsrail'de *onların Yargıçlarının ve ilk Krallarının* temel işinin, Yeftah'ın öyküsünde açıkça görülen, *Savaşta Kaptan* ve Ordularının Liderleri olmak olduğu görünmektedir (Bundan başka, *dışarıda ve içeride Halka öncülük etmek* ifadesiyle anlatılan şey, Güçlerinin Başlarında Savaşa doğru yürümek ve yeniden

ülkeye geri dönmekti). Ammonlular İsrail'e karşı savaş açınca Gilatlılar korku içinde önceleri reddetmiş oldukları, Ailelerinin Gayri Meşru Çocuğu Yeftah'a gittiler ve Ammonlulara karşı kendilerine yardım etmesi halinde onu Yöneticileri yapacaklarına dair onunla anlaştılar. Bunu şu sözlerle yaptılar: "*Ve Halk onu kendine baş ve kaptan yaptı* (Yargıçlar xi 11,). Görüldüğü gibi, bu sözcükler birinin *Yargıç** olması için gereken her şeyi kapsamaktadır. *Ve O İsraillilere Yargıçlık yaptı* (Yargıçlar, xii. 7,) yani *altı yıl* boyunca onların *Kaptan-Generaliydi.* Dolayısıyla Yotham, Şekemlilerin yüzüne onların Yargıç ve Yöneticiliğini yapmış olan Gidyon'a karşı itaat yükümlülükleri olduğunu vurduğunda şunları söyledi: *O sizin için kavga etti ve hayatını bir hayli tehlikeye attı ve sizi Midyanların ellerinden kurtardı,* (Yargıçlar, ix. 17.) Gidyon'dan, onun bir *General* olarak yaptıkları dışında söz eden başka hiçbir şey yoktur ve gerçekten de Gidyon'un Tarihinde ya da Yargıçların geriye kalan herhangi bir bölümünde onun hakkında bulunabilecek her şey bu kadardır. Yine Avimelek, Şekemlilerin olsa olsa sadece *Generali* olmasına rağmen özellikle Kral olarak adlandırılır. Ayrıca İsrail'in Çocukları, Samuel'in Oğullarının kötü idaresi altında yorulduklarında *bütün uluslar gibi onlara yargıçlık yapacak ve onlara öncülük edecek ve onların çatışmalarında kavga edecek* bir Kral dilediler (1 Sam. viii. 20,). Tanrı onların isteğini kabul ederek Samuel'e şunu söyler: *Sana bir Adam göndereceğim ve sen, Halkımı Filistinlilerin ellerinden kurtarabilecek olan bu Adamı, Halkım İsraillilerin Kaptanı olarak kutsamak için yağlayacasın* (1 Sam. ix. v. 16.). Sanki bir Kralın tek işi sadece onların Ordularına öncülük etmek ve onların Savunulması için çarpışmaktı ve buna uygun olarak da Samuel Başlama Töreninde Saul'ün üzerine bir Şişe Yağ dökerek "*Lordun, mirası üzerinde Kaptanlık yapması için onu yağlayarak kutsadığını takdis ettiğini*" ona bildirir(1 Sam. x. v. 1.). Bundan dolayı Saul'un *Mispa'daki Kabileler* tarafından dini törenle seçilmesinden ve *Kral* olarak selamlanmasından sonra, onun kendi Kralları olmasını istemeyenler, *Bu adam bizi nasıl kurtaracak?* (1 Sam. x. v. 27) biçimindeki itiraz dışında bir itirazda bulunmadılar; sanki şu söylenmiş gibiydi: bu Adam, Savaşta bizi savunabilmek için yeterli Beceri ve Önderliğe sahip olmadığından Kralımız olmaya uygunsuzdur. Tanrı Yönetimin Davut'a aktarılmasına karar

* Yargıç sözcüğü Judge karşılığı olarak çevrilmiştir. Ancak burada kastedilen yöneticidir. Dolayısıyla çevirilerde genellikle judge karşılığı olarak yönetici karşılığı kullanılmıştır. Yazar burada Yargıcı 'yani Kaptan Generaliydi' diyerek açıkladığı ve karmaşayı giderdiği için sözcük Yargıç olarak çevrilmiştir.

verdiğinde şu sözleri kullandı: *Şimdi senin Krallığın sürmeyecek: Tanrı onu kendi gönlüne göre bir Adam olarak bulmuş bulunmaktadır ve Tanrı ona Halkı üzerinde Kaptan olması emrini vermiş bulunmaktadır* (1 Sam. xiii. v. 14.). Sanki bütün *Kraliyet Otoritesi* onların Generali olmaktan başka bir şey değilmiş gibi. Dolayısıyla Saul'un Ailesine bağlı kalan ve Davut'un Saltanatına muhalefet eden *Kabileler* Davut'a itaatlerini bildirmek üzere Hebron*'a geldiklerinde, Kralları olarak ona sunmak zorunda oldukları diğer Argümanlar arasında onun aslında *Saul'un* zamanında da onların *Kralı* olduğunu ve dolayısıyla şimdi onu Kralları olarak kabul etmemeleri için bir nedenleri bulunmadığı Argümanını da söylediler. Keza (şunu söylediler): *Geçmişte, Saul Kralımız iken, sen İsrail'de dışarıda ve içeride önderlik eden sendin ve Tanrı sana dedi ki Halkım İsrail'i sen güdeceksin ve sen İsrail'e bir Kaptan olacaksın.* (2 Sam. v. v. 2.)

110. Dolayısıyla ister *bir Aile* aşamalı olarak *bir Devlet olmaya doğru gelişsin* ve altında büyüyen her bir kişi en büyük Oğulda devam eden Babalık Otoritesine sırası geldiğinde üstü örtülü biçimde itaat etsin; hiç kimseyi incitmeyen bu Otoritenin basitlik ve eşitliği, bu Otoritenin onaylanmış göründüğü zamana kadar her bir kişi tarafından kabul edilsin ve Talimatnameyle bir Halefiyet hakkı oluşturulsun, ister Şans, Komşuluk ya da İş İlişkilerinin bir araya getirdiği farklı Aileler ya da farklı Ailelerin Altsoyları, Savaştaki Düşmanlarına karşı, Önderliğiyle onları savunacak bir General ihtiyacı ve bu yoksul ama erdemli Çağın Masumiyet ve İçtenliğinin sağladığı İnsanların birinin diğerine duyduğu büyük güven (Şimdiye kadar Dünyaya sürmek üzere gelen neredeyse bütün Yönetimleri başlatan kişiler bunlardır) nedenleriyle Toplumda birleşerek Devletlerin ilk Kurucuları olsunlar, eşyanın Doğasının ve Yönetimin Amacının gerekli kıldıkları dışında herhangi açık bir Sınırlama ya da Yasaklama olmaksızın genellikle Yönetimi tek Adamın ellerine koydular: Başlangıçta yönetimi tek kişinin ellerine koyan bu durumlardan hangisi olursa olsun şu kesindir ki Yönetim, hiç kimseye kamu Yararı ve Güvenliği dışındaki amaçla emanet edilmemişti ve Yönetime sahip olanlar, Devletlerin Çocuklukları döneminde, Yönetimi bu Amaçlarla kullandılar. Bu kişiler böyle yapmamış olsalardı, genç Toplumlar varlıklarını sürdüremezlerdi: Bu tür bakıcı Babaların kamusal refah konusundaki şefkat ve ihtimamı olmasaydı bütün Yönetimler

* Şeria Nehrinin batısında Filistinliler tarafından kontrol edilen bir kent.

Çocukluklarının Zayıflığı ve Güçsüzlüğü altında çökmüş ve Prens ile Halk en kısa zamanda birlikte yok olmuş olurdu.

111. Ancak Altın Çağ (Boş ihtiras *ve amor sceleratus habendi** ile kötü Bedensel İstek İnsanların kafasını doğru İktidar ve Onur konusunda yozlaştırmadan önce) daha az kötü uyruklar kadar daha çok Erdeme ve dolayısıyla daha iyi Yöneticilere sahip olmasına ve o zamanlar bir taraftan *halkı sıkıştıracak* Ayrıcalıklar olmamasına, dolayısıyla, diğer taraftan Yöneticinin İktidarını sınırlama ya da azaltma amacıyla Ayrıcalık hakkında herhangi bir Tartışma olmamasına[6] ve böylece Yöneticilerle Halk arasında Yöneticiler ve Yönetilenler konusunda çekişme olmamasına rağmen, sonraki Çağlarda ortaya çıkan İhtiras ve Lüks, verildiği amaca uygun işleri yapmaksızın ve Prenslere Halklarından ayrı ve farklı çıkarları olduğunu öğreten Dalkavuklukla desteklenen İktidarın elde tutulmasına ve güçlenmesine yol açınca, İnsanlar, *Yönetimin* Haklarını ve *Kökenini* daha dikkatli incelemeyi ve başkasının ellerine sadece kendi yararları için emanet ettikleri ancak onlara zarar vermek üzere kullanıldığını gördükleri bu İktidarın *Aşırılıklarını sınırlama* ve *Kötüye Kullanılmasını önleme* yollarını öğrenmeyi zorunlu gördüler.

112. Böylece doğal olarak özgür olan ve ya kendi onaylarıyla Babalarının Yönetimine boyun eğen ya da farklı Ailelerden bir Yönetim oluşturmak için bir araya gelen İnsanların, Yönetimi, Dürüstlüğü ve Basireti nedeniyle, yeterli düzeyde güvenli olduğunu düşündükleri kişinin İktidarını sınırlayan ya da düzenleyen herhangi bir düzeydeki açık Şartlar olmaksızın genellikle *tek Adamın ellerine* vermelerinin ve tek bir Kişinin Önderliği altında olmayı seçmelerinin nasıl mümkün olduğunu görebiliriz. Ancak İnsanlar bu son Çağın Tanrısallığı tarafından bize vahiy edilinceye kadar İnsanoğlu içinde hiç duymadığımız Monarşinin *Tanrısal Yasa kaynaklı* olduğunu onlar da hiçbir şekilde hayal etmedikleri

---

* Lanetlenmiş sahiplenme sevgisi ya da kötülüklerin anası olan gereksinimden fazlasına sahip olma arzusu.

6 'Başlangıçta, belli bazı türdeki Rejimler ilk kez onaylandığında yönetim tarzları konusunda hiçbir şey düşünülmemiş ama Yönetecek olanların tümüne, Bilgelikleri ve Basiretli oluşları üzerine izin verilmiş olabilir. Bu durum İnsanların, deneyimle, bu yönetimin bütün bölümler için oldukça uygunsuz olduğunu; İnsanların bir Çare olarak geliştirdikleri şeyin gerçekte iyileştirmesi gereken Yarayı büyüttüğünü görmelerine kadar sürdü. İnsanlar tek Adamın iradesine göre yaşamanın bütün İnsanların sefaletlerinin nedeni haline geldiğini gördüler. Bu durum, İnsanları, bütün İnsanların Görevlerini önceden görmelerini ve yasaları çiğnemenin yaptırımlarını bilmelerini sağlayan Yasalar yapmaya zorladı.' Hooker, Eccl. Pol I., lib. i, sect. 10.

gibi Paternal İktidarın bir Hükümranlık hakkına sahip olmasına ya da tüm Yönetimlerin temeli olmasına da hiçbir zaman izin vermediler. Dolayısıyla Tarihten alabildiğimiz bu kadar ışık Yönetimlerin bütün barışçıl başlangıçlarının Halkın Onayına dayalı olduğu sonucunu çıkarmak için bir nedene sahip olduğumuzu göstermeye yeterlidir. *Barışçıl* diyorum, çünkü başka bir yerde bazılarının Yönetimlerin başlangıcının bir yolu olarak itibar ettikleri Fetihten söz etme fırsatı bulacağım.

Politik bütünlerin bahsettiğim yöntemle başlangıcına karşı ileri sürüldüğünü gördüğüm bir başka İtiraz şudur:

113. Bütün İnsanlar şu ya da bu Yönetimin altında doğduklarından, İnsanlardan herhangi birinin diğerleriyle birleşme ve yeni bir Yönetime başlama ya da herhangi bir şekilde meşru bir Yönetim kurabilme hürriyetinde ve bu kadar özgür olması olanaksızdır.

Bu Argüman sağlamsa şunu sorarım: bu kadar çok sayıda meşru Monarşi Dünyaya nasıl geldi? Çünkü bu varsayım üzerine herhangi biri bana Dünyanın herhangi bir Çağında meşru bir Monarşiyi başlatma özgürlüğüne sahip herhangi bir tek Adamı gösterebilirse, ben de ona Krallık ya da başka bir Yönetim Biçimi altında aynı anda birleşecek ve yeni bir Yönetime başlayacak Hürriyet içindeki On başka özgür adamı göstermekle yükümlü olacağım. Çünkü başka birinin *Hükümranlığı altında doğan* herhangi biri, başkalarını yeni ve farklı bir İmparatorlukta yönetme hakkına sahip olabilecek kadar *özgür* olabiliyorsa, bu, başkasının *Hükümranlığı altında doğan* her bir kişinin de, farklı ve ayrı bir Yönetimin bir Yöneticisi ya da Uyruğu olabilecek kadar özgür olduğunun kanıtıdır. Bundan dolayı da bu kişilerin kendi İlkelerine göre, ya bütün İnsanlar her ne şekilde doğarlarsa *doğsunlar* özgürdürler ya da aksi takdirde Dünyada sadece tek bir meşru Prens, tek meşru Yönetim vardır. Bu durumda da bu kişilerin bize sadece bunun hangi Yönetim olduğunu göstermekten başka yapacak hiçbir şeyleri yoktur. Ki bunu yaptıklarında, İnsanoğlunun tümünün, bu kişiye İtaat etmeyi kolaylıkla kabul edeceğinden hiç kuşku duymuyorum.

114. Onların İtirazlarına karşı, bu İtirazın karşısında olanların karşılaştıkları güçlüklerin bu İtirazı da kapsadığını göstermek yeterli bir cevap olmasına rağmen bu Argümanın zayıflığını biraz daha açmaya çalışacağım.

Onlar diyorlar ki, *bütün İnsanlar Yönetim altında doğarlar ve bu nedenle yeni bir Yönetime başlama Hürriyeti içinde olamazlar. Herkes Babasının ya da Prensinin bir Uyruğu olarak doğar ve dolayısıyla sürekli bir Tabiiyet ve Sadakat bağı altındadır.* Oysa İnsanlar hiçbir zaman kendilerinin Onayları olmaksızın, onları birine ya da diğerine bağlayan, *içinde doğdukları* herhangi bir doğal *tabiiyete;* kendilerine ve Varislerine ait bir Tabiiyete hiçbir zaman sahip olmadılar ve buna itibar etmediler.

115. Çünkü Tarihte İnsanların kendilerini ve Yükümlülüklerini, altında doğdukları Yetki Alanından, içinde yetiştirildikleri Aileden ya da Topluluktan çektikleri ve başka yerlerde *yeni Yönetimler kurdukları*; Çağların başlangıcında çok sayıdaki ufak tefek devletlerin tümünün türemesine kaynaklık eden ve daha güçlü ya da talihli olan daha zayıf olanı yutuncaya kadar yeterli yer olduğu sürece sürekli olarak çoğalan ve büyük olanların da yine parçalara bölündüğü ve alt düzeydeki Hükümranlıklara doğru çözüldüğü hem Dini hem de Din dışı olsun çok sık Örnekler yoktur. Bütün bunlar, Paternal Egemenliğin karşısındaki çok sayıda Delildir ve bu Deliller başlangıçta Yönetimleri kuran şeyin Babanın, Varislerine geçen doğal hakkı olmadığını açıkça ispatlar, çünkü bu temele dayalı olarak bu kadar çok sayıda küçük Krallığın olmuş olması olanaksızdı; İnsanlar kendilerini Krallık içinde, nasıl olursa olsun, kurulmuş Ailelerinden ve Yönetimlerinden *ayırarak* gitme ve uygun olduğunu düşündükleri ayrı Devletler ve Yönetimler kurma Hürriyeti içinde olmamış olsaydılar, bu küçük Krallıkların tümünün sadece tek bir Evrensel Monarşi olmuş olmaları zorunlu olurdu.

116. İlk başlangıcından bugüne kadar Dünyanın pratiği şu olmuştur: İnsanların şimdi Yasalar koymuş ve Yönetim Biçimleri oluşturmuş, *kurularak inşa edilen ve antik olan Siyasal Bütünler altında doğmuş olmaları* da İnsanoğlunun Özgürlüğüne, Ormanlarda, Ormanların içinde rahatça dolaşan serbest yerleşiklerin arasında doğmuş olmalarından daha fazla engel oluşturmaz. Çünkü *herhangi bir Yönetimin altında doğmakla bu Yönetimin doğal Uyrukları olduğumuza* ve artık Doğa Durumunun özgürlüğüne ilişkin bir hak ya da iddiaya sahip olmadığımıza bizi ikna edecek olanların bunun için, Babalarımızın ya da Atalarımızın doğal Hürriyetlerinden vazgeçtikleri ve bu yolla kendilerini ve Nesillerini, kendilerinin de boyun eğdikleri

Yönetime sürekli bir tabiiyet ilişkisiyle bağladıkları biçimindeki gerekçe dışında (daha önceden yanıtlanmış olduğumuz Paternal İktidar gerekçesini dışarıda tutarsak) üretebilecekleri başka bir gerekçe yoktur. Kişinin kendisi adına yüklendiği yükümlülükleri ve verdiği sözleri yerine getirme yükümlülüğü altında olduğu doğrudur, ancak bu kişi, herhangi bir *Anlaşma* türüyle Çocuklarını ya da Neslini *bağlayamaz.* Çünkü bu Oğul bir Adam olduğunda tam Baba kadar özgür olduğundan, *Babanın herhangi bir eylemi Oğlunun hürriyetini,* başka birinin hürriyetini verebilmesinden daha fazla, başkasının eline veremez: Baba, gerçekten de, Topluluğun uyruğu olmasını zorlayabilecek türdeki Koşulları Oğlunun Babasına ait olan Sahiplenmeleri kullanacak olması halinde, belirli bir Devletin Uyruğu olarak kullandığı Toprağa ekleyebilir; çünkü bu Servet Babasının Mülkiyeti olduğundan Baba bu Serveti dilediği gibi düzenleyebilir ya da tasarrufta bulunabilir.

117. Bu durum, bu konuda genellikle hata yapılmasına neden olmuştur: Devletler Hükümranlık Alanlarının herhangi bir bölümünün parçalanmasına da, Topluluklarındaki kişiler dışında hiç kimse tarafından kullanılmasına da izin vermediklerinden, Oğul Babasının Sahiplenmelerini normal olarak Babasının tabi olduğu koşullardan başka koşullarla, yani Toplumun bir Üyesi olmaksızın kullanamaz: Oğul Toplumun üyesi olmak yoluyla, bu Devletin başka herhangi bir Uyruğu kadar, kendisini derhal orada kurulu bulduğu Yönetimin altına koyar. İşte bundan dolayı *Yönetim altında doğan Özgür İnsanların, onları devletin üyesi haline getiren tek şey olan Onayı,* her biri Ergin olduğunda sıranın kendilerine gelmesiyle ayrık olarak vermelerinden ve bu Onayın bir kalabalık halinde birlikte verilmemesinden dolayı Onayın verilmesinin farkına varmayan ve bu onayın hiç verilmediğini ya da gerekli olmadığını düşünen İnsanlar, İnsan olmalarından ötürü doğal olarak Uyruk oldukları sonucunu çıkarırlar.

118. Ancak, Yönetimlerin kendilerinin bunu, bu sonuçtan başka türlü anladıkları açıktır: *Yönetimler Baba üzerinde İktidara sahip olmalarından ötürü, Oğul üzerinde de İktidar iddiasında bulunmadıkları gibi,* Babaların Uyruklar olmalarından dolayı, Çocuklara da uyrukları olmuş gözüyle bakmazlar. Bir *İngiliz* Uyruğu, *Fransa'da, İngiliz* bir Kadından bir Çocuk sahibi olursa Çocuk kimin Uyruğudur? İngiltere Kralının uyruğu değildir, çünkü Çocuğun İngiltere'de Uyrukluk Ayrıcalıklarından yararlanmaya kabulü için izne sahip olması zorunludur. Öte yandan Çocuk Fransa Kralının da uyruğu değildir, çünkü o zaman da, Çocuğun

Babası Çocuğu başka yere götürme ve dilediği gibi yetiştirme hürriyetine nasıl sahip olabilirdi? Bir ülkede Yabancılar olarak bulunan Ebeveynlerden sadece doğmasından dolayı, ayrılırsa ya da doğduğu bu Ülkeye karşı savaşırsa, bir *Asker Kaçağı* ya da bir *Vatan Haini* olarak yargılanan biri hiç olmuş mudur? Şu halde doğru Akıl Yasası gereğince olduğu kadar, Yönetimlerin kendilerinin Pratiklerinin de gereği olarak *bir Çocuk herhangi Ülkenin ya da Yönetimin bir Uyruğu olmadan doğar.* Çocuk Erginlik Yaşma gelinceye kadar Babasının Öğretimi ve Otoritesi altındadır ve o Yaşa geldiğinde, kendisini hangi Yönetimin altına koyacağı, hangi Siyasal Bütünle birleşeceği konusunda hürriyet içindeki Özgür bir Adamdır. Çünkü *İngiliz bir Adamın, Fransa'da* doğan Oğlu hürriyet içindeyse ve birleşeceği Siyasal Bütünü seçebiliyorsa, Babasının İngiltere Krallığın bir Uyruğu olmasının, Çocuk üzerinde bir Bağ oluşturmadığı ve ayrıca Çocuğun, Atalarının yaptıkları herhangi bir Anlaşmayla bağlı olmadığı açıktır. Bu durumda, Babanın Oğlu aynı nedenle, başka herhangi bir yerde doğmasına rağmen aynı hürriyete neden sahip olmasın? Çünkü bir Babanın doğal olarak Çocukları üzerinde sahip olduğu İktidar, Çocuklar nerede doğmuş olurlarsa olsunlar aynıdır ve Doğal Yükümlülük Bağları, Krallıkların ya da Devletlerin pozitif Sınırlamaları ile kısıtlanmazlar.

119. Her *İnsan*, gösterilmiş olduğu gibi, *doğal olarak özgür* olduğundan ve kendi Onayı dışında hiçbir şey onu Dünyevi İktidara tabi kılamayacağından, onu herhangi bir Yönetimin Yasalarına *tabii hale getirecek olan* bir İnsanın *Onayının yeterli bir biçimde Açıklanmış olmasından* ne anlaşılması gerektiğinin düşünülmesi gerekir. Mevcut olayımızı ilgilendirecek nitelikte, genel bir açık ve zımni onay ayrımı vardır. Herhangi bir İnsanın herhangi bir Topluma girme konusundaki *Açık Onayının* o İnsanı o Toplumun tam Üyesi, o Yönetimin bir Uyruğu yapmasından hiç kimse kuşku duymaz. Güçlük, neye bir *zımni Onay* olarak bakılması gerektiği ve bu zımni onayın nereye kadar bağlayıcı olduğu; yani herhangi birinin, herhangi bir Yönetime, Onaya ilişkin hiçbir Açıklama yapmamış olduğu bu yerde, ne kadar onay vermiş ve bu nedenle de boyun eğmiş gözüyle bakılacağı konusundadır. Buna ilişkin olarak şunu söylüyorum: Herhangi bir Yönetimin Hükümranlık alanlarının herhangi bir bölümünün sahibi olan ya da bu bölümü kullanan her İnsan, bu Yönetim altındaki başka herhangi biri gibi, bu tür bir kullanım boyunca, bu yolla *zımni Onayını* verir ve bundan sonra bu Yönetimin Yasalarına İtaat Etmek zorundadır; bu Sahiplik ister kendisine ve Varislerine

ebediyen verilmiş Toprağa ilişkin bir Sahiplik olsun ya da sadece bir Haftalık bir Kiralama olsun, isterse sadece Anayolda özgürce dolaşma olsun Yasalara uyma zorunluluğu vardır ve Gerçekte bu zorunluluk bu Yönetimin Ülke Toprakları içinde sadece bulunan herhangi bir kişiye de ulaşır.

120. Bunu daha iyi anlamak için, şunu düşünmek uygun olacaktır: Her kişi kendisini ilk kez bir Devletle bütünleştirirken, kendisini orayla birleştirmekle aynı zamanda sahip olduğu ya da henüz başka herhangi bir Yönetime ait olmayıp da edineceği Sahiplenmeleri de ekler ve Topluluğa ve teslim eder. Çünkü herhangi biri için, Mülkiyetin güvenceye alınması ve düzenlenmesi amacıyla diğerleriyle birlikte Topluma girmek ve Mülkiyeti Toplumun Yasalarıyla düzenlenecek birinin Toprağının ise Toprak Sahibinin kendisinin bir Uyruğu olduğu bu Yönetimin yetki alanından istisna edilmesi gerektiğini varsaymak doğrudan bir çelişki olurdu. Bu nedenle daha önceden özgür olan Şahsını bir Eylemle herhangi bir Devletle birleştiren biri, aynı eylemle, daha önceden özgür olan Sahiplenmelerini de Devletle birleştirmiş olur ve Şahıs ile Sahiplenmenin her ikisi de, Devlet varolduğu sürece, bu Devletin Yönetim ve Hükümranlığına tabii hale gelirler. Dolayısıyla o Devletin Yönetimiyle bu şekilde ilişkilendirilmiş ve O *Devletin* Yönetiminin altında olan *Toprağın herhangi bir parçasını* Miras, Satın Alma, İzin ya da başka yollarla *kullanan* her kişi, bu andan itibaren, *bu Toprağı* tabi olduğu *Koşullarla birlikte*, yani Yetki Alanında bulunduğu *Devletin Yönetimine*, bundan sonra, Yönetimin başka herhangi bir uyruğu gibi *boyun eğerek almak zorundadır.*

121. Ancak Yönetim (kişinin kendisini Toplumla gerçekten birleştirmesinden önce) sadece Toprak üzerinde doğrudan bir Yetkiye sahip olduğundan ve Toprağın Sahiplenicisine sadece üzerinde oturması ve kullanması durumunda ulaştığından, kişinin bu Kullanım dolayısıyla Yönetime karşı itaat yükümlülüğü Kullanımla başlar ve biter. Dolayısıyla Yönetime bu tür *zımni bir Onaydan* başka bir şey vermemiş olan bir Toprak Sahibi, Bağışlama, Satma ya da başka yollarla söz konusu Sahiplenmesini bıraktığında, başka bir Devlete gitme ve kendisini başka bir Devletle bütünleştirme ya da başkalarıyla birlikte Dünyanın boş ve mülk edinilmemiş biçimde bulabilecekleri herhangi bir bölümünde, *boş bir yerde* (*in vacuis locis*) yeni bir Devlete başlamak için anlaşma yapma hürriyeti içindedir. Oysa ki, gerçek Anlaşmayla ve herhangi bir *açık* Bildirimle herhangi bir Devletin

Uyruğu olmaya bir kez *Onay* veren kişi, altında bulunduğu Yönetim bir Felaket nedeniyle dağılmadığı ya da kamusal bir Karar onu artık o Yönetimin bir Üyesi olmaktan çıkarmadığı takdirde, sürekli olarak ve vazgeçilmez biçimde bu Devletin bir Uyruğu olmak ve değişmez bir biçimde böyle kalmak zorundadır ve hiç bir zaman yeniden doğa Durumunda içinde bulunduğu hürriyetin içinde olamaz.

122. Ancak sessizce yaşayarak ve Yasaların sağladığı Koruma ile Ayrıcalıkları kullanarak bir Ülkenin Yasalarına boyun eğmek, *bir İnsanı o Toplumun bir Üyesi yapmaz*: Bu sadece Yönetimin Yasalarının yürürlüğünün ulaştığı tüm parçalara, bir Savaş durumunda olmayıp herhangi bir Yönetime ait Ülke Topraklarına gelen bütün bu kişilerin Sadakat borcu ve bu kişilere yönelik kısmi bir Korumadır. Ancak bu bir *İnsanı*, bir başkasının Ailesinde yaşarken Ailede bulduğu Yönetime boyun eğmeye ve Yasalara uymaya zorlanmasına rağmen buna belli bir süreliğine katlanmayı uygun bulan bir İnsanı bir başkasının bir Uyruğu yapmasından daha fazla, *o Toplumun bir Üyesi*, o Devletin sürekli bir Uyruğu *yapmaz*. Nitekim *Yabancıların* bütün yaşamlarını başka Yönetimler altında yaşamakla ve bu Yönetimlerin Koruma ve Ayrıcalıklarını kullanmakla bu Yönetimlerin İdarelerine, vicdanen bile olsa, başka bir Yerleşik kadar boyun eğmekle yükümlü olmalarına rağmen yine de bu yolla *o Devletin Uyrukları ya da Üyeleri* haline gelmediklerini görürüz. Pozitif Taahhüt, açık Söz ve Anlaşmayla Devlete gerçekten girmesinden başka hiçbir şey bir İnsanın o Devletin Üyesi ya da Uyruğu olmasını sağlayamaz. Bu Pozitif Taahhüt, açık Söz ve Anlaşma benim Siyasal Toplumların başlangıcına ilişkin olduğunu düşündüğüm şey ve *herhangi birini* herhangi bir Devletin *bir Üyesi yapan türdeki Onay*dır.

Dokuzuncu Bölüm
Siyasal Toplumun ve Yönetimin Amaçları Üzerine

123. İnsan Doğa Durumunda söylenmiş olduğu kadar özgürse, kendi Kişisinin ve Sahiplenmelerinin mutlak efendisiyse, en büyüğe eşitse ve hiç kimseye tabii değilse özgürlüğünü neden terk edecektir? Bu İmparatorluğu neden bırakacak ve kendisini başka bir İktidarın Hükümranlık ve Denetimine tabii kılacaktır? Buna verilecek cevap açıktır: Doğa durumunda insan bu tür bir hakka sahip olmasına rağmen, bu hakkın kullanımı oldukça belirsiz ve sürekli olarak başkalarının tecavüzüne maruzdur. Herkes diğeri kadar kral, her İnsan diğerinin eşiti olduğundan ve Hakkaniyet ve Adaletin kuvvetli gözetleyicileri olmayanlar daha büyük bölümü oluşturduklarından, İnsanın bu durumda sahip olduğu mülkiyetin kullanımı oldukça güvenliksiz, oldukça emniyetsizdir. Bu durum İnsanı, özgür olmakla birlikte korku ve sürekli tehlikelerle dolu olan bu durumu terk etmeyi istemeye zorlar ve dolayısıyla İnsanın, benim genel olarak *Mülkiyet* adıyla adlandırdığım, Yaşamlarının, Hürriyetlerinin ve Servetlerinin karşılıklı *Korunması* için önceden birleşmiş bulunan ya da birleşme fikrine sahip olan diğer İnsanlarla birlikte bir Topluma katılmayı amaçlaması ve bunu istiyor olması nedensiz değildir.

124. Dolayısıyla İnsanların Devletlerde birleşmelerinin ve kendilerini Yönetim altına koymalarının asıl ve *ana amacı*, *Mülkiyetlerinin korunmasıdır*. Doğa durumunda ise bu konuda pek çok şey eksiktir.

İlk olarak ortak onayla, Doğru ve Yanlışın Standardı olması ve İnsanlar arasındaki bütün Uzlaşmazlıkların karara bağlanmasında ortak bir ölçü olması kabul edilmiş ve izin verilmiş, *oluşturulmuş*, yerleşik, bilinen bir *Yasa* eksikliği vardır. Çünkü Doğa Yasası, bütün ussal Yaratıklar için açık ve anlaşılır olmasına rağmen, İnsanların Yasayı incelememekten dolayı cahil olmaları kadar kendi çıkarlarının etkisi altında da kaldıklarından Yasanın kendi özel Davalarına uygulanması sözkonusu olduğunda Yasaya kendilerini bağlayan bir Yasa olarak izin verme eğiliminde değildirler.

125. *İkinci olarak* Doğa Durumunda, yerleşik Yasaya göre bütün ihtilafları karara bağlama Yetkisine sahip, *bilinen ve tarafsız olan bir Yargıç* eksikliği vardır. Bu durumdaki her kişi Doğa Yasasının hem Yargıcı hem de Yürütücüsü olduğundan ve İnsanlar kendilerine karşı taraflı olduklarından, başka İnsanların Davalarında ihmalkârlık ve ilgisizliğin onları aşırı ağır yapması kadar, kendi Davalarında, Hırs ve İntikam onları aşırı kızgınlık içinde aşırı ileriye götürmeye çok fazla eğilimlidir.

126. *Üçüncü olarak* Doğa durumunda doğru olduğunda Hükmün arkasında durma, destekleme ve ona gerekli Yürütmeyi sağlama İktidarının çoğu kez eksikliği duyulur. Herhangi bir haksızlık yaparak suç işleyenler, yapabildikleri yerde, haksızlıklarını zorla iyi saydırmak konusunda nadiren başarısızlığa uğrarlar: Bu tür direnişler, yaptırımı, onu uygulamaya kalkışanlar için çoğu kez tehlikeli ve sıkça yıkıcı hale getirir.

127. Bu yüzden İnsanlar, Doğa durumunun bütün Ayrıcalıklarına rağmen kötü bir koşulda olduklarından içinde kaldıkları sürece hızla Topluma doğru sürüklenirler. Herhangi bir sayıdaki İnsanın, herhangi bir zamanda bu Durumda birlikte yaşadıklarını nadiren görmemizin nedeni budur. Her insanın sahip olduğu başkalarının saldırılarını cezalandırma İktidarının düzensiz ve belirsiz yürütülmesi dolayısıyla İnsanların maruz kaldıkları uygunsuzluklar, onları Yönetimin yerleşik Yasaları altına Sığınmaya ve orada *Mülkiyetlerinin korunmasını* amaçlamaya zorlar. Her bir kişinin, böylesine istekle, kendi tekil cezalandırma iktidarını aralarından atanacak birine, tek başına ve Topluluğun kendisinin ya da Topluluğun bu amaçla yetkilendirdiği kişilerin üzerinde uzlaşacakları Kurallara göre yürütmesi için bıraktıran da budur. Yönetimlerin ve Toplumların kendilerinin olduğu kadar, *Yasama ve Yürütme İktidarlarının* her ikisinin de kökenine ilişkin *hak ve doğuşu* bunun içinde buluruz.

128. Çünkü Doğa Durumunda, masum Hazlara ilişkin sahip olduğu hürriyeti ihmal edilirse, bir İnsanın iki İktidarı vardır.

Birincisi, İnsanın, kendisinin ve başkalarının korunması için, *Doğa Yasasının* izin verdiği sınırlar içinde, uygun olduğunu düşündüğü her şeyi yapma iktidarıdır: Onların tümüne birden mahsus olan bu Yasa sayesinde, O kişi ile *İnsanoğlunun* geriye kalanı *tek Topluluktur,* bunlar diğer bütün Yaratıklardan ayrık tek Toplum oluşturlar. Soysuzlaşmış İnsanların yolsuzluğu ve kötülüğü yüzünden olmasaydı, başka bir Topluma gerek duyulmaz, İnsanların bu büyük ve doğal Topluluktan ayrılmaları ve pozitif anlaşmalarla daha küçük ve bölünmüş birliklerde birleşmeleri zorunluluğu olmazdı.

Bir İnsanın Doğa Durumunda sahip olduğu diğer iktidar, Yasaya karşı işlenen *Suçları cezalandırma iktidarıdır.* İnsan, bu şekilde adlandırmama izin verilirse, özel ya da belirli bir Siyasal Topluma katıldığında ve İnsanoğlunun geriye kalanından ayrılmış bir Devletle bütünleştiğinde bu iktidarlardan her ikisini de bırakır.

129. İnsan, ilk İktidarını, yani kendisinin ve İnsanoğlunun geriye kalanının *Korunması için uygun olduğunu düşündüğü her şeyi yapma İktidarını,* kendisinin ve Toplumun geriye kalanının korunmasının gerektirdiği düzeyde, Toplum tarafından yapılan Yasalarla düzenlenmesi amacıyla bırakır; bu Toplum Yasaları, İnsana Doğa Yasasıyla verilmiş hürriyeti bir çok şeyde sınırlar.

130. *İkinci olarak, cezalandırma İktidarını* tümüyle bırakır ve (önceleri kendisine ait Yetkiyle Doğa Yasasının Yürütülmesinde uygun olduğunu düşündüğü biçimde kullanabileceği) doğal gücünü, Toplumun Yürütme İktidarına Toplum Yasasının gerektireceği biçimde yardımcı olma yükümlülüğü altına sokar. Çünkü şimdi Topluluğun bütünsel gücünün koruması altında olduğu kadar, aynı Toplulukta başkalarının emeğinden, yardımından ve dostluğundan kaynaklanan çok sayıda Yararı da kullanacağı yeni bir Durumda olduğundan, kendi yararı için Toplumun iyiliği, refahı ve güvenliğinin gerektirdiği ölçüde doğal hürriyetini de terk etmek zorunadır; Toplumun diğer Üyeleri de aynı şeyi yaptıklarından bu terk etme sadece zorunlu değil ama aynı zamanda adildir.

131. Ancak İnsanlar Topluma girdiklerinde Doğa Durumunda sahip oldukları Eşitlik, Özgürlük ve Yürütme İktidarını, Yasama tarafından Toplumsal yararın gerektirdiği gibi kullanılmak üzere

Toplumun ellerine bırakmalarına rağmen, bu bırakış sadece herkesin kendi Hürriyetini ve Mülkiyetini daha iyi koruması kastıyla yapıldığından (çünkü hiçbir akıllı Yaratığın kendi durumunu daha da kötüleştirmek için değiştirmek isteyeceği düşünülemez) Toplum iktidarının ya da Toplum tarafından oluşturulmuş *Yasamanın ortak yararın ötesine geçmesi kesinlikle düşünülemez ama* Yasama, her bir kişinin Mülkiyetini, Doğa Durumunu huzursuz ve güvensiz kılan yukarıda sözü edilen üç kusura karşı koruma altına almakla yükümlüdür. Bundan dolayı da bir Devletin Yasamasına ya da Üstün İktidarına sahip olan her kimse, Anlık Kararlarla değil yayınlanmış ve Halk tarafından bilinen kurumsallaşmış *sürekli Yasalarla;* Uzlaşmazlıkları bu Yasalara göre karara bağlayacak *tarafsız* ve dürüst *Yargıçlarla* yönetmekle ve Topluluğun gücünü, içerde *sadece söz konusu Yasaların Yürütülmesinde* ya da dışarıda Yabancıların verecekleri Zararların önlenmesinde ya da onarılmasında ve Topluluğun yabancıların saldırı ve istilalarına karşı korunmasında kullanmakla yükümlüdür. Ayrıca bütün bunların Halkın *kamusal iyiliğinden, Barış ve Güvenliğinden* başka bir *amaca* yönelmemesi gerekir.

Onuncu Bölüm
Devlet Biçimleri Üzerine

132. Çoğunluk, kanıtlanmış olduğu gibi İnsanların Toplumda ilk birleşmesiyle, doğal olarak İnsanlarda olan Topluluğun bütün iktidarına sahip olduğundan, Topluluk için ara sıra Yasalar Yapma ve bu Yasaları kendi atadığı Görevliler eliyle Yürütme iktidarının tümünü kullanabilir ve bu durumda Yönetim *Biçimi* kusursuz bir *Demokrasidir*; ya da Yasalar yapma iktidarını bir kaç seçilmiş kişinin ve onların Varislerinin ya da Haleflerinin ellerine koyabilir ve bu durumda bu bir *Oligarşidir*; ya da Yasalar yapma iktidarını tek Adamın ellerine koyabilir ve bu durumda bu bir *Monarşidir*: Yasama iktidarı tek Adama ve Varislerine verilmişse bu bir *Kalıtsal Monarşidir*: Yasama iktidarı tek Adama sadece Yaşam Boyu verilmişse ama tek Adamın ölümü üzerine sadece bir Halef atanması iktidarı onlara geri dönüyorsa bu bir *Seçimli Monarşidir*. Topluluktaki İnsanlar bu yönetim biçimlerine olarak kendilerine uygun olduğunu düşündükleri birleşik ve karma Yönetim Biçimleri oluşturabilirler. Yine Yasama İktidarı ilk başta Çoğunluk tarafından bir ya da daha çok Kişiye sadece Yaşamları boyunca ya da belirli bir sınırlı süre için veriliyorsa ve bu sürenin sonunda Üstün İktidar yeniden onlara geri dönüyorsa, bu şekilde geri döndüğünde, Topluluk bu İktidarı yeniden istediği ellere verebilir ve bu yolla yeni bir Yönetim Biçimi oluşturabilir. Üstün İktidarın, yani *Yasamanın yerleştirilmesine* bağlı olan *Yönetim Biçimi*nden dolayı ast bir İktidarın Üstün bir İktidara emretmesi ya da Üstün İktidar dışında bir İktidarın Yasalar yapmasını tasavvur etmek

olanaksız olduğundan, *Devlet Biçimi,* Yasalar yapma İktidarının yerleştirildiği yere bağlıdır.

133. *Devlet* (*Common-wealth*) sözcüğü ile baştan beri kastettiğim bir Demokrasi ya da bir Yönetim Biçimi değil ama Latinlerin *Civitas* sözcüğüyle işaret ettikleri *herhangi bir Bağımsız Topluluktur* ki *Civitas'a* karşılık Dilimizde en uygun düşen sözcük *Devlettir* ve *İngilizcedeki* Topluluk ya da Kent sözcüklerinin ifade etmediği bu tür bir İnsanlar Toplumunu en güzel şekilde ifade eder, çünkü bir Yönetimde Ast Topluluklar olabilir ve bizim içimizde Kent, Devletten oldukça farklı bir anlama sahiptir: Dolayısıyla anlam belirsizliğinden kaçınmak için Kral *Birinci James* tarafından bu biçimiyle kullanıldığını gördüğüm *Devlet* (*Commonwealth*) sözcüğünün, bu anlamdaki kullanımını bırakmaya can atıyor ve Devlet sözcüğünü hakiki anlamında alıyorum; ama birisi bu sözcükten nefret ederse, onu daha iyisiyle değiştirme konusunda da onunla hemfikir olurum.

On Birinci Bölüm
Yasama İktidarının Kapsamı Üzerine

134. İnsanların Topluma girmelerinin en önemli amacı Mülkiyetlerinin Barış ve Güvenlik içinde kullanımı olduğundan ve bu amaca ulaşmanın en önemli araç ve vasıtası o toplumda oluşturulmuş Yasalar olduğundan, bütün Devletlerin *ilk ve temel pozitif Yasası, Yasama* İktidarının *oluşturulmasıdır*; Yasamanın kendisini de yönetecek olan *ilk ve temel doğa Yasası* ise *Toplumun* ve (kamusal yararla uyum içinde olduğu sürece) Toplum içindeki her bir kişinin *korunmasıdır*. Bu *Yasama*, sadece Devletin *üstün iktidarı* değildir ama Topluluğun onu bir kez yerleştirdiği ellerde kutsal ve değiştirilemez niteliktedir; hangi Biçimde ifade edilirse edilsin ya da hangi İktidar tarafından desteklenirse desteklensin *Yaptırımını* kamunun seçmiş ve atamış olduğu bu *Yasamadan* almayan başka Birilerinin herhangi bir fermanı bir *Yasanın* gücüne ve zorlayıcılığına da sahip olamaz. Çünkü bu olmadan Yasa, bir *Yasa* oluşunda kesinlikle zorunlu öğe olan *Toplumda yaşayanların onayına*[7] sahip

7 İnsanların bütün Siyasal Toplumlarını Yönetecek Yasalar yapma meşru İktidarı, öylesine aynı şekilde Toplumların bütününe aittir ki, Yeryüzündeki herhangi bir Prens ya da Hükümdarın, Tanrıdan kişisel ve doğrudan biçimde alınmış bir açık Görevlendirme olmaksızın ya da ilk başta Yasaların üzerinde uygulayacağı kişilerin onayından türetilmiş bir Yetki olmaksızın kendi Yasalarını yürütmesi saf Tiranlıktan daha iyi değildir. Dolayısıyla halkın Tasvibiyle yasa yapılmadıkları sürece bunlar Yasa değildirler. (Hooker Eccl. Pol. lib. i. sect. 10) Dolayısıyla bu noktadan hareketle şuna dikkat etmek zorundayız ki, İnsanlar doğal olarak Siyasal İnsanlar Çokluğunun bütününü yönetecek tam ve eksiksiz İktidara sahip olmadıklarından sonuçta bizim tam Onayımız olmaksızın, bu tür bir durumda hiç kimsenin Emirlerine göre yaşamak durumunda olamayız. Bu nedenle yönetilebilmek için bir parçası olmak amacıyla önünde onay verdiğimiz Topluma

olamazdı; Toplum üzerinde, Toplumda yaşayanların kendilerinin onayı olmaksızın ve Toplumda yaşayanlardan Yetki alınmaksızın hiç kimsenin Yasalar yapmaya ilişkin bir İktidarı olamaz ve bundan dolayı da birilerinin en kutsal Bağlar nedeniyle ödemeye zorlanabileceği İtaat Yükümlülüğünün tümü nihayetinde bu Üstün İktidarda sona erer ve bu İktidarın Kanunlaştıracağı Yasalarla yönetilir: Ayrıca, birilerinin sonuçta Toplumda *Üstün* olmayan herhangi bir *İktidara itaat etmekle* yükümlü olduğunu hayal etmek saçma olduğundan, her ne şekilde olursa olsun, Yabancı bir İktidara ya da İçerdeki Ast bir İktidara karşı yapılacak Yeminler Toplumun bir Üyesinin, Toplum üyelerinin verdiği güvene uygun davranan *Yasamaya karşı İtaat Yükümlülüğünü* ortadan kaldırmayacağı gibi, bu Üyeyi usulüne uygun şekilde kanunlaştırılmış Yasalara aykırı biçimde ya da bu Yasaların izin verdiğinin ötesinde İtaat Etmeye de zorlayamaz.

135. Ama ister bir ister daha çok kişinin eline yerleştirilsin, ister sürekli var olsun ister sadece aralıklarla toplansın yine de her Devlette *Üstün* İktidar olmasına rağmen yine de;

İlk olarak, Halkı oluşturanların Yaşamları ya da Servetleri üzerinde *Keyfiliğe* sahip değildir ve olması da kesinlikle olanaklı değildir. Çünkü Yasama, Toplumun her bir Üyesinin Yasamacı olarak adlandırılan o Kişi ya da Kurula verilen birleşik İktidarından başka bir şey olmadığından, bu kişilerin, Topluma girmeden önce Doğa Durumunda sahip olmuş olduklarından ve Topluluğa verdiklerinden daha fazlası olamaz. Çünkü hiç Kimse kendisinde bulunan iktidardan daha fazlasını başkasına aktaramaz ve hiç Kimse kendisi ya da bir başkası üzerinde kendi Yaşamını yok edecek ya da bir başkasının Yaşamını ya da Mülkiyetini alacak mutlak Keyfi bir İktidara sahip değildir. Bir İnsan, ispatlanmış olduğu gibi, kendisini bir başkasının Keyfi İktidarına tabi kılamaz ve bu İnsan Doğa Durumunda bir başkasının Yaşamı, Özgürlüğü ya da Sahiplenmesi üzerinde Keyfi İktidara sahip olamadığından, ama sadece Doğa Yasasının, ona kendisini ve diğer İnsanları korumasına yetecek kadar vermiş olduğu İktidara sahip olduğundan, İnsanın Devlete ve bu yolla *Yasama İktidarına* verebileceği sadece bu kadardır ve İnsanın bütün yaptığı da budur; bu yüzden Yasama bundan fazlasına sahip olamaz. Yasamacıların İktidarı en son sınırında Toplumun kamusal yararıyla sınırlıdır. Bu

benzer bir evrensel bir anlaşmanın aynısıyla kaldırılmadan önce onay vermemiz gerekir. Dolayısıyla hangi türden olursa olsun İnsani Yasalar onayla olanaklıdır. (Hooker Eccl. Pol.)

İktidar koruma dışında bir amacı olmayan bir İktidardır ve dolayısıyla hiçbir zaman Uyrukları yok etme, köleleştirme ya da planlı olarak yoksullaştırma hakkına sahip olamaz[8]. Doğa Yasasının Zorunlulukları Toplumda kesilmez, bunlar aynı zamanda, birçok Durumda daha belirgin hale getirilir ve gözetilmelerini güçlendirmek amacıyla bu zorunluluklara İnsani Yasalarla bilinebilir Yaptırımlar eklenir. Böylece Doğa Yasası bütün İnsanlar için; diğerleri için olduğu kadar *Yasamacılar* için de Ebedi bir Kural olarak kalmaya devam eder. Yasamacıların başka İnsanların Eylemleri için yaptıkları *Kurallar*, kendi Eylemleri ve diğer İnsanların Eylemleri kadar, Doğa Yasasıyla, yani bir Bildirim biçimindeki Tanrı İradesiyle uyumlu olmak zorundadır ve *temel Doğa Yasası* İnsanoğlunun Korunması olduğundan buna karşı olan hiçbir İnsani Yaptırım iyi ya da geçerli olamaz.

136. *İkinci olarak, Yasama* ya da Üstün Otorite, kendisi için, anlık Keyfi Kararlarla Yönetmesini sağlayacak bir iktidar taslayamaz[9] ama tam tersine *Adalet dağıtmakla* ve Uyruğun Haklarına ilişkin olarak *yayınlanmış sürekli Yasalar ve bilinen Yetkilendirilmiş Yargıçlar* eliyle karar vermekle *yükümlüdür.* Çünkü Doğa Yasası yazısız olduğundan ve bundan dolayı İnsanların Akıllarından başka yerde bulunamadığından, Tutku ya da Çıkar yüzünden Yasayı yanlış aktaran ve yanlış uygulayanlar,

---

8 Kamusal Toplumları taşıyan iki Temel vardır: Birisi İnsanların tümünün Toplumcul Yaşam ve Gruplaşmayı arzulamalarına ilişkin doğal bir eğilimdir. Diğeri, birlikte yaşamaları için oluşturulacak birlik biçimine ilişkin üzerinde açıkça ya da gizlice uzlaşılmış olan bir Düzendir. Birlik biçimi bizim Devlet Yasası olarak adlandırdığımız, Siyasal bir Bütünün asıl Ruhu, parçaların ortak yararın gerektirdiği biçimde Yasayla canlandırıldığı, bir arada tutulduğu ve eylemlerle işlerliğe konulduğu şeydir. İnsanlar arasında dışsal düzen ve İnsanlar rejim için buyurulan siyasal Yasalar, İnsan iradesinin İnsanın Doğasındaki kutsal Yasalara karşı İtaate içsel olarak inatçı, asi ve muhalif olduğunu varsaymadıkları taktirde hiçbir zaman olmaları gerektiği biçimde şekillenmezler; sözün kısası, İnsanın ahlaksız Kafası bakımından vahşi bir hayvandan çok az miktarda daha iyi olduğu varsayılmadığı taktirde bu Yasalar, İnsanın dışsal Eylemlerini, Toplumların uğrunda kurulmuş oldukları ortak yarara engel olmamaları yönünde biçimlendiremezler. Bunu yapmadıkları sürece de mükemmel değildirler. (Hooker. Eccl. Pol. lib. I, sect. 10.)

9 İnsani Yasalar, eylemlerini düzenlediği İnsanlar bakımından bir ölçüdür. Bununla birlikte bu ölçüler de kendilerinin değerlendirileceği daha üst düzeydeki Kurallara sahiptirler ki bu Kurallar iki tanedir: Tanrı Yasası ve Doğa Yasası; bu yüzden İnsani Yasaları genel Doğa Yasalarına göre ve herhangi bir pozitif Kutsal Kitap Yasasıyla çatışmayacak biçimde yapılmalıdır. Aksi taktirde bu yasalar kötü yapılmış olur. (Hooker 1.3.Sect 9)

İnsanları uygunsuz herhangi bir şeyle sınırlamak akla uygun görünmemektedir. (Hooker 1.1.Sect 10)

kurumsallaşmış bir Yargının olmadığı yerde hataları konusunda kolaylıkla ikna edilemezler: Dolayısıyla Doğa Yasası, özellikle her bir kişinin Doğa Yasasının Yargıcı, Yorumcusu ve Yürütücüsü olduğu yerlerde ve hele kendi Davasında, hükmü altında yaşayanların haklarını belirlemede ve mülkiyetlerini korumada yerine getirmesi gereken işlevi göremez: Dolayısıyla kendi tarafında hakka sahip olan kişi normal olarak sadece kendi gücüne sahip olduğundan, kendisini Zararlara karşı savunmada ya da Kabahatlileri cezalandırmada yeterli güce sahip değildir. Doğa durumunda Mülkiyetlerinin düzenini bozan bu Uygunsuzluklardan kaçınmak için İnsanlar Toplumlar içinde birleşirler, böylece de Mülkiyetlerini koruyabilmek ve savunabilmek için Toplumun tümünün birleşik gücüne sahip olabilirler ve mülkiyetin sınırlarını belirlemek için her kişinin kendine ait olanı bilebilmesini sağlayan *sürekli Kurallara* sahip olabilirler. İnsanların bütün Doğal İktidarlarını içine girdikleri Topluma bırakmalarının ve Topluluktakilerin Yasama İktidarını uygun olduğunu düşündükleri ellere koymalarının amacı da budur; bu emanetle birlikte İnsanlar *ilan edilmiş Yasalarla* yönetilebileceklerdir ya da aksi takdirde İnsanların Barış, Huzur ve Mülkiyetleri Doğa durumunda olduğu gibi, yine aynı belirsizlik içinde olacaktır.

137. Mutlak Keyfi İktidar ya da *kurumsallaşmış sürekli Yasalar* olmaksızın Yönetimden hiçbiri Toplumun ve Yönetimin amaçlarıyla uyuşamaz; İnsanlar Yaşamlarını, Hürriyetlerini ve Servetlerini koruma amacı taşımayan ve onların Barış ve Huzurlarını güvenceye almak için Hak ve Mülkiyete ilişkin *belirlenmiş Kuralları* olmayan bu tür yönetimler uğruna Doğa durumu özgürlüğünden vazgeçmezlerdi ve kendilerini bu yönetimler altında bağlamazlardı. İnsanların, herhangi birine ya da daha çok kişiye Kişilikleri ve Servetleri üzerinde *mutlak bir Keyfi İktidar* vermeyi ve Yöneticilerinin ellerine, sınırsız İradesini onlar üzerinde keyfi biçimde kullanması için bir güç koymayı, bunu yapmaya yetecek bir iktidarları olsaydı bile, amaçlayacakları düşünülemez: Çünkü bu, İnsanların kendilerini, içinde Haklarını başkalarından gelecek zararlara karşı savunma Özgürlüğüne sahip oldukları ve bu Hak ister tek bir Adam, ister Birlik halindeki çok sayıda kişi tarafından ihlal edilsin onu koruma konusunda güç bakımından eşit koşullarda bulundukları Doğa durumundan daha kötü bir koşula sokmaları anlamına gelirdi. İnsanların kendilerini *mutlak Keyfi İktidara* ve bir Yasamacının iradesine bırakmış oldukları varsayıldığında, İnsanlar kendilerini silahsız hale getirmiş ve dilediği zaman onları bir av haline getirmesi için bu kişiyi silahlandırmış olurlar. Çünkü 100.000 kişinin Yönetimini

elinde tutan tek Adamın Keyfi İktidarına maruz kalan biri, 100.000 tekil İnsanın Keyfi İktidarına maruz kalan birinden çok daha kötü koşullardadır: Bu tür bir Yönetime sahip olan kişinin İradesi, diğer İnsanların İradesinden daha iyi durumdadır; bu kişinin Gücü 100000 kat daha fazla olmasına rağmen hiç Kimse güvende değildir. Dolayısıyla, Devlet hangi Yönetim Biçimi altında olursa olsun, Yönetici İktidarın, *ilan edilmiş ve kabul edilmiş Yasalarla* yönetmesi ve anlık Kararlar ve belirsiz Kararnamelerle yönetmemesi gerekir. Çünkü İnsanlar tek Adamı ya da birkaç Adamı, kendilerini anlık düşüncelerinin sonucu olan aşırı ve sınırsız ya da denetimsiz Kararlarına keyfi olarak itaat etmeye zorlamaları için bir Kalabalığın birleşik iktidarıyla silahlandırılmış olurlarsa ve eylemlerine yol gösterebilecek ve meşrulaştırabilecek nitelikte kurumsallaştırılmış herhangi bir ölçüye sahip olmayan belirsiz İradelerinin sürdüğü ana kadar İnsanoğlu Doğa Durumunda olduğundan çok daha kötü bir durumda olacaktır. Çünkü Yönetimin sahip olduğu iktidarın tümü sadece toplum yararına olduğundan, *Keyfi* ve Arzuya dayalı olmaması gerekir, bundan dolayı da *kurumsallaşmış ve yayınlanmış Yasalarla* yürütülmesi gerekir: Böylece hem Halk Görevlerini bilebilir ve Yasanın sınırları içinde emniyette ve güvende olabilir, hem de Yöneticiler kendi görev sınırları içinde tutulur ve ellerindeki İktidarı, bilemeyecekleri ve kendileri tarafından da istenmeyen amaçlar için ve bu tür ölçülerle kullanma eğiliminde olmazlar.

138. *Üçüncü olarak, Üstün İktidar* hiçbir İnsandan kendi onayı olmaksızın *Mülkiyetinin* herhangi bir parçasını alamaz. Çünkü Mülkiyetin korunması Yönetimin amacı ve İnsanların topluma girmelerinin nedeni olduğundan, zorunlu olarak şunu varsayar ve gerektirir: İnsanların *Mülkiyete sahip olmaları* gerekir, çünkü bu Mülkiyet olmaksızın İnsanların Topluma girmekle onu kaybetmiş olmaları gerekir; oysa bir İnsanın aşırı büyüklükte sahiplenmesinin saçmalık olduğu Mülkiyet, İnsanların topluma girmelerinin nedeniydi. *İnsanlar* bundan dolayı *Toplumda Mülkiyete sahip olmakla* Topluluk Yasasıyla onlara ait kılınan mallara ilişkin bir hakka sahiptirler, bu öyle bir haktır ki, kendi onayları olmaksızın hiç Kimse maddi varlıklarına ya da bu maddi varlığın herhangi bir parçasını almaya ilişkin bir hakka sahip değildir; bu tür bir hak olmaksızın hiçbir şekilde *Mülkiyete* de sahip değildirler. Çünkü, benim onayımın zıddına dilediği zaman benden hak yoluyla alınabilen bir şey varsa ben aslında bu şeyde *Mülkiyete* sahip değilim. Bu nedenle herhangi bir Devletin Üstün ya da *Yasama İktidarının* istediğini yapabileceğini ve Uyruğun

Serveti üzerinde *keyfi olarak* tasarrufta bulunabileceğini ya da arzuladığı takdirde bu Servetin bir parçasını alabileceğini düşünmek bir hatadır. Yasamanın tamamen ya da kısmen değişken olan Meclislerden oluştuğu; Meclislerin Dağılması üzerine, Meclis üyelerinin diğerleriyle eşit biçimde Ülkenin ortak Yasalarının Uyruğu olduğu Yönetimlerde bu tür bir durum çok korkulacak bir durum değildir. Ancak Yasamanın tek, sürekli, her zaman toplantı halinde olan bir Mecliste ya da Mutlak Monarşilerde olduğu gibi tek Adamda olduğu Yönetimlerde bu kişiler, kendilerinin Topluluğun geri kalanından farklı çıkarları olduğunu düşüneceklerinden ve dolayısıyla Halktan uygun olduğunu düşündükleri şeyleri alarak kendi Zenginlik ve İktidarlarını artırmaya eğilimli olacaklarından hala tehlike vardır. Çünkü o Uyrukları yöneten kişi, özel bir İnsanın *Mülkiyetinin* dilediği bölümünü alma, kullanma ve üzerinde iyi olduğunu düşündüğü biçimde tasarrufta bulunma İktidarına sahipse, bu kişiyle Yoldaş Uyruklar arasında Mülkiyetin sınırlarını çizen iyi ve eşitlikçi Yasaların varlığına rağmen bir İnsanın *Mülkiyeti* hiç bir şekilde güvende değildir.

139. Ancak *Yönetim* hangi ellere verilirse verilsin, daha önce göstermiş olduğum gibi İnsanların *Mülkiyete* sahip olabilmesi ve *Mülkiyetlerini* koruyabilmesi koşulu ve *amacıyla* emanet edilmiş olduğundan, Prens ya da Senato Uyruklar arasında, birinin diğerine karşı Mülkiyetini düzenlemek için Yasalar yapma iktidarına sahip olabilmesine rağmen, hiçbir zaman Uyruklarının *Mülkiyetinin* tümünü ya da bir bölümünü onların onayı olmaksızın kendilerine almaya ilişkin bir İktidara sahip olamazlar. Çünkü bu aslında onlara hiç Mülkiyet bırakmamak olurdu. Zorunlu olduğu durumlarda *mutlak* hale gelen *İktidarın* bile mutlak olmakla, *Keyfi olmadığını* ama yine de belirli Durumlarda mutlak olunmasını gerektiren nedenle sınırlı ve bu Durumları gerektiren amaçlarla kuşatılmış olduğunu görebilmek için Askerlik Disiplininin genel uygulamasından daha ötesine bakmamız gerekmez. Ordunun Varlığını Sürdürmesi ve bu sayede bütün Devletin Varlığını Sürdürmesi Üst Düzeydeki her Görevlinin Emrine *mutlak* bir *İtaati* gerektirir ve bu emirlerin en tehlikeli ya da akla aykırı olanına bile riayetsizlik ya da itiraz meşru biçimde Ölümü gerektirir: Ancak şunu görürüz ki, bir Askere bir Topun ağzına doğru yürümesini ya da canını vereceğinden emin olduğu bir Yarıkta durmasını emredebilen bir Çavuş bu Askere Parasının tek bir kuruşunu kendisine vermesini emredemeyeceği gibi, bu Askerin görev yerini terk etmesinden ya da en tehlikeli Emirlere

riayetsizlikten dolayı askeri ölüme mahkum edebilen General de, Yaşam ve Ölüme ilişkin mutlak İktidarının tümüne rağmen, Askerin Servetinin tek bir Meteliği üzerinde bile tasarrufta bulunamaz ya da Askerin Mallarının bir zerresini bile zorla alamaz; o General ki Askere her şeyi emredebilir ve en küçük bir İtaatsizlikten dolayı onu asabilir. Çünkü bu tür bir kör İtaat, emredenin, sayesinde İktidara sahip kılındığı amaç için, yani ötekilerin korunması amacı için zorunludur; oysa Ancak askerin malları üzerinde tasarrufta bulunmanın bu amaçla hiçbir ilişkisi yoktur.

140. Şu doğrudur ki, Yönetimler büyük gelirler olmadan varlıklarını sürdüremezler ve her bir kişinin kendi payına düşen Korumadan dolayı, Servetinin sürekliliğini sağlamak için kendine düşen oranı ödemesi uygundur. Ancak bunun da yine kişinin kendi Onayıyla, yani Çoğunluğun Onayıyla yapılması zorunludur; Çoğunluğun Onayı kendileri tarafından ya da kendileri tarafından seçilmiş Temsilcileri aracılığıyla verilebilir. Çünkü herhangi birisi Halka kendi otoritesiyle, Halkın bu tür bir onayı olmaksızın, *Vergiler koyma* ve toplamaya ilişkin bir İktidarı olduğunu iddia ederse, bu kişi bu şekilde *Temel Mülkiyet Yasasını* ihlal eder ve Yönetimin amacını alt üst eder. Çünkü bir başkasının dilediği takdirde hak yoluyla kendisine alabildiği mülkiyette ben hangi mülkiyete sahibim ki?

141. *Dördüncü olarak, Yasama Yasalar Yapma İktidarını* başka ellere devredemez. Çünkü bu sadece Halk tarafından aktarılan bir İktidar olduğundan ona sahip olanlar onu başkasına geçiremezler. Halk tek başına Devlet Biçimini belirleyebilir; Devlet Biçiminin belirlenmesi ise Yasamanın Oluşturulması ve Yasamanın hangi ellerde olacağının belirlenmesi yoluyla yapılır. Bu nedenle halk, şu tür İnsanlar tarafından yapılan kurallara itaat edeceğiz ve bunların yaptığı *Yasalarla*, şu tür bir Yönetim Biçimi içinde yönetileceğiz dediklerinde, başka hiç Kimse onlar için başka İnsanların Yasalar yapacağını söyleyemez; Halk da Seçmiş olduğu ve kendisi için Yasalar yapmaları için yetkilendirdikleri kişiler tarafından Kanunlaştırılmış olanlar dışında hiçbir Yasayla yükümlü kılınamaz. Yasama iktidarı Halkın pozitif bir gönüllü Devir ve Tesisinden türediğinden bu pozitif Devrin taşıdığı şeyden başka şey olamaz, ki bu pozitif Devrin taşıdığı şey sadece *Yasalar* yapmaktır ve *Yasamacılar* yapmak değildir; *Yasama* kendisine ait Yasalar yapma Otoritesini aktarma ve bu Otoriteyi başka ellere yerleştirme iktidarına sahip olamaz.

142. Bütün bunlar, bütün Yönetim biçimlerinde, her Devletin Yasama İktidarına, Yasamacılara Toplum tarafından verilen güven ile Tanrı ve Doğa Yasasının *getirmiş* olduğu *Sınırlardır*.

İlk olarak, Yasamacılar özel Durumlarda değişmeyen *yayınlanmış kurumsallaşmış Yasalarla* yönetmek; Zengin ile Yoksul için, Mahkemedeki Hatırı Sayılır Kişi ile Pulluğundaki Köylü için sadece tek Kurala sahip olmak zorundadırlar.

İkinci olarak bu *Yasaların* nihai olarak *Halkın yararı* dışında bir amaçla düzenlenmemeleri de gerekir.

Üçüncü olarak Yasamacılar, Halkın Mülkiyetleri üzerindeki *Vergileri, Halkın kendi ya da Vekilleri tarafından verilen Onayları* olmaksızın *artırmamalıdırlar*. Ancak bu sınır, sadece *Yasamanın* her zaman toplantı halinde olduğu ya da en azından Halkın, Yasamanın herhangi bir parçasını zaman zaman kendisi tarafından seçilecek Vekiller için saklı tutmadığı Yönetimleri ilgilendirir.

Dördüncü olarak *Yasama*, Yasalar Yapma İktidarını ne herhangi Birine aktarmalıdır ne de aktarabilir, ne de Halkın onu yerleştirdiği yerden başka herhangi bir yere yerleştirebilir.

On İkinci Bölüm
Devletin Yasama, Yürütme ve Federatif İktidarları Üzerine

143. *Yasama* İktidarı, *Devlet Gücünün*, Topluluğun ve Topluluk Üyelerinin korunması için nasıl kullanılacağını *yönlendirme* hakkı olan iktidardır. Ancak sürekli olarak Yürütülmeleri gereken ve her zaman yürürlükte kalmaları gereken bu Yasaların çok küçük bir zaman diliminde çıkarılabilmelerinden dolayı *Yasamanın* her zaman yapacak bir işi olmadığından her zaman toplantı halinde* olmasının gereği yoktur. Yasalar yapma İktidarına sahip aynı Kişilerde de, bu Yasaların yürütülmesi iktidarını da ellerine geçirmek için İktidarı elde tutmaya yönelik insani zayıflığın cezbediciliği aşırı büyüklükte olabilir; Yasalar yapma iktidarına sahip olanlar Yasaların yürütülmesi iktidarının ele geçirerek, kendilerini, yaptıkları Yasalara İtaat etmekten muaf tutabilir ve hem yapımı hem de yürütülmesi aşamalarında Yasayı kendi özel çıkarlarına uydurabilir ve böylece Toplumun ve Yönetimin amacına

---

* Parlamento hukukunda Meclislerin toplanmasıyla ilgili olarak iki kural vardır: Parlamentonun Sürekliliği Kuralı ve Parlamentonun Süreksizliği Kuralı. Süreksizlik kuralının geçerli olduğu meclislerde, meclisler kural olarak tatildedirler ve yılın ancak belirli bölümlerinde toplanabilirler. Süreklilik kuralının geçerli olduğu yerlerde ise meclis her zaman toplantı halindedir; istisnai olarak tatile girer ve sınırlı sürede tatil yapabilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken şey 'toplantı hali' ile kastedilenin meclislerin her an toplantıda olmalarıyla ilgili olmadığıdır. Parlamento hukukunda 'toplantıda olmak' ibaresinden anlaşılan meclisin tatile girmemiş olmasıdır. Diğer bir anlatımla meclis toplantı günlerinin bazılarında pekala hiç toplanmayabilir. Bu durumda da meclisin toplantı hali devam etmektedir. Çeviride toplantı hali bu anlamda, yani meclisin sürekli var olduğunu ifade etmek için kullanılmıştır.

aykırı biçimde Topluluğun geriye kalanından farklı bir çıkara sahip hale gelebilirler: Bu nedenle, bütünün iyiliğinin gerektiği gibi dikkate alındığı doğru düzenlenmiş Devletlerde, *Yasama* İktidarı, yeteri kadar Toplanan, kendi başlarına ya da başkalarıyla birlikte müşterek biçimde Yasalar yapma İktidarına sahip, Yasaları yaptıktan sonra yeniden dağılarak kendileri de kendi yaptıkları Yasalara tabii hale gelen çeşitli Kişilerin ellerine verilir; Yasamacıların Yasaları kamu yararı için yapmış olmaları, gözetmeleri gereken yeni ve yakın bağdır.

144. Ancak bir anda ve kısa süre içinde yapılan Yasalar sürekli ve kalıcı bir geçerliliğe sahip olduklarından ve ayrıca *aralıksız* bir *Yürütmeye* ya da ilgiye gereksinim duyduklarından yapılan ve yürürlükte kalan *Yasaların* yürütülmesini gözetlemesi gereken bir *İktidarın* sürekli var olması gerekir.

145. Her Devlette, her İnsanın Topluma girmeden önce, doğal olarak sahip olduğu İktidara karşılık gelmesinden dolayı *doğal* olarak adlandırılabilen bir başka *İktidar* daha vardır. Çünkü bir Devlette Üyeler, birbirleri bakımından ayrı Kişiler olmalarına ve bu yüzden Toplum Yasaları tarafından yönetilmelerine rağmen, yine de İnsanoğlunun geriye kalanı bakımından, her bir Üyenin, önceden Doğa Durumunda İnsanoğlunun geriye kalanı bakımından olduğu şekilde tek bir Bütün oluştururlar. Bundan dolayı da Toplumdaki herhangi bir İnsanla Toplum dışındaki İnsanlar arasında doğan uzlaşmazlıklar kamu tarafından idare edilir ve Üyelerden oluşan Bütünün bir Üyesine verilecek zararın onarılması bütünü ilgilendirir. Bu yüzden, bu Düşünce altında, bütün Topluluk diğer Devletler ya da Topluluk dışındaki Kişiler bakımından Doğa Durumunda olan tek Bütündür.

146. Bu nedenle bu İktidar Savaş ve Barış yapma, Birlikler ve İttifaklar oluşturma ve Devletsiz bütün Kişi ve Topluluklarla her türlü İşlemleri yapma İktidarını içerir ve arzu edilirse *Federatif* biçiminde adlandırılabilir. Böyle anlaşılması koşuluyla Adı umursamıyorum.

147. Bu iki İktidar, yani *Yürütme İktidarı ve Federatif İktidardan* biri Toplumun Yerel Yasalarının, kendi *içinde,* bütün parçaları üzerinde Yürütülmesini; diğeri, *dışarıda* kendisinden yarar ya da zarar gelebilecek bütün herkese *karşı kamu güvenliği ve çıkarının* idaresini kapsadığından kendi aralarında gerçekten ayrık olmalarına rağmen yine de her zaman neredeyse

birleşiktirler. Bu *federatif İktidarın* iyi ya da kötü idare edilmesinin Devlet için büyük önemi olmasına rağmen, bu İktidar önceden çıkarılmış, yerleşik, pozitif Yasalarla yönlendirilebilme bakımından *Yürütmeden* çok daha az elverişli durumdadır ve dolayısıyla kamu yararına göre idare edilebilmesi için, zorunlu olarak onu ellerinde tutanların Basiret ve Bilgeliğine bırakılmak zorundadır. Çünkü Uyrukları birbirleri arasında ilgilendiren *Yasalar,* onların eylemlerini yönlendirecek olduklarından, pekala onların *önünden gidebilirler.* Ancak *Yabancılar* bakımından yapılması gereken, daha çok onların eylemlerine ve planlarındaki ile çıkarlarındaki değişime bağlı olduğundan, bu İktidarın, en üstün Yetenekleriyle Devletin yararına idare edilmesini sağlamak amacıyla, büyük oranda emanet edildiği kişilerin basiretine bırakılması zorunludur.

148. Daha önce söylediğim gibi her Topluluğun *Yürütme ve Federatif İktidarları,* kendi içlerinde gerçekten ayrı olmalarına rağmen bölünmeleri ve aynı anda ayrı Kişilerin ellerine yerleştirilmeleri güçtür. Çünkü her iki İktidar da yürütülmeleri için Toplumun gücüne gereksinim duyduklarından, Devlet Gücünü ayrı ve birbirine tabi olmayan ellere yerleştirmek tümüyle elverişsizdir ya da aksi durumda *Yürütme ve Federatif İktidarların* birbirlerinden ayrı hareket edebilecek Kişilere verilmesinin gerekmesi halinde Kamu Gücü farklı Komutalar altında olacağından bu durum er geç yıkıma ya da düzensizliğe yol açma eğiliminde olacaktır.

On Üçüncü Bölüm
Devlet İktidarlarının Tabiiyeti Üzerine

149. Kendi Temelleri üzerinde duran ve Doğası gereği, yani Topluluğun korunması amacına göre hareket eden İnşa Edilmiş bir Devlette, diğer bütün İktidarların tabi oldukları ve tabi olmak zorunda oldukları tek bir Üstün İktidar, Yasama İktidarı olmasına rağmen, yine de Yasama belli amaçlarla hareket eden *Güvene Dayanan bir Üstün İktidar* olduğundan, güven verdikleri *Yasamanın* bu güvene aykırı hareket ettiğini görmeleri halinde, *Yasamayı* azletme ya da *değiştirmeye* ilişkin *Üstün bir İktidar Halkın* elinde kalmaya devam eder. Bir *amaca* ulaşmak amacıyla *güvene dayalı olarak verilen İktidarın* tümü bu amaçla sınırlı olduğundan, bu *amaç* açıkça savsaklandığında ya da bu *amaca* aykırı davranıldığında bu *güvenin* ister istemez kaybedilmesi ve bu İktidarın, İktidarı vermiş olup, kendi güvenlik ve emniyetleri için onu en uygun olduğunu düşündükleri yeni ellere yeniden yerleştirebilecek kişilerin ellerine geçmesi zorunludur. Bu yüzden *Topluluk*, herhangi bir Kimsenin kalkışma ve entrikalarına karşı, bu kişi Uyruğun Hürriyetlerine ve Mülkiyetlerine karşı entrikalar tezgahlayacak ve yürütecek kadar aptal ya da hain olabilecek Yasamacıları bile olsa, kendisini korumaya ilişkin *Üstün* bir *İktidarı* sürekli olarak elinde tutar. Çünkü hiçbir İnsan ya da hiçbir İnsan Toplumu, kendi Korunmasını ya da dolayısıyla Korunmanın araçlarını bir başkasının Mutlak İradesine ve Keyfi Hükümranlığına devredebilecek bir İktidara sahip olmadığından, herhangi birileri onları bu tür bir Kölece Duruma götürmeye kalkışırsa, terk etme İktidarına sahip olmadıkları korunma hakkına

ve uğrunda topluma girdikleri bu Temel, Kutsal ve değiştirilemez nitelikteki *Kendini Koruma* Yasasını ihlal eden kişilerden kendilerini kurtarma hakkına sürekli olarak sahip olacaklardır. Böylece *Topluluğun* bu bakımdan *her zaman Üstün İktidar* olduğu söylenebilir; ancak herhangi bir Yönetim Biçimi altında iken böyle bir şey düşünülemez, çünkü Yönetim dağılıncaya kadar Halkın bu İktidarı asla ortaya çıkmaz.

150. Her durumda, Yönetim varolduğu sürece *Yasama Üstün İktidardır*. Çünkü başkasına Yasalar verebilenin ona üstün olması gerekir ve Yasama, Toplumun her Üyesi ve bütün parçaları için, onların eylemlerine ilişkin Kurallar öngören ve ihlal edildikleri yerde onlara Yürütme iktidarı veren Yasalar yapma hakkına sahip olmadığı takdirde, Toplumun Yasaması olmadığından, Yasamanın Üstün olması ve Toplumun her Üyesi ya da parçasında bulunan diğer bütün İktidarların Yasama İktidarından türemesi ve ona tabi olması zorunludur.

151. *Yasamanın* sürekli toplantı halinde olmadığı ve *Yürütmenin* Yasamada da bir payı olan bir tek Kişiye verildiği bazı Devletlerde, bu tekil kişi de, Üstün İktidarın tümünü yani Yasa yapımı İktidarını kendisinde taşımasından dolayı değil ama bütün alt düzey Yöneticilerin çeşitli bütün tabii İktidarlarını ya da en azından bu İktidarların en büyük bölümünü türettikleri *Üstün Yürütme* İktidarını kendisinde taşımasından dolayı oldukça tahammül edilebilir bir anlamda *Üstün* olarak adlandırılabilir: Bu kişinin, onu Yasamanın diğer bölümüne tabi kılması asla beklenmemesi gereken onayından geçmemiş hiçbir Yasa yapılamayacağından, bu kişiye üstün olan bir Yasama olmayacağı için, bu kişi bu anlamda, yeterli düzeyde tam olarak *Üstündür*. Ancak yine de şunun gözetilmesi gerekir ki, Sadakat ve *Bağlılık Yeminleri* ona karşı yapılmalarına rağmen, Üstün Yasamacı olarak değil ama başkalarıyla birlikte sahip olduğu ortak bir İktidarla yaptığı Yasanın Üstün Yürütücüsü olarak ona karşı yapılırlar; *Bağlılık, Yasaya göre yapılmış bir İtaatten* başka bir şey olmadığından, bu kişinin söz konusu Yasayı ihlal etmesi halinde kendisine İtaat edilme hakkı olmadığı gibi bu kişi, Yasanın İktidarıyla donatılmış kamusal Kişinin talep ettiğinden başka şeyi de talep edemez ve Toplumun kendi Yasalarıyla ilan edilmiş iradesiyle hareket eden ve dolayısıyla Yasanın İktidarından başka bir İktidarı, başka bir İradesi olmayan; Devletin Temsilcisi, Görüntüsü ve Resmi olarak düşünülmelidir. Ancak bu kişi bu Temsili, bu kamu İradesini terk ettiğinde ve kendi özel İradesiyle

hareket ettiğinde kendisini daha aşağı bir duruma alçaltır ve artık sadece *İtaat Edilmeye* ilişkin hiçbir Hakkı olmayan, İktidarsız ve İradesiz Tekil bir özel bir Kişidir; çünkü Üyelerin, Toplumun kamusal İradesinden başkasına *İtaat* borcu yoktur.

152. *Yürütme İktidarı,* Yasamada da bir payı olan bir Kişiye verilmesi dışında nereye yerleştirilirse yerleştirilsin Yasamaya tabi ve ona karşı sorumludur ve arzulanması halinde değiştirilebilir ya da yerinden edilebilir; bu yüzden de Tabiiyetten muaf tutulan *üstün Yürütme İktidarı* değil, tek kişiye verilmiş *Üstün Yürütme İktidarıdır*; bu kişinin Yasamada bir payı olmasından dolayı, kendisinin katılacağı ve onaylayacağının ötesinde tabi olacağı ve kendisine karşı sorumlu tutulacağı ayrık bir üst Yasama yoktur, bunun için de Yasamaya bizzat kendisinin uygun olduğunu düşündüğünden - ki bu nedenle de birileri, bu tabiiyetin kesinlikle çok küçük kalacağı sonucunu çıkarabilir - daha fazla tabi değildir. Bir Devletteki Yönetsel ve ikincil İktidarlar üzerine konuşmanın gereği duymuyoruz, çünkü bunlar ayrı Devletlerin farklı Anayasalarında ve Geleneklerinde öylesine sonsuz çeşitlilikte çoğalmışlardır ki, tümüne ilişkin ayrıntılı bir açıklama yapmak olanaksızdır. Bu yüzden, mevcut amacımıza uygun olarak onlarla ilgili dikkat etmemiz gereken şey, onların hiçbirinin, pozitif Yetkilendirme ve Görevlendirmenin ötesinde bir Otoriteyle yetkilendirilmedikleri ve hepsinin Devlet içindeki başka bazı İktidarlara karşı sorumlu olduklarıdır.

153. *Yasamanın sürekli olarak* toplantı halinde olması gerekli ve bir o kadar da uygun değildir. Ancak *Yürütme İktidarının* sürekli olarak toplantı halinde olması kesinlikle zorunludur, çünkü yeni Yasaların yapılmasına her zaman gereksinim yoktur ama yapılan Yasaların Yürütülmesine her zaman gereksinim vardır. *Yasamacılar* yaptıkları Yasaların *Yürütülmesini* başka ellere verdiklerinde, yine de neden bulduklarında Yürütmeyi bu ellerden geri alma ve Yasalara aykırı herhangi bir kötü yönetimi cezalandırma iktidarına sahiptirler. Aynı şey *Federatif İktidar* bakımından da geçerlidir, çünkü Federatif ile Yürütme İktidarlarının her ikisi de, Yönetseldirler ve İnşa Edilmiş bir Devlette Üstün olduğu ispatlanmış olan *Yasamaya tabidirler. Yasamanın,* keza, bu Durumda birkaç Kişiden oluşacağı varsayıldığından, (çünkü Yasama tekil bir kişi olursa, sürekli toplantı halinde olmak dışında bir durumda olamaz ve dolayısıyla Üstün olduğundan, doğal olarak, Yasamayla birlikte Üstün Yürütme İktidarına da sahiptir.) bunlar kurucu Anayasalarına ya

da kendi Ara Verme kararlarında belirlenen zamanda ya da bunlardan hiçbiri belirli bir zaman belirlememişse ya da onları toplantıya çağırmaya ilişkin öngörülmüş başka bir yöntem yoksa diledikleri zamanda *toplanabilirler ve Yasama İktidarlarını kullanabilirler.* Çünkü üstün İktidar onlara Halk tarafından verilmiş olduğundan, bu İktidar sürekli olarak onlardadır ve bu İktidarı diledikleri zaman kullanabilirler; meğer ki kurucu Anayasaları onları belirli Dönemlerde toplanmakla sınırlandırmış olmasın ya da Üstün İktidarın bir Kararıyla belirli bir zamanda toplanmak üzere toplantıya Ara Vermiş olmasınlar; bu durumlarda, bu zaman geldiğinde yeniden *Toplanma* ve *eylemde bulunma* hakları vardır.

154. *Yasama* ya da Yasamanın herhangi bir parçası, seçimden sonra sıradan Uyruklar durumuna geri dönen ve yeni bir seçimin gelmesi dışında Yasama organında herhangi bir payı olmayan Halk tarafından o zaman için seçilmiş Temsilcilerden oluşmuşsa, bu seçme iktidarı da ister önceden saptanmış belirli Dönemlerde olsun, ister Halkın seçime çağrıldığı zaman olsun, Halk tarafından kullanılmalıdır ve bu son durumda Yasamayı toplantıya çağırma iktidarı, olağan biçimde Yürütmeye verilir ve bu iktidar zaman bakımından şu iki sınırlamadan birine tabidir: Ya Kurucu Anayasa, Yasamanın belirli aralıklarla *toplanmasını* ve *eylemde bulunmasını* gerektirir ve bu durumda Yürütme İktidarı, Yasamanın Usullerine uygun biçimde Seçilmesi ve Toplanması için Yönetsel olarak talimatlar çıkarma dışında hiçbir şey yapmaz; ya da kamusal Gereklilikler ya da Zorunluluklar eskinin değiştirilmesini ya da yeni Yasalar yapılmasını ya da mevcut ya da Halkı tehdit eden herhangi bir rahatsızlığın giderilmesini ya da önlenmesini gerektirdiğinde Halkı yeni Seçimlere çağırmak yürütmenin Basiretine bırakılır.

155. Burada, Kurucu Anayasa ya da kamusal Zorunluluklar *Yasamanın toplanmasını ve eylemde bulunmasını* gerektirdiğinde, Devlet Gücünü sahiplenmiş Yürütme İktidarının, bu Gücü *Yasamanın toplanmasını ve eylemde bulunmasını* engellemek için kullanması halinde ne olacağı sorulabilir. Yetkisiz olarak ve ona verilen Güvene aykırı biçimde Halk üzerinde Güç kullanımının, bunu yapan kişiyle, *Yasamanın* Halka ait İktidarın *Kullanımı* konusunda *eski hale getirilmesinde* hakka sahip olan Halk arasında bir Savaş durumu olduğunu söylüyorum. Çünkü, ya önceden öngörülmüş belirli zamanlarda ya da gereksinim duyduğunda Yasalar yapma İktidarını kullanması niyetiyle bir

Yasama inşa edilmiş olduğundan, Yasama Toplum için gerekli olan ve Halkın güvenlik ve korumasından oluşan şeyi yapmaktan herhangi bir güçle alıkonduğunda, Halkın bu gücü güçle ortadan kaldırma hakkı vardır. Her durum ve koşulda Yetkisiz *Gücün* doğru çaresi ona *Güçle* karşı koymaktır. Yetkisiz *güç* kullanımı, her zaman için bu *gücü* kullanan kişiyi saldırgan olarak bir Savaş durumuna sokar ve onu buna uygun olarak muamele görmeye maruz bırakır.

156. Yürütmeye verilen Yasamayı Toplama ve Görevden Alma İktidarı, Yürütmeye Yasama üzerinde bir üstünlük vermez, ama insani işlerin belirsizliği ve değişkenliğinin sürekli, sabit bir kuralı taşıyamaması gibi bir Durumda Halkın güvenliği için ona verilmiş Emanet bir Güvendir. Çünkü Yönetimin Çerçevesini Çizen ilk Kişilerin, bir öngörüyle, gelecek bütün zamanlarda, Devletin bütün Gereksinimlerini tümüyle karşılayacak biçimde Yasama Meclislerinin yeniden toplanma dönemlerini ve sürelerini doğru saptamalarını sağlayacak kadar gelecek Olayların Hakimi olmaları olanaksız olduğundan, bu kusura karşı bulunabilecek en iyi çare sürekli mevcut olan ve işi kamu yararını gözetmek olan birinin basiretine güvenmekti. *Yasamanın,* zorunlu nedeni olmayan sürekli, *sık toplantıları* ve Toplantıların uzun süre sürmesi Halka külfet olmaktan başka bir şey olmayacaktı ve zaman içinde zorunlu olarak çok daha tehlikeli uygunsuzluklar üretmiş olmalıydı ve ancak bununla birlikte işlerin hızlı dönüşü, bazen Yasamanın anlık yardımını gerekli kılabilecekti: Yasamanın Toplanmasındaki herhangi gecikme kamuyu tehlikeye atabilecekti ve yine bazen Yasamanın işleri o kadar çok olacaktı ki, sınırlı oturum zamanları çalışmaları için aşırı kısa olacaktı ve sadece Yasamacıların derinlemesine düşünüp taşınmalarıyla elde edilebilecek bu yarardan kamuyu mahrum edebilecekti. Şu halde bir taraftan Topluluğun er geç yüksek tehlikeye maruz kalmasını ve diğer taraftan *Yasamanın toplanması ve eylemde bulunması* amacıyla sabit aralıklar ve dönemler saptanmasını önlemek için bu Ayrıcalığı, her zaman hazır olduğundan ve kamusal işlerin durumunu bildiğinden kamu yararı için kullanacak birinin basiretine emanet etmek dışında ne yapılabilirdi ki? Ayrıca bu yetki, kendisine Yasaların Yürütülmesinin de aynı amaçla tevdi edilmiş olduğu bu kişinin ellerinden başka nereye yerleştirilseydi burada olduğu kadar iyi yerleştirilmiş olurdu? Bu yüzden *Yasamanın Toplantı ve Oturum* zamanlarının düzenlenmesinin kurucu Anayasa tarafından belirlenmediği varsayıldığında, bu

belirleme doğal olarak, bu kişinin hoşnutluğuna bağlı Keyfi bir İktidar olarak değil ama zamanın Olaylarının ve sorunlardaki değişimlerin gerektirdiği biçimde, her zaman sadece kamusal Refah için kullanılacak bir İktidar olacağı güveniyle birlikte Yürütmenin ellerine düşer. İster *Yasamanın Toplantı dönemleri belirlenmiş* olsun, ister *Yasamayı Toplantıya çağırma* konusunda Prense bir *özgürlük* bırakılmış olsun ya da belki her ikisinin bir karışımı olsun, bunlardan birine eşlik eden en küçük bir uygunsuzluğu araştırmak benim buradaki işim değildir; benim buradaki işim sadece Yürütme İktidarının, bu tür *Yasama Meclislerini Toplantıya Çağırma* ve *feshetme* Ayrıcalığına sahip olabilmesine rağmen, bundan dolayı Yasamaya üstün olmadığını göstermektir.

157. Bu Dünyadaki şeyler öylesine bir sürekli Değişim içindedirler ki hiçbir şey uzun süre aynı Durumda kalmaz. Bu yüzden İnsanlar, Zenginler, Ticaret, İktidar konumlarını değiştirirler: İnsan ayağı basmamış yerler Refahla ve Yerleşiklerle dolmuş kalabalık Ülkeler olmaya doğru büyürken, refah içindeki ihtişamlı Kentler harabe haline gelirler ve zaman içinde ihmal edilmiş viran Köşelerin kanıtı olurlar. Ancak şeyler her zaman eşit biçimde değişmediğinden ve özel çıkarlar, sıklıkla nedenleri ortadan kalkmış olan Gelenekleri ve Ayrıcalıkları sürdürdüklerinden, Yasama parçasının Halk tarafından seçilen *Temsilcilerden* oluştuğu Yönetimlerde, zaman yolunda, bu *Temsil* ilk başta üzerine kurulduğu nedenlere göre oldukça *eşitsiz* ve orantısız hale gelir. Geleneğin nedeninin Gelenekten kopması halinde Geleneğin peşinden gitmenin hangi büyüklükte saçmalıklara yol açabileceğini, yıkıntı olarak bile çok şey kalmamış; Evlerin, bir Koyun ahırı kadar nadir bulunduğu ya da bir Çobandan fazla Oturanın nadiren bulunduğu bir Kasabanın sadece Adının, büyük Yasa yapıcılar Meclisine, İnsan bakımından kalabalık ve zenginlikler bakımından güçlü bütün bir İlçe ile *aynı sayıda Temsilci* gönderdiğini gördüğümüzde tatmin olabiliriz. Bu durum Yabancıların karşısında hayrete düştükleri ve herkesin bir çare gereksinimi içinde olduğunu itiraf etmek zorunda olduğu bir durumdur. Ancak çoğu kişi buna bir çarenin bulmanın güç olduğunu düşünür, çünkü Yasamanın Anayasası, Toplumun kurucu ve üstün kararı olduğundan, Toplum içindeki bütün pozitif Yasaları önceliğinden ve bütün olarak Halka bağlı olduğundan hiçbir ast İktidar Anayasayı değiştiremez. Bundan dolayı da Halk,

Yasama bir kez Kurulunca, sözünü ettiğimiz türde bir Yönetimde, Yönetim durduğu sürece karar almak için *hiçbir İktidara sahip olmadığından*, bu uygunsuzluğun bir çare bulunması için elverişsiz olduğu düşünülür.

158. *Salus Populi Suprema Lex** öylesine doğru ve temel bir Kuraldır ki buna içtenlikle uyan kişi tehlikeli hatalar yapamaz. Dolayısıyla Yasamayı Toplantıya Çağırma iktidarına sahip olan Yürütme, üyelerin ayrık olarak temsil edilme hakkına sahip oldukları her yerde, *Üyelerin sayısını*, *Temsil* adetinden ziyade doğru orana riayet ederek eski geleneklerle değil de, doğru akıla göre; birleşmiş bile olsa, Halkın hiçbir bölümünün, kamuya sunduğu katkı oranının ötesinde hak iddiasında bulunamayacağı biçimde düzenlerse, eski ve gerçek Yasamayı onarmak ve zamanın akışının duygusuz ve bir o kadar da kaçınılmaz olarak getirdiği düzensizlikleri ıslah etmek dışında yeni bir Yasama oluşturulması değerlendirmesinde bulunulamaz. Çünkü adil ve *eşit bir Temsilciye* sahip olmak, Halkın niyeti olduğu kadar çıkarı da olduğundan, Halkı buna en çok yaklaştıran her kimse, bu kişi kuşku duyulmaz bir Dost ve Yönetimin Kurucusudur ve Topluluğun Onayı ve Övgüsünü kaçıramaz. *Ayrıcalık* kamu yararını sağlaması için Prensin ellerinde bulunan bir İktidardan başka bir şey olmadığından öngörülmeyen ve belirsiz oluşumlara bağlı olan, kesin ve değiştirilemez Yasalarla güvenli biçimde yönetilemeyen türdeki Durumlarda açıkça Halkın iyiliği için yapılacak her şey ve Yönetimi doğru Temelleri üzerine yerleştirmek, yerinde *Ayrıcalıktır* ve her zaman öyle olacaktır. Yeni Tüzel Kişilikler ve bunun sonucu olarak yeni *Temsilciler* İnşa Etme İktidarı, beraberinde, *temsil ölçülerinin* zamanla değişebileceği ve bazı yerlerin daha önceden temsil edilme hakları olmadığı halde şimdi meşru bir temsil edilme haklarının olabileceği ve ayı nedenle daha önce temsil hakları olanların bazılarının bu haklarının sona erebileceği ve bunların ayrıca bu tür bir Ayrıcalığa layık görülmeyebileceği varsayımını taşır. Muhtemelen Yozlaşma ya da çürümenin getirmiş olduğu, Yönetimi yiyip bitiren şey, mevcut Durumdaki bir değişim değil, Yozlaşmanın Halka zarar verme ya da Halkı bastırma ve bir tarafı ya da Partiyi diğerlerinden farklı olarak ve diğerlerinden eşitsiz bir tabiiyetle kurumsallaştırma eğilimidir. Adil ve kalıcı ölçüler üzerine Toplumun ve genel olarak İnsanların yararına olduğu kabul edilmek zorunda olan her şey, yapıldığında, her zaman kendisini meşrulaştıracaktır: ayrıca Halk ne zaman ki Yönetimin kuruluş Çerçevesine uygun olan adil ve

* *Halkın İyiliği (Refahı) En Üstün Yasadır.*

eşitliği söz götürmeyen *ölçüler* üzerine Temsilcilerini seçerse, kim onların böyle yapmalarına neden olmuş ve onlara izin vermiş olursa olsun, bunun Toplumun iradesi ve eylemi olduğundan kuşku duyulamaz.

On Dördüncü Bölüm
Ayrıcalık Üzerine

159. Yasama ve Yürütme İktidarlarının ayrı ellerde oldukları yerlerde (Bütün ılımlı Monarşilerde ve çerçevesi doğru çizilmiş Yönetimlerde olduğu gibi), Toplumun iyiliği, bazı şeylerin Yürütme İktidarına sahip olan kişinin takdirine bırakılmasını gerektirir. Çünkü Yasamacılar, Yasalarla Topluluğa yararlı olabilecek her şeyi öngöremediklerinden ve hesaba katmadıklarından, iktidarı ellerinde tutan Yasaların Yürütücüsü, yerel Yasanın bir talimat vermediği birçok durumda, Yasama, usulüne uygun biçimde toplanarak çözüm buluncaya kadar, ortak Doğa Yasasıyla, bu iktidarı, Toplumun iyiliği için kullanma hakkına sahiptir. Yasanın, hiçbir biçimde hesaba katmadığı çok sayıda şey vardır ve bunların, kamunun iyiliği ve yararına düzenlenmesi amacıyla, zorunlu olarak Yürütme İktidarını ellerinde bulunduran kişinin takdirine bırakılması gerekir: Hatta Yasaların kendilerinin, bazı Durumlarda, Yürütme İktidarına ya da daha doğrusu Temel Doğa ve Yönetim Yasasına, yani Toplumun *tüm* Üyelerinin olabildiğince *korunması* Yasasına yol vermesi yerindedir. Yasaların sert ve bükülmez biçimde gözetilmesinin zarar verici olabildiği durumda çok sayıda sakatlık meydana gelebilir (Örneğin, Yanındaki ev yanmaktayken, Yangını durdurmak için masum Adamın Evini yıkmamak gibi.) ve bir İnsan bazen, ödülü ya da bağışlanmayı hak eden bir eylemiyle Kişiler arasında hiçbir ayrım yapmayan Yasanın erişim alanının içine girebilir: Yöneticinin birçok Durumda, Yasanın katılığını hafifletme ve bazı Suçluları affetme İktidarının olması yerindedir: Çünkü Yönetimin amacı *herkesin* olabildiğince *korunması* olduğundan, suçlular bile, masumun aleyhine olmadığı ispatlanabildiğinde bağışlanabilmelidir.

160. Kamu yararı için Yasanın buyruğu olmaksızın ve hatta bazen Yasaya karşı biçimde takdir yetkisine göre hareket etme İktidarı, *Ayrıcalık* olarak adlandırılan şeydir. Çünkü bazı Yönetimlerde Yasa yapma İktidarı sürekli toplantı halinde değildir ve genellikle aşırı kalabalıktır ve Yürütmenin acil gereklilikleri için aşırı yavaştır: ayrıca kamuyu ilgilendiren bütün Sakatlıların ve Gereksinimlerin öngörülmesi ve dolayısıyla bunlara karşı yasalarla önlem alınması ya da önlerine çıkabilecek bütün olaylarda ve bütün Kişiler üzerinde esnek olmayan sertlikle Yürütülmeleri halinde zarar vermeyecek türde Yasalar yapılması olanaksız olduğundan, Yasaların emretmediği durumlarda seçenekli bırakılmış birçok şeyi yapma konusunda Yürütme iktidarına bırakılmış bir serbestlik vardır.

161. Bu iktidar, Topluluğun yararına ve Yönetimin amaçlarıyla Yönetime verilen güvene uygun şekilde kullanılırken *kuşkusuz Ayrıcalıktır* ve asla sorgulanamaz. Çünkü Halk bu noktada nadir olarak vicdanlıdır ya da asla vicdanlı ya da nazik değildir: Ayrıcalık, içerdiği amaçlar için yani Halkın iyiliği için ve bu iyiliğe açıkça aykırı olmamak amacıyla herhangi bir hoşgörülebilir düzeyde kullanılırken Halk *Ayrıcalığı* soruşturmaya yanaşmaz. Ancak Yürütme İktidarı ile Halk arasında bir *Ayrıcalık* olduğu iddia edilen şey konusunda bir *soru* oluşursa, bu tür bir *Ayrıcalığın* uygulamasının Halkın iyiliği ya da zararı yönündeki meyli bu Sorunun cevabına kolaylıkla karar verecektir.

162. Yönetimlerin Çocukluklarında, Devletlerin, Ailelerden İnsanların sayısı bakımından çok az farklı oldukları dönemde, Ailelerden Yasaların sayısı bakımından da çok az farklı olduklarını tasavvur etmek kolaydır: Yöneticiler, Ailenin iyiliğini gözeten Ailelerin Babaları olduğundan Yönetim neredeyse tümüyle *Ayrıcalıktan* ibaretti. Birkaç kurumsallaşmış Yasa döngüye hizmet etti ve Yöneticinin takdir ve ihtimamı geriye kalan ihtiyaçları sağladı. Ancak zayıf Prenslerdeki hata ya da dalkavukluk, bu İktidarın, kamunun iyiliği için değil, kendi özel amaçları için kullanılması konusunda başarılı olunca İnsanlar bu İktidardan zarar gördüklerini keşfettikleri noktalarda, Ayrıcalığı açık Yasalarla sınırlama mecburiyeti duydular: Böylece İnsanlar, kendilerinin ve Atalarının Ayrıcalıkları doğru bir biçim dışında, yani Halkının iyiliği amacı dışında bir amaçla kullanmamış Prenslerinin Bilgeliğine olabildiğince geniş biçimde bırakmış oldukları Durumlarda, zorunlu gördükleri için *Ayrıcalıkların sınırlarını* ilan ettiler.

163. Bundan dolayı da Ayrıcalığın herhangi bir parçasını pozitif Yasalar tarafından tanımlanmak üzere ele aldıklarında, İnsanların Ayrıcalığa tecavüz etmiş olduğunu söyleyenler oldukça yanlış bir Yönetim Nosyonuna sahiptirler. Çünkü İnsanlar böyle yapmakla Prensi hiçbir şeyden; ona ait bir haktan mahrum etmiş olmazlar, ama sadece Prensin ya da Prensin Atalarının ellerine, Halkın iyiliğine kullanılması için sınırsız bir biçimde bıraktıkları İktidarın başka türlü kullanılmasının Halk tarafından amaçlanan bir şey olmadığını ilan etmiş olurlar. Çünkü Yönetimin amacı Topluluğun iyiliği olduğundan, Yönetimde bu amaca yönelik hangi değişiklik yapılırsa yapılsın, Yönetimdeki hiç kimsenin başka bir amaca yönelme hakkı olamayacağı için, hiç kimseye *tecavüz* sayılamaz. Sadece kamunun iyiliğinin aleyhine olan ya da kamunun iyiliğini engelleyen şeyler *tecavüzdür*. Bunun aksini söyleyenler Prensin, sanki Topluluğunkinden farklı ve bağımsız bir iyiliği ve Çıkarı varmış ve Prenslik bu amaçla oluşturulmamış gibi konuşurlar ki Kraliyet Yönetimlerinde meydana gelen neredeyse bütün Kötülük ve Düzensizliklerin Kökü ve Kaynağı budur. Gerçekten de bu böyleyse, Prensin Yönetimi altındaki Halk, karşılıklı iyilikleri için bir Topluluğa giren bir Akıllı Yaratıklar Toplumu değildir; bu iyiliğin korunması ve geliştirilmesi için kendi üzerine Yöneticiler koymuş değildir ama onları kendi Zevki ve Faydası için tutan ve çalıştıran bir Efendinin Hükümranlığı altındaki ast Yaratıklar Sürüsü olarak bakılması gereken bir şeydir. İnsanlar bu Koşullarda Topluma girecek kadar Akıl yoksunu ve hayvanlaşmış olsalardı, *Ayrıcalık* gerçekten de, bazı İnsanların sahip oldukları şekilde, Halkı incitecek şeyleri yapmaya ilişkin Keyfi bir İktidar olurdu.

164. Ancak Akıllı bir Yaratığın özgürken kendi zararı için kendisini bir başkasının Tabiiyetine koyacağı düşünülemeyeceğinden (Ancak bu Akıllı Yaratık, iyi ve bilge bir Yönetici bulduğunda onun İktidarına her şeyde kesin Sınırlar koymanın gerekli ve yararlı olacağını belki düşünmeyebilir) *Ayrıcalık*, İnsanların, Yasanın sessiz kaldığı yerde ve yine bazen Yasanın açık sözüne aykırı olarak, kamu iyiliği için Yöneticilerine kendi özgür seçimleri olan bazı şeyleri yapma izni vermelerinden ve böyle yapıldığında da bunu sorgusuz şekilde kabul etmelerinden başka bir şey değildir. Çünkü ellerine konan emanet konusunda dikkatli ve Halkının iyiliği konusunda özenli olan iyi bir Prens, aşırı sayıda *Ayrıcalığa*, yani iyiyi gerçekleştirme İktidarına sahip olamaz: Seleflerinin Yasanın emri olmaksızın kullandıkları bu İktidarın

kendisine Görevinden kaynaklanan Haktan dolayı, keyfine göre, kamunun çıkarından farklı olan bir çıkarı yaratmak ve geliştirmek için kullanabileceği bir Ayrıcalık olarak ait olduğunu iddia edecek zayıf ve kötü bir Prens, Halkın, haklarını talep etmesine ve iyiliği için kullanıldığında, Halkın memnun olduğunun zımni olarak kabul edilmesi gereken bu İktidarı sınırlamasına neden olur.

165. Bundan dolayı da İngiltere Tarihine bakacak olan biri, Ayrıcalığın en bilge ve en iyi Prenslerimizin ellerinde her zaman en geniş biçimde bulunduğunu görecektir: Halk, Prenslerin Eylemlerinin genel eğiliminin kamunun iyiliğine olduğunu gözlemlediğinden bu amaca yönelik olarak Yasasız yapılan şeylere karşı çıkmadı ya da bu amaçtan bazı küçük sapmalarda herhangi bir insani zaaf ya da hata görüldüyse de (çünkü Prensler sadece diğerleri gibi yaratılmış İnsanlardır) genel Davranış eğilimlerinin kamuya ihtimam göstermekten başka bir şey olmadığı görünür haldeydi. Halk bu yüzden Yasasız ya da Yasanın açık sözünün aksine davrandıklarında Prenslerden memnun olmak için neden bularak onların yaptıklarına razı oldu ve Prenslerin, Yasalarının Amaç ve Temellerine, yani kamu iyiliğine uygun davranmalarından ötürü, burada Yasalarının aleyhine hiçbir şey yapmadıklarına ilişkin doğru değerlendirme yaparak, en küçük bir şikayeti olmaksızın, Prenslerin, *Ayrıcalıklarını* diledikleri gibi genişletmelerine izin verdi.

166. Bu tür Tanrı benzeri Prensler, gerçekten de, Mutlak Monarşinin en iyi Yönetim olduğunu da ispatlayacak olan şu Argümanla, Keyfi İktidara ilişkin belirli bir Hakka sahip oldular: Çünkü Tanrının kendisinin de Evreni onlarla yönettiği Bilgelik ve İyilikten bu tür Krallar da pay alırlar. Bunun üzerine de şu söylem kurulur: İyi Prenslerin Hükümranlıkları, Halklarının Hürriyetleri için her zaman en tehlikeli şey olmuştur. Çünkü bu Prenslerin Yönetimi farklı Düşüncelerle idare eden Halefleri, o iyi Yöneticilerin Eylemlerini, sadece Halkın iyiliği için yapılmış şeyler, onlara, sanki diledikleri takdirde Halkın kötülüğü için bir şeyler yapma hakkı verecek şekilde Geleneklerin içine çektiklerinde ve bunları *Ayrıcalıklarının* standardı yaptıklarında, Halkın kendi asli Hakkını keşfetmesinden ve asla *Ayrıcalık* olmayan bu şeyin, *Ayrıcalık* olmadığının İlan Edilmesinden önce, bu durum genellikle Çatışmaya ve bazen de kamu düzensizliğine yol açar: Çünkü Halkın, kamusal iyiliğin Sınırlarını çiğnememiş Krallarının ya da Yöneticilerinin Ayrıcalıklarına herhangi bir Sınır koyma yoluna gitmemiş olması oldukça olanaklı ve makul olmasına

rağmen, Toplumdaki herhangi birinin Halka zarar verme hakkına sahip olabilmesi kesinlikle olanaksızdır. Çünkü *Ayrıcalık, kamusal iyiliği bir Kural olmaksızın gerçekleştirme İktidarından başka bir şey değildir.*

167. *İngiltere'de, Parlamentoları,* zamanı, yeri ve süresi belli süreler için *toplantıya çağırma* İktidarı kesinlikle Kralın bir *Ayrıcalığıdır;* ancak yine de bu, Zamanların Zorunluluklarının ve çeşitli Durumların gerektirmesi halinde Ulusun yararına kullanılacağına olan güvenle birlikte Kralın *Ayrıcalığıdır.* Çünkü toplanmaları için her zaman en uygun yerin neresi ve en uygun dönemin ne zaman olması gerektiğini öngörmek olanaksız olduğundan, bu konuda seçim yapma kamusal iyiliğe en çok hizmet eden ve Parlamentoların amaçlarına en çok uyan Yürütme İktidarına bırakılmıştı.

168. Bu *Ayrıcalık* konusunda eski Soru sorulacaktır: Bu İktidar doğru kullandığında *Yargıç kim olacaktır?* Cevap veriyorum: Bu tür bir toplantıya çağırma Ayrıcalığı ile birlikte var olan bir Yürütme İktidarı ile Toplantıya çağrılmak için bu kişinin iradesine bağlı olan bir Yasama arasında *Yeryüzünde* hiçbir *Yargıç* olamaz: Tıpkı, İster Yürütme, ister Yasama Halkı köleleştirmeye ya da yok etmeye başladıklarında ya da bunu planladıklarında Yasama ile Halk arasında hiçbir yargıç olamayacağı gibi. Yeryüzünde Yargıca sahip olmadığı diğer bütün durumlarda olduğu gibi Halkın bu durumda da *Öteki Dünyaya başvurmak* dışında başka bir çaresi yoktur. Çünkü Yöneticiler bu tür girişimlerde, Halkın asla ellerine koymamış olduğu (Halk ki onu, onun zararı için yönetecek birine onay verdiği asla düşünülemez.) bir İktidarı kullanarak yapmaya hakları olmayan şeyi yaparlar. Nerede Halkın Bütünü ya da herhangi tekil bir İnsan haklarından yoksun bırakılır ya da hakka sahip olmayan bir İktidarın uygulaması altında bulunur ve Yeryüzünde Başvuru Mercii olmazsa, orada bu kişiler, nedeni yeterli önemde gördüklerinde, Öteki Dünyaya başvurma hürriyetine sahiptirler. Bundan dolayı da davada etkili Hüküm vermek ve belirleyici olmak için *Halk,* O Toplumun Anayasasıyla herhangi bir Üstün iktidar sahibi kılınarak *Yargıç* olamamasına rağmen, yine de insanların bütün pozitif Yasalarını önceleyen ve bu Yasalardan üstün bir Yasayla Halk, Yeryüzünde Başvuru Mercii olmadığında, bütün İnsanoğluna ait olan bu nihai Belirleme hakkını, yani Öteki Dünyaya başvuru yapmak için haklı Nedene sahip olup olmadıklarını yargılama hakkını kendinde saklı tuttu. Tanrı ve Doğa bir İnsanın kendi korunmasını ihmal edecek kadar

kendini terk etmesine hiçbir zaman izin vermediklerinden, bu İnsanın başka birine kendini yok etme hürriyeti verememesi gibi, bir İnsanın kendisini bir başkasına sunma İktidarı da bulunmadığından, İnsan bu yargılamadan da vazgeçemez: İnsan kendi yaşamına son veremediğinden, bir başkasına da hiçbir zaman yaşamını alma iktidarı veremez. Birilerinin, bu durumun sürekli bir Düzensizliğe temel hazırladığını düşünmesine izin vermemek de gerekir, çünkü Uygunsuzluk Çoğunluk tarafından hissedilecek büyüklüğe ulaşıncaya ve onları bıktırıncaya ve onu değiştirmeye gerek gördükleri ana kadar, bu söylenenler işlemez. Ancak Yürütme iktidarı ya da bilge Prens de hiç bir zaman bu tehlikeye girme gereği duymazlar: Bu tehlike, diğer bütün şeyler içinde onların diğer bütün tehlikeli şeyler gibi kaçınmaya gereği duydukları bir şeydir.

On Beşinci Bölüm
Birlikte Düşünüldüğünde Paternal, Siyasal ve Despotik İktidar Üzerine

169. Daha önce bu İktidarlardan münferiden söz etme fırsatı bulmuş olmama rağmen, Yönetim hakkında son zamanlarda yapılan büyük hatalar zannettiğim gibi bu farklı İktidarların birbirine karıştırılmasından kaynaklandığından burada bunları bir arada düşünmek belki fena olmayabilir.

170. *İlk olarak, Paternal* ya da *Parental İktidar*, Ebeveynlerin Çocukları üzerinde, Çocuklar, ister Doğa Yasası olsun, ister Ülkelerin kendilerini yönettikleri yerel Yasa olsun, bu Kuralı anlayabildiklerinin varsayıldığı Aklı kullanma çağına ya da Bilgili bir duruma gelinceye kadar, Çocuklarının iyiliğine olmak üzere onları yönetmek için sahip oldukları bir İktidardan başka bir şey değildir. Anlayabilme derken bu Yasanın altında Özgür İnsanlar olarak yaşayan diğer bazıları kadar bu Kuralı bilme yeteneğinden bahsediyorum. Tanrı'nın, Ebeveynlerin Kalplerine Çocuklarına yönelik olarak ekmiş olduğu Şefkat ve Merhamet, bu İktidarın, şiddete dayalı Keyfi bir Yönetim olarak değil ama sadece Evlatlarının Korunması, onlara Yol Gösterilmesi ve Yardım Edilmesini amaçlayan bir Yönetim olarak tasarlandığını açık hale getirir. Ancak nasıl meydana gelirse gelsin, daha önce ispatlamış olduğum gibi Parental iktidarın, herhangi bir zamanda, Çocuklarının Yaşam ve Ölümü üzerinde, bir başkasının Yaşam ve Ölümü üzerinde olduğundan daha fazla uzanması gerektiğini düşündürecek bir neden olmadığı gibi, bu parental iktidarın, Çocuğu, Çocuk büyüyüp bir Adam olduğunda, Ebeveynlerinden

almış olduğu Yaşam ve Eğitimden dolayı hem Babaya hem de Anneye karşı bütün yaşamı boyunca göstermek zorunda olduğu saygı gösterme, Onurlandırma, Minnettarlık, Yardım ve Desteğin zorunlu tuttuğunun ötesinde Ebeveynlerinin İradesine tabiiyet içinde tutması gerektiğini ileri süren bir iddia da olamaz. Bu yüzden *Paternal İktidarın* doğal bir *Yönetim* olduğu doğrudur, ancak hiçbir şekilde kendisini Siyasal Yönetimin Amaçlarına ve Yetki Alanına kadar uzatan bir *Yönetim* değildir. *Babanın İktidarı,* sadece Çocuğun kendisinin tasarrufunda bulunan *Mülkiyetine* de hiçbir şekilde *ulaşmaz.*

171. *İkinci olarak, Siyasal İktidar,* her İnsanın, Doğa Durumunda sahip olup da, Toplumun ve bu İktidarın onların iyiliği ve Mülkiyetlerinin korunması için kullanılacağına ilişkin olarak verdiği bu açık ya da zımni Güvenle kendisi üzerinde oluşturmuş olduğu oradaki Yöneticilerin ellerine vermiş olduğu bir İktidardır. Şimdi, her İnsanın *Doğa durumunda* sahip olduğu ve Toplumun onu koruyabildiği bütün durumlarda Topluma terk ettiği bu *İktidar,* kendine ait Mülkiyeti korumak için uygun olduğunu düşündüğü ve Doğanın ona izin verdiği türde araçları kullanmak ve kendisinin ve İnsanoğlunun geriye kalanının korunmasına en çok katkı sağlayabilecek biçimde (Aklının en iyi yapabildiği kadarıyla) Doğa Yasasının başkaları tarafından İhlalini cezalandırmaktır. Bu yüzden *bu İktidarın,* Doğa durumunda herkesin elindeyken *amacı ve ölçüsü,* kişinin Toplumunun, yani genel olarak bütün İnsanoğlunun korunması olduğundan, Yöneticinin elindeyken de bu İktidarın, Toplumun Üyelerinin Yaşamlarını, Hürriyetlerini ve Sahiplenmelerini korumaktan başka bir *amacı ve ölçüsü* olamaz ve bundan dolayı da bu İktidar olanaklı olduğu ölçüde korunması gerekenlerin Yaşamları ve Servetleri üzerinde Mutlak ve Keyfi olamayan ama *Yasalar yapmaya* ve bu Yasalara, sadece ve sadece, huzur ve esenliği tehdit edecek düzeyde bozulmuş Parçaların, şiddetin başka hiçbir şekilde meşru olmadığı şekilde kesilip atılması yoluyla bütünün korunmasına hizmet edebilecek türde *Yaptırımlar* eklemeye ilişkin bir *İktidardır.* Ayrıca bu *İktidar, Kökenini sadece Sözleşme* ve Anlaşma ile Topluluğu yaratanların karşılıklı Onayından alır.

172. *Üçüncü olarak, Despotik İktidar* bir İnsanın diğeri üzerinde sahip olduğu, dilediği zaman onun yaşamını elinden almasını sağlayan Mutlak, Keyfi bir İktidardır. Bu iktidar, Doğa bir İnsanla diğeri arasında bu tür bir ayrım yapmadığı için Doğanın verdiği bir iktidar olmadığı gibi bir İnsan kendi yaşamı üzerinde bu

tür Keyfi bir İktidara olmadığından bir başkasına bu Yaşam üzerinde bu tür bir İktidar veremediği için Sözleşmenin aktarabileceği bir İktidar da değildir ama bu İktidar, Saldırgan kendisini bir başkasıyla Savaş durumuna koyduğunda, kendi *Yaşam Hakkını Kaybetmesinin sonucu* olan bir İktidardır. Çünkü bu kişi, Tanrı'nın İnsan ile İnsan arasında Kural olsun diye verdiği Aklı ve insan türünün tek bir toplumda ve birlikte birleşmesini sağlayan ortak bağı terk ettiğinden ve hakkı olmadığı halde bir başkasını adaletsiz amaçlarıyla kuşatmak için Savaş Gücünü öğreten ve kullanan bir yolla barış yolundan ayrıldığından ve böylece Hayvanlara ait Kaba Kuvveti kendisinin doğruluk kuralı yaparak kendi türünden ayrılıp Hayvanların türüne saptığından, kendisini, zarar görmüş kişi ve bu kişiyle birlikte Adaletin yürütülmesinde ona katılacak diğer İnsanlar tarafından, İnsanoğlunun kendileriyle birlikte Topluma da, Güvenliğe de sahip olamayacağı[10] diğer vahşi hayvanlar ve tehlikeli canavarlar gibi yok edilmeye maruz hale getirir. Bu yüzden haklı ve meşru bir Savaşta ele geçirilen *Esirler* ve sadece bunlar *Despotik bir İktidarın uyruğudurlar,* çünkü Despotik İktidar Sözleşmeden doğmadığı gibi Savaş durumunun devamı dışında hiçbir yeterliliği de yoktur. Çünkü kendi Yaşamının Sahibi olmayan bir İnsanla hangi Sözleşme yapılabilir ki? Bu kişi hangi şartı yerine getirebilir ki? Ayrıca bu kişinin bir kez kendi Yaşamının Sahibi olmasına izin verilirse *Despotik, Keyfi İktidar* son bulur. Kendisinin ve kendi Yaşamının Sahibi olan kişi bu Yaşamı koruma araçlarına sahip olma hakkına da sahiptir, bu yüzden de *Sözleşme devreye girdiği anda Kölelik son bulur* ve Esiriyle Koşullu ilişkiye giren kişi bundan sonra Mutlak İktidarını terk eder ve Savaş Durumuna son verir.

173. Bu iktidarlardan *ilkini*, yani *Paternal İktidarı Ebeveynlere,* Çocukların Mülkiyetlerinin (Diğer yerlerde olduğu gibi burada da *Mülkiyetle,* İnsanların Mallarında olduğu kadar Kişiliklerindeki Mülkiyeti de kastediyorum) nasıl idare edeceklerine ilişkin Yetenek ve anlama eksikliklerinin Küçüklükleri süresince Çocuklarının Yararına olmak üzere telafi edilmesi için *Doğa* verir. Bunlardan *ikincisini,* yani *Yöneticilere* Uyruklarının Yararı, Mülkiyetlerinin Sahiplenilmesinde ve Kullanımında onları güvenceye almak amacıyla verilen *Siyasal İktidarı Gönüllü Anlaşma doğurur.* Bunlardan *üçüncüsünü*, yani Despotik iktidarı, Lortlara, her tür mülkiyetten yoksun bırakılmış olanlar üzerinde, Lortların Yararı için *Yaşam Hakkının kaybı* verir.

---

[10] Bu onların varlıkları açısından yok edicidir.

174. Bu birkaç iktidarın ayrı doğuş ve boyutu ile farklı amaçlarını dikkate alan birisi, *paternal İktidarın,* Yöneticinin iktidarından sınırlı olması kadar, Despotik İktidarın bu İktidarı aştığını ve *Mutlak Hükümranlığın,* bir yere yerleştirilmiş de olsa, Köleliğin Mülkiyetle uyumsuz olduğu kadar Sivil Toplumla uyumsuz bir tür olduğunu açıkça görecektir. *Paternal İktidar,* sadece Küçüklüğün Çocuğu mülkiyetini idare etme kabiliyetinden yoksun bıraktığı yerde vardır; *Siyasal* İktidar İnsanların kendi tasarruflarında Mülkiyete sahip oldukları yerde vardır ve *Despotik* İktidar mülkiyete hiçbir şekilde sahip olmayanlar üzerinde vardır.

On Altıncı Bölüm
Fetih Üzerine

175. Yönetimler kökensel olarak daha önce sözü edilenden farklı bir doğuşa sahip olmamalarına; Devletler de *Halkın Onayı* dışında bir şeye dayalı olarak kurulamamalarına rağmen, Düzensizlik Tutkusu, Dünyayı İnsanlık Tarihinde çok önemli bir yer tutan Savaş gürültüsüyle öyle çok doldurmuştur ki bu Onay çok az umursanır: Bundan dolayı da çoğu kişi Orduların Gücünü Halkın Onayıyla karıştırma hatasına düşmüş ve Fetihi Yönetimin kökenlerinden biri saymıştır. Oysa bir Evin yıkımı, o yerde yeni bir Ev inşa edilmesinden ne kadar uzaksa, Fetih de, bir Yönetimin kurulmasından o kadar farklıdır. Aslında eskisinin yıkımıyla genellikle yeni bir Devlet Biçiminin yolu açılmış olur; ancak bu, halkın Onayı olmaksızın yeni bir Devletin kurulmasına asla olanak veremez.

176. Kendisini bir başkasıyla Savaş durumuna sokan ve *haksız biçimde* bir başka İnsanın hakkını *ihlal eden Saldırganın*, bu tür bir haksız Savaşta, *fethedilenler üzerinde hiçbir zaman bir hak sahibi* haline gelemeyeceği, Hırsızların ve Korsanların hükmetmek için yeterli güce sahip oldukları kişiler üzerinde bir İmparatorluk hakkına sahip olduklarını ya da İnsanların, yasa dışı Gücün kendilerinden zorla aldığı sözlere bağlı olduklarını düşünmeyecek İnsanların tümü tarafından kolaylıkla kabul edilecektir. Bir Hırsız Haneme tecavüz etseydi ve boğazıma dayadığı bir Hançerle Servetimi ona aktarmam için Alacak Senetleri imzalatsaydı bu ona herhangi bir hak verecek miydi? Bu Hak sadece, beni İtaate zorlayan *haksız bir Fetihçinin,* Kılıcıyla sahip olduğu türdeki bir

Haktır. İster Taç giyen biri tarafından işlenmiş olsun, ister bazı aşağılık Caniler tarafından işlenmiş olsun Haksızlık ve Suç eşittir. Suçlunun Unvanı ile Destekçilerinin Sayısı, suçu ağırlaştırıcı unsur değilse, Suçta hiçbir bir farklılık yaratmaz. Tek farklılık Büyük Hırsızların, küçük olanlarını kendilerine İtaat içinde tutmak için cezalandırmaları, ama büyük olanların Ödüller ve Zaferlerle ödüllendirilmeleridir, çünkü Büyük Hırsızlar, Adaletin bu Dünyadaki zayıf elleri için aşırı büyüktürler ve Suçluları cezalandırması gereken iktidarın sahibidirler. Haneme bu şekilde tecavüz eden bir Hırsıza karşı benim çarem nedir? Adalet için Yasaya *Başvurmak*. Ancak Adaletin inkar edilmesi ya da sakat olmam ve kımıldayamamam; soyulmam ve başvuru yapacak araçlara sahip olmamam ihtimali de vardır. Tanrı bu şekilde tedaviyi amaçlayan bütün araçları uzaklaştırmışsa geriye sabretmekten başka hiçbir şey kalmamıştır. Ancak bu durumda Oğlum, muktedir olduğunda, benden esirgenen Yasanın zararın karşılanmasına yönelik yardımını isteyebilir. Bu kişi ya da Oğlu, kişinin Hakkını yeniden elde etmesine kadar *Başvurularını* yenileyebilirler. Ancak Fethedilenler ya da Çocuklarının, Yeryüzünde başvuracakları Mahkeme ya da Hakemleri yoktur. O zaman bunlar, Atalarının sahip olduğu, Çoğunluğun onayladığı ve özgürce kabullendiği bir Yasamaya sahip olmak şeklindeki doğuştan haklarını geri alıncaya kadar, *Yeftah'ın* yaptığı gibi *Öteki Dünyaya başvurabilirler* ve *Başvurularını* yenileyebilirler. Öteki Dünyaya Başvuru yöntemine, sonu gelmez sorunlara yol açacağı gerekçesiyle itiraz edilirse, ben bu itirazı şöyle cevaplarım: Bu başvuru biçimi Öteki Dünyanın kendisine başvuru yapan herkesin başvurusuna açık olması halinde Adalete yapılan başvurunun yarattığından daha fazla soruna yol açmaz. Bir nedeni olmaksızın Komşusuna dert yaratan kişi bundan dolayı, Komşusunun başvurduğu Mahkemenin Adaleti tarafından cezalandırılır. Aynı şekilde *Öteki Dünyaya başvuran* kişi de kendi yönünden Hakka sahip olduğundan emin olmalıdır ve keza bu, Başvuran kişinin, sorun yaratan kişinin aldatılamayan bir Mahkeme Kuruluna karşı hesap vereceğinden ve her bir kişinin, Yoldaş Uyruklarına, yani İnsanoğlunun herhangi bir parçasına yapmış olduğu Kötülüklere uygun karşılık göreceğinden emin olacağı biçimde Başvurunun yol açacağı Sıkıntı ve Maliyete değecek bir hak olmalıdır; buradan da şu açık hale gelmektedir ki *haksız bir Savaşta Fetheden kişi* bu nedenle, *Fethedilenlerin Tabiiyetine ve İtaatine ilişkin Hakka sahip olamaz.*

177. Ancak Zaferin haklı tarafı kolladığını varsayarak meşru bir Savaştaki Fetihçiyi düşünelim ve bu Fetihçinin ne türde ve kim üzerinde iktidar elde ettiğini görelim.

İlk olarak, Fetihçinin, Fethiyle, *kendisiyle birlikte Fetihte Bulunanlar üzerinde İktidar elde etmediği* açıktır.

Fetihçinin safında çarpışanlar, Fetihten dolayı mağdur edilemezler ama bunlar en azından daha önceden oldukları kadar Özgür İnsan olmak zorundadırlar. Büyük çoğunlukla bunlar, Ganimetin ve Fetheden Kılıca sunulan diğer Avantajların bir bölümünü Liderleriyle paylaşmak ve kullanmak ya da en azından boyun eğdirilerek onlara bağışlanmış Ülkenin bir bölümüne sahip olmak Koşulları ve Şartıyla hizmet ederler. *Fetihçi İnsanlar,* umuyorum, *Fetihle Köleler* haline gelmezler ve Şeref Madalyalarını sadece Liderlerinin Zaferinin Kurbanları olduklarını göstermek için takmazlar. Mutlak Monarşiyi Kılıç Hakkı üzerine kuranlar, söz konusu Monarşilerin Kurucuları olan Kahramanlarını katıksız *Draw-can-Sirs** yaparlar ve bunların, kazandıkları Muharebelerde kendi saflarında savaşan ya da ülkeyi boyun eğdirmede kendilerine yardımcı olan ya da yönettikleri Ülkelerin sahiplenilmesinde pay sahibi olan Askerlere ve Görevlilere sahip olduklarını unuturlar. Bize bazıları tarafından *İngiliz* Monarşisinin *Norman* Fethiyle kurulduğu ve bu yolla Prenslerimizin Mutlak Hükümranlığa ilişkin bir Haklarının olduğu söylenir: Bu doğru olsaydı (ki Tarihte bu başka türlü görünmektedir) ve William bu Ada üzerinde bir Savaş yapma hakkına sahip olsaydı bile, yine de William'ın Fetih yoluyla elde edeceği Hükümranlık, o zamanlar ülkenin yerleşikleri olan *Saksonlardan* ve *Britonlardan* daha ötesine ulaşamazdı. Williamla birlikte gelen ve Fetih etmeye yardım eden Normanlar ve altsoylarının tümü Özgür İnsanlardır ve Fethin Uyrukları değildirler; Hükümranlığın ne olacağına izin verenlerdir. Ben ya da bir Başkası özgürlüğün onlardan türemiş olduğunu iddia edersek bunun aksini ispatlamak çok güç olacaktır: Fetihçilerden biriyle diğeri arasında ayrım yapmamış olan Yasanın, onların Özgürlükleri ya da Ayrıcalıklarında da herhangi bir ayrım olmasını amaçlamayacağı açıktır.

178. Ancak nadiren meydana gelse de, Fetihçiler ve Fethedilenlerin aynı Yasalara ve Özgürlüğe tabii bir Halk olarak hiç bir zaman bütünleşmediklerini kabul edelim. Bundan sonra *meşru*

* Buckingham Dükünün 1671'de oynanan oyununda, herkesi her yönüyle öldüren karakter.

bir Fetihçinin, boyun eğdirdikleri üzerinde hangi İktidara sahip olduğunu ve benim saf olarak Despotik olduğunu söylediğim bu İktidara bakalım. Fetihçi, haksız oldukları bir Savaşta yaşam haklarını kaybetmiş olanların Yaşamları üzerinde Mutlak bir İktidara sahiptir ama ne Savaşta çarpışmamış olanların Yaşamları ya da Servetleri üzerinde, ne de Savaşta fiilen çatışmış olanların Sahiplenmeleri üzerinde Mutlak bir İktidara sahiptir.

179. *İkinci olarak,* bu durumda diyorum ki, *Fetihçi,* kendisine karşı kullanılan haksız güce fiili olarak yardım eden, onunla uyuşan ya da ona onay verenler dışında hiç kimse üzerinde İktidar elde etmez. Çünkü Halk, Yöneticilerine, haksız bir Savaş yapmak gibi haksız bir şey yapma İktidarı vermediğinden (çünkü Halkın kendisinin de asla bu tür bir İktidarı olmamıştır) fiilen yaptıkları yardım ve yataklığın ötesinde, Haksız bir savaşta işlenen Şiddet ve Haksızlığın suçlusu olarak sorumlu tutulmaması; Yöneticilerinin Halkın kendisi üzerine ya da -Yöneticiler, Yoldaş Uyruklardan birine karşı diğerine karşı olduğundan daha fazla yetkilendirilmediklerinden-, Halkın herhangi bir bölümü üzerine uyguladıkları herhangi bir Baskı ve Şiddetin suçlusu olarak düşünülmemesi gerekir. Fetihçilerin ayrım yapma sıkıntısı içine nadiren girdikleri, tam tersine herkesi birlikte önlerine katmak için Savaş karmaşasına isteyerek izin verdikleri gerçektir, ama bu yine de Doğruyu değiştirmez: Çünkü Fetihçilerin Fethedilenlerin Yaşamları üzerindeki İktidarı, sadece fethedilenlerin bir adaletsizlik yapma ya da bu adaletsizliği sürdürme amacıyla güç kullanmalarından kaynaklanmış olduğundan, fetihçi, sadece bu haksız güçle uzlaşanlar üzerinde bu iktidara sahip olabilir; geriye kalanların hepsi masumdur ve dolayısıyla Fetihçi o Ülkenin, kendisine herhangi bir zarar vermemiş ve dolayısıyla Yaşam haklarını kaybetmemiş Halkı üzerinde, kendisiyle birlikte zararsız ve tahriksiz biçimde hakkaniyete uygun koşullarda yaşamakta olanlar üzerinde olduğundan daha fazla Yetkiye sahip değildir.

180. *Üçüncü olarak, bir Fetihçinin,* Haklı bir Savaşta, yendiği kişiler üzerinde *elde ettiği iktidar tam olarak Despotiktir*: Fetihçi, kendilerini bir Savaş Durumuna koyarak yaşam haklarını kaybeden kişilerin Yaşamları üzerinde mutlak bir iktidara sahiptir; ancak bundan dolayı bunların Sahiplenmeleri üzerinde bir Hak ve Yetkiye sahip değildir. Bu Doktrinin, Dünya uygulamasının tümüyle tersine olmasından dolayı ilk bakışta tuhaf bir Doktrin olarak görüneceğinden kuşku duymuyorum: Çünkü Ülkelerin Hükümranlık Altına Alınmalarından söz edildiğinde, Ülkeye bir

Fetihle sahip olunduğunun söylenmesinden daha bildik hiçbir şey yoktur. Sanki Fetih, hiç bir tartışmaya yer bırakmaksızın bir Sahiplenme hakkını da taşıyormuş gibi. Ancak dayanıklı ve güçlünün pratiğini dikkate aldığımızda, bu pratik ne kadar evrensel olursa olsun, her ne kadar Fetheden Kılıç tarafından Fethedilenlere biçilmiş Koşullara karşı gelmemek Fethedilenlerin tabiiyetinin bir parçası olsa da, hemen hiç bir zaman Doğrunun kuralı değildir.

181. Bütün Savaşlarda genellikle güç ve zararın birbirine karışımı söz konusu olmasına ve Saldırganın Savaş açtığı Kişilere karşı güç kullanırken Servete zarar vermede nadiren geri durmasına rağmen, yine de bir İnsanı Savaş Durumuna sokan sadece bu Güç kullanımıdır. İnsan ister güç kullanarak zararı başlatsın, ister sessizce ve hilekarlıkla onarmayı reddettiği ve güçle sürdürdüğü zararı versin (ki bu da güçle zarar vermiş olma yönünden ilkiyle aynıdır.) Savaşı yaratan şey gücün haksız kullanımıdır. Çünkü evimin kapısını zorla açan ve şiddetle beni Kapı dışına koyan ya da barışçı biçimde içeri girip güç kullanarak beni dışarıya atan biri, Yeryüzünde başvurabileceğim ve ikimizin de itaat etmek zorunda bırakıldığımız ortak bir Yargıcımızın olmadığını varsaydığımızda, şimdi sözünü etmekte olduğum nedenle aynı şeyi yapmış olur. Şu halde *bir İnsanı* başka biriyle *Savaş durumuna* sokan şey *haksız güç kullanımıdır* ve bundan dolayı bunun suçlusu olan kişi ceza olarak kendi Yaşamını kaybeder. Çünkü İnsan ile İnsan arasında kural olarak verilen aklı terk etmekle ve Hayvanların yöntemi olan gücü kullanmakla, kendisine karşı güç kullandığı kişi tarafından, bu kişinin varlığı için tehlikeli olan çok acıkmış vahşi herhangi bir hayvan gibi yok edilmeye maruz hale gelir.

182. Ancak Babanın hatalarının Çocukların kusurları olmamasından ve Babanın canavarlığına ve adaletsizliğine rağmen Çocukların akılcı ve barışsever olabilmelerinden dolayı, Baba hataları ve şiddetiyle sadece kendi Yaşam hakkını kaybedebilir ama Çocuklarını suçuna ya da yıkımına karıştırmaz. İnsanoğlunun tümünün yaşamının olanaklı olduğu ölçüde korunmasını öngören Doğanın, Çocukların açlıktan ölmelerini önlemek için Çocuklara ait kıldığı Babanın Malları, Çocuklarına ait olmaya devam ederler. Çünkü Çocukluk, anlayış eksikliği ya da seçimleri dolayısıyla da olsa Çocukların Savaşa katılmadıklarını düşündüğümüzde, Çocuklar bu Mallar üzerindeki haklarını kaybetmek için hiçbir şey yapmamışlardır; *Fetihçi de* sadece boyun eğdirmenin verdiği hakla, kendisini güçle yok etmeye kalkışan kişinin Mallarını *elinden alma*

hakkına sahip değildir, ama buna rağmen Fetihçi, Savaşta katlandığı zararlarını onarmak ve hakkını müdafaa etmek amacıyla bu Mallara ilişkin belirli bir hakka sahip olabilir; bu hakkın Fethedilen kişinin servetine ne miktarda ulaşabileceğini yakında göreceğiz. Bu yüzden *Fetihle bir İnsanın Şahsı üzerinde*, dilediği zaman bu İnsanı yok etme hakkına *sahip olan* kişi bundan dolayı bu kişinin *Servetini* de sahiplenme ve kullanma hakkına sahip *değildir*. Çünkü Hasım tarafa Saldırganın Yaşamını alma ve dilediği zaman onu tehlikeli bir Yaratık gibi yok etme hakkı veren şey saldırganın kullanmış olduğu kaba güçtür ancak ona bir başka İnsanın Malları üzerinde Yetki veren tek şey katlandığı zarardır: Çünkü Anayolda üstüme saldıran bir Hırsızı öldürebilirim ama yine de (daha az görülen) Parasını alamam ve sonra gitmesine izin veremem; bu benim tarafımdan yapılmış Hırsızlık olurdu. Hırsızın gücü ve kendisini koyduğu Savaş durumu, Yaşam hakkını kaybetmesine neden olur, ancak bana onun Mallarına ilişkin Hak vermez. *Fetih hakkı*, bu durumda Savaşa katılmış olanların *Servetlerine değil, sadece Yaşamına uzanır*: Ama sadece uğranılan zararların giderilmesi ve Savaş Harcamalarının karşılanması amacıyla ve yine masum Eş ve Çocukların haklarının saklı tutulması kaydıyla Servete uzanabilir.

183. *Fetihçinin* Adaleti düşünülebildiği kadar kendi cephesinden almasına izin verdiğimizde bile, Savaşta mağlup olanın kaybedebileceğinden daha fazlasına zorla el koyma *hakkı* yoktur: Savaşta mağlup olanın yaşamı Fatihin Merhametine bağlıdır ve Fatih, Savaşta mağlup olanın Hizmetini ve Mallarını uğradığı zararların giderilmesi için sahiplenebilir, ancak Savaşta mağlup olanın Karısının ve Çocuklarının Mallarını alamaz; onlar da mağlubun kullandığı olduğu mallar üzerinde bir Hakka, mağlubun sahibi olduğu Servette paylara sahiptirler. Diyelim ki Doğa durumunda (Bütün Devletler birbirleriyle Doğa durumundadırlar.) başka bir İnsana zarar vermiş bulunmaktayım ve bu zararı tazmin etmeyi reddetmekteyim, bu durumda bir Savaş durumu doğar ki bu Savaş durumunun içinde kendimi haksız biçimde kullanmış olduğum güçle savunmam beni Saldırgan yapar. Fethedildiğimde: Bir hak olarak kaybedildiğinden, Yaşamımın merhamete bağlı olduğu doğrudur; ancak bu durumda Eşlerimin ve Çocuklarımın Yaşamı kaybedilmez. Çünkü onlar savaşmadılar, ayrıca Savaşta yardım etmediler. Eşlerimin ve Çocuklarımın Yaşamı kaybedilmek üzere bana ait olmadıklarından, onların Yaşamlarını kaybedemezdim. Karım Servetimde yine benim kaybedemeyeceğim bir paya sahipti. Keza çocuklarım benden

doğmuş olmakla benim emeğimle ya da Maddi Varlığımla varlıklarını sürdürme hakkına sahiptiler. Şu halde buradaki Durum şöyledir: Fetheden uğradığı Zararların Onarılmasına ilişkin bir Hakka ve Çocuklar Varlıklarını Sürdürmek için Babalarının Serveti üzerinde bir Hakka sahiptirler. Karısının payına gelince, ister Eşin kendisinin Emeği, ister Sözleşme, Servete ilişkin olarak ona bir Hak versin, Kocasının onun olan şeyi kaybedemeyeceği açıktır. Bu durumda ne yapılmalıdır? Cevap veriyorum: Temel Doğa Yasası herkesin olanaklı olduğu ölçüde korunmasını öngördüğünden bunun ardından şu gelir: Her ikisini de, yani *Fetihçinin Kayıplarını* ve Çocukların Geçimini karşılayacak yeterli şey yoksa, kendisine yetecek ve artacak şeylere sahip olan kimse, kendisinin Zararlarını tamamen karşılayacak şeyleri bağışlamalı ve bu şeyler olmaksızın açlıktan ölme tehlikesi altında olanların acil ve öncelik verilmesi gereken Haklarının yolunu açmalıdır.

184. Ancak Savaş Harcamalarının ve Zararlarının Fetihçinin son Kuruşuna mal olduğunu ve Babalarının bütün Malları yağmalanmış olan Savaşta mağlup edilmiş kişinin Çocuklarının açlıktan ölmeye ve telef olmaya terk edildiklerini varsaydığımızda bile, bu nedenden ötürü *Fetihçiye* onu tatmin etmek için verilecek uygun şey *Fethettiği Ülkenin Toprakları üzerinde* nadiren *bir Hak* verecektir. Çünkü Savaşın Zararları, Toprağın tümünün sahiplenilmiş olduğu ve hiç boş Toprağın kalmadığı Dünyanın herhangi bir bölümündeki kayda değer herhangi bir *Toprak Parçasının* değerine nadiren ulaşabilir. Yenilgiye uğradığımdan olanaksız da olduğu için Fetihçinin Toprağını elinden almamışsam, Fetihçiye vermiş olduğum zarar, toprağın eşit biçimde ekildiği varsayılırsa, benim zararımın değerine nadiren ulaşabilir ve onun verdiği zararın herhangi bir şekilde yanına yaklaşacak gibi değildir. Bir yıllık ya da iki yıllık Ürünün yok edilmesi (çünkü bu dört ya da beş yıllık Ürüne nadiren ulaşır) genellikle verilebilecek en büyük zarardır. Çünkü Para ve bu tür Zenginlikler ile Hazineye el konması söz konusu olduğunda, hiçbiri Doğanın Ürünleri olmadığından bunların sadece Fantastik imgesel bir değerleri vardır: Doğa bunlar üzerine benzer bir şey koymamıştır: Doğanın standardına göre bunların, *Kızılderililerin* Parasının (Wampompeke*), *Avrupalı* bir Prense ifade ettiğinden ya da *Avrupa'nın* Gümüş Parasının, vaktiyle bir *Kızılderiliye* ifade etmiş olduğundan daha fazla bir anlamı yoktur. Toprağın tümünün sahiplenildiği ve Toprağa zorla el koyan kişinin el koyması için boş toprağın kalmadığı yerde,

* Kızılderililerin para ve süs olarak kullandıkları kabuk boncuklar

Toprağın beş yıllık ürünü, Toprağın miras yoluyla sürekli biçimde edinilmesinin değerinde değildir: Paranın sadece imgesel değeri alınacak olursa, Toprağın beş yıllık ürününün değeri ile miras yoluyla sürekli biçimde edinilmesi arasındaki orantısızlığın, beş ile beşyüz arasındaki orantısızlıktan daha büyük olduğu kolaylıkla kabul edilecektir. Ancak bununla birlikte, oradaki yerleşik nüfusun sahiplendiğinden ve kullandığından daha fazla *Toprağın* olduğu yerde, birileri boş Toprağı kullanma özgürlüğüne sahipse, yarım yıllık üretim, Toprağın mirasla edinilmesinden daha değerlidir: Ancak orada Fetihçiler, *Savaşta Mağlup edilmiş olanların Topraklarını* sahiplenmeyle çok az ilgilenirler. Fetihçi bir İktidar, bu nedenle, Savaşta mağlup edilmişlerin Neslini mülksüzleştirmek ve bunları ve bütün Altsoylarını, bunların her Kuşağına ait olması gereken Toprağın Miras Edinilmesi Hakkından yoksun bırakmak için İnsanların Doğa durumunda (Bütün Prenslerin ve Yönetimlerin birbirleri bakımından içinde oldukları durum gibi) birbirlerine verdikleri zararlardan hiçbirini veremez. Fetihçi gerçekten de kendisini Yönetici olarak düşünme eğiliminde olacaktır ve Haklarını tartışamamak boyun eğdirilmiş olanların olağan koşuludur. Ancak hepsi bu kadar olursa, çıplak Gücün en güçlüye, en zayıf üzerinde verdiğinden başka bir Hak olmaz. Bu nedenle de, en güçlü kişi zorla ele geçirmek istediği her şey üzerinde bir hak sahibi olacaktır.

185. Şu halde Fetihçi kendisiyle birlikte Savaşa katılmış olanlar üzerinde; boyun eğdirilmiş Ülkede ona muhalefet etmeyenler üzerinde; ona muhalefet etmiş bile olsalar bunların Nesilleri üzerinde, haklı bir Savaş bile olsa, *Fethi yoluyla Hükümranlık hakkına sahip hale gelemez*: Bunlar Fetihçiye tabiiyetten özgürdürler ve bunların eski Yönetimleri dağılacak olursa, başka bir Yönetime başlamak ve kendilerine başka bir Yönetim kurmak hürriyeti içindedirler.

186. Fetihçinin genellikle boyun eğdirilenler üzerinde sahip olduğu Güçle, Göğüslerine dayadığı bir Kılıçla, Şartları karşısında eğilmeye ve onlara gücünün yetebilmesi için bu tür bir Yönetime istediği şekilde itaat etmeye zorladığı doğrudur, ancak burada soru şudur: Fetihçinin böyle yapmaya ne hakkı vardır? Fethedilenlerin kendi onaylarıyla itaat ettikleri söylenecek olursa, o zaman Fetihçinin, Fethedilenler üzerinde bir yönetim Hakkına sahip olabilmesi için Fethedilenlerin *Fetihçiye onay vermelerinin zorunlu olduğu* sonucu doğar. Bundan sonra geriye sadece Hakka dayalı olmaksızın *Güçle alınmış Sözlerin* Onay olarak düşünülüp

düşünülemeyeceğini ve bunların *ne kadar bağlayıcı olduğunu* değerlendirmek kalır. Buna ilişkin olarak benim söyleyeceğim şudur: Bu Sözler *hiçbir şekilde bağlayıcı değildirler*; çünkü başka birinin benden güç kullanarak almış olduğu ne olursa olsun, ben ona ilişkin Hakkı hala elimde tutarım ve alan kişi onu derhal geri vermek zorundadır. Atımı benden zorla alan kişinin onu derhal iade etmesi gerekir ve ben de onu geri alma hakkını hala elimde tutarım. Aynı nedenle, benden *zorla bir Söz alan* kişinin onu derhal geri vermesi, yani benim o Sözü yerine getirme Yükümlülüğümden vazgeçmesi gerekir ya da bu sözü kendi başıma tekrarlayabilirim, yani onu yerine getirip getirmeyeceğimi kendim seçebilirim. Çünkü Doğa Yasası bana sadece kendisinin öngördüğü kurallarla bir Yükümlülük getirdiğinden beni onun kurallarının ihlali yoluyla zorlayamaz: Bu tür bir şey benden bir şeylerin güçle alınmasıdır. *Söz Verdiğimi* söylemek de hiçbir şekilde durumu, Elimi Cebime koyduğumda ve Göğsüme bir tabanca dayayarak Cüzdanımı isteyen bir Hırsıza Cüzdanımı kendim teslim ettiğimde, bunun gücü mazur gösterdiğinden ve Hakkı geçirmesinden daha fazla değiştirmez.

187. Bütün bunlardan şu çıkar ki, Fetihçinin, kendilerine karşı Savaşma hakkının olmadığı ya da Savaşma hakkı olup da Fetihçiye karşı Savaşa katılmayan Boyun Eğdirilmiş kişiler üzerinde güçle dayatılan *bir Fetihçinin Yönetimi* bu kişilerin *Yükümlülüğüne sahip değildir.*

188. Ancak hepsi aynı Siyasal Bütünün Üyeleri olan bu Topluluktaki bütün İnsanların sonucunda boyun eğdirildikleri bu haksız Savaşa katılmış olduklarını ve dolayısıyla Yaşamlarının Fetihçinin Merhametine bağlı olduğunu varsayalım.

189. Bunun, bu kişilerin Küçüklük döneminde bulunan Çocuklarını ilgilendirmediğini söylüyorum. Çünkü bir Baba Çocuğunun Yaşamı ya da Hürriyeti üzerinde bir İktidara sahip olmadığından, Babanın hiçbir eylemi çocuğun Yaşam hakkım herhangi bir şekilde kaybettiremez: Bu yüzden Çocuklar, Babalara ne olursa olsun Özgür İnsanlardır ve *Fetihçinin* Mutlak İktidarı, Fetihçi tarafından boyun eğdirilmiş İnsanların Şahsından daha ötesine ulaşmaz ve onlarla birlikte ölür; bu nedenle Fetihçi boyun eğdirilmiş kişileri Mutlak, Keyfi İktidarına tabi Köleler olarak Yönetse de, onların Çocukları üzerinde bu tür *bir Hükümranlık Hakkına sahip değildir.* Fetihçi Çocukları ne söylemeye ya da yapmaya sürüklemiş olursa olsun, Çocukların Kendi onayları

olmadıkça Çocuklar üzerinde İktidar sahibi olamaz ve Çocukları itaate zorlayan şey Seçimleri değil de Güç olduğu sürece Fetihçi meşru bir Otoriteye sahip değildir.

190. Her insan bir çift Hakla doğar: *Bunların ilki* başka hiç kimsenin üzerinde bir İktidara sahip olmadığı ama özgür Tasarrufunun kendisinde olduğu *kendi Şahsına ait bir Özgürlük Hakkıdır*. *İkincisi* başka bir İnsandan önce, Erkek Kardeşleriyle birlikte Babasının Mallarını *miras edinme Hakkıdır*.

191. Bunlardan ilkiyle bir İnsan, Yetki Alanı içindeki bir yerde doğmuşsa bile bir Yönetime tabi olmaktan *doğal olarak* özgür kılınır. Ancak bu İnsan içinde doğduğu Ülkenin meşru Yönetimini reddederse bu Yönetimin Yasalarıyla ona ait kılınmış Hakkı da ve bu Yönetim Atalarının onayıyla kurulmuş bir Yönetimse Ataları tarafından kendisine intikal etmiş bulunan Sahiplenmeleri de terk etmek zorundadır.

192. Bunlardan ikincisiyle, boyun eğdirilmiş olanların soyundan gelen ve Servetlerine ilişkin bir Hakkı boyun eğdirilmiş Atalarından türeten ve kendi özgür onaylarının aksine kendilerine zorla bir Yönetim dayatılmış olan bir Ülkenin *Yerleşikleri*, ağır Koşulları bu Ülkenin Sahiplerine zorla dayatılmış olan Yönetime özgürce onay vermemiş olmalarına rağmen, *Atalarının Sahiplenmelerine ilişkin bir hakkı ellerinde tutarlar*. Çünkü ilk *Fetihçi* o Ülkenin *Topraklarına* ilişkin *bir Hakka* hiçbir zaman sahip olmamış olduğundan, buradaki Halkın Altsoyları olanlar ya da bir Yönetimin Boyunduruğuna itaat etmeye baskıyla zorlamış olanların altında hak talebinde bulunanlar, Yöneticileri onları kendi isteyecekleri ve kendi seçimleri ile onay verecekleri bir Yönetim Biçimi altına sokuncaya kadar, her zaman, bu boyunduruğu silkip atma ve kendilerine Kılıçla kabul ettirilen Gasp ya da Tiranlıktan kendilerini özgürleştirme Hakkına sahiptirler. Yunan Ülkesinin eski sahiplerinin Yunanlı Hıristiyan altsoylarının, haklı olarak, uzun süre boyunca altında inlemiş oldukları Türk boyunduruğunu, bunu yapacak bir iktidar sahibi oldukları takdirde silkinip atacaklarından kim kuşku duyabilir ki? Çünkü hiçbir Yönetim ona özgürce onay vermemiş bir Halktan kendisine itaat edilmesini isteme hakkına sahip olamaz: Halkın da, ya Yönetimini ve Yöneticilerini seçme konusunda tam bir Hürriyet durumuna sokuluncaya kadar, ya da en azından doğrudan kendisi ya da temsilcileri tarafından özgür onayını verdiği sürekli Yasalara sahip oluncaya kadar ve ayrıca yeterli mülkiyete sahip olmalarına izin

verilinceye kadar asla böyle bir onay vermesi beklenemez; bu mülkiyet de öyle bir mülkiyettir ki, insanların sahibi oldukları şeylerin Mülk Sahibi sayılabilmeleri için, hiç kimse bu Mülkiyetin hiçbir parçasını onların onayları olmaksızın alamaz; bu Mülkiyet olmaksızın İnsanlar, Yönetim altındaki Özgür insanlar durumunda değil, ama Savaş Gücü altındaki doğrudan Kölelerdir.

193. Ancak haklı bir Savaştaki *Fetihçinin*, Fethedilenlerin Şahsı üzerinde sahip olduğu İktidar kadar, aslında sahip olmadığı halde Fethedilenlerin Servetlerine ilişkin olarak da bir hak sahibi olduğu kabul edilse bile, buradan, Yönetimin devamında *Mutlak İktidara* ilişkin hiçbir sonuç doğmaz. Çünkü Fethedilenlerin Soyundan Gelenlerin tümü Özgür İnsanlar olduklarından Fetihçi, Ülkesinde yerleşsinler diye onlara Sahiplikler ve Servetler bağışlarsa (bu olmaksızın başka bir şeyin hiçbir değeri olmazdı), onlara her ne bağışlandıysa bu şeylerde, bağışlandığı kadarıyla *mülkiyet* sahibidirler. Söz konusu *mülkiyetin* doğası ise bir İnsanın kendi onayı olmaksızın kendisinden alınamamasıdır.

194. Fethedilenlerin soyundan gelenlerin *Şahısları* Doğuştan gelen bir Hakla *özgürdür* ve *mülkiyetleri,* daha çok ya da daha az olabilse de, kendilerine aittir ve Fetihçinin tasarrufunda değil, kendi tasarruflarındadır; aksi taktirde bu mülkiyet değildir. Fetihçinin bir Adama Bin Dönüm Toprağı, ona ve Mirasçılarına sonsuza dek verdiğini; bir başkasına da Bin Dönüm Toprağı, Yaşam boyu *50* ya da *500* lira *Yıllık* kira karşılığı kiraladığını varsayalım. Bunlardan biri sonsuza dek ve diğeri söz konusu kirayı ödeyerek Yaşamı boyunca Bin Dönümlük Toprağına ilişkin bir Hakka sahip değil midir? Kiracı sözü edilen dönemde, Emeği ve Çalışmasıyla diyelim ki Kirayı ikiye katlarsa, Kiradan fazla elde ettiği her şey üzerinde Yaşamı boyunca bir *mülkiyete* sahip değil midir? Birileri bir Kral ya da Fetihçinin, yaptığı Bağıştan sonra, Fetihçi İktidarıyla, Yaşamı boyunca kirasını ödeyen birinin ya da diğerinin Mirasçılarından Toprağın tümünü ya da bir bölümünü alabileceğini söyleyebilir mi? Ya da Fetihçi bunların belirtilen Topraktan elde etmiş oldukları Mallara ya da Paraya keyfi olarak el koyabilir mi? Bunları yapabilirse o zaman Dünyadaki bütün özgür ve gönüllü *Sözleşmeler* sona erer ve geçersiz hale gelir; bunları herhangi bir anda feshetmek için İktidardan başka hiçbir şeye gerek yoktur: Bu durumda *iktidardaki İnsanların* bütün *Bağışları* ve Sözleri Alay ve Muvazaadan ibarettir. Çünkü bunu ebediyen sana ve senin mirasçılarına veriyorum ve bunu, düşünülebilen en

güvenli ve en kutsal yöntemle yapıyorum ve ancak bunun, istersem bunu Yarın senden geri alma Hakkına sahip olduğum biçiminde anlaşılması gerekir demekten daha saçma bir şey olabilir mi?

195. Prenslerin Ülkelerinin Yasalarından muaf olup olmadıklarını şimdi tartışmayacağım; ancak şundan eminim ki Prensler Tanrı ve Doğa Yasalarına itaat borçludurlar. Hiç Kimse, hiçbir İktidar onları bu Sonsuz Yasanın zorunluluklarından istisna edemez. Bu zorunluluklar öylesine büyük ve öylesine güçlüdürler ki, Sözler örneğinde, Her Şeye Gücü Yeten Tanrının kendisi bile bu sözlerle bağlı tutulabilir. *Bağışlar, Sözler ve Yeminler Tanrı için de geçerli* olan Bağlardır: Bazı Dalkavuklar Dünyanın Prenslerine ne söylerlerse söylesinler, bu Prenslerin tümü, kendilerine katılan Halklarıyla birlikte büyük Tanrıyla karşılaştırıldıklarında, sadece Okyanusun bir Damlası ya da Terazinin kefesindeki bir toz parçası kadar önemsizdirler; hiçtirler!

196. *Fetihteki Durumun* özeti şudur: Fetihçi, haklı bir Nedeni varsa Savaşta kendisine karşı fiili olarak yardımlaşan ve birleşen tüm Şahıslar üzerinde Despotik bir Hakka ve Zararlarını ve Harcamalarını bunların Emek ve Servetlerinden karşılama Hakkına sahiptir; böylece Fetihçi başka birinin Hakkını zedelememiş olur. İnsanların geriye kalanları üzerinde ise Savaşı onaylamamış birileri varsa bunlar üzerinde ve Tutsakların Çocukları üzerinde ya da bunların herhangi birinin Sahiplenmeleri üzerinde İktidara sahip değildir ve dolayısıyla *Fetih Sayesinde* bunlar üzerinde kendisine *Hükümranlığa ilişkin meşru bir Hak* edinemez ya da Nesline Hükümdarlık Hakkı sağlayamaz; bunların mülkiyetlerine yeltenirse sadece bir Saldırgandır ve kendisini bu yolla onlara karşı bir Savaş durumuna sokmuş olur ve bu durumda ne O, ne de haleflerinden biri, tabiiyetleri altında bulunanlar tarafından, Tanrı onlara Boyunduruğu atma Cesareti ve Fırsatı verdiğinde bu Boyundurukları silkinip atılacak olan *Danimarkalı Hingar* ya da *Hubba'nın* burada, İngiltere'de sahip olduğundan ya da İtalya'yı Fethetseydi *Spartacus'un* İtalya'da sahip olacağından daha iyi bir Prenslik Hakkına sahip değildir. Bundan dolayı *Asur* Krallarının *Yahuda* üzerinde Kılıçla elde ettikleri Hakka rağmen, Tanrı bu Fetihçi İmparatorluğun Hükümranlığını atması için Hizkiya*'ya yardım etti. *Ve Tanrı Hizkiya ile birlikteydi ve Hizkiya ne yaptıysa başarılı oldu ve Asur Kralına karşı ayaklandı ve ona*

* Davut'un onüçüncü halefi olarak Kudüste Yahudilerin krallığını yapmış olan ve Ahaz'ın oğlu olan Yahudi Kralı.

hizmet etmedi; (2. Krallar xviii. 7.). Buradan da açık hale gelmektedir ki birileri üzerinde Hakkın değil ama Gücün kurduğu bir İktidarı söküp atmak *Ayaklanma* adını alsa da, Tanrı katında suç değildir, ama güç kullanılarak elde edildiklerinde, Tanrı, Sözler ve Ahitler bile sözkonusu olsa bunlara müdahale edilmesine izin verir ve destekler. Çünkü *Ahaz* ve *Hizkiya'ın* Öyküsünü dikkatlice okuyan biri için, Asurluların *Ahaz'* a boyun eğdirdikleri ve onu tahtan indirdikleri ve *Hizkiya'yı*, Babası Yaşarken Kral yaptıkları ve *Hizkiya'nın* da anlaşmayla bütün bu zaman boyunca ona Bağlılık sunmuş olması ve Hürmet etmiş olması oldukça muhtemeldir.

On Yedinci Bölüm
Gasp Üzerine

197. Fetih, bir Yabancı Gasp olarak adlandırılabileceği gibi, *Gasp* da bir çeşit iç fetih olarak tanımlanabilir; şu farkla ki, bir Gaspçı kendi açısından hiçbir zaman Haklı olamaz, çünkü *Gasp bir başkasının Hakka sahip olduğu Sahiplenmeye* karışmak olduğundan, kişi Haklı olursa *Gasp* olmaz. Bu *Gasp* olarak kaldığı sürece, Yönetim Biçimlerinde ve Kurallarında değil, sadece Şahıslarda bir değişimdir: Çünkü Gaspçı İktidarını, Devletin meşru Prenslerine ya da Yöneticilerine Hak olarak ait olan şeylerin ötesine uzatırsa, bu Gaspa eklenen *Tiranlık* olur.

198. Anarşi, hiçbir yönetim biçimine sahip olmayan ya da yönetim biçiminin monarşik olmasını kabul eden ama iktidara sahip olacak ve monark olacak kişiyi bilme ya da atama yöntemini belirlemeyen yönetim biçimine çok fazla benzediğinden*, yasal Yönetimlerin tümünde, Yönetmeyi üslenecek Şahısların atanması, Yönetim Biçiminin kendisi kadar doğal ve zorunlu bir parçadır ve Yönetmeyi üslenecek Şahısların atanması, Kurumsallaşmasını köken olarak Halktan almıştır. Bunun sonucu olarak da kurularak oluşturulan Yönetim Biçimlerine sahip bütün Devletler, aynı zamanda, kamu Otoritesinde bir payı olacak olanları atamaya

* Bu cümle, metinde diğerlerinden bağımsız olan üçüncü cümledir. Lasslet'in haklı olarak saptadığı gibi paragraf bu haliyle anlamsızdır, çünkü bu cümle ne önceki cümlelerin devamıdır ne de sonraki cümlelerle bağlantısı vardır. Lasslet bu durumun, metnin baskısını yapan kişinin kafa karışıklığından kaynaklandığını belirtmektedir. Bu nedenle bu paragrafta İngilizce metindeki sıralama ihmal edilerek cümleler anlam bütünlüğü sağlayacak şekilde yeniden sıralanmıştır.

ilişkin Kurallara ve bunlara hak devrine ilişkin yerleşik yöntemlere sahiptirler. Topluluğun Yasalarının öngördüğü yollardan başka yollarla İktidarın herhangi bir parçasının kullanımına katılan kim olursa olsun, Devlet Biçiminin aynı şekilde sürüyor olmasına rağmen, bu Şahsın itaat edilmeye hakkı yoktur; çünkü Yasaların atamış olduğu Şahıs ve dolayısıyla İnsanların onay vermiş olduğu Şahıs değildir. Bu tür bir *Gaspçı* ya da ondan türeyen biri, Halkın, hem onay verme hürriyetine sahip olmasına kadar ve hem de bu İktidarın bu Şahısta kalmasına izin vermeyi ve tasdik etmeyi fiili olarak onaylamasına kadar, Gasp edilen İktidara ilişkin hiçbir Yetkiye sahip olamaz.

On Sekizinci Bölüm
Tiranlık Üzerine

199. Gasp, bir başkasının üzerinde bir Hak sahibi olduğu İktidarın kullanımı olduğu gibi, *Tiranlık* da hiç kimsenin üzerinde bir Hakka sahip olamadığı *Hakkın ötesindeki İktidar kullanımıdır.* Bu, birinin kendi ellerindeki İktidarı, altında bulunanların yararı için değil ama kendi özel farklı çıkarı için kullanımıdır. Yönetici, yetkisi olsa bile Yasayı değil kendi İradesini Kural yaptığında ve Yöneticinin Emirleri ve Eylemleri Halkının Mülkiyetinin korunmasına değil de kendi Hırs, İntikam ve Açgözlülüğünün ya da diğer kuralsız tutkularının tatmin edilmesine yönelirse tiranlaşır.

200. Bunun Doğru olduğundan kuşkulanılırsa ya da bir Uyruğun mütevazi ellerinden çıkmış olması nedeniyle Sorgulanırsa, bir Kralın Otoritesinin bu kuşkuyu aşacağını umarım. Kral Birinci James, 1603 Parlamento konuşmasında onlara şunları söyler: *İyi Yasalar ve Anayasalar yaparken Kamunun ve bütün Devletin Zenginliğini, her zaman, kendi özel ve öznel amaçlarıma tercih edeceğim. Devletin Refah ve Zenginliğinin, her zaman, benim en büyük Zenginliğim ve dünyevi Saadetim olduğunu düşünmek Yasal bir Kralın, bir Tirandan doğrudan farklılaştığı Noktadır. Çünkü hakkaniyetli bir Kral ile gaspçı bir Tiran arasındaki farkın yegane ve en önemli püf noktasının şu olduğunu kabul ediyorum: Kibirli ve ihtiraslı Tiran, Krallığının ve Halkın sadece kendi Arzularının ve akıl dışı Şehvetlerinin tatmini amacıyla gönderildiğini düşünürken, doğru ve adaletli Kral, tam tersine kendisinin, Halkının Mülkiyetini ve Refahını*

korumak için gönderildiğini kabul eder. Yine 1609 Parlamento konuşmasında şu sözleri sarf eder: *KRAL kendisini, Krallığının Temel Yasalarına riayet konusunda çifte bir yeminle bağlar: Bir Kral olmasından dolayı zımni olarak bağlıdır ve bundan dolayı, Krallığının Yasalarını korumak kadar Halkını da korumakla yükümlüdür ve Taç Giyme Töreninde ettiği Yeminden dolayı da açık biçimde, Halk tarafından kurulmuş bir Krallıktaki her meşru Kral gibi, Yönetimini biçimlendirirken Halkıyla, Tanrı'nın Tufandan sonra Nuh ile yapmış olduğu Anlaşmaya uygun biçimde, Yasaları yoluyla yaptığı Anlaşmaya riayet etmekle yükümlüdür ki Nuh'la yapılan anlaşma şöyledir: Bundan böyle, yeryüzü varolduğu sürece, ekim ve hasat, soğuk ve sıcak, yaz ve kış, gündüz ve gece sona ermeyecek. Dolayısıyla Halk tarafından kurulmuş bir Krallığı yöneten bir Kral, kendi Yasalarına göre yönetmeyi terk edince bir Kral olmaktan uzaklaşır ve yozlaşarak bir Tirana dönüşür.* Ve biraz ileride şunları söyler: "*Bundan dolayı Tiranlaşmayan ya da yalan yere yemin etmeyen bütün Krallar, kendilerini kendi Yasalarının Sınırları içinde tutmaktan hoşnut olacaklardır. Kralları aksine ikna edenler ise hem onlara, hem de Devlete karşı olan engerekler ve haşerelerdir.* Şu halde şeylerin Özlerini çok iyi anlamış Bilgili Kral, bir *Kral* ile bir *Tiran* arasındaki farkın sadece şundan ibaret olduğunu bilir: Kral, Yasaları İktidarının Sınırları haline getirir ve Kamunun İyiliğini Yönetiminin amacı yapar; Tiran ise, her şeyi kendi İstek ve Arzusunu gerçekleştirmeye yol açması için kullanır.

201. Bu Kusurun sadece Monarşilere özgü olduğunu düşünmek bir Hatadır; diğer Yönetim Biçimleri bunun kadar bu Kusura maruzdurlar. Çünkü Halkın Yönetimi ve Mülkiyetlerinin korunması için belirli ellere verilmiş İktidarın başka amaçlarla uygulandığı ve Halkın yoksullaştırılması, bezdirilmesi ya da İktidara sahip olanların Keyfi ve Kural dışı Emirlerine Boyun Eğdirilmesi için kullanıldığı her yerde, İktidarı bu şekilde kullananlar ister tek kişi, ister çok kişi olsunlar, İktidar derhal bir *Tiranlığa* dönüşür. Bu yüzden *Syrakusa'daki* tek Tiran kadar, *Atina'daki* Otuz Tiranı okuduk ve *Roma'daki* hoşgörüsüz *Decemviri* Hükümranlığı daha iyi bir şey değildi.

202. Yasa bir başkasının zararına olmak üzere ihlal edilirse Yasanın bittiği yerde Tiranlık başlar. Kendisine Yasayla verilen İktidarı aşan ve Emri altındaki Gücü, Yasa izin vermediği halde Uyrukları kuşatmak için kullanan Yetkili kim olursa olsun, böyle

yapmakla bir Yönetici olmaktan çıkar ve yetkisiz hareket etmesinden dolayı, başka birinin Hakkına güçle tecavüz eden herhangi biri gibi kendisine karşı gelinebilir. Bu durum alt düzey Yöneticilerde kabul edilir. Şahsımı Sokakta yakalama Yetkisine sahip olan kişi bir İlamı Uygulamak üzere Evime zorla girmeye kalkışırsa, bu kişinin beni dışarıda Tutuklamasına yetki veren Yasal bir Otoriteye ve Tutuklama Belgesine sahip olduğunu bilmeme rağmen kendisine bir Hırsız ya da bir Haydutmuş gibi karşı gelebilirim. Bunun en alt düzeyde bulunan Yönetici kadar en üst düzeydeki Yönetici için de neden geçerli olmaması gerektiğinin nedeni hakkında bilgilendirilmekten memnuniyet duyardım. En Büyük Kardeşin Babasının Servetinde en büyük paya sahip olmasından dolayı, kendisinden daha küçük Kardeşlerinden herhangi birinin hisselerini alma hakkına sahip olması gerektiği akla uygun mudur? Ya da bütün ülkeyi sahiplenmiş Zengin bir Adamın, bundan dolayı, dilediği zaman fakir komşusunun Kulübesine ve Bahçesine zorla el koyma Hakkına sahip olması gerekir mi? Hakka dayalı olarak büyük İktidara ve *Adem* Oğullarının en büyük payını çok fazla aşan Zenginliklere sahip olmak, başkasına Yetkisiz biçimde zarar verme anlamına gelen Yağma ve Baskıya bir mazeret olmak şöyle dursun, Yağma ve Baskının büyük bir Ağırlaştırıcı nedenidir. Çünkü Yetkinin Sınırlarının aşılması büyük bir Görevli için küçük bir Görevli için olduğundan daha fazla Hak değildir; bu durum aynı şekilde, bir Kralda, bir Saray Nazırında olduğundan daha fazla mazur görülebilir değildir. Tam tersine durum onun için daha kötüdür, çünkü kendisine daha çok güven verildiğinden geriye kalan kardeşlerinden zaten daha fazla bir paya sahiptir ve Eğitim, iş ve Danışmanlardan kaynaklanan avantaj nedeniyle doğru ve yanlışın ölçülerini daha fazla bildiği varsayılır.

203. Şu halde *bir Prensin Emirlerine karşı* gelinebilir mi? Kendisine haksızlık yapıldığına inanan ama Prensin bunu ona yapma Hakkı olmadığını hayal eden her bir kişi, böyle hayal ettikçe Prense karşı direnebilir mi? Böyle bir şey bütün Devletleri yerinden oynatacak ve altüst edecek ve Yönetim ve Düzen yerine Anarşi ve Karmaşadan başka bir şey bırakmayacaktır.

204. Buna şöyle cevap veririm: *Güç*, haksız ve yasadışı *Güçten* başka hiçbir şeye karşı gelmemelidir; bunun dışındaki başka bir Durumda karşı gelen kimse, Tanrı ve İnsanın her ikisinin de haklı lanetini üzerine çeker ve çoğu zaman iddia edildiği gibi bu tür bir Tehlike ve karmaşa ortaya çıkmaz. Çünkü;

205. *İlk olarak*, bazı Ülkelerde olduğu gibi Prensin Şahsı Yasayla Kutsanır ve Prens ne emrederse emretsin ya da ne yaparsa yapsın Şahsı, her türlü Sorgudan ve Şiddetten bağışıktır; Güce ya da herhangi bir Yargısal Suçlamaya ile Mahkumiyete tabi değildir. Ancak buna rağmen, kendisini Halkıyla fiili bir Savaş Durumuna sokarak Yönetimi dağıtmadığı ve Halkı Doğa Durumunda herkesin sahip olduğu savunmaya terk etmediği takdirde, alt düzey bir ast Görevlinin ya da onun tarafından görevlendirilmiş başka bir Görevlinin yasa dışı Eylemlerine karşı çıkılabilir. Çünkü bu tür şeylerden (karşı çıkmalardan ç.n.) dolayı ise sonucun ne olacağını kim söyleyebilir ki? Komşu bir Krallık Dünyaya tuhaf bir örnek göstermiştir.* Akıllı bir Anayasanın olamadığı diğer bütün Durumlarda, Prensin bütün şiddet ve zarara karşı, Yönetim sürdüğü sürece, güvencede olmasını sağlayan şahsın *Kutsallığı, onu bütün Uygunsuzluklardan bağışık tutar*. Çünkü Prensin kendi şahsına zarar verebilmesi sıkça meydana gelen bir durum olmadığından, bu zararın boyutlarının da çok ileri gitmemesinden; Prensin de tekil kuvvetiyle Yasaları yıkma ya da Halkın Bütününü bastırma yeteneğine olmamasından dolayı, bir Prensin bunu yapmak isteyecek kadar Zayıflığa ve kötü Huyluluğa sahip olması halinde bile, bazı zamanlarda meydana gelebilecek bazı özel hatalardan kaynaklanan Uygunsuzluklar, uyanık bir Prens Tahta çıktığında, Ana Yöneticinin Şahsında sağlanan Kamusal barış ve Yönetimin güvenliği ile tehlike dışına çıkılarak güzelce telafi edilir: Çünkü Halkın Bütünü için belirli birkaç özel İnsanın acı çekme tehlikesi altında olması, Cumhuriyetin başının kolaylıkla ve önemsiz olaylardan dolayı tehlikeye maruz kalmasından daha güvenlidir.

206. *İkinci olarak* sadece Kralın Şahsına ait bu Ayrıcalık, Yasanın yetki vermediği bir biçimde Kral tarafından Görevlendirmeye sahip olduklarını iddia etseler bile, haksız güç kullanan kişilerin sorgulanmasına, kendilerine karşı muhalefet edilmesine ve direnilmesine engel oluşturmaz. Bir adamı Yakalamak için Kral tarafından tam Görevlendirilme anlamına gelen Kral Fermanına sahip Görevlinin Durumunda bu açıktır ve Fermana sahip bu Görevli, Görevlendirmenin bu tür istisnalar içermemesine rağmen, yakalamak için bir Adamın evinin kapısını kırarak açamaz; Kralın bu Emrini belirli Günlerde de, belirli

* Laslett bu komşu ülkenin İngiltere olduğunu ve söz edilen Kralın da II. James olduğu belirtmektedir. II James Yönetimi feshetmiş ve kendisini halkıyla bir savaş durumuna sokmuştur. (Laslett, 402)

Yerlerde de yerine getiremez, çünkü bu sınırlamalar ihlal edilmeleri halinde Kralın Görevlendirmesinin mazur kılamadığı, Yasanın sınırlamalarıdır. Çünkü Kralın otoritesi ona ancak Yasayla verildiğinden, Kral hiç kimseyi Yasaya karşı davranması için yetkilendiremez ya da Görevlendirmeyle böyle yapan birini temize çıkaramaz. Herhangi bir *Yöneticinin Otoriteye sahip olmadığı halde yaptığı Görevlendirme* ya da *verdiği Emir* herhangi bir özel Adamınki kadar geçersiz ve anlamsızdır. Bunlardan biriyle öteki arasındaki fark, Yöneticinin belli bir yere kadar ve belli amaçlarla belli bir miktar Otoriteye sahip olması, özel Adamın ise hiçbir Otoriteye sahip olmamasıdır. Çünkü eylemde bulunma Hakkını veren *Görevlendirme* değil ama *Otoritedir* ve *Yasalara aykırı biçimde Otorite olamaz.* Ancak bu tür bir karşı çıkış olsa bile, Kralın Şahsı ve Otoritesinin her ikisi de hala güvencededir ve dolayısıyla *ne Yöneticiye ne de Yönetime yönelik bir tehlike bulunmaz.*

207. *Üçüncü olarak,* Ana Yöneticinin Şahsının bu şekilde kutsanmadığı bir Yönetim düşünüldüğünde bile Yöneticiye ait İktidarın bütün yasadışı uygulamalarına *direnmenin* yasallığı Doktrini, her önemsiz olay üzerine Yöneticiyi tehlikeye atmayacak ya da *Yönetimi karıştırmayacaktır.* Çünkü zarar gören tarafın Yasaya Başvuru yoluyla yarasının sarılabildiği ve Zararlarının tazmin edilebildiği yerde, bir İnsanın sadece Yasaya başvurudan alıkonduğu yerde kullanılabilecek olan Güç bahanesine yer olamaz. Çünkü bu tür bir başvuru yapma çaresine yer bırakılmadığı durum dışındaki hiçbir şey Düşman Güç sayılamaz. Kullanan kişiyi bir *Savaş durumuna sokan* ve bu kişiye karşı direnilmesini meşru kılan yalnızca bu tür bir güçtür. Cebimde belki de 12 penny olmadığı bir zamanda, elindeki bir Kılıçla Yolda Cüzdanımı isteyen bir Adamı düşünelim: Bu Adamı yasal olarak öldürebilirim. Yanmakta olduğum sırada tutması için 100 sterlinimi teslim ettiğim ve yeniden ayağa kalktığımda bu parayı geri vermeyi reddeden ancak bu parayı geri almaya kalktığımda, sahiplendiği parayı güçle savunmak için Kılıcını çeken bir başkasını düşünelim: Bu Adamın bana yaptığı kötülük diğerinin (bana gerçekte hiçbir şey yapmadan öldürdüğüm Adamın) bana muhtemelen yapmayı amaçladığı kötülükten muhtemelen yüz ya da bin kat daha fazladır ama buna rağmen bunlardan birini yasal olarak öldürebilirim ve diğerini hiçbir şekilde incitemem. Bunun nedeni açıktır: Çünkü birisi Yaşamımı tehdit eden güç kullandığında Yaşamımı korumak için Yasaya *başvuracak zamana* sahip olamazdım ve Yaşamım sona erdiğinde başvuru için çok geç olurdu. Yasa benim ölü

Cesedime yeniden Yaşam koyamazdı: Kayıp, onarılamaz türden bir kayıptı; bu kaybı önlemek için Doğa Yasası, kendisini benimle bir Savaş durumuna sokan ve beni yok etmekle tehdit eden kişiyi *yok etme* Hakkını bana vermiştir. Ancak diğer olayda Yaşamım tehlikede olmadığından Yasaya *başvuru olanağına* sahibim ve bu yolla 100 dolarımın Tazminini sağlayabilirim.

208. *Dördüncü olarak*, Yöneticinin yaptığı yasadışı eylemler (sahip olduğu İktidarla) sürdürülürse ve Yasayla uygun görülen çare aynı İktidar tarafından engellenirse bile *direnme Hakkı*, bu tür açık Tiranlık Eylemlerine rağmen birdenbire ya da önemsiz olaylar üzerine *Yönetimi bozmayacaktır*. Çünkü bu durum bazı özel İnsanların Olayı olmaktan öteye geçmezse, bu İnsanların kendilerini savunma hakları olmasına ve kendilerinden yasadışı güçle alman şeyi güçle geri alma hakları olmasına rağmen, bu tür şeyleri yapma Hakkının varlığı, bu İnsanları telef olacaklarından emin oldukları bir Çatışmanın içine kolaylıkla sokmayacaktır; çünkü nasıl ki zırdeli ya da kafasından Sakat bir İnsanın sağlam temelli bir Devleti yıkması, -Halk bunlardan birinin ya da diğerinin peşinden gitmeye eğilimli olmayacağından,- olanaksızsa, Halkın Bütününün kendisini ilgili görmediği bir yerde baskıya uğrayan bir ya da birkaç İnsanın *Yönetimi bozması* da olanaksızdır.

209. Ancak ister bu yasadışı Eylemler Halkın Çoğunluğunu etkileyecek şekilde yayılmış olsun, ister Kötülük ve Baskı sadece birkaç kişiyi yakmış olsun, bu Olaylarda Emsal ve Sonuçlar herkesi tehdit eder gibi görünüyorsa ve İnsanlar Vicdanlarında Yasalarının ve Yasalarıyla birlikte Servetlerinin, Hürriyetlerinin ve Yaşamlarının ve muhtemelen Dinlerinin tehlikede olduğuna inandırılmışlarsa onlara karşı kullanılan bu yasadışı güce karşı direnmekten nasıl alıkonabileceklerini ben söyleyemem. Bunun, Yöneticilerin Halkları tarafından kendilerinden genellikle kuşku duyulmasına neden oldukları zaman ortaya çıkan her türdeki *bütün Yönetimlerin başında bekleyen* bir *Uygunsuzluk* olduğunu itiraf ediyorum; bu Yöneticilerin kendilerini içine sokabilmeleri muhtemel olan en tehlikeli durumdur: Ancak bu durumdan kaçınmak son derece kolay olduğundan, bu durumdaki Yöneticiler en az acınacak olanlardır; çünkü nasıl ki bir Ailenin Babası Çocuklarını sevdiğini ve onlara özen gösterdiğini onlardan saklayamazsa, Halkının ve onlarla birlikte Yasalarının iyiliğini ve korunmasını gerçekten amaçlıyorsa, bir Yönetici için de Halkın bunu görmemesini ve hissetmemesini sağlaması imkânsızdır.

210. Ancak Cümle Alem bir tarafta Söylenenleri ve diğer tarafta bunlara uymayan Eylemleri gözlemlerse; Sanatlar Yasayı bertaraf etmek için kullanılırsa ve Ayrıcalığa (ki Ayrıcalık prensin ellerine bazı şeyler konusunda Halkın kötülüğü için değil, iyiliği için verilen keyfi bir iktidardır) duyulan güven, verildiği amaca aykırı kullanılırsa; Halk, Bakanların ya da ast Yöneticilerin söz konusu amaçlara uygun seçildiklerini ve terfi ettirilirken kayırıldıklarını ya da buna göre belirlendiklerini ya da bu amaçlara karşı davrandıklarını öğrenirse; Keyfi İktidar olmaya yönelik çeşitli Denemeleri ve bu Keyfi İktidarı uygulamaya en hazır olan Dinin (kamusal olarak kendisine karşı olunduğu ilan edilmiş olan Din) el altından kayırıldığını ve bu Din içinde Dini Yürütenlerin olabildiğince desteklendiğini ve bu yapılamayınca, yine de bu Dinin onaylandığını ve daha çok beğenildiğini görürse; uzun bir Eylem Zinciri Meclislerin tümünün bu yola eğilimli olduğunu gösterirse, bir İnsan, olayların gidişatı konusunda artık kendi kafasındaki şeylere inanmaktan kendisini nasıl alıkoyabilir ya da içinde bulunduğu, kendisini ve grubun geriye kalanını Cezayir'e doğru taşıyan Geminin, çapraz Rüzgarlar, Gemideki Delikler ve İnsan ve Erzak eksikliğinin çoğu kez belirli süre boyunca başka bir yöne gitmeye zorlamasına rağmen, Geminin Yönünü sürekli olarak Cezayir'e* çeviren Kaptanına inanmaktansa, Rüzgar, Hava ve diğer Koşullar kendisine izin verir vermez, kendisini nasıl kurtaracağına ilişkin çare aramaktan nasıl alıkonabilir?

* Faslı Korsanlar tarafından ele geçirilen Hıristiyan Esirlerin satıldığı Pazar.

On Dokuzuncu Bölüm
Yönetimin Çözülmesi Üzerine

211. *Yönetimin Çözülmesi* üzerine herhangi bir düzeydeki açıklıkla konuşacak birinin, ilk olarak, *Toplumun Çözülmesi* ile *Yönetimin Çözülmesi* arasında ayrım yapması gerekir. Topluluğu oluşturan ve İnsanları gevşek Doğa Durumunun dışma çıkararak *tek Siyasal Topluma* sokan şey, bütünleşmek ve tek vücut olarak hareket etmek ve böylece ayrı bir Devlet olmak üzere her bir kişinin, geriye kalanlarla yaptığı Anlaşmadır. *Bu Birliğin çözülmesinin* olağan ve neredeyse tek yolu onlara karşı bir Fetihte bulunan Yabancı Gücün Akınıdır. Çünkü bu durumda (İnsanlar kendilerini *tek bütün* ve *Bağımsız Kişilik* olarak sürdürme ve koruma yeteneğine sahip olmadıklarından) burada oluşan bu Bütüne ait Birlik zorunlu olarak sona ermek durumundadır ve dolayısıyla her biri başka bir Toplumda uygun olduğunu düşündüğü biçimde kendi güvenliğini sağlama ve başının çaresine bakma hürriyeti ile birlikte daha önce içinde bulunduğu duruma geri döner. *Toplum çözüldüğünde* o Toplumun Yönetiminin de baki kalamayacağı kesindir. Bundan dolayı Fetihçilerin Kılıçları, Yönetimleri çoğu kez Köklerinden koparır ve boyun eğdirilmiş ve savrulmuş Kalabalığı, onları şiddetten koruması gereken o Toplumun koruyuculuğundan ve ona bağımlılıktan koparmak suretiyle Toplumları parçalara böler. Dünya Yönetimlerin bu yolla çözülmesi konusunda daha çok şey söylemeye gerek kalmayacak derecede iyi eğitilmiş ve bu yola aşırı derecede olanak tanımıştır ve *Toplumun çözüldüğü* yerde Yönetimin de baki kalamayacağını ispatlamak için fazlaca Kanıt

eksikliği de yoktur: Bu, bir Evin ayakta durması için gerekli olan duvarlarının içindeki malzemelerin bir Kasırgayla parçalanması ve dağılması durumunda ya da bir Depremle karmaşık bir yığın haline gelmesi durumunda evin varolmasının olanaksız olması kadar olanaksızdır.

212. Bu dışarıdan devrilme dışında *Yönetimler içeriden de çözülürler*:

İlk olarak, Yönetimler *Yasama değiştiğinde* çözülürler. Sivil toplum, onu oluşturanların arasında çıkabilecek bütün Uzlaşmazlıkların sonuca bağlanması için, Yasama Organlarında sağlanan Hakemlikle içlerindeki Savaş Durumu dışlanan kişiler arasındaki bir Barış Durumu olduğundan bir Devletin Üyelerinin bütünleştikleri ve uyumlu canlı bir Bütün içinde birleştikleri yer *Yasama*larıdır. Yasama, Devlete *Biçim, Yaşam ve Birlik veren Ruhtur*: Birbirinden farklı Üyeler karşılıklı Etkileşimlerini, Duygudaşlıklarını ve Bağlantılarını Yasamadan alırlar: Bundan dolayı da *Yasama* parçalandığında ya da *dağıldığında* bunun arkasından Çözülme ve Ölüm gelir. Çünkü *Toplumun Özünü ve Birliğinin* tek bir İradeye sahip olmaktan ibaret olması nedeniyle, Yasama Çoğunluk tarafından bir kez oluşturulduğunda, bu İradenin açıklanmasını ve olduğu gibi sürdürülmesini sağlar. Yasamanın Kuruluşu Toplumun ilk ve temel eylemidir; bu Eylemle, -olmadığı taktirde aralarındaki hiç bir ya da birden fazla sayıda İnsanın geriye kalanları bağlayan Yasalar yapma Yetkisine sahip olamayacağı- Halkın Onayı ve Atamasıyla yetkilendirilmiş şahıslar tarafından yapılmış Yasaların Sınırları ve söz konusu Şahısların İdaresi altında *Halkın Birliğinin Sürekliliğine* de karar verilir. Halkın, yasa yapmak üzere atamamış olduğu halde Yasa yapımını üstlenen bir ya da daha çok sayıda kişi, Halkın uymakla yükümlü olmadığı, Yetkiye dayalı olmayan Yasalar yapmış olurlar; bu sayede de kendisine herhangi bir şeyi Yetkiye dayalı olmaksızın dayatmaya kalkanların gücüne karşı tam bir direnme hürriyeti içinde olduğundan, yeniden tabiiyet dışına çıkar ve kendisine uygun olduğunu düşündüğü *yeni bir Yasama* kurabilir. Toplumun görevlendirmesiyle kamusal İradeyi açıklamaya yetkili kılınanların bundan dışlandıkları ve bu tür bir Yetki ya da Görevlendirmeye sahip olmayanlar bu yeri gasp ettikleri zaman her bir kişi kendi İradesini kullanma yetkisine sahip hale gelir.

213. Bu durum genellikle sahip oldukları İktidarı kötüye kullananların olduğu Devletlerde meydana geldiğinden, bu durumun meydana geldiği Yönetim Biçimini bilmeden bu konuyu doğru değerlendirmemiz ve suçu kime yükleyeceğimizi bilmemiz güçtür. Şu halde, Yasamanın içine yerleştirildiği üç farklı Kişilik düşünelim:

1. Sürekli, üstün yürütme İktidarına ve bu İktidarla birlikte diğer iki İktidarı belirli Zaman Dilimleri içinde Toplantıya Çağırma ve Feshetme İktidarına sahip kalıtsal tek Şahıs.

2. Kalıtsal bir Soylular Meclisi.

3. Halk tarafından Periyodik dönemler için seçilen bir Temsilciler Meclisi: Bu tür bir Yönetim Biçimi düşünüldüğünde şu açıktır:

214. *İlk olarak*, bu tür tek bir Şahıs ya da Prens kendi Keyfi İradesini Toplumun Yasama Organı tarafından açıklanan İradesi olan Yasaların yerine koyduğunda *Yasama değişmiş olur*. Çünkü Kuralları ve Yasaları yürürlüğe konan ve itaat edilmesi gereken gerçekte Yasama olduğundan, Toplum tarafından oluşturulan Yasamanın yasalaştırmış olduğundan başka Yasalar yapıldığında, başka Kurallar uydurulduğunda ve bunlar zorla uygulandığında *Yasamanın değiştiği* açıktır. Toplumun Kurucu Atamasıyla yetkilendirilmeden yeni Yasalar çıkaran ya da eski yasaları yıkan kişi, Toplumun kurduğu İktidarı yadsır ve devirir ve böylece *yeni bir Yasama kurar*.

215. *İkinci olarak*, Prens Yasamayı gerekli zamanlarda toplanmaktan ya da Kuruluş amaçlarına uygun biçimde özgürce eylemde bulunmaktan alıkoyarsa *Yasama değişir*. Çünkü Yasamacılar, Yasamayı kuran Toplumun yararına olan şeyi olgunlaştırmak için Boş Zamana ve tartışma Özürlüğüne de sahip olmadıkları takdirde, sadece belirli bir sayıdaki İnsan da, onların toplantıları da Yasama değildir: Toplumun, İktidarının yerinde kullanımından yoksun bırakılması amacıyla bunlara el konduğunda ya da değiştirildiğinde *Yasama* tamamen *değişmiş* olur. Çünkü Yönetimleri Kuran İsimler değil, ama bu İktidarların İsimlere eşlik etmesi öngörülen yürütülme ve kullanım biçimleridir; bu yüzden de Özgürlüğe el koyan ya da Yasamayı gerekli zamanlarda eylemde bulunmaktan alıkoyan kişi gerçekte *Yasamaya el koymuş* ve *Yönetime son vermiş* olur.

216. *Üçüncü olarak,* Seçmenler ya da Seçim yöntemleri Halkın Onayı olmaksızın ve Halkın ortak yararının tersine Prensin Keyfi İktidarıyla değiştirildiğinde, orada yasama yine değişmiş olur. Çünkü Toplumun seçim yapmak için yetkilendirdiği kişilerden başkası seçerse ya da Toplumun öngördüğü yöntemden başka yöntemle seçilirse, seçilenler Halk tarafından atanmış Yasama olmazlar.

217. *Dördüncü olarak,* ister Prens tarafından ister Yasama tarafından olsun Halkın Yabancı bir İktidarın tabiiyetine teslim edilmesi de kesinlikle *Yasamanın değişimi* ve dolayısıyla *Yönetimin çözülmesidir.* Çünkü İnsanların Topluma girmelerinin amacı, tek bir bütün, özgür ve bağımsız bir Toplum olarak korunmak, kendi Yasalarıyla yönetilmek olduğundan İnsanlar başka birinin İktidarı altına bırakıldıklarında bu amaç kaybolur.

218. Bunun gibi bir Anayasada, yukarıdaki Durumlarda, Yönetimin Çözülmesinin Prense atfedilmesinin nedeni açıktır: Çünkü Prens, Devletin Gücünü, Hazinesini ve Makamlarını kullanma yetkisini elinde tuttuğundan ve Üstün Yönetici olmasından dolayı denetim dışı olduğu konusunda çoğu kez kendi kendisini inandırdığından ya da başkaları tarafından buna inandırıldığından, meşru Otorite kisvesi altında bu tür Değişikliklere doğru tek başına önemli İlerlemeler sağlayabilecek Durumdadır ve bu Otoriteyi Muhalifleri, Yönetime karşı Fitneciler, İsyancılar ve Düşmanlar olarak bastırmak ya da korkutmak için ellerinde tutar: Oysa Yasamanın başka hiçbir bir bölümü ya da Halk, başarılı olduğunda Yabancı Fetihten çok az farklı sonuçlar üretecek olan, dikkate alınmaya değer, açık, görülür ve bir Ayaklanma olmaksızın Yasamada herhangi bir değişiklik yapma girişiminde bulunmaya muktedir değildir. Bu tür bir Yönetim Biçiminde Prensin, Yasamanın diğer bölümlerini feshetme ve bu bölümleri özel Şahıslar haline dönüştürme İktidarına sahip olmasından başka, bu bölümler, Kararlarından herhangi birinin Yaptırım kazanması için onun onayı zorunlu olduğundan Prense karşıtlık içinde ya da onun muvafakati olmaksızın Yasamayı bir Yasayla değiştiremezler. Ancak yine de Yasamanın öteki bölümlerinin, Yönetime karşı herhangi bir kalkışmaya herhangi bir şekilde yardımcı oldukları ölçüde ve bu bölümlere düşen bu tür entrikaları engellemek olduğundan bu yardım kalkışmaya katkıda bulunsa da bulunmasa da, bu bölümler suçludurlar ve kesinlikle, İnsanların birbirlerine karşı olabilecekleri en büyük suçluluk durumu olan bu en büyük Suça iştirak etmiş olurlar.

219. Bu tür bir Yönetimin çözülebildiği bir başka yol daha vardır ve bu yol Üstün Yürütme iktidarına sahip olan kişinin bu yükümünü ihmal etmesi ya da terk etmesi nedeniyle yapılmış olan Yasaların artık yürürlüğe konamamasıdır. Bu açıkça her şeyin Anarşiye indirgenmesi ve böylece *Yönetimin* etkin biçimde *çözülmesi* anlamını taşır. Çünkü Yasalar kendi kendileri için değil, yürütülerek Siyasal Bütünün her bir parçasının doğru yerde ve işlevde tutulmasına yarayan Toplumun Bağları haline gelmeleri amacıyla yapıldıklarından Yasaların yürütülmesi tümüyle sona erdiğinde, *Yönetim* de gözle görülür biçimde *sona erer* ve İnsanlar Düzen ve Bağlantıdan yoksun karmaşık bir Kalabalık haline gelirler. İnsanların Haklarının korunması için artık Adaletin yönetiminin de olmadığı, Topluluk içinde Gücü yönlendirecek ya da kamunun gereksinimlerini karşılayacak İktidarın da kalmadığı yerde kesinlikle *Yönetim de kalmaz.* Yasaların yürütülemediği yerlerin tümü Yasaların olmadığı tek yer gibidir ve Yasaları olmayan bir Yönetim, zannediyorum insani Yeteneklerle kavranamayan ve insani Toplumla uyuşmayan, Siyasetteki bir Muammadır.

220. Bu ve benzeri Durumlarda *Yönetim çözüldüğünde,* İnsanlar güvenlikleri ve iyilikleri için en uygun bulacakları şekilde Şahısların ya da Biçimin ya da her ikisinin birden değişimi yoluyla diğerinden ayrılarak yeni bir Yasama kurma hürriyetine sahiptirler. Çünkü *Toplum,* sadece kurulmuş bir Yasamayla ve bu Yasamanın yaptığı yasaların tarafsız ve adil biçimde yürütülmesiyle sağlanabilen kendini korumaya ilişkin Doğal ve Temel Hakkını bir başkasının hatası nedeniyle asla kaybedemez. Ancak İnsanoğlu, yeni bir Yasama aramanın çok geç olacağı zamana kadar bu Çareyi kullanma yeteneğinde olmayacak kadar da acınacak halde değildir. *Halka,* eski Yasamalarının Baskı, Hile ya da Yabancı bir İktidara teslimiyet yoluyla düşmesi halinde yeni bir Yasama kurarak *eksikliklerini giderebileceklerini* söylemek, onlara ancak çok geç olduğunda ve kötülük Çaresiz hale geldiğinde Çözüm bekleyebileceklerini söylemektir. Bu ise aslında Halka, önce Köle olmayı ve sonra da Hürriyetlerine dikkat etmeyi önermekten ve Zincirleri vurulduğunda Özgür bir İnsan gibi davranabileceklerini söylemekten başka bir şey değildir. Ancak bu yüzden, bu, Çözümden çok Alay etmektir ve Tiranlık altına tümüyle girmelerine kadar ondan kaçınmalarını sağlayacak araçlara sahip olmamaları halinde İnsanlar Tiranlığa karşı asla güvencede olamazlar: Bu yüzden de İnsanlar sadece Tiranlıktan kurtulma Hakkına sahip değildirler, ama onu önleme Hakkına da sahiptirler.

221. Bundan dolayı, ikinci olarak *Yönetimin çözülmesinin* bir başka yolu daha vardır ve bu yol Yasama ya da Prensten herhangi birinin kendilerine duyulan Güvene aykırı hareket etmeleridir.

İlk olarak, bunların Uyruğun Mülkiyetine tecavüz etmeye çalışmaları ve kendilerini ya da Topluluğun herhangi bir parçasını Halkın Yaşamı, Hürriyeti ve Servetinin Efendisi ya da keyfi Kullanıcısı yapmaları halinde *Yasama* kendisine duyulan *Güvene aykırı* davranmış olur.

222. İnsanların Topluma girmelerinin nedeni Mülkiyetlerinin korunmasıdır ve İnsanların bir Yasama seçmelerinin ve yetkilendirmelerinin amacı İktidarı sınırlamak ve Toplumun her Parçasının ve Üyesinin Hükümranlığını ılımlılaştırmak amacıyla Toplumun bütün Üyelerinin Mülkiyetleri için çitler ve korucular olarak Kurallar ve Yasalar yapılabilmesini sağlamaktır. Çünkü, herkesin Topluma girerek güvenceye almayı tasarladığı ve uğrunda, Halkın kendi yaratığı Yasamacılara kendini sunduğu şeye ilişkin olarak Yasamanın bir yok etme İktidarına sahip olması gerektiğinin Toplumun İsteği olması asla düşünülemeyeceğinden, *Yasamacılar Halkın Mülkiyetine el koymaya ve yok etmeye* ya da Halkı Keyfi İktidar altında Köleliğe indirgemeye çalıştıklarında, kendilerini, bundan dolayı başkaca bir İtaat Yükümlülüğü kalmayan ve Tanrı'nın Güç ve Şiddete karşı bütün İnsanlara sağladığı ortak Sığınağa bırakılan Halkla bir savaş durumuna sokarlar. Dolayısıyla *Yasama,* Toplumun bu temel Kuralını ihlal ettiğinde ve Halkın Yaşam, Hürriyet ve Servetine ister Tutku, Korku, Ahmaklık ya da Yozlaşma nedeniyle kendisi *el uzatmaya çalıştığında,* ister *bir başkasının ellerine* bunlar üzerinde *Mutlak bir İktidar verdiğinde,* bu Güven ihlali nedeniyle, Halkın tamamen tersi amaçlarla ellerine koyduğu *İktidarı kaybeder* ve İktidar ilk Hürriyetine yeniden başlama ve (uygun olduğunu düşündükleri) yeni bir Yasama kurarak uğrunda Toplumda oldukları Güvenlik ve Emniyetini sağlama Hakkı olan Halka devrolunur. Burada Yasamaya ilişkin söylemiş olduğum her şey, genel olarak, hem Yasamada bir payı bulunduğundan, hem de Yasanın üstün Yürütülmesinde bir payı bulunduğundan dolayı çifte güven verilen; kendi Keyfi İradesini Toplum Yasasının yerine koyduğunda her ikisine de aykırı davranan üstün Yürütücüye ilişkin olarak da geçerliliğini sürdürür. Bu kişi *Temsilcileri* yozlaştırmak ve onları kendi amaçları doğrultusunda kazanmak için Toplumun Gücünü, Hazinesini ve Makamlarını kullandığında ya da *Seçmenleri* açıkça önceden ayarladığında ve planları için Israrlı Taleplerle,

Tehditlerle, Sözlerle ya da başka yollarla kazandığı Seçmenlerinin seçimlerini belirlediğinde ve daha önceden söz vermiş olan kişileri neye Oy Verecekleri ve neyi Kararlaştıracakları konusunda kullandığında kendisine duyulan Güvene de aykırı davranmış olur. Adaylar ile *Seçmenleri* ve yeni *Seçim* yöntemlerine ilişkin yeni modeli bu şekilde düzenlemek Yönetimi kökünden koparmak ve kamu Güvenliğinin Kökünü zehirlemekten başka nedir? Çünkü *Temsilcilerini* Seçme Hakkını Mülkiyetlerinin Çiti olarak kendinde saklı tutan Halk, Temsilcilerini seçme hakkını, bu Temsilcilerin her zaman özgürce seçilecek olması ve böyle seçildikleri için de inceleme ve olgun müzakere üzerine Devletin ve kamunun İyiliği gereğinin zorunlu kıldığı değerlendirmesinin yapıldığı şeyin gerçekleştirilmesi yönünde özgürce davranmaları ve tavsiyede bulunmaları amacı dışındaki bir amaçla kullanamazdı. Müzakereyi duymadan ve Nedenleri bütün yönleriyle tartmadan Oylarını verenler fiil ehliyetinden yoksundurlar. Halkın gerçek *Temsilcileri* ve Toplumun Yasa yapıcıları adma buna benzer bir Meclisi hazırlamak ve kendi İradesinin ilan edilmiş Yardakçılarını oluşturmaya çalışmak, kesinlikle, büyük bir *güven ihlali* ve karşılaşılması olanaklı olan Yönetimi yıkmaya yönelik mükemmel bir planın da ilanıdır. Birileri buna böyle bir planın yolunda engel oluşturan ve uyum sağlamayacak olan her şeyin yok edilmesi ve bertaraf edilmesi ve Ülkelerindeki Hürriyetlerin sarsılmasına onay vermek için aynı amaca yönelik olarak görünür biçimde kullanılan Ödülleri ve Cezaları eklerse ve tüm Yasa saptırma Sanatlarını kullanırsa ne yapıldığından kuşku duyulamaz. İlk kurumsallaşması sırasında, İktidarı kendisine eşlik eden güvene bu şekilde aykırı kullanan kişinin ne tür Toplumda İktidara sahip olması gerektiğini belirlemek kolaydır ve bunun gibi bir şeyi bir kez yapmaya kalkışmış olan kişinin artık güvenilemez biri olduğu görmezden gelinemez.

223. Bu düşünceye karşı muhtemelen Halkın cahil ve her zaman hoşnutsuz olması dolayısıyla Yönetimin Temelini Halkın istikrarsız Görüşüne ve belirsiz Mizacına bırakmanın onu kesin yıkıma maruz bırakmak anlamına geleceği ve Halkın eski Yönetime kızdığı her halde yeni bir yasama kurabilmesi halinde *hiçbir Yönetimin uzun süre varlığını sürdüremeyeceği* söylenecektir. Buna şu cevabı veriyorum: Tam tersi doğrudur. İnsanlar, bazılarının inanmaya eğilimli oldukları gibi eski Yönetim biçimlerinden o kadar kolay ayrılmazlar. Alışkın oldukları Bünyenin ortaya çıkmış Kusurlarını düzeltmeye çok zor ikna edilirler. Kuruluştan gelen bir kusur ya da zamanla veya

yozlaşmayla oluşan arızi bir kusur varsa, bütün Dünya bu kusurun düzeltilmesi için bir fırsat olduğunu görse bile, onlara bu değişikliği yaptırmak kolay bir şey değildir. Halkın eski Anayasasını terk etme konusundaki bu yavaşlığı ve isteksizliği bu çağda ve eski çağlarda bu Ülkede görülmüş olan birçok Devrimde, Kral, Lortlar ve Avam Kamarasından oluşan eski Yasamamıza halen bağlı kalmamızı ya da bazı nafile girişimler sonucu ara verilmesinden sonra bu eski Yasamamıza yeniden geri dönmemize neden olmuştur: Tacın bazı Prenslerimizin Başından alınması için hangi provokasyonlar yapılmış olursa olsun, bu provokasyonlar hiçbir zaman, Halkı, Tacı başka bir Soya yerleştirecek kadar öteye taşımamıştır.

224. Ancak bu *Hipotezin* sürekli *Ayaklanma* için *maya* hazırladığı söylenecektir. Ben buna şu yanıtı veririm:

İlk olarak başka herhangi bir *Hipotezde* olduğundan daha fazla değil. Çünkü Halk perişan edildiğinde ve kendini Keyfi İktidarın kötü muamelesine maruz bırakılmış bulduğunda, Yöneticilerini, *Jupiterin* Oğullarını övdüğünüz kadar göklere de çıkarsanız, onları Kutsal ve Tanrısal da yapsanız, Gökten de indirseniz ya da yetkilendirseniz, Halka kimi ya da neyi verirseniz verin aynı şey olacaktır. Kendisine genellikle *kötü* ve hakka aykırı biçimde *davranılan Halk* fırsatını bulduğunda ağır gelen bir yükten kendisini kurtarmaya hazır olacaktır. Halk insani işlerin değişimi, zayıflığı ve rastlantıları sırasında kendisini göstermede fazlaca gecikmeyen böyle bir fırsatı bekleyecek ve arayacaktır. Yaşadığı zamanda bunun Örneklerini görmemiş biri Dünyada çok kısa bir süre yaşamış olmalıdır ve Dünyadaki bütün Yönetim türleri içinde bunun Örneklerini üretemeyen biri oldukça az okumuş olmalıdır.

225. İkinci olarak kamusal işlerdeki her küçük yönetim yanlışlığı üzerine bu tür *Devrimlerin meydana gelmediği* cevabını veririm. Yönetici kısımdaki büyük hatalara, çok sayıdaki yanlış ve uygunsuz Yasalara ve insani zayıflıktan kaynaklanan tüm yanlışlara *Halk tarafından* homurtusuz ya da başkaldırısız *tahammül* edilecektir. Ancak tümü de amaca yönelen uzun bir Suiistimaller, Yalanlar ve Hileler zinciri yapılan entrikayı Halka görünür kılarsa ve halk neyin altında olduğunu hissetmezlik edemez ve nereye gittiğini görmezlik edemezse canlanmalarında ve yönetimi, kendileri için Yönetimin ilk kuruluş amaçlarını güvenceye alabilecek ellere vermeye çalışmalarında şaşılacak bir şey yoktur; öyle ki bu amaçlar olmaksızın eski Adlar ve aldatıcı Yönetim

Biçimleri Doğa durumundan ya da saf Anarşiden daha iyi olmak şöyle dursun çok daha kötüdürler; çünkü, buralardaki uygunsuzlukların tümü yakın ve bir o kadar büyüktür ama çözüm oldukça uzak ve daha güçtür.

226. Üçüncü olarak Halkın Yasamacıları, onların Mülkiyetlerine tecavüz ederek Halkın güveninin aksine davrandığında, güvenlikleri için yeni bir Yasamayla yenilenme İktidarına sahip olma Doktrininin *Ayaklanmaya karşı en iyi korunak* ve Ayaklanmayı engellemesi en olası araç olduğu Cevabını veriyorum. Çünkü Ayaklanma, Şahıslara karşı değil ama sadece Anayasalarla ve Yönetim Yasalarıyla kurulan Otoriteye bir Karşıtlık olduğundan Anayasalar ile Yönetim Yasalarını güç yoluyla delip geçenler ve güç yoluyla meşrulaştıranlar, kim olurlarsa olsun, gerçekten ve tamamıyla *Asidirler*. Çünkü İnsanlar, Topluma ve Uygar Yönetime girdiklerinde gücü dışlamış olduklarından ve Mülkiyetin, Barışın ve aralarındaki Birliğin korunması için Yasalar çıkarmış olduklarından Yasalara yeniden güçle karşı koyanlar, *Rebellare* yapanlardır, yani Savaş durumunu yeniden geri getirenlerdir ve tam olarak Asilerdir: Bunu yapması en muhtemel olanlar (Otoritenin sahibi olduklarına ilişkin iddiaları, ellerindeki gücün baştan çıkarıcılığı ve etrafındakilerin Dalkavukluğu yüzünden) İktidardakiler olduğundan kötülüğü önlemenin en uygun yolu, kötülüğün içine girmesi en çok eğilimli olanlara kötülüğün tehlikesini ve adaletsizliğini göstermektir.

227. Yukarıda sözü edilen her iki Durumda da, yani Yasama değiştiğinde de ya da Yasamacılar kuruluş amaçlarına aykırı davrandıklarında da, suçlu olanların suçu *Ayaklanma suçudur*. Çünkü herhangi bir kimse, herhangi bir Toplumun kurulmuş Yasamasını ve Yasamanın kendisine verilen güvene dayalı olarak yaptığı Yasaları ortadan kaldırırsa bu suretle her bir kişinin, bütün Uzlaşmazlıklarına ilişkin barışçıl bir karar vermesi ve aralarındaki Savaş durumuna bir engel oluşturması için onaylamış olduğu Hakemliği de ortadan kaldırmış olur. Yasamayı kaldıran ya da değiştirenler, Halkın ataması ve onayı olmaksızın hiç Kimsenin sahip olamayacağı bu belirleyici iktidarı ortadan kaldırırlar ve böylece Halkın kurduğu ve başka hiç Kimsenin kuramayacağı Otoriteyi yıkarak ve Halkın yetkilendirmediği bir İktidarı getirerek Otoritesiz güç durumu olan fiili *bir Savaş durumunu getirirler*: Böylece (kendi iradelerine ilişkin olan kararlarını Halkın onayladığı ve içinde birleştiği) Toplum tarafından kurulmuş olan Yasamayı kaldırarak aralarındaki bağı çözer ve *Halkı yeniden Savaş durumuna maruz bırakırlar*. Yasamayı zorla ortadan

kaldıranlar Asi iseler, Halkın, Halka ait Hürriyetlerin ve Mülkiyetlerin korunması ve muhafazası için kurulan Yasamacıların bizzat kendileri de bu Hürriyetlere ve Mülkiyetlere zorla tecavüz ederlerse ve bunları ortadan kaldırmaya kalkışırlarsa ispatlanmış olduğu gibi daha az asi sayılmazlar ve böylece kendilerini Barışlarının Koruyucusu ve Gözetleyicisi yapmış olanlarla bir Savaş durumuna sokarak tam anlamıyla ve en ağır anlamıyla Asiler, *Rebellantes* olurlar.

228. Ancak bu *Doktrinin bir Ayaklanmaya bir temel hazırladığını* söyleyenler, Halka, Hürriyetleri ve Mülkiyetlerine karşı yasadışı kalkışmalar olduğunda İtaatten Azat olurlarsa ve kendilerine duyulan güvene aykırı biçimde Mülkiyetlere tecavüz ettikleri zaman, Yöneticileri olan şahısların gayri meşru şiddetlerine karşı gelirlerse bunun İç Savaşlara ya da İç Çatışmalara yol açabileceğini kastetmek için bunu söylüyorlarsa, Dünya Barışı için oldukça yıkıcı olduğundan dolayı bu Doktrine izin verilmemelidir. Bunlar aynı şekilde, aynı temele dayalı olarak, düzensizliğe ve kan dökülmesine yol açabilmesinden dolayı, dürüst İnsanların Hırsızlara ve Korsanlara da karşı gelmeyebileceklerini de söyleyebilirler. Bu tür Durumlarda herhangi bir hasar oluşursa bu hasar, hakkını savunan kişiye değil ama Komşusunun hakkına *tecavüz edene yükletilmelidir.* Masum olan dürüst İnsan, sahip olduğu her şeyi, Barış uğruna, onlara şiddet elini uzatan kişiye sessizce terk etmek zorundaysa, Dünyada, sadece Şiddet ile Yağmacılıktan oluşan ve sadece Hırsızlar ile Baskıcıların yararına sürdürülmek durumunda olabilecek bir Barış türünün düşünülmesini rica ediyorum. Kuzu, boğazını dirençsiz bir biçimde koparılmak üzere zorba Kurda teslim ettiğinde, kim bu Barışın zayıf olanla güçlü olan arasında takdire değer bir Barış olduğunu düşünmeyecektir? Ulysses ve Arkadaşlarının kendilerini içinde sessizce yutulmaya bırakmaktan başka yapacak bir şeylerinin olmadığı *Polyphemus** un Mağarası, bize bu tür bir Barışın ve bu tür bir Yönetimin mükemmel bir Örneğini verir. Basiretli bir İnsan olduğu konusunda bir kuşku bulunmayan Ulysses, Barışın İnsanoğlu için ne kadar önemli olduğunu anlatarak ve şu anda onlar üzerinde iktidar sahibi olan *Polyphemus'a* direndikleri taktirde meydana gelebilecek uygunsuzlukları göstererek Arkadaşlarına *Pasif İtaat* öğütledi ve onları sessiz bir boyun eğmeye teşvik etti.

* Yunan Mitolojisinde, Ulysses onu köredip ve adamlarıyla birlikte kaçıncaya kadar Ulysses ve adamlarını bir mağarada hapseden tek gözlü dev.

229. Yönetimin amacı İnsanoğlunun iyiliği olduğuna göre, Halkın sürekli olarak Tiranlığın sınırsız isteklerine maruz kalması mı yoksa Yöneticiler, İktidarlarının kullanımında aşırıya gittiklerinde ve İktidarlarını Halklarının Mülkiyetlerinin korunması için değil de yok edilmesi için kullandıklarında karşı konulabilir olmaları mı *İnsanoğlu için en iyisidir*?

230. Yine birilerinin, işgüzar bir kafa ya da çalkantılı bir ruh Yönetimin değişimini istedikçe bundan kötülük doğabileceğini söylemesine de izin vermemek gerekir. Bu tür İnsanların istedikleri zaman ortalığı karıştırabildikleri doğrudur ancak bu sadece onların kendi yıkım ve mahvına yol açacaktır. Çünkü kötülük genele yayılıncaya ve Yöneticilerin kötü entrikaları görünür hale gelinceye ya da girişimleri daha büyük bir kesim tarafından hissedilinceye kadar Direnme yoluyla kendini düzeltmektense acı çekmeye daha çok hazır olan Halk ortalığı karıştırmaya eğilimli değildir. Burada ya da orada talihsiz bir İnsanın uğradığı münferit Adaletsizlik ya da Baskı örnekleri Halkı harekete geçirmez. Ancak Halk açık kanıta dayalı olarak Hürriyetine karşı entrikalar yürütüldüğüne ilişkin evrensel bir inanca sahipse ve olayların genel akışı ve eğilimi, Halkta, Yöneticilerinin kötü niyetleri konusunda kuvvetli kuşku uyandırmaktan başka bir şey yapmıyorsa bundan dolayı suçlanması gereken kimdir? Kuşku uyandırmaktan kaçınması gerekenlerin kendileri kendilerini bu kuşkulu durumun içine sokarlarsa kim ne yapabilir ki? Halk ussal Yaratıkların duyusuna sahipse ve şeyleri gördüğü ve hissettiğinden başka türlü düşünemiyorsa bundan dolayı suçlanması gerekir mi? Bu hata daha çok, şeyleri oldukları durumda düşünmemiş *olanların hatası* değil midir? Özel İnsanların Gurur, Tutku ve Çalkantılarının Devletlerde bazen büyük Düzensizliklere neden olduğunu ve bölünmelerin Devletler ve Krallıkların kaderi olmuş olduğunu kabul ediyorum. Ancak kötülüğün *genellikle İnsanların Amaçsızlığı* ve Yöneticilerinin meşru Otoritelerini söküp atma Arzusuyla mı yoksa *Yöneticilerin Küstahlığı* ve Halk üzerinde Keyfi bir İktidar elde etme ve yürütme Çabalarıyla mı başladığı; Düzensizliğin ilk ortaya çıkmasına Baskının mı yoksa İtaatsizliğin mi neden olduğunu belirlemeyi tarafsız Tarihe bırakıyorum. Benim emin olduğum şey şudur: ister Yönetici olsun ister Uyruk olsun her kim ki Prensin ya da Halkın Haklarına zorla tecavüz etmeğe kalkışan ve *herhangi bir adil Yönetimin* Çatısını ve Anayasasını *yıkmak için* temel hazırlayan kişi, Yönetimin parçalara bölünmesinin bir Ülkeye getirdiği Kan, Yağma ve Sefaletin getirdiği bütün kötülüklerden dolayı hesap vermek zorunda olacağından, inanıyorum ki, bir İnsanın işleyebileceği en büyük Suçun suçlusu

olur. Dolayısıyla bu suçu işleyen kişi haklı olarak İnsanoğlunun ortak Düşmanı ve Belası sayılmalı ve buna uygun muamele edilmelidir.

231. İnsanların Mülkiyetlerine zorla el koymaya kalkışan *Uyruklara* ya da *Yabancılara* karşı zor kullanarak *direnilebileceği* konusunda genel bir mutabakat vardır. Ancak aynı şeyi yapan *Yöneticilere* karşı direnilebilmesi son zamanlara kadar ret edilmiştir: Sanki Yasayla en büyük Ayrıcalıklara ve Avantajlara sahip olan bu kişiler bu sayede, kendilerini sadece Kardeşlerinden daha iyi bir yere oturtmuş olan bu Yasaları ihlal etme İktidarına da sahiplermiş gibi: Oysa Yöneticilerin suçu bu yüzden hem Yasayla sahip oldukları daha büyük paya karşı nankörlük etmeleri ve hem de ellerine Kardeşleri tarafından konulan Güveni ihlal etmelerinden dolayı daha büyüktür.

232. Toplumda güç kullanan her bir kişinin Yasasız güç kullanmış olması gibi *Haksız güç kullanan* kim olursa olsun, kendisini, kendilerine karşı güç kullanmış olduğu kişilerle *bir Savaş durumuna* sokar ve bu durumda eski bütün Bağlar geçersiz hale gelir; diğer bütün Haklar sona erer ve her bir kişi kendisini savunma ve *Saldırgana karşı direnme Hakkına* sahip hale gelir. Bu öylesine açıktır ki, Kralların Kutsallığının ve İktidarının büyük Savunucusu Barclay'ın kendisi bile, bazı Durumlarda Krala *direnmenin* Halk için meşru olduğunu itiraf etmek zorunda kalır ve üstelik bu itirafı Tanrısal Yasanın Halka bütün Ayaklanma biçimlerini yasakladığını ispatlayacağını iddia ettiği bir Bölümde yapar. Buradan da açıkça görülmektedir ki Barclay'ın kendi Öğretisinde bile, Halk bazı Durumlarda *direnebildiğinden, Prenslere* karşı bütün direnişler Ayaklanma değildir. Barclay'ın sözleri şöyledir*:

* 232. paragrafın son bölümü Latincedir. Locke bu bölümleri Barclay'dan olduğu gibi aktarmıştır. Bölümün İngilizcesini, 233. paragrafta vermiştir. 235. paragrafın son bölümü de Latincedir. Locke bu bölümleri de yine Barclay'dan olduğu gibi aktarmıştır. Bölümün İngilizcesini, 237. paragrafta vermiştir. Aynı biçimde 236. paragrafı Barclay'dan aktarmış ve bunun İngilizcesini 238. paragrafta vermiştir. Diğer bir anlatımla 232 ve 235. paragrafların sonlarındaki Latince bölümler ile tümü Latince olan 236. paragraf, 233, 237 ve 238 paragraflar olarak İngilizce verilmiştir. Bu çeviri, İngilizceden Türkçeye yapıldığı için, Latinceden ayrıca çeviri yapılmasına ya da Latince bölümlerin olduğu gibi verilmesine gerek görülmemiştir. Dolayısıyla 232, 233, 235, 237 ve 238. paragraflar bu bilgi ışığında okunmalıdır. Tümü Latince olan 236. paragrafın İngilizcesi 238. paragrafta verildiğinden, 236. paragraf numarası, 238 paragraf numarasının yanına yazılmıştır.

233. Ancak birileri şunları soracak olursa: Halk her zaman kendini Tiranlığın Zulüm ve Gazabına açık bırakmalı mıdır? Halk, Şehirlerinin yağmalandığını ve küller içinde bırakılmasına; Karılarının ve Çocuklarının, Tiranların hiddet ve şehvetine maruz kalmasına; kendilerinin ve Ailelerinin, Kralları tarafından Yoksulluk ve Baskının bütün Kötülüklerine ve Mahva düşürülmesine seyirci kalmalı ve hala oturmalı mıdır? Doğanın, Zarardan korunmaları için karşılıksız olarak diğer bütün Yaratıklara sağladığı güce güçle karşı koyma biçimindeki ortak Ayrıcalıktan sadece İnsanlar mı yoksun bırakılmalıdır? Cevap veriyorum: Kendini savunma, Doğa Yasasının bir parçası olduğundan, Kralın kendisine karşı bile olsa, Topluluk bundan yoksun bırakılamaz; ancak Doğa Yasasıyla uyuşmadığından Topluluğa hiç bir şekilde Kraldan öç alma olanağı tanınmamalıdır. Bundan dolayıdır ki Kral sadece bazı münferit Şahıslara karşı düşmanca davranmakla kalmayıp başı olduğu Devletin Bütününe karşı durursa ve herkes üzerinde ya da Halkın önemli bir bölümü üzerinde hoşgörüsüz kötü muamele ederek zalimce tiranlık yaparsa bu durumda, sadece kendini savunma ama Prenslerine saldırmama Kaydıyla Halkın kendini zarara karşı savunma ve direnme hakkı vardır: Uğradıkları zararları tazmin ettirebilirler fakat herhangi bir provokasyon dolayısıyla gerekli Saygı ve Hürmet sınırlarını aşmamalıdırlar. Halk mevcut kalkışmayı geri püskürtebilir ama geçmişteki şiddetin öcünü almamalıdır. Çünkü Yaşamı ve Organları savunmak bizim için doğaldır ancak bir Astın bir Üstü cezalandırması Doğaya aykırıdır. Halka yönelik olarak düzenlenen kötülükleri, Halk, yapılmadan önce önleyebilir ancak kötülükler yapıldıktan sonra, Hainliğin Yazarı Kral da olsa, Halk Kraldan bu kötülüğün intikamını almamalıdır. Dolayısıyla bu Ayrıcalık herhangi özel bir Şahsın sahip olduğunun üstünde olan, İnsanların genel olarak sahip oldukları bir Ayrıcalıktır; öyle ki, Muhaliflerimizin kendileri tarafından bile (sadece Buchanan *hariç) özel İnsanların Sabretmekten başka bir Çarelerinin olmadığı kabul edilir; ancak Halkın Bütünü hoşgörüsüz Tiranlığa karşı Saygılı olarak direnebilir, çünkü tiranlık ılımlı olduğunda Halkın tiranlığı sürdürmesi gerekir.*

234. Monarşik İktidarın büyük Savunucusu *Direnmeye* bu kadar izin verir.

235. Barclay'ın Direnmeye iki Sınırlama eklemiş olduğu doğrudur; ancak bunlar yararsızdırlar:

İlk olarak, Direnmenin Saygılı olarak yapılması gerektiğini söylemektedir.

İkinci olarak Direnme, İntikam ve Cezalandırma amaçlı olmamalıdır ve bunun için verdiği Neden, *bir Astın bir Üstü cezalandıramamasıdır*.

İlk olarak, *tekrar çatışmadan Zora karşı nasıl direnileceği* ya da *Saygılı olarak nasıl çatışılacağı* konusunun anlaşılır olması için biraz Hünere gerek vardır. Alacağı Darbelere karşı sadece bir Kalkanla ya da daha Saygılı bir Duruşla, Saldırganın Gücünü ve Güvenini hafifletmek için elinde bir Kılıç olmaksızın bir Saldırıya karşı koyan biri çabucak *Direnişinin* sonuna gelecektir ve bu tür bir savunmanın kendisini sadece daha kötü bir konuma düşürmeye yaradığını görecektir. Bu, *Juvenal*'m kavga yöntemi olarak düşünmesi kadar aptalca bir *direnme* biçimidir: *Ubi tu pulsas, ego vapulo tantum***. Çatışmanın galibi ise, kaçınılmaz olarak, *Juvenal'ın* orada tanımladığının aynısı olacaktır:

Libertas pauperis hac est;

Pulsatus rogat, et pugnis concisus,adorat,

*Ut liceat paucis cum dentibus inde reverti****.

Bu, her zaman için İnsanların tekrar çatışmaya giremeyeceği yerde söz konusu olabilen hayali bir *Direnme* hali olacaktır. Dolayısıyla *direnebilecek kişiye çatışma izni verilmesi zorunludur.* Şu halde, Yazarımızın ya da başka herhangi Birinin, uygun olduğunu düşündüğü miktarda *Hürmet* ve *Saygıya,* Yüze bir Kesik ve Kafaya bir Darbe eklemesine izin verelim. Darbelerle Hürmeti uzlaştırabilen kişi, bildiğim kadarıyla acılarına karşılık, nerede karşılaşabilirse orada, Uygar bir Saygın Köteği hak edebilir.

İkinci olarak, Barclay'ın ikinci sınırlaması olan *"bir Astın bir Üstü cezalandıramayacağı"* biçimindeki sınırlamaya gelince, bu sınırlama genel anlamda Üstün, Ast olan kişinin Üstü olduğu sürece doğrudur. Ancak Güce karşı Güçle direnme *Tarafları*

---

* 60-140 yılları arasında yaşamış Roma hicivcisi.

** *Bana vurduğun darbelerle debeleniyorum.*

*** *Bu fakir bir adamın özgürlüğüdür;*
Daha çok dövüldükçe, daha çok yalvarır ve kavgada battıkça kendisini güçsüzleştirir;
Bu nedenle az sayıda dişiyle geri dönebilir.

eşitleyen Savaş Durumu olduğundan eski Hürmet, Saygı ve *Üstünlük* ilişkisini tümüyle ortadan kaldırır ve bu durumda geriye şu eşitsizlik kalır: Kendisi üzerine *Üstünlüğe* sahip olan Haksız Saldırgana karşı koyan kişi galip geldiğinde, hem Barışın İhlalinden ve hem de Barışın İhlalini izleyen bütün Kötülüklerden dolayı Suçluyu cezalandırma Hakkına sahiptir. Bundan dolayı, *Barclay,* bir başka yerde kendisiyle daha tutarlı biçimde, herhangi bir Durumda bir Krala *direnmenin* meşruiyetini reddeder. Ancak *Barclay* orada bir Kralın kendisini Kral olmaktan azledebileceği iki Durum belirler. Sözleri şöyledir:

237. *Şu halde, Halkın hakka dayalı olarak ve kendi Yetkisini kullanarak Silahlanacağı ve üzerlerinde zorbaca hüküm süren Krallarına saldıracağı hiç bir Durum olamayacak mıdır? Bir Kral olarak kalmaya devam ettiği sürece bu tür bir Durum asla olamayacaktır.* "Kralı Onurlandırınız" *ve* "İktidara direnen Tanrı'nın Düzenine direnmiş olur" *sözleri buna asla izin vermeyecek olan Tanrısal Vahiylerdir. Bu yüzden Kral bir Kral olmasını sona erdiren bir şeyler yapmadığı taktirde, Halk asla Kral üzerinde bir İktidar sahibi haline gelemez. Çünkü kral krallığını sona erdiren bir şeyler yaptığı takdirde, kendisini Taçtan ve Değerden yoksun bırakır ve özel bir İnsan durumuna geri döner; Halk, özgür ve üstün hale gelir; Halkın, bu kişiyi Kral olarak Taçlandırmadan önceki hükümdarsız dönemde sahip olduğu İktidar yeniden kendisine geçer. Ancak sorunu bu duruma getiren çok az sayıda yanlışlık vardır. Bunu tüm boyutlarıyla iyice düşündükten sonra, sadece iki durum bulabilirim. Bir Kralın,* kendiliğinden *Kral olmaktan çıktığı ve Halkı üzerindeki İktidarın tümü ile Kraliyet Otoritesini kaybettiği,* Winzerus *tarafından da dikkat çekilen iki Durum olduğunu söylüyorum.*

Bu durumlardan ilki, Nero'nun Roma *Halkını ve Senatosunu imha etmeyi, Kenti Yangın ve Kılıçla boşaltmayı ve ardından başka yerlere gitmeyi kararlaştırmasına ilişkin kayıtlarında görüldüğü gibi Kralın Yönetimi devirmeye kalkışması, yani Krallığı ve Devleti yıkmaya yönelik bir amaç ve plana sahip olması halidir. Yine Halka ya da Senatoya artık bir Baş olmayacağını ve düşünceleri arasında her iki Tabakadan en değerli İnsanları imha etme düşüncesinin bulunduğunu ve bunun ardından* Alexandria'da *köşeye çekileceğini açıkça beyan eden Caligula'ya ilişkin kayıtlarda aynı şeyi görürüz: Caligula Halkın tümünü tek bir darbede öldürebilmek için hepsinin tek bir Boyuna*

sahip olmasını dilemişti. Bir Kral bunlara benzer planları düşünceleri arasında barındırdığında ve bunları ciddi biçimde geliştirdiğinde Devlete ilişkin fikirlerini ve özenini anında bırakır ve dolayısıyla terk etmiş olduğu Köleleri üzerindeki Hükümranlığı kaybeden bir Efendi gibi Uyruklarını Yönetme İktidarını kaybeder.

236, 238. Diğer Durum ise bir Kralın kendisini bir başkasına bağımlı hale getirmesi, Atalarının ona bıraktığı Krallığını başkasına tabi hale getirmesi, ellerindeki Halkı başkasının Hükümranlığına girme konusunda özgür bırakması durumudur. Çünkü Kral belki de Halka zarar vermek niyetinde olmayabilir ama yine de Kraliyet Onurunun temel parçasını, yani Tanrı'dan sonra ve Tanrı'nın hemen altında oluşunu, Krallığında üstün oluşunu bu yolla kaybetmiştir ve ayrıca hürriyetini dikkatlice korumak zorunda olduğu Halkına ihanet etmiş ya da Yabancı bir Ulusun Hükümranlığı ve İktidarı altına girmeye zorlamıştır. Bu sanki bir devirmiş gibi Kral bununla İktidarı verdiği kişilere en küçük bir hak aktarımında bulunmaksızın daha önceden sahip olduğu bu İktidarı kaybeder ve böylece bu eylemiyle Halkı özgür bırakır ve onları kendi tasarruflarına terk eder. Bunun bir Örneği İskoç Vakayinamesinde bulunabilir.

239. Mutlak Monarşinin büyük Savunucusu *Barclay,* yukarıda belirtilen Durumlarda bir Krala *direnilebileceğini* ve bir *Kral oluşunun sonlanabileceğini* kabul etmeye zorlanır. Bu, kısacası Durumların çoğaltılmaması anlamına gelir: *Otoritesinin olmadığı* şey her ne ise orada Kral değildir ve kendisine karşı direnilebilir: Çünkü *Otoritenin sona erdiği yerde, Kral da sona erer* ve Otoriteye sahip olmayan diğer İnsanlar gibi olur. *Barclay'ın* örnek olarak gösterdiği bu iki Durum, Yönetimler için yıkıcı olmaları bakımından yukarıda sözü edilen durumlardan çok az farklıdır; Barclay kendi Doktrininin içinden süzülerek çıktığı İlkeyi dışarıda bırakmıştır ve bu İlke üzerinde anlaşılmış olan Yönetim Biçimini korumamak ve kamu yararı ve Mülkiyetin korunmasından oluşan Yönetimin kendi amaçlarını hedeflememek biçimindeki güven ihlali ilkesidir. Bir Kral Tahtını bıraktığında ve kendisini Halkıyla bir Savaş durumuna soktuğunda artık Kral olmayan bu kişiyi tıpkı kendisini onlarla bir Savaş durumuna sokan başka bir İnsanı kovuşturdukları gibi kovuşturmaktan onları neyin alıkoyabileceğini *Barclay ve* onun Görüşündekiler bize anlatsalardı çok iyi yapmış olurlardı. Bundan başka Barclay'ın söylediği ve Tiranlık daha planlama aşamasında iken *direnmeye* izin verdiği, "*Kendisine*

yönelik kötülükleri, Halk, yapılmadan önce önleyebilir;" ifadesine dikkat edilebilmesini dilerim. *Bir Kral bunlara benzer planları (*diyor Barclay) *düşünceleri arasında barındırdığında ve bunları ciddi biçimde geliştirdiğinde Devlete ilişkin fikirlerini ve özenini anında bırakır;* bu yüzden de, Ona göre, kamu yararının savsaklanması, bu tür bir *planın* delili ya da en azından yeterli bir *direnme* nedeni olarak kabul edilmelidir. Bütün bunların nedenini şu sözlerle verir: *hürriyetini dikkatlice korumak zorunda olduğu Halkına ihanet etmiş ya da zorlamıştır.* Hata ya da hak kaybı Kralın korumak zorunda olduğu Halkın *Hürriyetinin* kaybına yol açtığından ve Hükümranlıklarına tabi olunan Kişiler bakımından herhangi bir fark oluşturmadığından *"Yabancı bir Ulusun Hükümranlığı ya da İktidarına"* yaptığı ek hiçbir anlam taşımaz. İnsanlar ister kendilerinden birinin, ister *Yabancı bir Ulusun* Köleleri yapılsınlar, hakları eşit biçimde ihlal edilmiş ve Hürriyetleri kaybedilmiş olur ve zarar bundan doğar ve sadece buna karşı İnsanlar Savunma Hakkına sahiptirler. Bütün Ülkelerde, Gücenmeye yol açan şeyin Yöneticilerinin Şahıslarında gerçekleşen Ulusların değişimi değil ama Yönetimin değişimi olduğunu gösteren örnekler bulunabilir. Kilisemizin bir Piskoposu olan ve Prenslerin İktidarı ve Ayrıcalığı konusunda son derece titiz biri olan *Bilson,* yanılmıyorsam *Hıristiyan Tabiiyeti* adlı Denemesinde, *Prenslerin İktidarlarını* ve Uyrukları tarafından itaat edilme Haklarını *kaybedebileceklerini* kabul eder ve nedenin bu kadar açık olduğu bir Durumda bilirkişiye gereksinim duyulursa, okuyucumu Yönetimimiz hakkında bilgisiz oldukları ya da Yönetimimizin Düşmanları oldukları konusunda kendilerinden kuşku duyulamayacak Yazarlar olan *Bracton'a, Fortescue'ye, Aynanın* Yazarına ve diğer Yazarlara gönderebilirim. Ancak Din Devletleri için *Hooker'ı* esas alıp, garip bir kader sonucu, *Hooker'in* Din Devletini üzerine inşa ettiği ilkeleri reddeden bu İnsanları *Hooker'in* tek başına yanıtlamaya yeterli olacağını düşündüm. Bunlar bu noktada kendi Çatılarını alaşağı etmek için Kurnaz Zanaatkar Araçlarını yaratsalar da, görünüm bakımından en iyi olanlardır. Ancak şundan eminim ki, bunların Uygar İdareleri hem Yöneticiler hem de İnsanlar için öylesine yeni, öylesine tehlikeli ve öylesine yıkıcıdır ki, eski Çağlar bunun açtığı gedikleri asla taşıyamazlardı; dolayısıyla kendi işlerini yapıyor gibi görünmekle birlikte tüm Yönetimi mutlak Tiranlığa dönüştüren ve bütün İnsanların, -bu kişilerin zalim Ruhlarının kendileri için uygun gördüğü- Kölelik içinde doğmalarına neden olan Mısırlı Angaryacıların yüklediği yüklerden kurtulanların, böyle aşağılık Dalkavukların Anısından nefret etmeleri beklenebilir.

240. Burada muhtemelen Prens ya da Yasama Halkın Güvenine aykırı hareket ettiğinde *Kim Yargıç olabilir*? genel sorusu sorulacaktır. Ancak Prens sadece hakkı olan ayrıcalıkları kullandığında da Halk arasında muhtemelen bazı fitneci ve kötüye eğilimli İnsanlar türeyebilir. Buna ilişkin olarak şu cevabı veriyorum: *Halk Yargıç olabilir*; çünkü birinin Temsilci ya da Vekil olarak atadığı kişinin, yerinde ve kendisine verilen güvene uygun davranıp davranmadığıyla ilgili olarak, onu atayan ve bu kişiyi vekil tayin etmekle kendisine verilen Güvene aykırı davrandığında onu azletme İktidarını da hala elinde tutması gereken kişiden başka kim Yargıç olabilir ki? Özel İnsanların münferit Davalarında bu sonuç akla uygunsa, Milyonların Refahını ilgilendiren ve keza önlenemediği taktirde kötülüğün daha büyük olduğu ve Onarımın çok güç, pahalı ve tehlikeli olduğu en önemli durumlarda bunun neden başka türlü olması gereksin?

241. Ancak dahası, bu Soru (*Kim Yargıç olabilir?*) hiçbir şekilde hiçbir Yargıç yoktur anlamına gelemez. Çünkü Yeryüzünde, İnsanlar arasındaki Uzlaşmazlıklara karar verecek Yargı Merciinin olmadığı yerde, Öteki Dünyadaki Tanrı *Yargıçtır*: Tanrının tek başına Hakkın Yargıcı olduğu doğrudur. Ancak, diğer bütün Durumlarda olduğu gibi, bu Durumda da, ister başkası kendisini bu kişiyle bir Savaş Durumuna soksun ve ister Yeftah'ın yaptığı gibi bu kişi Üstün Yargıca başvursun, her İnsan kendisinin Yargıcıdır.

242. Bir Prens ile Halktan bazıları arasında, Yasanın sessiz kaldığı ya da kuşkulu olduğu bir konuda bir uzlaşmazlık doğarsa ve bunun Sonucu çok önemliyse, bu tür bir Durumda uygun *Hakem* bence *Halkın* Bütünü olmalıdır. Çünkü Prense bir Güven verilmiş olduğu ve Prensin, ortak olağan Yasa Kurallarından bağışık tutulduğu Durumlarda, orada İnsanlar, mağdur edildiklerini ve Prensin bu Güvene aykırı ya da bu Güvenin sınırları dışında hareket ettiğini düşünürlerse, bu Güvenin kapsamının nereye kadar uzanması gerektiği konusunda kim (bu Güveni ilk olarak Prense veren) Halkın Bütünü kadar uygun Yargılama yapabilir ki? Ancak Prens ya da İdarenin başında bulunanlar her kimse, bu Belirleme yolunu reddederlerse, Öteki Dünyadan başka bir Başvuru yeri kalmaz. Yeryüzünde bilinen bir Üste sahip olmayan Şahıslar arasındaki Güç kullanımı da, Yeryüzünde bir Yargıca başvurmaya izin vermeyen Güç kullanımı da, tam bir Savaş durumu olduğundan, orada Başvuru sadece Öteki Dünyaya yapılır

ve bu Durumda *Zarar Gören Taraf*, bu Başvuruya kalkışmanın ve bunu yapmanın ne zaman uygun olacağını kendisi *yargılamalıdır*.

243. Sonuç olarak *her bireyin*, içine girerken *Topluma verdiği İktidar*, Toplum devam ettiği sürece asla Bireylere geri dönemez ama her zaman sadece Toplulukta kalacaktır; çünkü bu olmaksızın Topluluk da, Devlet de olamaz ki bu da temel Anlaşmaya aykırıdır: Dolayısıyla Toplum, Yasamayı, Ardılların belirlenmesine yönelik Talimat ve Yetkiyle birlikte belli bir İnsan Meclisine, bu Meclisteki İnsanlar ve onların ardılları tarafından sürdürülmesi için verdiğinde *Yasama*, bu Yönetim devam ettiği sürece asla *Halka geri dönemez*: Çünkü bir Yasamaya, sonsuza dek sürmesi için İktidar sağlamış olmakla, Siyasal İktidarlarını Yasamaya bırakmış bulunmaktadırlar ve bunu geri alamazlar. Ancak Yasamalarının Süresine sınır koymuş ve bu Üstün İktidarı bir Şahsa ya da Meclise sadece geçici olarak vermişlerse: ya da bir başka şekilde, Otoriteyi kullananların Yanlış uygulamaları nedeniyle bu İktidar kaybedilmişse, Yöneticilerinin Kaybı üzerine ya da belirlenen Sürenin sona ermesi üzerine, bu İktidar *Topluma geri döner* ve Halk, Üstün Otorite gibi hareket etmek ve Yasamayı kendinde devam ettirmek ya da yeni bir Yönetim Biçimi kurmak ya da bu İktidarı, eski Yönetim Biçimi altında iyi olduğunu düşündüğü yeni ellere vermek hakkına sahiptir.

Liberalizm / Liberal Düşünce denildiğinde en önemli düşünürlerden birisi John Locke ve *Yönetim Üzerine İkinci İnceleme* adlı eseridir. Liberal düşüncenin, eşitlik ve özgürlük başta olmak üzere, temel kavramlarının kökenini sunan *Yönetim Üzerine İkinci İnceleme*, aynı zamanda liberal demokrasinin temellerine de ışık tutmaktadır. Bununla birlikte kitabın bütünü göz önüne alındığında liberal düşünce karşıtı yaklaşımlar barındırdığı da görülecektir. Locke'u sosyalist düşüncenin kaynakları arasında gören bakış açılarının yersiz olmadığını ortaya koyan bu durum, Locke'un özgün yönlerinden birisidir. Liberalizm kitaplığının temel kitaplarından birisi olan *Yönetim Üzerine İkinci İnceleme*, liberalizmin kökenlerini merak edenler için kaçırılmaması gereken bir kaynak kitaptır.

ISBN 978-9944-446-79-2

Ebabil

www.ebabilyayinlari.com